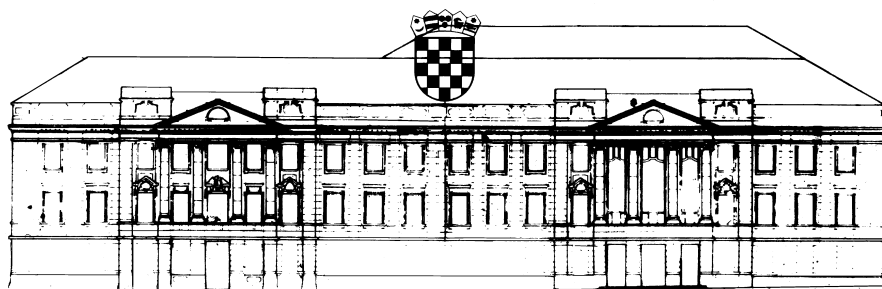

izvješća HRVATSKOGA SABORA

GODINA XVII.

BROJ 433

ZAGREB, 8. II. 2006.

**16. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA
SVEČANA SJEDNICA 7. LISTOPADA U
PRIGODI DANA NEOVISNOSTI**

**IZMJENE ZAKONA O LOKALNOJ I
PODRUČNOJ SAMOUPRAVI**

SVEČANA SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA ODRŽANA 7. LISTOPADA 2005. U PRIGODI OBILJEŽAVANJA DRŽAVNOG BLAGDANA REPUBLIKE HRVATSKE -DANA NEOVISNOSTI

Obilježavanje blagdana u posebno svečanom raspoloženju

_____ *M.Krakić* 3

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI (PREDLAGATELJ VLADA REPUBLIKE HRVATSKE); KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI (PREDLAGATELJ KLUB ZASTUPNIKA HNS/PGS-a)

Veliki gradovi s više od 35 tisuća stanovnika

_____ *M.Udiljak; S.Škugor-Hrnčević; N.Brčić.* 7

PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORIMA ŽUPANA, GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA I GRADONAČELNIKA I OPĆINSKIH NAČELNIKA (PREDLAGATELJ VLADA REPUBLIKE HRVATSKE); PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE I IZBORU OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA I GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA (PREDLAGATELJ KLUB ZASTUPNIKA HNS/PGS-a)

Neposredni izbor čelnika lokalne i područne samouprave

_____ *N.B.; S.Škugor-Hrnčević* 25

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOM INSPEKTORATU

Suzbijanje sive ekonomije

_____ *A.Šoljan* 40

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O DOSTAVI U INOZEMSTVO SUDSKIH I IZVANSUDSKIH DOKUMENATA U GRAĐANSKIM ILI TRGOVAČKIM STVARIMA

Međunarodna pravna pomoć

_____ *S.Šurina* 51

PRIJEDLOG ZAKONA O ELEKTRONIČKOM DOKUMENTU

Pravna osnova za uporabu i promet

_____ *Đ.Krmpotić* 52

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOJ KOMORI INŽENJERA ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE

Osigurati red na tržištu rada u šumarstvu, lovstvu i preradi drva

_____ *J.Šarlija* 55

PRIJEDLOG STRATEGIJE GOSPODARENJA OTPADOM REPUBLIKE HRVATSKE

Nenamjensko gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša

_____ *A.Šoljan* 57

IZVJEŠĆE O IZVRŠENJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA PRVIH ŠEST MJESECI 2005.

Dva posve različita tromjesečja

_____ *M.Udiljak; N.Brčić; S.Škugor-Hrnčević* 69

PRIJEDLOG DEKLARACIJE U POVODU ZAKONA O ZAŠTIĆENOJ EKOLOŠKOJ ZONI I EPIKONTINENTALNOM POJASU, ŠTO GA JE DONIO SLOVENSKI PARLAMENT, DANA 4. LISTOPADA 2005. GODINE

Razgraničenje pred međunarodnim pravosudnim tijelima

_____ *Đ.Krmpotić* 78

PRIKAZ RADA:

- SVEČANE SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 7. LISTOPADA 2005. U PRIGODI OBILJEŽAVANJA DRŽAVNOG BLAGDANA REPUBLIKE HRVATSKE - DANA NEOVISNOSTI
- 16. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 21, 22, 23, 28, 29, 30. RUJNA TE 5, 6, 12, 13. I 14. LISTOPADA 2005.

SVEČANA SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA ODRŽANA 7. LISTOPADA 2005. U PRIGODI OBILJEŽAVANJA DRŽAVNOG BLAGDANA REPUBLIKE HRVATSKE - DANA NEOVISNOSTI

Obilježavanje blagdana u posebno svečanom raspoloženju

Dan neovisnosti Hrvatski sabor obilježio je svečanom sjednicom 7. listopada 2005. u posebno svečanom raspoloženju, s obzirom na službeno otvaranje pregovora Republike Hrvatske i Europske unije. Zastupnicima i uzvanicima prigodnim se riječima obratio predsjednik Sabora Vladimir Šeks.

Nakon odavanja počasti Domovini izvođenjem himne "Lijepa naša domovino" te odavanja počasti, minutom šutnje, "svima koji su u višestoljetnoj borbi za opstojnost Hrvata na ovim područjima i za državotvornu ideju dali život, mnogim znanim i neznanim Hrvatima i drugim državljanima i građanima Republike Hrvatske", posebno onima koji su dali život u Domovinskom ratu, potpredsjednik Hrvatskoga sabora **Luka Bebić** srdačno je pozdravio sve zastupnike i uzvanike, a posebno predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića; predsjednika Vlade Republike Hrvatske dr. Ivu Sanadera, potpredsjednike i nazočne članove Vlade; dosadašnje predsjednike i tajnike Hrvatskoga sabora; predsjednike parlamentarnih stranaka koji nisu zastupnici.

Zatim crkvene velikodostojnike: uzoritog kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije; muftiju hadži Ševka efendiju Omerbašića, predsjednika Mešihata Islamske zajednice u Hrvat-

skoj; izaslanika Srpske pravoslavne crkve protunamjesnika Milenka Popovića, arhijerejskog namjesnika zagrebačkoga; Sanju Zoričić-Tabaković, potpredsjednicu Židovske općine; Endreja Langha, biskupa Reformirane kršćanske crkve u Hrvatskoj; Branka Berića, predstavnika Evangelističke crkve u Hrvatskoj.

Dana 8. listopada 1991. godine Hrvatski sabor donio je povijesnu Odluku kojom je Republika Hrvatska raskinula državno-pravne sveze na temelju kojih je, zajedno s ostalim republikama i pokrajinama, tvorila dotadašnju SFRJ.

Nadalje, glavnog državnog odvjetnika Mladena Bajića; načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske generala Zbora Josipa Lucića; predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske dr. Petra Klarića; predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske Branka Hrvatina i nazočne čelnike sudbene vlasti Republike Hrvatske; predsjednika Hrvatske narodne banke dr. Željka Rohatinskog; pučkog pravobranitelja Juricu Malčića; pravobraniteljicu za djecu Ljubicu Mati-

jević-Vrsaljko; pravobraniteljicu za ravnopravnost spolova Gordanu Lukač-Koritnik; predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Milana Moguš; rektore sveučilišta; diplomatski zbor u Republici Hrvatskoj te župane hrvatskih županija, gradonačelnike, predstavnike udruge iz Domovinskog rata; predstavnike sindikata, sve nazočne predstavnike gospodarskih, kulturnih i javnih ustanova te druge nazočne uzvanike na sjednici.

Potom se, nakon izvođenja pjesme "Moja domovina", nazočnima obratio predsjednik Hrvatskoga sabora **Vladimir Šeks**:

VLADIMIR ŠEKS: SJEĆANJE NA BURNE I PRESUDNE DOGAĐAJE PRIJE 14 GODINA

"Poštovani gospodine predsjedniče Republike Hrvatske, uvaženi predsjedniče Vlade Republike Hrvatske i članovi Vlade, poštovani predsjedniče Ustavnog suda Republike Hrvatske, Apostolski nuncije mons. Lozano, ekscelencije veleposlanici, uvaženi vjerski velikodostojnici, osobito uvaženi predstavnici udruge proizašlih iz Domovinskog rata, drage kolegice i kolege zastupnici, gospođe i gospodo, srdačno vas pozdravljam ovdje u Hrvatskom saboru, u prigodi obilje-

žavanja državnog blagdana Republike Hrvatske - Dana neovisnosti.

Današnja svečanost obilježavanja Dana neovisnosti Republike Hrvatske priziva naša sjećanja na burne i presudne događaje novije hrvatske povijesti od prije četrnaest godina, kada su zastupnici Hrvatskog sabora, na svojoj pričuvnoj lokaciji - u podrumu Inine zgrade u Šubićevoj ulici, 8. listopada 1991. godine, donijeli povijesnu Odluku kojom je Republika Hrvatska raskinula državno-pravne sveze na temelju kojih je zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dotadašnju SFRJ. Taj dan, 8. listopada, obilježavamo kao Dan neovisnosti, kao jedan od najvećih i najznačajnijih datuma u novijoj hrvatskoj povijesti. Tom je odlukom započeo povijesni hod hrvatske države i ispunjavanje stoljetnog sna hrvatskog naroda o stvaranju vlastite samostalne države u srcu Europe, kojoj je hrvatski narod oduvijek pripadao - zemljopisno, povijesno, politički, kulturnološki i civilizacijski.

Ovogodišnji državni blagdan - Dan neovisnosti, obilježavamo u jednom posebno svečanom raspoloženju i okolnostima nakon Odluke Vijeća ministara EU o službenom otvaranju pregovora Republike Hrvatske i Europske unije.

Izuzetan je to događaj, po svojim dalekosežnim učincima na budućnost Hrvatske, usudio bih se reći, ravan međunarodnom priznanju Hrvatske.”

Snažna potvrda da smo od samih početaka na pravome putu

Gospođe i gospodo, budimo danas ponosni! Ništa toliko snažno ne potvrđuje da smo od samih početaka stvaranja neovisne države na pravom putu koliko činjenica da upravo u vrijeme kad slavimo svoj Dan neovisnosti i formalno počinjemo svoj europski put. Nakon međunarodnog priznanja zemlje, to je priznanje njene vrijednosti. Nakon svih tegoba, nedaća i stradanja, to je i potvrda naše snage. Neka to bude i novi izvor samopouzdanja i nove vjere u vlastite sposobnosti.

Ovom je Odlukom, povijesni hod hrvatske države, koji je započeo održavanjem prvih višestranačkih parlamentarnih izbora, nastavljen stvaranjem i konačnim oslobođenjem suverene, samostalne i međunarodno priznate Hrvatske, uspješno dovršen u ovoj završnoj fazi priključenja obitelji europskih država.

Službeno otvaranje pristupnih pregovora Republike Hrvatske s Europskom unijom ne znači, međutim, samo još jednu važnu prekretnicu u političkom smislu, nego je tim činom Republika Hrvatska dobila najbolju moguću ocjenu dosegnute demokratske, gospodarske i ukupne civilizacijske razine.

Ovogodišnji državni blagdan - Dan neovisnosti, obilježavamo u jednom posebno svečanom raspoloženju i okolnostima nakon Odluke Vijeća ministara EU o službenom otvaranju pregovora Republike Hrvatske i Europske unije.

Otvaranje pregovaračkog procesa između Zagreba i Bruxellesa je doista povijesni uspjeh ove hrvatske vlade na čelu s premijerom dr. Ivom Sanaderom. Ovo je dosad najznačajnija potvrda zrelosti hrvatske demokracije, ali i vjerodostojnosti politike koju vodi današnja hrvatska vlada. To je uspjeh i predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića, koji je kao šef države kontinuirano promovirao proeuropski put Hrvatske. Ovo je uspjeh i Hrvatskog sabora, njegovih zastupnica i zastupnika, koji su kroz brojne bilateralne i multilateralne susrete i svojim radom doprinijeli ovoj velikoj pobjedi Hrvatske. Za ovaj golemi uspjeh zaslužne su i sve bivše hrvatske vlade i bivši sazivi Hrvatskog sabora.

Gospođe i gospodo, želim jasno i nedvosmisleno naglasiti i istaknuti da za ovu veliku pobjedu Hrvatske, zasluge pripadaju i svim našim

domoljubima, dragovoljcima Domovinskog rata, prvom hrvatskom predsjedniku dr. Franji Tuđmanu i svim onim hrabrim i nesebičnim ljudima, spremnim na žrtvu, u presudnim trenucima za opstojnost i obranu Domovine. S ponosom, zahvalnošću i pijetetom, prisjećamo se svih njih, a posebno onih, čije su živote prekinuli tragični ratni događaji. Njihov doprinos je nemjerljiv. Bez njih, mi danas ne bismo bili okupljeni u blagdanskom i uzvišenom raspoloženju, u ovom visokom Domu. Da nije bilo legitimnog, obrambenog Domovinskog rata, današnje hrvatske države ne bi bilo. Upravo stoga, želim i ovom prigodom poručiti, da će Republika Hrvatska i nadalje čuvati i njegovati vrijednosti Domovinskog rata, legitimnost njegovih obrambenih vojno-redarstvenih operacija, te se odlučno suprotstavljati pokušajima usmjerenim prema revidiranju povijesne istine o Domovinskom ratu. Domovinski rat, a posebno njegove najsjačajnije pobjedničke akcije, Bljesak i Oluja, bili su legalno i legitimno sredstvo suverene i međunarodno priznate države, koja je njima branila svoj opstanak, svoju neovisnost i teritorijalni integritet.

Istodobno, Hrvatska će, kao članica Ujedinjenih naroda i temeljem svog pravnog poretka, i nadalje dosljedno i principijelno poštivati sve svoje međunarodne obveze.

Poštovane gospođe i gospodo,

Hrvatska danas ima formalnu i jedinstvenu potvrdu međunarodne zajednice kojom je otklonjena bilo kakva sumnja koja bi zasjenila spremnost i sposobnost Hrvatske za izvršavanje svojih međunarodnih obveza, upravo zahvaljujući uspješnim i odlučnim koracima, koje je Vlada Republike Hrvatske poduzela u suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom i u provedbi Akcijskog plana.”

Puna suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu

”Hrvatska vlada će nastaviti punu suradnju s Međunarodnim kaznenim

sudom u Haagu. Hrvatski sabor neka u tom pogledu također bude mjesto s kojeg ćemo poručiti: Hrvatska je zemlja vladavine prava. Nema drugih nadomjestaka, nema iznimaka. Naše je naslijeđe u tom pogledu dvostruko teško: stari sustav bez stvarnog pravnog sustava i stare vrijednosti bez uvažavanja vrijednosti prava, pomiješani s iskustvima i sivim zonama ratnih vremena otežavaju nam zadaću. Ali, nitko tu zadaću neće i ne može obaviti umjesto nas. Zbog nas, još više zbog sutrašnjeg lica Hrvatske i standarda po kojima će živjeti naši novi naraštaji.

Odluka Vijeća ministara EU o otvaranju pristupnih pregovora između Republike Hrvatske i Europske unije potvrda je političke zrelosti i odgovornosti Republike Hrvatske u ispunjenju političkih i gospodarskih kriterija EU. Dokaz je to i o učinjenom odlučujućem napretku na svim područjima koja se nalaze u središtu pozornosti EU.

Ukratko bih naznačio nekoliko tih područja: reforma pravosuđa se kontinuirano provodi temeljem Strategije o reformi pravosuđa koju je Vlada RH usvojila u rujnu 2005. godine, dok se jednako kontinuirano radi na reformi cjelokupne državne uprave. Izrađena je i Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, koju bi Vlada trebala usvojiti tijekom listopada. Zatim zaštita prava manjina, uređena Ustavnim Zakonom o zaštiti prava manjina, danas nadilazi europske standarde, a u srpnju usvojeni plan povratka izbjeglih osoba jasno definira aktivnosti, rokove i sredstva potrebna za dovršetak povratka do kraja 2006. godine. Od važnijih područja, spomenuo bih i regionalnu suradnju na multilateralnoj i bilateralnoj razini, koja je vrlo intenzivna i učinkovita, pa EU prepoznaje RH kao važnog čimbenika stabilnosti i kao regionalnog predvodnika u razvoju demokratskih institucija.

Što za Republiku Hrvatsku znači otvaranje pregovora?

Otvoravanje pristupnih pregovora uvodi RH u jednu posve novu fazu odnosa s EU.

Ubrzo započinje proces tzv. screeninga - dubinske raščlambe usklađenosti domaćeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU odnosno snimanje ukupnog stanja u budućoj državi članici i razine usklađenosti s europskim zakonodavstvom. To će biti osnova na temelju koje se određuje tempo vođenja pregovora po 35 jasno definiranih poglavlja.

Od ukupno 35 jasno definiranih poglavlja pregovora, do kraja 2005. godine RH ima u planu obaviti screening za 7 poglavlja. Radi se o važnim poglavljima poput znanosti i istraživanja, politike javne nabave i poljoprivredne politike, gdje je RH već zabilježila značajan napredak u harmonizaciji s europskim legislativnim standardima."

Nastavak sveobuhvatnog programa društvenih, političkih i gospodarskih reformi

"Početak pregovora za Hrvatsku znači i nastavak sveobuhvatnog programa društvenih, političkih i gospodarskih reformi, čiji je glavni cilj od Hrvatske stvoriti suvremenu, prosperitetnu i bogatu zemlju.

Radi dostizanja određene razine društvenog i gospodarskog razvoja, u Europskoj uniji su stvoreni posebni financijski fondovi kojima su financirani različiti projekti iz svih važnih gospodarskih, društvenih ili upravnih područja, za sve zemlje-buduće članice.

Mnogobrojne su mogućnosti koje se pred Hrvatskom otvaraju:

Prije svega ohrabriranje stranih investicija, koje su nam u proteklom razdoblju toliko nedostajale; porast vrijednosti dionica hrvatskih tvrtki na svjetskim tržištima; porast povjerenja naših europskih partnera u snagu i stabilnost hrvatskih institucija; porast povjerenja naših građana u punu opravdanost projekta priključivanja. Pri tome ne smijemo ispustiti iz vida koliko je važno informirati javnost, građane koji su nas birali, o svim aspektima i značenju članstva u EU. U tom smislu, držim korisnim i potrebnim u Hrvatskoj osigurati cjelo-

viti i efikasan sustav informiranja, pristupačan i razumljiv - putem kojega bi hrvatski građani bili informirani o EU, ali i građani EU o Hrvatskoj.

Osobito je važno da u širokoj javnoj raspravi o svim pitanjima hrvatskog članstva u EU, sudjeluju svi segmenti hrvatskog društva uz kvalitetno sudjelovanje svih medija.

Izuzetan je to događaj, po svojim dalekosežnim učincima na budućnost Hrvatske, usudio bih se reći, ravan međunarodnom priznanju Hrvatske.

Naš čovjek mora znati što donosi Europa. Nitko ne živi od političkih parola. Građani trebaju biti do kraja obaviješteni - oni će, uostalom, na kraju odlučiti. Nedovoljno obaviješteni, zburnjeni političkim nadmetanjima oko pregovaračkih pitanja, možda čak i zaplašeni dvojabama ili političkim agitiranjem, građani bi mogli izgubiti objektivno motrište. Prenijeti pravu sliku o vrijednostima i prednostima Unije stoga je ključna zadaća. Tamo gdje se europska politika odvojila od europskog građanina, tamo su referendumski pokazali kolika je cijena. U našem slučaju, kad naš europski put držimo sastavnicom ukupnog projekta stvaranja države i njena ucrtavanja na kartu ujedinjene Europe, to je još važnije da naš građanin sudjeluje, da zna i da svjesno i zrelo odlučuje.

Reforme koje provodimo približavaju nas i ostvarenju našeg drugog cilja, ulasku u Sjevernoatlantski savez. Najvažnije je da se osigura, kako bi zemlja, u trenutku kada se NATO odluči na idući krug proširenja, bude u svakom pogledu, i to što prije, spremna za pozivnicu za pregovore o članstvu.

U tu je svrhu RH izradila Godišnji nacionalni program 2005-2006.

Njime Republika Hrvatska ulazi u svoj četvrti ciklus MAP-a, Akcijskog plana za članstvo u NATO-u, a Program je do sada dobio najviše ocjene."

Predlaganje najboljih sigurnosnih rješenja

”Bit će potrebno također analizirati relevantne članke Ustava i zakona radi predlaganja najboljih rješenja za primjenu obveza koje proizlaze iz članstva u NATO-u.

Također je važno spomenuti kako se do kraja 2005. očekuje donošenje izmjena Zakona o sigurnosnim službama, donošenje novoga Zakona o tajnosti podataka te donošenje Zakona o informacijskoj sigurnosti.

Da nije bilo legitimnog, obrambenog Domovinskog rata, današnje hrvatske države ne bi bilo. Upravo stoga, želim i ovom prigodom poručiti da će Republika Hrvatska i nadalje čuvati i njegovati vrijednosti Domovinskog rata, legitimnost njegovih obrambenih vojno-redarstvenih operacija, te se odlučno suprotstavljati pokušajima usmjerenim prema revidiranju povijesne istine o Domovinskom ratu.

Uz članstvo u Europskoj uniji i NATO-u, Hrvatska izuzetnu važnost pridaje odnosima sa susjednim državama koje želi graditi na dobrosusjedskim, ali prije svega ravnopravnim načelima uz uzajamno poštivanje suvereniteta, samostalnosti, teritorijalnog integriteta te međunarodnih normi.

Zbog svog geografskog i geopolitičkog položaja, te kao zemlja koja je otpočela pregovore o punopravnom članstvu u EU, Hrvatska je prirodno zainteresirana i želi sudjelovati u procesima koji će osnažiti europsku perspektivu država obuhvaćenih Procesom stabilizacije i pridruživanja.

Interes je Hrvatske da se nastavi proces konačne stabilizacije i rješavanja svih pitanja u pojedinim susjednim

zemljama, kako bi se otklonile prepreke razvoju i stabilnosti tih zemalja, ali i ovog dijela jugoistočne Europe.”

Konsenzus o hrvatskom integracijskom putu

”Cijenjeni uzvanici,

kao što sam već ranije naglasio, za početak pregovaračkog procesa Hrvatske i Europske unije i Hrvatski sabor ima svoju vrlo značajnu ulogu. Hrvatski je sabor, konsenzualno izraženom voljom parlamentarnih stranaka, čvrsto podupirao hrvatski eurointegracijski put, donošenjem Rezolucije o pristupanju Hrvatske EU, u prosincu 2002. i usvajanjem Izjave hrvatskih parlamentarnih stranaka o početku pregovora RH i EU, u prosincu 2004. Uspostavom Nacionalnog odbora za praćenje pregovora Hrvatske i EU, u siječnju 2005., Hrvatski je sabor otvorio jednu novu stranicu u svom radu. Nacionalni se Odbor sastoji od jednakog broja članova vladajuće koalicije i oporbe te on u praksi odražava konsenzus hrvatskih političkih stranaka za priključenje Europskoj uniji kao hrvatskog strateškog cilja. U ime hrvatskog parlamenta, Nacionalni Odbor će davati mišljenja i smjernice o pripremljenim hrvatskim pozicijama u pregovorima, te će, kroz izravnu komunikaciju s pregovaračkim timom, pratiti i nadzirati proces pregovaranja.

Osim što je time potvrđen njegov nezaobilazni doprinos u utvrđivanju strateških nacionalnih ciljeva, Hrvatski se sabor uspješno pripremio za ovu fazu približavanja Hrvatske EU. To je vrlo važna činjenica, koja će dobiti svoju punu potvrdu sada kada su pregovori počeli, a osobito kad Hrvatska postane punopravna članica EU, jer nacionalni parlamenti država članica, kao jedina direktna spona između građana i europskih institucija, zadržavaju pravo kontrole i zauzimanja stavova u pitanjima o kojima vlade pregovaraju i odlučuju u Bruxellesu.

Još jednom želim istaknuti iznimnu važnost jedinstvenog stava svih parlamentarnih stranaka izraženu kroz unisonu potporu zastupnika provedbi Naci-

onalnog programa za pridruživanje, što svjedoči o visokom stupnju odgovornosti svih zastupnika kada je u pitanju hrvatski - europski put.

Hrvatski sabor, ne čekajući početak pregovora s EU-om, sukladno utvrđenom planu, usklađuje hrvatsko zakonodavstvo s europskim pravnim stečevinama. Na tom području svojih aktivnosti, Hrvatski je sabor od 2000. godine do sada ukupno donio 157 zakona kojima je domaće zakonodavstvo harmonizirano s *acquisom*.

Konačna afirmacija na međunarodnoj sceni

”Poštovane gospođe i gospodo, uvaženi uzvanici,

ovom povijesnom odlukom Vijeća ministara Europske unije definitivno započinje novo razdoblje hrvatske društva.

Uspostavom Nacionalnog odbora za praćenje pregovora Hrvatske i EU, u siječnju 2005., Hrvatski je sabor otvorio jednu novu stranicu u svom radu.

Početak pregovora označava ulazak u završnu fazu uključenja RH u punopravno članstvo EU, ali i konačnu afirmaciju hrvatske države na međunarodnoj sceni. O tome, da će punopravno članstvo u EU rezultirati pozitivnim kretanjima u svim sferama hrvatskog društva, a hrvatskim građanima poboljšanje životnog standarda, jasno svjedoče pozitivna iskustva zemalja koje su postale članicama EU u posljednjem krugu proširenja.

U tom smislu nedvojbenu poruku šalje činjenica da niti jedna članica EU nikad u povijesti nije tražila istupanje iz njenog članstva.

Hrvatski put prema članstvu u EU još ni izdaleka nije završen, ali su zaključci Vijeća ministara EU potvrdili ispravnost u vođenju državne politike te najavili uspješan završetak hrvatskih napora i ostvarenje europske Hrvatske

u bliskoj budućnosti. I želim posebno naglasiti da će Hrvatska nastaviti s provođenjem unutarnjih reformi, i da ponekad teške i bolne reforme provodimo zbog samih sebe, zbog nas građana, a ne zbog nekoga drugoga ili zbog nečijih interesa. Primarni interes prioriteta je usmjeren na podizanje životnog standarda svih naših građana. Svjesni smo svih svojih problema, koje smo imali i koje imamo, ali smo odlučni nastaviti s reformama te učvršćivati pravnu državu u interesu svakog pojedinca, svake obitelji i svih nas zajedno. Hrvatska točno zna kamo ide, točno zna što mora učiniti i što očekuje od članstva u Europskoj uniji te spremna je i nadalje se potvrđivati kao pouzdan europski partner.

Već uspostavljeni pregovarački timovi, koje čine vrhni eksperti iz pojedinih područja, uz stalni parlamentarni nadzor Hrvatskog sabora, garancija su da će,

kvalitetnim pregovorima uz prioriteta zaštitu nacionalnih interesa, proces pregovaranja biti učinkovit i brz.”

Bez imalo euforije, ali s puno optimizma

Hrvatska je danas, bez imalo euforije, ali s puno optimizma okrenuta sutrašnjici, usmjerena je prema budućnosti. Spremni smo i učiniti ćemo sve da početak pregovora bude i početak jednog ireverzibilnog procesa. Krajnji cilj tog dvosmjernog procesa je da Hrvatska, onoga trenutka kada bude spremna, zauzme svoje mjesto za europskim stolom kao punopravna članica Unije. Time će, siguran sam, u bliskoj budućnosti, na najbolji način biti osigurana i potvrđena hrvatska samostalnost, sigurnost i sretna budućnost za sve hrvatske građane.

Time ćemo, također, u cijelosti zaočružiti naš put od osamostaljenja, oču-

vanja i obrane Domovine do njena pridruženja europskoj obitelji naroda i država. Naša će nezavisnost time dobiti svoj puni sadržaj. Naš nacionalni identitet, naša kultura, naše tradicije i vrijednosti ići će, očuvane i osnažene, korak uz korak s vrijednostima drugih naroda u bogatom europskom krajoliku. Hrvatska će, prvi put u svojoj povijesti, kao samostalna, slobodna, cjelovita i demokratska država, stajati ponosno na karti nove Europe.

Gospođe i gospodo, poštovani građani Republike Hrvatske!

Čestitam vam državni blagdan Dan Neovisnosti!”

Čestitkom nazočnim zastupnicima i uzvanicima te svim građanima Republike Hrvatske, zaključena je Svečana sjednica Hrvatskoga sabora u prigodi Dana neovisnosti.

M.K.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI (PREDLAGATELJ VLADA REPUBLIKE HRVATSKE); KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O LOKALNOJ I PODRUČNOJ (REGIONALNOJ) SAMOUPRAVI (PREDLAGATELJ KLUB ZASTUPNIKA HNS/PGS-a)

Veliki gradovi s više od 35 tisuća stanovnika

Veliki gradovi su jedinice lokalne samouprave koje, uz ostale kriterije ispunjavaju i onaj da imaju više od 35 tisuća stanovnika, definirano je izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. Vlada, koja je predložila izmjene, pristala je da se granica za dobivanje statusa velikog grada s prvotnih 40 tisuća spusti na 35 tisu-

ća. Prihvaćenim izmjenama u svim je gradovima i općinama, neovisno o broju stanovnika, dopušteno osnivanje poglavarstva. Naime, uvidjelo se da nije dobra praksa po kojoj općine s manje od tri tisuće stanovnika nemaju poglavarstvo, već izvršne ovlasti obavlja predsjednik predstavničkog tijela. Nova zakonska rješenja nose i obvezu stalnog usavrša-

vanja lokalnih zaposlenika, te propisuju nagrađivanje najbolje prakse jedinice lokalne samouprave. To su rješenja koja proizlaze iz prihvaćenog - Vladinog prijedloga zakona. Drugi Prijedlog zakona - odbijen - o kojemu je vođena objedinjena rasprava, podnio je Klub zastupnika HNS/PGS-a. Predstavljamo i jedan i drugi prijedlog.

O PRIJEDLOZIMA

O izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, koje je predložila **Vlada Republike Hrvatske**, a u kojima je najviše pozornosti izazvao prijedlog o velikim gradovima, opširnije smo pisali kad su prolazile prvo saborsko čitanje - sada navodimo razlike nastale između dvaju čitanja.

Da bi osigurala kontinuitet u radu predstavničkog tijela, Vlada uvodi mogućnost da se njegove sjednice sazivaju na zahtjev trećine članova i od članka središnjeg tijela državne uprave nadležnog za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Uredila je i pitanja koja se odnose na institut povjerenja i nepovjerenja.

Predložila je, tako, da predstavničko tijelo može iskazati nepovjerenje i razriješiti dužnosti načelnika, gradonačelnika ili župana, pojedinog člana poglavarstva ili poglavarstvo u cjelini prije isteka mandata na koje su izabrani.

Prijedlog za iskazivanje nepovjerenja može podnijeti najmanje trećina članova predstavničkog tijela, o prijedlogu se ne može raspravljati i glasovati prije no što protekne sedam dana od dana podnošenja, ali se to mora učiniti najkasnije u roku 30 dana od dana dostave prijedloga predsjedniku predstavničkog tijela.

S druge strane, općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan mogu tražiti glasovanje o povjerenju poglavarstvu. Ako predstavničko tijelo u tom slučaju ne donese odluku kojom potvrđuje povjerenje poglavarstvu, time se ne smatra da je poglavarstvu iskazano nepovjerenje.

Vlada je pobrojala razloge zbog kojih poglavarstvo može razriješiti pročelnike, ali i odredila njihova prava kad ih se razriješi, što do sada nije bilo regulirano.

Načelnike, gradonačelnike i župane birati neposredno

Općinskog načelnika, gradonačelnika i župana građani biraju na općim i neposrednim izborima, tajnim glasovanjem,

istodobno s članovima predstavničkog tijela te jedinice, jedna je od odredbi, po mnogima ključna, iz Prijedloga zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi Kluba zastupnika HNS-PGS-a.

Za neposredan izbor čelnika izvršne vlasti predlagatelj se opredijelio uvjeren da će tako postići bolje funkcioniranje lokalne i regionalne samouprave.

Na taj način izabrani čelnik izvršne vlasti u općini, gradu i županiji izvodi svoj legitimitet iz neposredno izražene volje birača, a ne iz volje političkih stranaka koja je izražena kroz sustav predstavničkih tijela, te kao takova podložna čestim promjenama, tumači predlagatelj.

Svjestan je da takav položaj čelnog čovjeka izvršne vlasti iziskuje preciziranje njegovih ovlasti i obveza, kao i potrebe da se odnos između izvršne vlasti i predstavničkog tijela odgovarajuće razgraniči u pogledu donošenja odluka.

Središnje pitanje tog odnosa - postupak opoziva - razrješava na način da pitanje povjerenja načelniku, gradonačelniku i županu može pokrenuti najmanje trećina članova predstavničkog tijela, ali bi se odluka o opozivu morala donijeti glasovima tri četvrtine svih članova predstavničkog tijela.

U slučaju izglasavanja opoziva, Vlada bi bila dužna u roku ne kraćem od 30, a ne dužem od 60 dana provesti izborni referendum, ako bi se na njemu natpolovična većina birača izjasnila za opoziv, raspisali bi se novi izbori.

Veliki su gradovi jedinice lokalne samouprave koje imaju više od 40 tisuća stanovnika.

Ne dođe li na referendumu do opoziva, a na ponovljenim izborima pobijedi isti kandidat, Vlada bi bila dužna raspustiti predstavničko tijelo.

Pravila za slijedeći mandat

Po **HNS-PGS-ovu Prijedlogu** načelnik, gradonačelnik i župan imali bi

pravo na jednog ili više pomoćnika, a kao pomoćno i savjetodavno tijelo služili bi im uredi koji bi se osnovali u općini, gradu i županiji.

HNS-PGS-ov zakon primjenjivao bi se tek od objave Vladine odluke o raspisivanju prvih slijedećih općih izbora za lokalnu i regionalnu samoupravu, a sve do tada ponovljeni izbori u lokalnim jedinicama provodili bi se po postojećem zakonu.

Vladino Mišljenje

Vlada ne podržava Prijedlog zakona Kluba zastupnika HNS/PGS-a - stoji u Mišljenju koje je Vlada dostavila Saboru.

Premda u cijelosti poštuje namjeru predlagatelja te ciljeve za koje drži kako ih je moguće postići usvajanjem Prijedloga, Vlada ukazuje na nekoliko elemenata.

Ističe da njen Nacrt konačnog prijedloga zakona, koji se nalazi u Vladinoj proceduri, bit će upućen na daljnje postupanje Saboru, sadrži suštinska rješenja bitnih pitanja vezanih za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

Glede HNS/PGS-ova prijedloga koji se odnosi na reguliranje statusa velikog grada i daljnje decentralizacije, Vlada navodi da je ta pitanja, dakle uvođenje nove jedinice lokalne samouprave - velikog grada, kao i decentralizaciju dodatnih poslova državne uprave na velike gradove, definirala i precizirala u svom Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

U pogledu prijedloga o neposrednom izboru općinskih načelnika, gradonačelnika i župana, Vlada ističe da je u njezinoj proceduri Nacrt prijedloga zakona o neposrednom izboru župana, gradonačelnika, gradonačelnika Grada Zagreba i općinskih načelnika.

U slučaju usvajanja navedenog izbornog modela, koji bi bio reguliran posebnim zakonom, bilo bi potrebno uskladiti predložene izmjene i dopune postojećeg Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, odnosno donijeti novi budući Zakon o lokalnoj i područnoj

(regionalnoj) samoupravi koji bi eventualno mogao sadržavati objedinjena rješenja predloženih izmjena i dopuna Zakona, te rješenja sadržanih u Prijedlogu Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

Skreće pozornost da je, uz ustavnu osnovu koju predlagatelj nudi, težište ipak trebalo biti na ustavnim odredbama iz Poglavlja VI Ustava, pod nazivom Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava i to posebno u odredbi stavka 1. članka 132. Ustava koji propisuje da se građanima jamči pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, kao i na odredbi članka 134. Ustava kojom je u osnovi utvrđen djelokrug lokalnih jedinica, te odredbi članka 136. Ustava koja utvrđuje da su u obavljanju poslova iz svojeg djelokruga tijela lokalnih jedinica samostalna i podliježu jedini nadzoru ustavnosti i zakonitosti ovlaštenih državnih tijela.

RADNA TIJELA

Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu raspravio je Vladin Konačni prijedlog kao matični.

Istaknuto je da rješenja u Konačnom prijedlogu pridonose daljnjem jačanju lokalne samouprave, osobito onih jedinica koje imaju preduvjete za preuzimanje i obavljanje poslova u širem opsegu u odnosu na djelokrug poslova po važećem Zakonu. U raspravi je iznijeto mišljenje da treba izmijeniti članak 4. Konačnog prijedloga tako da se utvrdi da se velikim gradom smatra grad koji ima više od 30.000 stanovnika. Pozitivnim je ocijenjeno rješenje iz članka 12., da izvršne poslove u općini obavlja općinsko poglavarstvo, u gradu gradsko, a u županiji županijsko poglavarstvo. Naime, predloženim rješenjem osigurava se da i u općini koja ima do 3.000 stanovnika izvršne poslove obavlja općinsko poglavarstvo. Po važećem zakonskom rješenju u općini do 3.000 stanovnika za obavljanje izvršnih poslova ne bira se poglavarstvo, već njegove dužnosti obavlja predstavničko tijelo. Također, pozitivnim je ocijenjeno rje-

šenje predloženo člankom 18. da se u općinama i gradovima do 3.000 stanovnika ustrojava jedinstveni upravni odjel za obavljanje svih poslova iz samopravnog djelokruga, a u općinama i gradovima koje imaju više od 3.000 stanovnika može se ustrojiti jedinstveni upravni odjel.

Iznijeto je mišljenje člana Odbora da rješenja iz Konačnog prijedloga jačaju ovlasti velikih gradova, pri čemu je djelokrug poslova koje obavljaju veliki gradovi, a koji se odnose na održavanje javnih cesta, izdavanje građevinskih i lokacijskih dokumenata, te drugih akata vezanih uz gradnju, jednak djelokrugu poslova županija.

U raspravi je iznijet prijedlog prema kojem bi u članku 33. predloženi rok od 60 dana trebalo izmijeniti, na način da se utvrdi rok od 90 dana za usklađivanje statuta i drugih općih akata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na koje se odnose promjene propisane odredbama ovoga Zakona s odredbama ovoga Zakona.

Odbor je većinom glasova predložio Saboru donošenje izmjena i dopuna Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Isti je Odbor kao matični raspravio i Prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a, a pritom je raspolagao mišljenjem Vlade. Nakon obrazloženja predstavnika predlagatelja, članovi Odbora u raspravi nisu podržali Prijedlog, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade.

Vlada pored ostalog navodi da njen Konačni prijedlog sadrži suštinska rješenja bitnih pitanja vezanih uz lokalnu i područnu samoupravu. Odbor je većinom glasova Saboru predložio da donese zaključak da se ne prihvaća HNS/PGS-ov Prijedlog zakona.

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, a na tekst Konačnog prijedloga podnio je amandman (vidi Amandmani).

Odbor za Ustav, Poslovník i politički sustav o Vladinu Konačnom prijedlogu raspravio je kao zainteresirano radno tijelo.

Odbor također ističe da će donošenje Zakona o izborima župana, gradonačelnika Grada Zagreba i gradonačelnika i općinskih načelnika iziskivati izmjenu Zakona glede uređivanja odnosa između neposredno izabranih čelnika izvršne vlasti i predstavničkog tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U svezi s rečenim Odbor je u raspravi podržao amandman Odbora za zakonodavstvo.

Većinom je glasova predložio Saboru da donese Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Isti je Odbor raspravio i Prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a na koji je Vlada dostavila mišljenje, a koje je u cijelosti podržao u raspravi.

Odbor je predložio Saboru da ne prihvati HNS/PGS-ov Prijedlog zakona, jer su dva njegova člana glasovala "za", a šest "protiv".

Općinskog načelnika, gradonačelnika i župana biraju građani na općim i neposrednim izborima, istodobno s izborom članova predstavničkog tijela te jedinice.

Kao zainteresirano radno tijelo Vladin Konačni prijedlog razmatrao je **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** koji je Saboru većinom glasova predložio da donese Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, a podnio je i amandman (vidi Amandmani).

Isti je Odbor razmotrio i Prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a, a nakon rasprave većinom je glasova predložio Saboru da donese zaključak da se prihvaća Prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

AMANDMANI

Vladimir Šeks i Tomislav Čuljak (HDZ) predložili su da se broj stanovnika potreban za stjecanje statusa velikog grada sa 40 tisuća smanji na 35 tisuća.

Na taj ih je amandman potaknuo podatak da Vinkovci kao grad sa 35.800 stanovnika ispunjavaju sve definirane karakteristike velikog grada, osim broja stanovnika.

Vinkovci, napominju, nisu sjedište županije, a po brojnosti su četrnaesti grad u Hrvatskoj, prihvaćanjem njihova amandmana mogli bi nastaviti obavljati poslove koji su u djelokrugu velikih gradova, s tim da se ni na koji način ne bi poremetio odnos između gradova u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Klub zastupnika SDP-a traži da se velikim smatra grad s više od 30 tisuća stanovnika, te navodi da 14 gradova ima više od 40 tisuća, a njih sedam između 30 tisuća i 40 tisuća.

U prilog svom zahtjevu navodi da je važećim Zakonom gradovima koji imaju više od 30 tisuća stanovnika omogućeno da na svom području mogu obavljati i poslove iz nadležnosti županije ako su osigurali uvjet. Stoga predlaže da i ti gradovi na koje su već prenijete određene decentralizirane funkcije imaju status velikog grada.

Identičan prijedlog dao je i **Zvonimir Mršić (SDP)** koji uz to traži da se na popis poslova koje u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju veliki i gradovi sjedišta županija, umjesto "prometa na svom području", uvrsti "promet u mirovanju", te doda "održavanje nerazvrstanih cesta".

Amandmanom na članak 23. traži da se uredi da "Kada predstojnik ocijeni da je opći akt u suprotnosti s Ustavom i zakonom ovlašten je i dužan, u roku od 15 dana od dana njegove dostave, dostaviti opći akt sa zahtjevom da se podnese prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom RH, središnjem tijelu državne uprave u čijem je djelokrugu opći akt, te središnjem tijelu državne uprave nadležnom za poslove lokalne i regionalne (područne) samouprave i obavijestiti predsjednika predstavničkog tijela jedinice".

Zatražio je i brisanje članka 24., a amandmanom na članak 25. traži da se izmijenjeni članak 80. promijeni i glasi: "Kada nadležno središnje tijelo državne

uprave zaprimi opći akt sa zahtjevom da se podnese prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom RH, ocijenit će se osnovanost zahtjeva u roku od 15 dana od dana primitka.

Prijedlog Vladi za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom dostavlja se bez odgođe predsjedniku predstavničkog tijela koje je donijelo opći akt, općinskom načelniku, gradonačelniku ili županu, predstojniku i središnjem tijelu državne uprave nadležnom za poslove lokalne i regionalne samouprave".

Zatražio je i da se rok za usklađivanje statuta i drugih općih akata umjesto na 60 utvrdi na sto dana, da se izmijenjeni Zakon počne primjenjivati od 1. siječnja 2006., te da se do početka primjene posebnog zakona kojim se uređuje način, uvjeti i postupak izbora župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika donese novi zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Održavanje cesta i dalje u djelokrug županija

S druge strane, **Biserka Perman (SDP)** predlaže da se s popisa poslova velikog i grada sjedišta županije briše održavanje javnih cesta. Objasnila je, naime, da poslove vezane uz održavanje javnih cesta i dalje trebaju obavljati županije iz razloga ekonomičnosti, svrsishodnosti i učinkovitosti. Županija je osnivač Županijske uprave za ceste koja brine za održavanje javnih cesta u cijeloj županiji, pa je neracionalno obavljati te poslove posebno na razini velikog grada, a posebno na razini županije.

Traži da se na listu poslova koje u samoupravnom djelokrugu obavlja županija uvrsti i socijalna skrb, razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture županijskog značaja, upravljanje lokalnim vodama, građevinska i urbanistička inspekcija.

Pritom objašnjava da županija već sada po postojećim zakonima obavlja poslove socijalne skrbi, jer je osnivač i vlasnik takvih ustanova.

Racionalnije obavljanje pojedinih komunalnih djelatnosti u županijama dovodi do povezivanja sustava komunalne infrastrukture u regionalne sustave. To se prije svega odnosi na vodoopskrbu, odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, te odlagališta komunalnog otpada. Kroz navedeni posao županija bi preuzela obveze pripreme, izgradnje, nadzora i upravljanja komunalnom infrastrukturom važnom za nju.

Decentralizacijom Hrvatskih voda, tako da poslove zaštite od štetnog djelovanja voda preuzme županija, racionalnije bi se organizirali poslovi upravljanja vodama, koji su već sad zasebna cjelina u kojoj županija ima veći dio nadležnosti.

Kvalitetnije praćenje stanja u prostoru, razlog je zbog kojega traži da poslove građevinske i urbanističke inspekcije u prvom stupnju obavlja županija.

Dragica Zgrebec (SDP) traži da, uz velike gradove, i gradovi sjedišta županija na svom području mogu obavljati i poslove iz djelokruga županije.

Smatra da sjedišta županija iako imaju manje od 40 tisuća stanovnika, imaju mogućnost obavljanja poslova iz djelokruga županije jer već sada raspolažu decentraliziranim sredstvima za osnovne škole i njihovi su vlasnici.

Ukoliko bi osigurali uvjete za njihovo obavljanje, veliki bi gradovi mogli od Središnjeg ureda za upravu tražiti da obavljaju poslove iz djelokruga županije.

Klub zastupnika HSU-a traži da se precizira da pročelnici upravnih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ne mogu biti birani za članove poglavarstava.

To je, dodaje, nužno da bi se uskladilo Vjerodostojno tumačenje odredbi Zakona i predlagateljevih navoda u obrazloženju Konačnog prijedloga da su pri izradi zakonskog teksta prihvaćene primjedbe da pročelnik ne smije biti član poglavarstva.

Držeći ga nepotrebnim, predlažu brisanje članka 17. Prijedloga, uz tumačenje da općinski načelnik, gradonačelnik i župan mogu u svakom trenutku iz opravdanih razloga predložiti predstav-

ničkom tijelu zamjenu bilo kojeg člana poglavarstva.

Ne uvažavaju obrazloženje da se tim člankom nastoje izbjeći problemi uočeni u provedbi važećeg Zakona i poručuju da su moguće poteškoće vezane uz jalovost političkih sporazuma i moguće ucjenjivanje političkih opcija, neprovedivost Zakona.

Odbor za zakonodavstvo predlaže brisanje članka 34. da se odredbe Zakona o izboru načelnika, gradonačelnika i župana primjenjuju do neposrednih izbora tih čelnika sukladno posebnom zakonu. Tumači da će se donošenjem posebnog zakona kojim će se propisati neposredni izbor župana, gradonačelnika i načelnika potvrditi prestanak važenja odredaba Zakona koje se odnose na njihov izbor.

U upravna tijela i pripadnici nacionalnih manjina

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina predlaže izmjene i dopune članka 56a.

Traži i dodavanje novog stavka "Planom prijama u službu utvrđuje se potpunost upravnih tijela i službi jedinica samouprave pripadnicima nacionalnih manjina i planira zapošljavanje potrebnog broja pripadnika nacionalnih manjina radi ostvarivanja zastupljenosti sukladno Ustavnom zakonu i stavku 1. ovog članka".

Kroz još jedan novi stavak traži da Vlada u okviru Izvješća koje podnosi Hrvatskom saboru sukladno Ustavnom zakonu izvještava i o zastupljenosti nacionalnih manjina u izvršnim i upravnim tijelima i službama jedinica samouprave.

Odbor objašnjava da bi članak 56a. trebao uključiti zastupljenost manjina i u upravnim tijelima i službama županija, u kojima je udio neke od manjina u ukupnom stanovništvu viši od pet posto. Naime, Ustavni zakon propisuje pravo na razmjernu zastupljenost nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima općina i gradova u kojima pojedina manjina čini više od 15 posto ukupnog stanovništva, a u županijama kad je učešće manjine veće od pet posto.

Zaključke su podnijela dva Kluba - Klub zastupnika HSU-a predlaže da se Vladin Konačni prijedlog uputi u treće čitanje, a Klub zastupnika SDP-a od Sabora traži da zaduži Vladu da Saboru u roku od 30 dana dostavi Prijedlog zakona o vijećima mladih.

Veliki gradovi

O Vladinom Konačnom prijedlogu govorio je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu **Antun Palarić**.

Kako bi se otvorio prostor za širu decentralizaciju, Konačnim prijedlogom napušta se monotipski oblik jedinica lokalne samouprave i uvodi nova kategorija, veliki gradovi. Bili bi to gradovi s više od 40 tisuća stanovnika, a takvu nadležnost dobili bi i gradovi, sjedišta županija. Povjeralo bi im se izdavanje svih dozvola koji se tiču izgradnje, veliki bi gradovi za svoje područje, a županija za područje županije izvan velikih gradova, izdavali lokacijske, građevinske i uporabne dozvole.

Nakon što se u praksi nije dobrim pokazalo rješenje da općine s manje od tri tisuće stanovnika nemaju poglavarstvo, već izvršne ovlasti obavlja predsjednik predstavničkog tijela, Vlada predlaže da se u svim jedinicama lokalne samouprave, neovisno o broju stanovnika, dopusti osnivanje poglavarstva.

Nezadovoljna postojećim rješenjem da jedino Središnji ured za upravu provodi nadzor nad zakonitošću svih općih akata jedinica lokalne samouprave, Vlada predlaže da se taj nadzor povjeri svakom tijelu i svakom ministarstvu iz njegove nadležnosti.

Središnji ured, pojašnjava Palarić, ne može imati stručnjake svih profila, od prostornog planiranja, preko komunalnog gospodarstva do brige o djeci.

Akademija lokalne demokracije za trajnu edukaciju lokalnih zaposlenika

Vlada predlaže osnivanje Akademije lokalne demokracije, institucije kroz

koju bi se osigurala trajna edukacija lokalnih zaposlenika.

Znanje vrlo brzo zastarijeva, donose se novi zakoni i stalno treba učiti, kaže Palarić i navodi da bi tu instituciju osnovala Vlada s Nacionalnim savezom gradova i općina. Vlada zagovara da se ustanovi državna nagrada za najbolju praksu jedinica lokalne samouprave. Pilot projekt ocjenjivanja i nagrađivanja najbolje prakse u protekloj su godini zajednički proveli Središnji ured, Vijeće Europe i Savez gradova i općina, uočeno je da postoje dobra rješenja i da to treba poticati drugima za primjer. HNS/PGS-ov Prijedlog predstavio je Dragutin Lesar.

HNS/PGS nije zadovoljan podjelom financijskog kolača između države te općina, gradova i županija, smatra da po važećem Zakonu o financiranju lokalne samouprave nije dobro lokalnoj samoupravi davati nove obveze.

S obzirom na to da sustav neposrednog izbora čelnog čovjeka ne trpi ostatak poglavarstva, HNS/PGS je iz svog Prijedloga izuzeo da općine, gradovi i županije imaju poglavarstva kao izvršna tijela.

Umjesto koncepta zamjenika, koji nudi Vlada, idu s konceptom da načelnici, gradonačelnici i župani imaju pomoćnike koji odgovaraju isključivo njima.

Na popis nespojivih dužnosti upisali su gradonačelnik i saborski zastupnik, načelnik općine i zastupnik te župan i zastupnik, podsjećajući da imamo apsurdnu situaciju da sada gradonačelnici i načelnici općina mogu biti zastupnici u Saboru, ne i župani.

Predložili su i način opoziva neposredno izabranih čelnika, a kako tumači Lesar, birači su ti, koji u konačnici, imaju pravo i mogućnost smijeniti neposredno izabranog načelnika, gradonačelnika i župana.

Desetak važećih razloga za imenovanje Vladina povjerenika, HNS/PGS svodi samo na situaciju pada i predstavničkog tijela i neposredno izabranog čelnika.

Ako je pala županijska skupština, ostao je župan, ako je palo gradsko vijeće, ostao je gradonačelnik, kaže Lesar i

tumači da se na taj način smanjuje broj mogućnosti da Vladin povjerenik preduge rukovodi lokalnom ili regionalnom samoupravom.

Uz podsjećanje da po četvrti put izlaze pred Sabor s idejom neposrednih izbora, Lesar izražava bojazan da HNS/PGS-ov Prijedlog neće proći ni ovaj put.

Otvora se mogućnost da se svim općinama i gradovima, neovisno o broju stanovnika, dopusti osniivanje poglavarstva.

Ipak, dodaje, ako se zakon usvoji i konačno uvedu neposredni izbori, a do konca godine izmijeni i Zakon o financiranju lokalne samouprave, HNS/PGS će biti vrlo zadovoljan, jer je ostvario cilj, manje mu je bitno čija je ideja i prijedlog.

Bitno je da građanima ove države omogućimo da biraju svoje čelnike i siguran sam da će nakon takvog izbornog modela biti daleko manje nemilih scena i situacija, natezanja kakvog je bilo nakon lokalnih svibanjskih izbora, poručio je Lesar.

Vinkovci i Samobor u društvu velikih

Krunoslav Markovinović (HDZ) ocjenjuje da će Vladin prijedlog riješiti niz dilema koje su se javile u praksi kod provođenja postojećeg zakona.

Klub će, najavio je, amandmanski zatražiti da granica za dobivanje statusa velikoga grada, umjesto 40 tisuća, bude 35 tisuća stanovnika, čime bi taj status dobila i dva strateški jako bitna grada - Vinkovci i Samobor. Pozdravlja rješenje da i sjedišta županija, neovisno o broju stanovnika, imaju status velikih gradova.

Klub podržava da općine, gradovi i županije mogu izabrati dva zamjenika načelnika, gradonačelnika i župana, te napominje kako to ne znači da taj posao moraju raditi profesionalno, odnosno vjeruje da će u većini slučajeva to raditi volonterski.

Dobrim drži prijedlog da pročelnici upravnih tijela mogu, ali i ne moraju biti članovi poglavarstva, a podržava i nakanu da se lokalni službenici trajno usavršavaju.

Smatra da treba pomoći Nacionalnom savezu gradova i općina da ojača, te da doprinosi, koji su neredoviti, ne bi trebali biti jedini izvor financiranja, već da bi se za Savez mjesto trebalo naći i u državnom proračunu.

Nikola Vuljanić (HNS/PGS) propituje zašto velike, vladajuće stranke i u prošlom, i u pretprošlom, ali i sadašnjem saborskom sazivu nisu bile spremne za neposredne izbore sve do svibanjskih lokalnih izbora?

Na tim se izborima, podsjeća, do kraja dotjerala logika postojećeg izbornog modela, dobile se situacije od Dubrovnika do Karlovca i zaključilo da tako više ne može, već da čelne ljude lokalne samouprave treba birati izravno, da dobiju legitimitet građana.

Pravu sliku o tome što Vlada misli o lokalnim, izravno izabranim čelnicima iščitava iz članka 31. njenog Prijedloga koji govori da će, ako se raspusti predstavničko tijelo, načelnik, gradonačelnik i župan obavljati samo i isključivo poslove neophodne za funkcioniranje jedinice lokalne samouprave do slijedećih izbora.

Dakle, izravno izabrani čelnik, kome je većina građana dala legitimitet po slijedećem zakonu o kojemu ćemo razgovarati, ima ingerencije kao sadašnji načelnik, gradonačelnik i župan koji se bira sa stranačke liste, nikakve veće, kaže Vuljanić i zaključuje da je izravni izbor fasada iza koje i dalje stoji partitokracija.

Kad je riječ o ciljevima, HNS/PGS na razini lokalne i regionalne samouprave želi takav politički sustav u kojem će građani imati veći izravan utjecaj, u kojem će biti veća odgovornost i gdje se neće falsificirati volja građana kako se, dodaju, to događalo posljednjih mjeseci u razno-raznim postizbornim koalicijama.

Kada bi, dodaje, izravno izabrani čelnik lokalne samouprave dobio pune ovlasti, potrebe za postizbornim koalici-

jama ne bi bilo, ne bi postojala potreba za trgovinom.

Mišljenja je da pročelnik odjela ne može imati dvije funkcije - ne može profesionalno obavljati svoj posao i biti član poglavarstva koje je političko tijelo.

Riječ je o eksperimentu

Niti su dobri Vladini, ni HNS-ovi prijedlozi, ocijenio je **Damir Kajin (IDS)** držeći da se radi o eksperimentu koji će primorati lokalnu samoupravu da se bavi sama sa sobom, a ne problemima građana.

Svjestan je nužnosti reforme lokalne samouprave, no upozorava da bi izglašavanje predloženih zakona u postojećoj formi prouzročilo njeno totalno nefunkcioniranje.

Kod kretanja u reformu bitnim drži da se u Saboru o tome postigne konsenzus.

Tvrđi da su, kad god se pisao neki zakon o lokalnoj samoupravi, to činili ljudi koji žive u Zagrebu i koji su, ne poznajući prilike na periferiji, zakon podređivali Zagrebu, odnosno velikim gradovima i doveli do toga da je Zagreb usisao cijelu Hrvatsku - financijski, gospodarski, politički i što je najtragičnije - demografski.

IDS je za neposredan izbor lokalnih čelnika, no propituje je li to i dobro?

Dobro je, kaže Kajin, da se izbjezne postizborno profaniranje politike, moguće i zbog stabilnosti čelnika, ali nije dobro za parlamentarizam na lokalnoj razini.

Primjećuje da sad na lokalnoj razini uvodimo predsjednički, polupredsjednički sustav, a toliko smo ga, kaže, svojedobno osporavali predsjedniku Tuđmanu.

Naglašava da za njega predstavnička vlast mora uvijek biti nadređena izvršnoj, jer u suprotnom se uvodi cezarizam, papizam izvršne vlasti na lokalnoj razini.

HNS poziva da ne dira u teritorijalnu podjelu, da doradi odredbe o referendumu, te mu spočitava da je odredbom da se odluka o opozivu lokalnog čelnika mora donijeti tročlavinom većinom,

načelnike i gradonačelnike zaštitio kao medvjede.

Smatra da izbore za mjesne odbore treba ukinuti, da oni, možda imaju nekog smisla u Zagrebu, ali ne i jednom malom Cerovlju.

Da bi se raspravljalo o našem Prijedlogu, davale ocjene prvo ga treba pročitati, reagirao je **Dragutin Lesar (HNS/PGS)**, odbijajući Kajinove zamjerke, pa i onu na odredbu da za odluku o opozivu treba tročtvrtinska većina. Klub je spreman, kaže, uz dobre argumente prihvatiti da to bude i dvotrećinska ili natpolovična većina.

U pogledu mjesnih odbora, ističe da nikada neće predložiti smanjenje prava mjesne samouprave, rigoroznija pravila igre za njih i drugačiji model izbora.

Kajinu kaže kako ga razumije da svojim nastupima i argumentima pokušava istrijanzirati Hrvatsku, ali da to ne prihvaća, jer smatra da lokalna samouprava u Međimurju puno bolje funkcionira od Istre.

Ni Kajin nije ostao dužan, pa je Lesaru poručio da poučava nekoga drugoga, da se radi o eksperimentu koji je katastrofa, ne po Istru, nego po Hrvatsku.

Istra ne traži od nikoga ništa, već da joj se ostavi barem dio onoga što ostvaruje. Daj Bože da se istrijanzira Hrvatska, pa bi možda i drugdje bila stopa nezaposlenosti 6,1 posto, potpuna pokrivenost uvoza izvozom i tome slično, odgovorio je Kajin.

Problem je u novcima

Ivan Kolar (HSS) priznaje da je Hrvatska po svom ustroju donekle decentralizirana zemlja, no da je po fiskalnom sustavu ostala visoko centralizirana.

Potkrijepio je to podatkom da državni proračun baštini od 90 do 92 posto sredstava, a lokalna i regionalna samouprava između sedam i deset posto, što, kaže, upućuje da bit problema nije u predloženom zakonu, nego u fiskalnoj politici.

Upozorio je da su postojeći prihodi lokalne i regionalne samouprave praktično nedostatni da bi se 'pokrile' sve

nadležnosti tih jedinica. Tako, podsjeća, u samoupravni djelokrug općine spada uređenje naselja i stanovanje, prostorno-urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, briga o djeci itd.

Ako se fiskalni moment dobro sagleda, onda ovi zakoni imaju svoju osnovu, unatoč moga prethodnika koji kaže da je ovo eksperiment, kaže Kolar.

Važnom je označio Vladinu namjeru da zadrži supsidijarnost lokalne i regionalne samouprave na način da odluke koje se donose u drugom stupnju nisu podložne samo Središnjem državnom uredu za upravu, nego nadležnim tijelima i ministarstvima.

Ne mora, konkretizira, središnji ured pratiti tko će biti predsjednik školskoga odbora, zna se da je to posao Ministarstva prosvjete.

Naglašava da postojeći model financiranja lokalne i regionalne samouprave treba shvatiti kao privremeni, kao početak na kojemu ustrajno treba predlagati promjene.

Klub zastupnika HSS-a najavio je podršku Vladinu prijedlogu.

U Hrvatskoj ima 560 jedinica lokalne samouprave, 420 općina i 140 gradova, plus 21 županiju i Grad Zagreb, podsjeća **Milorad Pupovac (SDSS)**, pitajući koliko su općina i gradova doista funkcionalne lokalne samouprave?

Pozivajući se na zastupničko iskustvo, ističe da možda tek nakon svibanjskih lokalnih izbora dobar dio jedinica općina i gradova imaju šansu konstituirati se kao jedinice lokalne samouprave u pravom smislu te riječi, da ne žive od donacija, od onog "što se eventualno dolascima u Zagreb ili druga mjesta slije u njihove sredine".

U tom pogledu nije siguran da je, bilo Vladin, bilo Prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a, takav da bi se moglo reći da nudi ono za što nam treba.

Za Vladin prijedlog kaže da djelomično širi ovlasti jedinica lokalne samouprave, ali da se za mnoge gradove i općine postavlja pitanje koji su to novci kojima će se moći baviti i obrazovanjem, i socijalnom skrbi i brigom o djeci.

Suglasan je da bez fiskalne decentralizacije nema općina, gradova i županija u

punom smislu te riječi. Pritom napominje kako to ne znači da nekome naprosto treba nešto oduzeti, nego da cijeli sustav mora biti postavljen tako da se vodi računa da općine i gradovi mogu normalno funkcionirati, a da se sav kapital ne slijeva u Zagreb, a niti sutra u velike gradove.

Nada se da će poboljšanje iz članka 56a. Vladina Prijedloga u pogledu zastupljenosti nacionalnih manjina otkloniti teškoće koje se javljaju i neusklađenosti statuta općina, gradova i županija s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Skreće pozornost i na rješavanja koja je, u tom pogledu, ponudio Odbor za ljudska prava.

Na lokalnoj razini uvodimo jedan predsjednički, polupredsjednički sustav, a toliko smo ga osporavali predsjedniku Tuđmanu.

Kad je riječ o HNS/PGS-ovom Prijedlogu, izražava bojazan da nije valjano definirao ključno pitanje - odnos između neposredno biranog načelnika, gradonačelnika i župana te općinskog i gradskog vijeća i županijske skupštine.

Dok se taj odnos valjano ne definira i ne pronade adekvatno rješenje, upuštanje u to doista se može zvati eksperimentom, kazao je zastupnik, predlažući kolegama da dorade i pitanje referenduma koji drži vrlo složenim za sadašnje okolnosti.

Ako želimo neposredniji utjecaj građana na lokalnu vlast, ako želimo razbiti elemente partitokracije koji onemogućavaju izrastanje samostalnijih lokalnih lidera, onda mislim da je mnogo bolji put za to jačanje lokalne samouprave, nego samo mijenjanje jednog modela drugim, zaključio je Pupovac.

Pogled u ogledalo

Zlatko Kramarić (HSL/DC/LS) izlaganje je počeo "slikom ogledala, odnosno pozivom i sebi i kolegama da se pogledaju i prisjete kako su se u pro-

tekljih 13 godina ponašali prema lokalnoj samoupravi i upravi.

Zakon o velikim gradovima podnesen je još 1994., ocijenjen je, kaže, zanimljivim, reklo se da će ga Vlada razmotriti i izaći sa svojim prijedlogom.

To se i dogodilo 11 godina poslije, kaže zastupnik i dodaje kako ne misli da se postigao puni pogodak, nego da je Vlada pod pritiskom, kako života u lokalnim sredinama, tako i javnosti i nekih zastupnika i njihovih klubova predložila zakon.

Smatra da se brojkom od 40 tisuća stanovnika, koliko neki grad treba imati da dobije status velikoga, neće puno riješiti, da u obzir treba uzeti puno više nijansi.

Podsjeća da se u svom zakonu zauzimao da status velikih imaju Osijek, Rijeka i Split, pita zašto oni sada nisu na neki način izuzeti?

Primjećuje i da će slijedom odredbe da status velikoga grada imaju i sjedišta županija, neovisno o broju stanovnika, Istarska županija imati dva velika grada - Pulu i Pazin, a Osječko-baranjska samo Osijek.

Ipak, smatra da temeljno pitanje ostaje decentralizacija, odnosno pitanje koliko gradovi i općine mogu izdržati teret povećanja obveza, bez da im se istodobno osigura mogućnost da to mogu financijski pratiti?

U Hrvatskoj se, navodi, decentralizacija najčešće provodi tako da se spuštaju obveze, koje ne prati financijski "suport", što dovodi do toga da ljudi koji dobiju mandat u lokalnim jedinicama imaju velikih problema opravdati ga.

Nije, kaže, moguće da gradske uprave ne mogu brinuti o ljepoti grada, da izdavanje lokacijskih i uporabnih dozvola nije u njihovoj, nego u ingerenciji nekoga drugog i da činovnici koji nemaju nikakav test povjerenja javnosti donose vrlo bitne odluke. Zapravo sav animozitet upravo ide prema ljudima koji izlaze na izbore i koji svojim programima pokušavaju rješavati probleme, ali im se to onemogućava.

Kad je riječ o Saveza gradova i općina, navodi da ima zemalja koji imaju

više takvih udruga, u Italiji ih je čak devet, da se oni ne povezuju mehanički, nego interesno, jer interesi gradova su različiti.

Uz ocjenu da ideja HNS/PGS-ova Prijedloga nije dovoljno stručno razrađena, **Pejo Trgovčević (HSP)** govorio je o Vladinu Prijedlogu.

Postojeći sustav financiranja općina i gradova ocijenio je izrazito neprihvatljivim, jer ne omogućava razvitak komunalne infrastrukture, nije u stanju odgovoriti na osnovne potrebe građana u zdravstvenoj zaštiti, socijalnoj skrbi, zapošljavanju, kulturi itd.

Vladi zamjera što, predlažući ustanovljenje velikih gradova i da preuzmu neke poslove iz djelokruga županija, nije prethodno ocijenila sadašnje stanje.

Rezultat toga će biti da će neka županijska središta s osam ili deset tisuća stanovnika preuzeti poslove županija, (no ne i) gradovi koji nisu županijska središta, a imaju tek nešto manje od 40 tisuća stanovnika i već sada imaju urede državne uprave i obavljaju poslove iz djelokruga županije. Pita se hoće li ti gradovi primjenom predloženog Zakona moći zadržati urede koje imaju?

I dok logičnim i prihvatljivim drži da članove poglavarstva bira predstavničko tijelo na prijedlog predsjednika poglavarstva, sasvim mu je neprihvatljivo da članovi poglavarstva mogu biti i pročelnici. Stav je HSP-a da su to dvije nespojive dužnosti, jer bi u tom slučaju pročelnici, kao članovi poglavarstva, sami sebi davali ovlasti. Pročelnici su profesionalci, oni ne kreiraju politiku, nego ju trebaju provoditi.

Za HSP je negativno da u manjim općinama vijeće bude i poglavarstvo, pa smatra da bi bilo dobro da i manje općine imaju svoja poglavarstva kao i općine i gradovi do deset tisuća stanovnika, znači između tri i pet članova.

Neučinkovitim se, kaže, pokazalo da predsjednik općinskog vijeća ujedno bude i općinski načelnik, a vijeće ujedno i poglavarstvo, pa zapravo od predsjednika općinskog vijeća radimo lokalnog šerifa.

HSP podržava trajno stručno osposobljavanje lokalnih službenika.

Glede Vladine opredijeljenosti da potiče što bolju praksu u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, predbacuje joj da nije definirala što je to dobra praksa.

Trgovčević najavljuje da će Klub zastupnika HSP-a dati nekoliko amandmana usmjerenih za bolje funkcioniranje lokalne samouprave i ako budu prihvaćeni podržat će Prijedlog.

Vladin prijedlog u treće čitanje

Mato Arlović (SDP) prenosi stav Kluba zastupnika SDP-a da se o Vladinu Prijedlogu ne bi moglo glasovati dok ne završi rasprava i o izbornim zakonima za lokalnu i regionalnu samoupravu, kao i o zakonu o Državnom izbornom povjerenstvu, među ostalim i zbog sadržajnih razloga, odnosno miješanja nadležnosti.

Predlaže da se o Vladinu Prijedlogu provede treće čitanje, jer su ponuđene izmjene i dopune površinske naravi, a rješenja iz zakona o izborima načelnika, gradonačelnika i župana velika konceptijska promjena, pa to treba uskladiti.

Smatra i da se, unatoč pokušaju da se malo olabavi tzv. monistički koncept jedinica lokalne samouprave, uvođenjem koncepta velikih gradova on praktički zadržava, jer nove nadležnosti općina i gradova u odnosu na županiju ostaju gotovo istovjetne.

Glede malih općina, Klub priznaje da ima takvih koje su opravdale postojanje, ali i onih koje su u gubicima i ne mogu rješavati temeljna pitanja koja im zakon propisuje.

Mora se, kaže zastupnik, vrlo ozbiljno raspraviti što će se činiti kad, primjerice, imamo najmanju općinu sa 137 stanovnika, a najveću s više od 15 tisuća stanovnika, a istovremeno i gradove sa manje od deset tisuća stanovnika.

Pokušaj s velikim gradovima, to je zapravo lagani povjetarac i to nije dostatno, kaže zastupnik i tumači da se kriterijem da se velikim smatra samo grad s više od 40 tisuća stanovnika, odstaje od kriterija 30 tisuća koji je ucrtan u važećem zakonu o sustavu lokalne samouprave, a određena prava moglo bi ostvarivati tek sedam-osam gradova.

Klub zastupnika SDP-a drži da se o ozbiljnoj reformi lokalne samouprave ne može govoriti ako se istodobno ne obuhvate i još neka pitanja, prije svih decentralizacija poslova prema fiskalnim mogućnostima, te ustrojavanje više-tipnog oblika gradova i općina.

Pozivajući se na Ustav koji nalaže da se poslovi jedinica lokalne samouprave obavljaju sukladno njihovim financijskim mogućnostima, zastupnik kaže da jedinicu koja ne može obavljati zadane joj poslove treba subvencionirati država.

Problem je, ističe, što to nije riješeno na odgovarajući način, nego se svima koji su ugroženi daje po malo, ne po poslovima koje trebaju obaviti. Zbog toga, s jedne strane, imamo sve više subjekata koji ispostavljaju račun državi, a ona nema kontrole gdje se novci troše, a s druge sve više država utječe na lokalnu samoupravu.

Time, htjeli ili ne, umanjujemo pravo građana na tu samoupravu, kaže zastupnik i poručuje da se u situaciji kad je zatvoren "negativni krug" mora raspravljati o novoj reformi lokalne samouprave, a ne kozmetičkim izmjenama koje predlaže Vlada.

Pročelnici ne kreiraju politiku, oni ju trebaju provoditi, oni su profesionalci i to trebaju ostati.

Uz to, dodaje, treba zaustaviti tendenciju stvaranja novih jedinica lokalne samouprave kad za to nema opravdanja, a opravdanje je ustavni kriterij da može obavljati određene poslove i da postoje financijske mogućnosti za funkcioniranje tih jedinica.

Vladi zamjera što kroz Konačni prijedlog nije obuhvatila pitanje jačanja građanske inicijative, posebice pitanje položaja mladih i starih, odnosno vijeća kroz koja bi se čuo njihov glas.

Klub, pak, podržava edukaciju službenika, namjeru da se velikim gradovima prepusti dio upravnih poslova državne uprave, s tim da im se osiguraju i sredstva i kadrovi.

Kritičan je prema prijedlogu da za pokretanje postupka povjerenja načelniku, gradonačelniku i županu treba čak trećina članova predstavničkog tijela, dok je po Ustavu, dovoljna petina u Saboru da se pokrene pitanje povjerenja ministru i Vladi u cjelini. "Pa za Boga miloga, valjda je pitanje odnosa i hijerarhije od nekakve važnosti, itekako je važnija Vlada i cijelo državno ustrojstvo, nego, recimo neka mala općina", naglasio je Arlović.

Zbog svega navedenog, Klub zastupnika SDP-a predlaže da Vladin Prijedlog ide u treće čitanje, a HNS/PGS-ov u drugo, s tim da se do tada vidi o čemu se konceptualno radi.

Vlada disciplinira lokalne jedinice

Pozivajući se na događaje nakon svibanjskih lokalnih izbora, **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** na konkretnim je slučajevima govorila o odnosu državne vlasti naspram jedinica lokalne samouprave tvrdeći da je taj odnos poprimio zabrinjavajuće razmjere.

Unatoč upozorenju predsjednika Vladimira Šeksa da se drži teme, jer će izazvati niz polemika, zastupnica je spomenula i izbore u Zadru, te u Vrhovinama gdje je "HDZ potpisao neko nelegalno stanje skupa sa svim postojećim strankama, ali se Vlada nije htjela zamjeriti svom partneru SDSS-u" i prekinuti to stanje.

Šeksovo upozorenje se ostvarilo - **Nikola Sopčić (HDZ)** odgovara da se ne radi o sramotnom ponašanju, nego o sporazumu predsjednika Gradske organizacije HDZ-a, stranke koja je na izborima dobila najviše glasova za Gradsko vijeće Karlovca i vijećnika Capana koji je postigao određene beneficije za svoje biračko tijelo.

Sramotno je ponašanje bilo, a to mogu potvrditi i gospodin Capan i gospodična Katić, kad se nisu birala sredstva da se privoli to dvoje vijećnika da podrže SDP, od novčanih ponuda, pa nadalje, izjavio je Sopčić.

Jure Bitunjac (HDZ) tvrdi da se u Gradu Sinju, gdje je došlo do promjene

vlasti (pobijedio je SDP), vrše generalne čistke u gradskoj upravi.

SDP-ovu zastupnicu proziva da se od 2000. do 2003., dakle, u mandatu koalijske vlasti na čelu sa SDP-om, kažnjavani gradovi i općine kojima je vladao HDZ, da nisu dobivali financijsku potporu, da su zaustavljeni u razvoju.

Govorite posve neistinito, odgovorila je Antičević-Marinović, pitajući Bitunjca otkuda mu smjelosti da uopće govori o čistkama i čišćenju? Odbija da se u Karlovcu radi o legalnim poslovima, te naglašava da se radi o čistoj političkoj korupciji i protuzakonitom djelovanju.

Nakon lokalnih izbora, velika većina od gotovo 600 jedinica lokalne samouprave djeluje besprijekorno, tu i tamo se jave pojedinačni slučajevi koje treba rješavati, ali se zbog toga ne može stvarati slika da lokalna samouprava ne funkcionira, naglašava.

Imamo najmanju općinu sa 137 stanovnika, najveću sa više od 15 tisuća, a u isto vrijeme imamo i gradove s ispod deset tisuća stanovnika.

Dragica Zgrebec (SDP) drži da u uvjetima kad je do redovnih parlamentarnih izbora još dvije godine, a lokalni su održani prije nekoliko mjeseci, ima dovoljno vremena da se u miru rasprave svi zakoni koji se tiču lokalne i područne samouprave, iako žali što zastupnici nisu dobili cjelovit set zakona koji uređuje to područje.

Za Vladin Prijedlog kaže da ne donosi velike novine, osim instituta velikih gradova, te nekih promjena u djelokrugu poslova u općinama, gradovima i županijama. Mišljenja je da to nije dovoljno, ali da ohrabruje najava da je to rješenje samo za kraći rok, da se spremaju veće promjene u nadležnostima.

Ponovila je stavove iz amandmana vezanih za velike gradove i njihove ovlasti, dobrim ocijenila što se (svim) općinama omogućava da imaju poglavstvo, no ne podržava prijedlog da

pročelnici upravnih tijela mogu biti i članovi poglavarstva.

Ni 'd' od decentralizacije

Zvonimir Mršić (SDP) istaknuo je kako je na početku jesenskog zasjedanja kao prvu, drugu točku očekivao nešto važno, nešto što ide odmah u primjenu. Moglo bi se pomisliti da će se ovaj zakon moći primjenjivati od 1. listopada, ali to nije moguće, jer za njegovu primjenu treba izmijeniti 35 zakona, a nigdje se ne određuje rok u kojem bi ih Vlada predložila, kazao je. Naglasio je kako će veliki gradovi, oni sa 40 tisuća stanovnika, imati neke ovlasti koje ni gradovi sa 30 tisuća, a i manji nisu mogli konzumirati. Kao primjer naveo je primarnu zdravstvenu zaštitu, pravo koje do sada nije mogao ostvariti ni jedan grad, jer se uvijek o tome odlučivalo negdje drugdje. Upitao je i tko će u velikim gradovima brinuti o nerazvrstanim cestama, hoće li oni brinuti o autocestama, tko će raspisivati natječaje za zimsku službu za javne ceste. Decentralizacija se očituje i ogleđa jedino i isključivo u Zakonu o financiranju jedinica lokalne samouprave, rekao je i naveo da Ministarstvo financija u "Smjernicama za izradu proračuna 2006-2009." predviđa da će lokalnim jedinicama prihodi u tim godinama rasti šest posto, ali ne na teret zajedničkih poreza jer će oni rasti četiri posto. Prema tome, ništa od fiskalne decentralizacije, osim ako Ministarstvo financija ne zna što radi ured državne uprave i premijer Sanader ili premijer Sanader ne zna što mu Ministarstvo financija piše jedinicama lokalne samouprave, kazao je. Istaknuo je da se ponovno donosi zakon kojim će se baciti prašinu u oči građanima, jer će im se reći evo vam decentralizacija, veliki gradovi, neka vam gradonačelnici rješavaju neka pitanja, a ne dajemo novac, zakone na temelju kojih će to moći provesti. Upitao je i što s gradovima između 30 i 40 tisuća stanovnika koji su konzumirali svoja prava temeljem postojećeg zakona, te se pridružio prijedlogu da zakon ide u treće čitanje.

Hoćemo reći da ide decentralizacija, a ustvari od decentralizacije nema ni 'd', zaključio je.

Pravo na lokalnu samoupravu je ustavna kategorija, ali posljednji lokalni izbori i ono što se događalo nakon njih kompromitacija su tog ustavnog prava, kazao je **Nenad Stazić (SDP)**. Građani su izišli na izbore, glasovali, ali nisu odlučili, odlučuju neki drugi, ponekad u stranačkom, a najčešće osobnom interesu, rekao je i kao primjere naveo vijećnika kojemu se nudilo 350 tisuća eura da promijeni stav na koji ga obvezuje njegova stranka, Karlovca i ugovor ministra s vijećnikom da se prikloni koaliciji, za što će se toj drugoj stranci plaćati 20 tisuća kuna mjesečno.

Na primjedbu predsjedavajućeg, potpredsjednika Hrvatskog sabora **Darka Milinovića** da se vrati temi, istaknuo je da govori o izigravanju ustavne kategorije, o tomu kako je ona postala predmet trgovine. Na ponovnu primjedbu predsjedavajućeg da to nije dokazano i da to ne može tvrditi, odgovorio je da zastupnici imaju imunitet da lopovu mogu reći da je lopov prije nego što je to na sudu dokazano.

Ocijenio je da su izmjene koje nudi Vlada nedostatne, promašene, bespredmetne kozmetičke promjene o kojima je neozbiljno i neodgovorno raspravljati. Ignorira se veliki problem koji postoji, a bavimo se detaljima i sitnim problemima, kazao je, dodajući da će nakon svega odaziv građana na lokalne izbore biti nikakav.

Nisu ljudi ludi da izlaze na izbore, igraju se demokracije zbog toga da bi njihovim glasovima i povjerenjem netko kasnije trgovao, naplaćivao to 350 tisuća eura, ili 20 tisuća kuna.

Nisu ljudi ludi da izlaze na izbore, igraju se demokracije zbog toga da bi njihovim glasovima i povjerenjem netko kasnije trgovao, naplaćivao to 350 tisuća eura, ili 20 tisuća kuna, kazao je. Za pri-

jedlog HNS-a je rekao da je bar pokušaj izmjene, uvođenja novog načela. Istaknuo je i da Vlada šalje dva suprotna prijedloga, po ovom načelnike, gradonačelnike i župane bira vijeće, a po drugome bi se birali neposredno.

Ispravljajući netočan navod **Nikola Sopčić (HDZ)** je kazao da se sporazumom u Karlovcu puno toga dogovorilo, npr. besplatan gradski prijevoz umirovljenika, a sve se vraća na 20 tisuća kuna koje se HDZ obvezao isplatiti HSU-u.

Ivu Lončara (neovisni) zasmetala je rečenica zastupnika Stazića da ima pravo i lagati, a u tome ga podržava i partija, te je citirao članak 75. da "zastupnik ne može biti pozvan na kaznenu odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje u Hrvatskom saboru".

Na navod da su izmjene potpuno beznačajne, **Krunoslav Markovinić (HDZ)** je rekao da su možda interesantne općinama do tri tisuće stanovnika u kojima je ukinuto poglavarstvo i stoga u njima vlada opća konfuzija, interesantne velikim gradovima kojima se daje pravo na urbanizam.

Porez na dohodak lokalnoj i regionalnoj samoupravi

Dobivajući riječ u ime predlagatelja **Dragutin Lesar (HNS)** je podsjetio da je HNS u svom prijedlogu dao Vladi rok od tri mjeseca da uskladi 35 posebnih zakona, kako bi u sljedećih četiri mjeseca općine, gradovi i županije mogli uskladiti svoje statute i početi primjenjivati novi Zakon, a da u Vladinu prijedlogu nema ni jedne odredbe o rokovima za donošenje zakona. Dok nema tih posebnih zakona nikakva decentralizacija se neće napraviti, rekao je. I on je upozorio na primjer primarne zdravstvene zaštite, navodeći da Zakon o zdravstvenoj zaštiti ne daje ni jednu ovlast gradu ili velikom gradu. To je dano regionalnoj, a po Ustavu lokalnoj samoupravi, pa se izvlači zaključak da je Zakon suprotan Ustavu. Prema predloženom zakonu to bi bilo u nadležnosti velikih gradova. Naveo je i da se prijedlogom daje nadležnost regionalnoj samoupravi da

planira mreže zdravstvenih ustanova, a prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti taj plan donosi ministar, a ne županija, pa je upitao koja odredba sad vrijedi. Upitao je i tko će preuzeti građevinske dozvole, urbanizam, jer zakon kaže da će preuzeti ljude, arhivu i predmete, a što je s opremom, prostorom, novcem. To je nova obveza gradova i županija za koju se ne zna tko će osigurati novac, kazao je i upitao moraju li županije u proračunima za iduću godinu otvoriti stavku odjela urbanizma, ako da iz kojih izvora namaknuti sredstva. Tezu kako je gotovo nemoguće naći model da se porez na dobit distribuira tamo gdje je nastala za njega je lažna dilema koju je jednostavno riješiti - kompletan porez na dobit u državni proračun, a kompletni porez na dohodak lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Vladu je pozvao da u prijelaznim i završnim odredbama riješi rokove za donošenje promjena 35 zakona i produži rok za usklađenje statuta. Zakoni se moraju promijeniti prije usvajanja proračuna jedinica lokalne i regionalne samouprave, inače se ni jedna novina neće moći primjenjivati ili ćemo ljude natjerati da krše zakon, zaključio je.

Predloženi set zakona ima duboke korijene od 1990. kada su skupštine općina bile mala država u državi, birali svog zapovjednika policijske postaje, predsjednika općinskog suda, itd., podsjetio je **Kruno Peronja (HDZ)**. Prvi korak u transformaciji bila je 1993., a predloženi zakoni govore o postupnoj decentralizaciji sustava. Prijedlozi su moderan, siguran i čvrst korak u pravcu decentralizacije, kazao je, dodajući da će biti potrebna i financijska reorganizacija i promjena financijskih zakona. Najvažnijim je označio i da ni jedna općina ne može funkcionirati ako predstavničko tijelo ima ulogu poglavarstva, te kao veliki korak dalje istaknuo velike gradove. Kao novine je naveo i mogućnost da se sjednice predstavničkog tijela sazivaju i elektroničkim putem, održavaju putem videoveze, video-konferencija, što je korak dalje da ih se prisili na informatizaciju. Posebno je istaknuo i veću samostalnost koju bi županije trebale imati u financijskom smislu. Zau-

zeo se i za maksimalno postroženje i nomotehničko uređenje članka da se može vrlo elegantno iskazati nepovjerenje i razriješiti načelnika, gradonačelnika ili župana.

Kad osjeti pojedini čelnik da će i njegova glava doći u pitanje onda će i svoj rad učiniti maksimalno učinkovitim, kazao je. Pohvalio je i odredbu da se u općinama i gradovima do tri tisuće stanovnika osigurava jedinstveni upravni odjel, te predložio da se razmišlja da i pročelnici budu izabrani natječajem na određeno vrijeme od četiri godine, da se navedu uvjeti i pretpostavke pod kojima bi ih se moglo razriješiti.

Kad osjeti pojedini čelnik da će i njegova glava doći u pitanje onda će ubrzati i svoj rad učiniti maksimalno učinkovitim, kazao je.

Šime Lučin (SDP) u replici je istaknuo da ne može prihvatiti konstataciju da je a priori loše ako jedinice lokalne samouprave biraju šefa policije, carinika i suca, te da u niz europskih zemalja, posebno američkih, šefove policije biraju ljudi koje će ta policija zapravo kontrolirati. Ne zna ni kako se itko može zalagati za ponovno uvođenje poglavarstva u svim općinama, te napominje da treba voditi računa i koliko ta cijela priča košta.

Imamo općina, najmanje sa 137 stanovnika, ako se ide na maksimalan broj članova, općinsko vijeće može imati 13 članova, a poglavarstva 5, to je 18 ljudi, što znači da će 13 posto stanovništva te općine biti u vijeću i poglavarstvu.

Replicirao je i zastupnik **Mršić** i naveo da najmanja općina ima 137 stanovnika, pa, ako se ide na maksimalan broj,

općinsko vijeće može imati 13 članova, a poglavarstvo pet, ukupno 18 ljudi. To znači da će 13 posto stanovništva biti u vijeću i poglavarstvu, a uz sve to će imati jedinstveni upravni odjel. Umjesto toga više se trebalo poraditi kako dvije i više jedinica mogu napraviti zajednički upravni odjel, kazao je.

Odgovarajući na te replike, zastupnik **Peronja** je izvrsnim ocijenio rješenje po kojem i današnje županijske skupštine daju suglasnost za izbor načelnika policijske uprave. Zastupniku Mršiću je odgovorio da je što više ljudi sudjeluje u upravljanju općinom, gradom, bez obzira na broj stanovnika, pristup kvalitetniji.

Zakon u interesu politike, ne građana

Josip Leko (SDP), uz napomenu kako je iskustvo pokazalo da inicijative klubova ne prolaze, u svojoj se raspravi osvrnuo samo na Vladine prijedloge. Ti prijedlozi na različit način rješavaju istu materiju, što pokazuje da Vlada nema koncepciju, kazao je. Ponovio je da se zakon ne može primijeniti bez izmjena mnogih drugih na koje je oslonjen, da se donosi da bi djelovao samo četiri godine. To pokazuje da Vlada nema koncepciju, ili je ovo pokušaj da se osigura što lakši dolazak na vlast. Dakle, zakon se donosi u interesu politike i političara, a ne u interesu građana, rekao je. Objasnio je to i primjerom velikih gradova i administrativnim kriterijem za njih - broj stanovnika i sjedište županija. Svaki grad zna povećati broj stanovnika, promijeniti područje grada i zadovolji kriterij iz zakona, kazao je. Što građani mogu očekivati - da se ne snalaze u lokalnoj samoupravi, jer će imati zakon koji je na snazi neprovediv i zakon koji se priprema primijeniti 2009., koji ne samo da nije riješio puno stvari nego će možda biti i protuustavan, istaknuo je. Osvrćući se na prijedlog zastupnika Peronje da se načelnici i pročelnici imenuju na četiri godine, kazao je da bi to maksimalno pojačalo njihovu nesigurnost da rade zakonito. Smatra upravo obrnuto, da stalni izbor načelnika ili pročelnika

garantira da mogu poštivati zakon, a ne podilaziti rukovodstvu ili poglavarstvu. Treba sjesti i konceptualno vidjeti što može osigurati stabilnost lokalne samouprave, ne može se ta važna tema rješavati od slučaja do slučaja, voluntaristički, kazao je, ponavljajući ocjenu da je kod predloženih zakona riječ o političkim interesima.

Ispravljajući navod da bi se biranjem pročelnika na četiri godine pojačala njihova nesigurnost, **Niko Rebić (HDZ)** je istaknuo da bi se time postiglo da dijele sudbinu stranke, župana i gradonačelnika izabranih na izborima.

Sustav lokalne samouprave ne razlikuje se puno od onog sredinom '90-ih, glavni problemi su i tada i danas neadekvatna teritorijalna struktura, pretjerana centralizacija ovlasti i sredstava, neracionalno, inertno upravljanje i slabi financijski kapaciteti, naglasila je u raspravi **Biserka Perman (SDP)**. Osvrćući se na 2001. pokrenut projekt decentralizacije u kojem su ključnu ulogu preuzele županije, istaknula je kako županije očito nisu zaživjele, a najveći je problem njihov premali fiskalni kapacitet. Predložila je da se problem slabog financijskog kapaciteta rješava dodatnim povećanjem udjela u porezu na dohodak, te pretvaranjem nekih zajedničkih u isključivo lokalne poreze.

Cilj kojemu bi trebalo težiti je da lokalnoj samoupravi pripadne najmanje 20 posto udjela u javnom novcu, a poželjno je i više.

Cilj kojemu bi trebalo težiti je da lokalnoj samoupravi pripadne najmanje 20 posto udjela u javnom novcu, a poželjno je i više, kazala je. Kako bi se riješio problem malih općina s ekstremno niskim fiskalnim kapacitetom, predložila je da se ostavi prostor da se neki krupniji problemi rješavaju u suradnji s drugim općinama. U Vladinom prijedlogu su joj i dalje upitni neki dijelovi, ako se želi ostvariti svrsishodnost postojanja županija. Ispada da se razvija komunal-

ni sustav, a stagnira ili se čak unazaduje razvoj regionalnog sustava, odnosno županija, kazala je. Upozorila je i na preklapanje nekih djelatnosti velikih gradova sa županijama, čime se dovodi županije u položaj neobuhvaćanja vlastitog područja, njihova nadležnost svodi na područje izvan velikih gradova i može doći do sukoba interesa. Istaknula je da bi Vlada trebala izraditi potpuno novi Zakon o lokalnoj i regionalnoj samoupravi koji bi se temeljio na načelu supsidijarnosti i činio cjelovitu reformu s jasno utvrđenim ovlastima županija, velikih gradova, gradova i općina kako ne bi došlo do preklapanja, te obveznoj decentralizaciji financija što bi podrazumijevalo i donošenje zakona o financiranju lokalnih jedinica.

Zastupnik **Peronja** u replici je istaknuo da županije treba dalje razvijati, pogotovo njihovu financijsku samostalnost, te to pokrije primjerom Splitko-dalmatinske županije, koordinacijom na županijskoj razini i rezultatima u vodoopskrbi na otocima i u zagori, prostornim planovima, kulturi, centru za gospodarenje otpadom. Daleko od toga da nema određenih pozitivnih rezultata, odgovorila mu je zastupnica **Perman**, dodajući da su oni ipak daleko od cilja da na neki način objedine programe koji se tiču svih jedinica lokalne samouprave.

Donošenje zakona pridonijet će boljem i učinkovitijem djelovanju lokalne samouprave, istaknuo je **Tomislav Čuljak (HDZ)**. Zastupnik iz Vinkovaca obrazložio je da je s predsjednikom Hrvatskog sabora Vladimirom Šeksom predložio amandman o smanjenju broja stanovnika za velike gradove sa 40 na 35 tisuća. Tako bi se Vinkovcima, koji zadovoljavaju sve ostale kriterije, osim toga omogućilo da i formalno nastavi obavljati poslove koje je i do sada obavljao. Vinkovci su, istaknuo je, grad bogate povijesti, kulture, športa, gospodarsko i prometno središte, te podsjetio na doprinos Vinkovaca u Domovinskom ratu.

Zastupnik **Mršić** u replici je upitao zašto jednaki ili slični argumenti nisu upotrijebljeni i za Đakovo. Jest da je u

Vinkovcima HDZ na vlasti, a u Đakovu SDP, ali udovoljava gotovo jednake kriterije kao Vinkovci, kazao je. Zastupnik **Čuljak** ponovio je da je govorio kao zastupnik iz Vinkovaca, te da bi prihvaćanjem amandmana Vinkovci nastavili obavljati posao koji su i do sada radili.

Što će se promijeniti za Split

Napominjući kako se kolokvijalno predloženi zakon zove zakon o velikim gradovima, mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** je kazao da je u njemu tražio što će on promijeniti za Split, kakve će to ovlasti dobiti, a nije našao ništa. Čini mu se da je to jedna teška kozmetika jer se ništa ne mijenja što se tiče Splita. Luka i lučka uprava nisu u nadležnosti grada Splita, njima upravlja država. Što nam to nudite - lučki grad bez luke s kojom netko drugi upravlja, istaknuo je. Objasnio je i grad ne upravlja splitskom rivom, upitno je hoće li gospodariti Marjanom, te upitao po čemu je to Split veliki grad. Zatražio je i da mu se objasni kako, gdje je razrađeno da veliki gradovi mogu obavljati poslove iz djelokruga županije, te odmah odgovorio - nigdje. Nisu zakoni zato da budu dekoracija, nedostižna utopija, oni trebaju odražavati stvarnost, kazao je i istaknuo kako misli da je zakon koji ne korespondira s praksom promašen. Bez razvijenih gradova i razvijenih samouprava, bez regionalnih samouprava teško ćemo ići naprijed, to je u interesu svih, tu stranke nemaju baš nikakve veze, zaključio je.

Split ima predstavnika u upravnom vijeću Lučke uprave, kazao je u ispravku zastupnik **Peronja**, a odmah zatim u replici istaknuo da se svugdje na poseban način upravlja lukama, jer su one svačije, a najviše državne, a u lučkim upravnim tijelima jesu i predstavnici grada. Zajedno grad, županija i država, to je rezultat modernih propisa koji su pred nama, kazao je. Odgovarajući zastupnik mr.sc. **Jurjević** je kazao kako upravno vijeće Lučke uprave postavlja država, ne grad Split.

Zakon ima veliki značaj za sve građane i za 570 lokalnih jedinica, kazao je **Vlado Jelkovac (HDZ)** i istaknuo da

reforma lokalne i područne samouprave znači i daljnji prijenos ovlasti na te jedinice, posebno na veće gradove. I on se priklonio prijedlozima da se cenzus za velike gradove smanji, svrhovitim ocijenio omogućavanje većim centrima izdavanja građevinskih i lokacijskih dozvola, nadzor i drugih akata vezanih uz gradnju. Kao mogući problem u praksi naveo je održavanje javnih cesta i izrazio bojazan da će biti i sredina gdje će se to vrlo teško dogovoriti.

Teško je zamisliti da ralica dolazi županijskom cestom u organizaciji županijske uprave za ceste do granice velikog grada, a nakon toga će posao na istoj toj cesti organizirati gradska uprava ili neka tvrtka kojoj će grad povjeriti posao.

Teško mogu zamisliti da ralica dolazi županijskom cestom u organizaciji županijske uprave za ceste do granice velikog grada, a nakon toga će posao na istoj toj cesti organizirati gradska uprava ili neka tvrtka kojoj će grad povjeriti posao, kazao je i istaknuo da će to prije svega ovisiti o ljudima koji vode gradove i županije.

Pozdravio je konačno izuzimanje dosadašnje prakse po kojoj općine do tri tisuće stanovnika nisu imale poglavarstvo, te kao kvalitetnije rješenje podržao manje, operativno općinsko poglavarstvo. Predložio je i da se prijelaznim i završnim odredbama, ili dodatnim aktima regulira status dosadašnjih pročelnika, koji su primljeni temeljem natječaja na neodređeno vrijeme i biralo ih je županijsko poglavarstvo. Ukoliko se biraju za članove županijskog poglavarstva njih bira skupština, oni postaju politički dužnosnici i za očekivati je da će s eventualnom promjenom političke vlasti prestati i njihov mandat. Stoga bi, dodao je, trebalo definirati da im se nakon prestanka dužnosti u poglavarstvu eventualno osigura adekvatno radno mjesto.

Predložio je i produljenje roka, sa 60 na barem 90 dana, u kojem bi lokalne jedinice trebale uskladiti svoje statute.

Zastupnik **Mršić** u replici je naveo da smo do sada, za razliku od prijedloga po kojem će biti 20 velikih gradova plus Zagreb, imali 32 velika grada, ali da, iako im je Zakon dao obavljanje nekih poslova, to nisu mogli obavljati jer su ih u tome sprječavali specijalni zakoni. Ne da se ide za povećanjem decentralizacije, nego će se ponovo centralizirati neke stvari, kazao je, upitavši što će biti sa 12 gradova koji sada gube status velikog grada. Pomak naprijed čini se nedovoljnim, no, dodatnim zakonskim rješenjima bit će i to unaprijeđeno, odgovorio mu je zastupnik **Jelkovic**.

Replicirao je i zastupnik **Lučin** koji je ustvrdio da se predloženim čine dva koraka natrag. Možete nešto nazvati velik grad, ali on to nije dok mu ne prenesete ovlasti, kazao je, ponavljajući i da je suština decentralizacije novac. Iskorak nije dovoljan, ali je ipak iskorak, odgovorio je zastupnik **Jelkovic**. Navodeći da i sada ima puno lokalnih jedinica koje imaju puno novca, ali ga ne znaju racionalno iskoristiti, a ima i onih koje nemaju velike proračune ali su to sjajno iskoristile, kazao je kako je puno bitnije da imaju adekvatne izvore za povjerene im obveze.

Pero Kovačević (HSP) u replici je istaknuo kako bi bilo najbolje da zakon ide u treće čitanje, jer nema potrebe sada srljati kao guske u magli, ima vremena da se dođe do odgovarajućih i provedivih rješenja. Upozorio je i na niz nepravilnosti u malim općinama u kojima je općinsko vijeće činilo i poglavarstvo, te naveo primjer općine Jasenice i prodavanja zemljišta. Ako hoće prodati nekom svom raspišu natječaj u Glasu Istre ili Glasu Slavonije, a ako hoće biti poštene u Zadarskom listu ili Slobodnoj Dalmaciji, kazao je, ističući da su mogućnosti za kriminalne ogromne, a nema mogućnosti djelovanja.

Opasnost od lokalnih šerifa

Jagoda Martić (SDP) izlaganje je počela ocjenom kako su nedavno zavr-

šeni lokalni izbori još jednom pokazali sav sjaj i bijedu hrvatske političke scene. Stvarni izborni pobjednici nisu stranke ili nezavisne liste koje su osvojile 30 ili 40 posto glasova, već u konačnici oni koji su bili vještiji trgovci i koji su sklapali bolje kupoprodajne ugovore, kazala je. Kao jedan od načina da se građanima osigura da neposrednije utječu na ostvarivanje svojih prava navela je neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana. No, upozorila je i na dilemu - ići na model kojim dobivamo jakog načelnika, gradonačelnika ili župana, ili model koji osigurava jako vijeće, odnosno županijsku skupštinu. Osobno smatra kako je bolje rješenje Vladin prijedlog. Osvrćući se na još neke prijedloge HNS-PGS-a, kazala je kako smatra da se njima daju prevelike ovlasti jednom čovjeku, što omogućava znatnije autokratsko vladanje, pa postoji realna mogućnost stvaranja tzv. lokalnih šerifa, što može otvoriti prostor za mito i korupciju. U ovom prijelaznom razdoblju ne bi bilo dobro da dobijemo jakog općinskog načelnika, gradonačelnika ili župana, jer politička kultura i svijest još uvijek nisu na nivou da to ne dovede do različitih zloporaba, naglasila je.

Istaknula je i da predložen zakon nije dovoljno regulirao pitanje odnosa načelnika, gradonačelnika i župana s vijećem, odnosno skupštinom, u slučaju da su iz različitih političkih opcija. Predlagatelj je središnje pitanje postupak opoziva neposredno izabranog čelnika izvršne vlasti. Pritom je proceduru iz prijedloga Kluba zastupnika HNS-PGS-a ocijenila dosta kompliciranom, onu iz Vladina prijedloga nešto jednostavnijom, ali nije sigurna je li to dovoljno da se izbjegne samovolja, bilo predstavničkog tijela bilo izvršne vlasti. Istaknula je i kako prijedlog HNS-PGS-a posvećuje posebnu pažnju neposrednom sudjelovanju građana u odlučivanju, a smatra da bi bilo dobro odrediti da se na sjednice vijeća obvezno pozivaju i predsjednici vijeća mjesnih odbora. Predložila je i da se u odredbi po kojoj na predstavke i pritužbe treba odgovoriti u roku 30 dana, predvide i sankcije ako čelnici to ne ispoštuju. Zaključno je predložila da

Vladin prijedlog ide u treće, a prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a u drugo čitanje. Zastupnik **Kovačević** u replici je kao primjer izigravanja volje birača naveo Bjelovarsko-bilogorsku županiju gdje su na vlasti HSS, HDZ, SDP, HNS. Zastupnica **Martić** odgovorila je da može pričati o Splitu, Osijeku, ali da nije mislila ni na što konkretno već je općenito govorila o vrlo ružnim i lošim situacijama.

Govoreći u ime predlagatelja, Kluba zastupnika HNS-PGS-a **Dragutin Lesar** je upozorio da bi usvajanje prijedloga Vlade, s obzirom i na prijedlog o neposrednim izborima, moglo dovesti do toga da imamo neposredno biranje župana, gradonačelnika i načelnika, a da se ostavi poglavarstvo što je naprosto nespojivo. Uvukli smo se u zamku rasprave o pročelnicima upravnih tijela, kazao je, pitajući uz ostalo kako pročelnik može biti član poglavarstva i čeka ga radno mjesto nakon što iz njega ispadne bilo zbog smjene ili isteka mandata. Napomenuo je da se ta ideja pokušala progurati nekoliko puta od 1993., a Vlada opet nudi takvo rješenje koje za njega nije prihvatljivo. Kao bitnu razliku naveo je zamjenike i pomoćnike čelnog čovjeka - zamjenici ulaze u izbornu utruku zajedno s njim i mogu dobiti prenesene ovlasti, a kod pomoćnika nema prijenosa ovlasti, oni odgovaraju čelnom čovjeku.

Ako je moguć prijenos ovlasti s čelnog čovjeka na zamjenika, tko onda odgovara i koga zapravo građani biraju, jer župan može reći - ti preuzimaš ovlasti za ceste, infrastrukturu, ovaj za školstvo, zdravstvo i socijalu, a ja ću biti samo šminker za rezanje vrpce i slikanje pred kamerama.

Ako je moguć prijenos ovlasti s čelnog čovjeka na zamjenika, tko onda odgovara i koga zapravo građani biraju, jer župan može reći - ti preuzimaš

ovlasti za ceste, infrastrukturu, ovaj za školstvo, zdravstvo i socijalu, a ja ću biti samo šminker za rezanje vrpce i slikanje pred kamerama, kazao je.

U ispravku netočnog navoda zastupnik **Jelkovic** je rekao da bi se zakon o neposrednom izboru primjenjivao na slijedeće redovne lokalne izbore, a i državni tajnik **Antun Palarić**, govoreći u ime predlagatelja, ponovio je da sada imamo župane, gradonačelnike i općinske načelnike koje je biralo predstavničko tijelo i oni mu odgovaraju, a tako će biti dok god se ne promijeni izborni sustav i ne počne primjenjivati sustav neposrednog izbora. Neposredan izbor župana, gradonačelnika i načelnika provede se na redovnim izborima, dakle treće nedjelje u svibnju 2009. Vrijeme do tada mora biti uređeno na sadašnji način, a u tom razdoblju treba razraditi model odnosa između neposredno izabranih čelnika i predstavničkog tijela, kazao je.

Nigdje ne piše da jedinice ne mogu nastupati zajednički

Podržavajući Vladin prijedlog zakona **Ivica Klem (HDZ)** je kazao da ga posebno raduje promjena članka koji je spriječio određene općine da imaju svoje poglavarstvo. Dolazilo je, objasnio je, do nespojivosti dužnosti, a ne može se dopustiti da isti ljudi budu predstavnici i zakonodavne i izvršne vlasti. Izrazio je zadovoljstvo što je Vladin cilj daljnje jačanje jedinica lokalne samouprave, te zadovoljstvo što se ide na trajno usavršavanje lokalnih službenika. Podržao je amandman o smanjenju broja stanovnika za velike gradove sa 40 na 35 tisuća. Istaknuo je i da nigdje u Zakonu ne piše da jedinice lokalne samouprave ne mogu zajednički nastupati, te naglasio da na području Vukovarsko-srijemske županije pojedine jedinice rade zajedničke gospodarske, razvojne i infrastrukturne projekte. Predloženi zakon smatra prijelaznim rješenjem te ističe da će se morati vezati za novi zakon o izborima čelnika lokalne samouprave. Izrazio je i nadu da će se lokalni izbori 2009. dočekati s izvrsnim, europskim zakonom o lokal-

noj samoupravi, te da će se i dalje voditi računa o potrebi daljnjeg jačanja lokalne samouprave.

Zastupnik **Mršić** u replici je ponovio pitanje, što sa Samoborom, Kaštelima, Đakovom koje gube status velikog grada, a smanjenjem na 35 tisuća stanovnika zadržali bi ga Vinkovci. Zastupnik **Klem** odgovara da nema ništa protiv da Đakovo dobije status velikog grada, da je osobno zagovornik jačanja lokalne samouprave.

Podsjećajući na povijest, 45 godina različitih primjera, od kotareva do izvršnih vijeća, **Vladimir Pleško (HDZ)** je istaknuo kako je današnja lokalna samouprava daleko jednostavnija, bolje razumijeva potrebe građana, djelotvornija je, postoji mogućnost kontrole da ne bi došlo do nekakvih mogućih malverzacija, zlorabe položaja. Proces decentralizacije od 1992. napravio je mnoge stvari po pitanju komunalne infrastrukture, izgradnje cesta i sl. a i najnoviji prijedlog zakona još približava te potrebe građanima, kazao je, ocjenjujući da je prijedlog dobar, da precizira mnoge nedorečenosti Zakona iz 2001., da će se daleko lakše moći kontrolirati rad vijeća i skupština, te točno znati odgovornost pojedinog načelnika, gradonačelnika ili župana. Predložio je da se u članku 13. među ovlasti uvrsti i rasprava o razvoju gospodarstva, te malo drugačiju podjelu u članku 15. o broju članova poglavarstva - za jedinice do pet tisuća stanovnika od tri do pet članova, jedinice od pet do deset tisuća stanovnika pet do sedam članova poglavarstva, a devet do jedanaest članova za jedinice do 35 tisuća stanovnika. Povećanje broja objašnjava činjenicom da bi se moglo dogoditi da se bitne odluke za npr. jedinice do deset tisuća stanovnika, donesu manjinom u odnosu na ukupan broj članova poglavarstva. Iznio je i dvojbu uz članak 17. da načelnik, gradonačelnik, župan mogu tražiti glasovanje o povjerenju poglavarstva. Ako se iskaže nepovjerenje nije jasno da li se to zajedno s poglavarstvom odnosi i na načelnika, gradonačelnika ili župana, kazao je i istaknuo kako bi trebalo jasno naznačiti da ni oni u tom trenutku nemaju potporu. Predložio je da

se uvrsti i mogućnost da, ako načelnici ili gradonačelnici u određenom roku ne provedu izbore za mjesne odbore, Vlada može raspustiti predstavničko tijelo te jedinice lokalne samouprave.

Zastupnik **Lučin** u replici je kazao kako ne može prihvatiti da gradonačelnik predlažući raspuštanje poglavarstva predlaže i raspuštanje samog sebe, da bi se time de facto izjednačile pozicije člana poglavarstva i gradonačelnika. Trebali bi gradonačelnika izdignuti iznad razine člana poglavarstva, rekao je. Zastupnik **Pleško** odgovorio je kako uvijek postoji mogućnost da čovjek koji je podrškom određenog broja ljudi iz vijeća došao na dužnost uđe u nerazmjer prema vijeću te da u tom trenutku više ne brine o interesima jedinice, već grupacije kojom predsjeda. Ako je u tom trenutku ušao u proces potvrđivanja poglavarstva, a nije dobio povjerenje, to znači da i on kao predsjednik toga tijela treba snositi određenu odgovornost, kazao je.

Željko Pavlic (MDS) na početku je najavio da neće podržati Vladin prijedlog iz jednostavnog razloga - za njegovo provođenje nisu osigurana sredstva. Navodeći da se oduvijek zalagao za spuštanje što više ovlasti na lokalne i regionalne razine, kazao je da je osnovni princip za to da te ovlasti moraju imati svoje financijsko pokriće. Prijedlogom se velikim gradovima daju neke ovlasti, ali u suštini se ništa neće desiti, jer će ljudi, kazao je, na istim mjestima kao i do sada moći dobiti dozvole, jedino će se promijeniti nositelj tih aktivnosti, a trošak će se preseliti na županiju ili grad. Kao puno veću obvezu naveo je održavanje javnih cesta kojemu je glavni izvor bilo 60 lipa po litri benzina i za održavanje su bile zadužene Hrvatske ceste, a sada bi održavanje išlo na teret općina i županija. Iznio je pritom podatke da je u dobrom ili vrlo dobrom stanju samo 28 posto kolnika, u prihvatljivom 25 posto, lošem 23 posto i vrlo lošem stanju 24 posto kolnika. Ta obnova i održavanje iziskivat će velika sredstva za koja se neće dobiti kompenzacija u državnom proračunu, rekao je, dodajući da će za održavanje javnih cesta župa-

nije i gradovi trebati izdvojiti milijardu kuna. To je teško moguće s današnjim proračunima, kazao je i naveo da Međimurska županija ima proračun od oko 90 milijuna kuna, što je samo jedan promil ukupnih sredstava s obzirom na to da je državni proračun 90 milijardi. Ponavljajući da zakon ne može podržati jer daje nove obveze, ali ne predviđa nikakva sredstva da se one mogu i ostvariti, zaključio je da to nije dobar put i da će 2006. biti krizna u funkcioniranju sustava regionalne i lokalne samouprave.

Što je s regionalnim razvojem?

Ni prijedlog Vlade niti onaj Kluba zastupnika HNS-PGS-a nije obuhvatio pitanje regionalnog razvoja, istaknuo je u svojoj raspravi potpredsjednik Sabora mr.sc. **Mato Arlović (SDP)**. Napominje pritom kako se proziva prije svega Zagreb koji nije kriv. Imamo, dodao je, promašaje u državnoj politici, od razvojne, preko ekonomske, pravne politike koja treba osigurati regionalni razvoj. Istaknuo je da Hrvatska ima gotovo idealan raspored brdsko-planinskog prostora s poljoprivrednim zemljištem, obalu, te da komparativne prednosti pojedinih dijelova treba vezati uz komparativne prednosti drugih dijelova kako bi se osigurao kvalitetan rast i razvoj ukupne zemlje. Iznio je i podatke o kretanju BDP-a po glavi stanovnika po županijama u 2004. - Zagreb gotovo 24 tisuće dolara, najnerazvijenija Vukovarsko-srijemska županija sa svega 2.070 dolara, ili 12 puta manje, Brodsko-posavska sa 2.113 dolara, ili 11 puta manje, Istarske sa 9.600 dolara, ili skoro dva i pol puta manje od Zagreba. O tim pitanjima moramo početi razgovarati i s aspekta zakonodavne politike, kazao je i podsjetio da je u jednoj od rasprava o proračunu predlagao da se posebnim zakonom omogući otvaranje komunalne banke i korištenje toga novca za ulaganja u funkciji rasta i razvoja. Posebice je naznačio da se mora napustiti koncept centralne države.

Od ukupnih davanja u Hrvatskoj oko 10 posto pripada jedinicama lokalne i

regionalne samouprave, od čega gotovo polovica otpada na Zagreb, kazao je. Smatra i kako bi umjesto izmjena trebalo ići na novi koncept Zakona o lokalnoj samoupravi, te je predložio da zakon ide u treće čitanje, a do tada pripremi prijedlog novog. Upozorio je da se u Slavoniji javio jedan oblik regionalizma, davno prije on se javio u Dalmaciji, Primorju, Istri, da je to samo nastavak lavine na neodgovor države u obavljanju funkcija gospodarskog rasta i upravljanja gospodarskom politikom do politike regionalnog razvoja. Jedno od područja na kojem treba započeti raspravu o tome je upravo ustrojstvo i djelovanje lokalne i regionalne samouprave, zaključio je.

Zastupnik **Peronja** u replici je istaknuo kako je na najboljem putu da se uredi da se dio poreza na dobit ostavi u mjestima gdje tvrtke imaju podružnice, a ne središte. Na taj način nećemo stalno snatriti otići živjeti u Zagrebu, kazao je, dodajući da dobrim prometnim vezama i sl. treba smanjiti želju za dolazak u veliki grad, te pružiti priliku da se gospodarstva otvaraju u područjima sat, dva udaljenim od velikih gradova. Odgovarajući mu mr.sc. **Arlović** je podržao primjedbu o porezu, dodajući da bi trebalo porez na dohodak u cijelosti spustiti lokalnim jedinicama. Ponovio je da Zagreb nije kriv za stanje u lokalnoj i regionalnoj samoupravi, već pogrešna politika koja se vodi, odnosno ne vodi sa centralne razine glede regionalnog razvoja.

Od ukupnih davanja u Hrvatskoj oko 10 posto pripada jedinicama lokalne i regionalne samouprave, od čega gotovo polovica otpada na Zagreb.

Cilj je i ovog i svih ostalih zakona nastojati uravnotežiti razvoj, omogućiti onima koji su slabije razvijeni da se ubrzanije razvijaju, kazao je u replici zastupnik **Jelkovic**. No, upozorio je na moguće posljedice ako se stopostotni iznos poreza na dohodak ostavi lokalnoj jedinici - relativno malo povećanje za i

do sada siromašnu jedinicu s puno nezaposlenih, a povećanje prihoda u razvijenijim, onima s više zaposlenih. Cilj je napuštanje koncepta centralne države, ali još dugo će se iz centralne državne kase pomagati sredinama koje iz vlastitih izvora nisu u stanju graditi razvoj, kazao je. Mr.sc. **Arlović** odgovorio je podacima da je Virovitičko-podravska županija 2003. za Zagrebom zaostajala osam i pol puta, a 2004. deset puta, pa se razlike ne smanjuju nego povećavaju. Politika sa centralne razine mora biti drugačija, mora otvoriti veći prostor lokalnim jedinicama. Ne smiju se zaboraviti ratom razorena područja, ali veća šteta na gospodarskim subjektima učinjena je pretvorbom i privatizacijom nego ratnim razaranja, kazao je.

Osvrćući se na prijedlog zakona Kluba zastupnika HNS/PGS-a i to glavu IV. o uključivanju građana u odlučivanje, **Marija Lugarić (SDP)** je predložila da se do drugog čitanja, ako do njega dođe, razmisli o uključivanju članka o formiranju vijeća mladih u jedinicama lokalne samouprave, primarno općinama i gradovima. Upozorila je, naime, na veliki problem ne samo u Hrvatskoj već i Europi o minimalnoj političkoj participaciji građana, koja je dosta izraženija kod mladih što se proglašava velikom opasnošću za budućnost reprezentativne demokracije. U Europi su razvijeni brojni modeli, posebno na razinama lokalne samouprave kako u život lokalnih zajednica uključiti mlade, kazala je. Objasnila je da su vijeća mladih obvezna konzultativna tijela jedinica lokalne samouprave, prvenstveno općinskih i gradskih vijeća, ali i načelnika i gradonačelnika. Vijeća čine predstavnici udruga mladih, vijeća učenika, sportskih udruženja mladih, političkog podmlatka i svakog drugog oblika i udruženja mladih koji djeluju na području nekog grada i općine. Istaknula je da bi zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi trebalo omogućiti formiranje vijeća mladih, a detalje utvrditi posebnim zakonom o vijeću mladih. Naglasila je i kako dosta općina i gradova u Hrvatskoj već sada ima formirana vijeća mladih, uglavnom u sredinama gdje su načelnici

i gradonačelnici bili osjetljivi na te ideje, te kao dobre primjere navela Koprivnicu, Primorsko-goransku županiju, Požegu. Gdje nije bilo sluha gradonačelnika i načelnika formirali su to kao nevladine organizacije, kazala je. Objasnila je i da donošenje posebnog zakona nije na početku, da je u ljeto 2003. bio usuglašen cijeli tekst zakona, nije se uspio izglasati zbog parlamentarnih izbora, da je taj prijedlog spremljen negdje u ladicu i krenulo se u izradu novog koji koliko je čula ne udovoljava temeljnim načelima osiguranja neovisnosti i održivosti vijeća mladih. Na kraju je zamolila i konsenzus oko unošenja odredbe u predloženi zakon i oko donošenja zakona o vijeću mladih.

Niz neuralgičnih točaka

Mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)** u svojoj raspravi osvrnuo na nekoliko neuralgičnih točaka oba prijedloga. Naizgled vrlo privlačna ideja neposrednog izbora župana, gradonačelnika i načelnika izaziva velike dvojbe, kazao je, objašnjavajući da je u Hrvatskoj oko 560 jedinica lokalne samouprave, 20 županija i Grad Zagreb. Koliko od njih 580 zapravo funkcionira kao jedinice lokalne samouprave, da li sve one mogu konzimirati sve oblike demokracije, upitao je. Kao drugu neuralgičnu točku naveo je pitanje ovlasti ako je neposredno izabran župan ili gradonačelnik jedne političke stranke, a predstavničko tijelo drugih stranaka. Jednu politiku zastupa gradonačelnik, a drugu npr. gradska skupština, pa je upitao koja će se politika provoditi. Treća neuralgična točka mu je cijena izbora, jer će ona otprilike dvostruko narasti. Već po samom prijedlogu cijena lokalnih izbora u Hrvatskoj bi se u najmanju ruku udvostručila, ako ne i trostručila, kazao je.

Upozorio je i na mogućnost da predstavničko tijelo opozove neposredno izabranog gradonačelnika što je, ističe, nelogično. Samo po sebi nelogično je da ga može smjenjivati neko drugo tijelo, a ne ono koje ga je izabralo, jer ako su ga izabrali građani po logici stvari samo oni će ga moći i smijeniti. Planira se za

to zatražiti i referendum, a tko će ga platiti.

One koji se zalažu za neposredan izbor župana, gradonačelnika i načelnika upitao je zašto se ne zalažu za neposredan izbor predsjednika Vlade, zašto to uvoditi za izvršnu vlast na lokalnoj, a ne i za izvršnu vlast na razini države. One koji su se zalagali za uvođenje tzv. čistog parlamentarnog sustava, gdje se izvršna vlast bira od izabranih zastupnika, upitao je gdje je sada zauzimanje za takav sustav. Podsjetivši da je odziv na posljednje lokalne izbore bio oko 30 posto, procijenio je da bi u drugi krug izbora općinskog načelnika odziv mogao biti između 10 i 15 posto. Koga će oni predstavljati, deset posto birača i tvrditi da zapravo predstavljaju cijelu lokalnu zajednicu, zaključio je.

Time je završena pojedinačna rasprava i prešlo se na petominutnu raspravu po klubovima, u kojoj je prvi riječ dobio **Josip Sudec** u ime **Kluba zastupnika HSU**. Očito je da u Vladi nema političke volje da se ide duboko, jer onda bi se zakon o izboru donosio da vrijedi sada ili od Nove godine, a ne da vrijedi za naredne četiri godine, kazao je. Ovim izmjenama i dopunama neće biti veće ili dublje lokalne samouprave, dobit će određena ovlaštenja, ali neće biti materijalne osnove, a ako se to ne spusti onda je ovo još jedna u nizu zakona koji neće imati provedbenu snagu, kazao je. Ali misli da će se postići jedan cilj, da je zakon priprema da iz Sabora izađu oni koji će biti načelnici velikih gradova.

Tko nas je sprečavao da napravimo decentralizaciju, i kada se ta tema javlja, pred izbore, istaknuo je u ime **Kluba zastupnika HSLS-DC-LS** dr.sc. **Zlatko Kramarić**. Zamijetio je i da se svatko od zastupnika potrudio da se svako zasjedanje donese jedna nova općina, općina pretvori u grad, te danas da se gradovi pretvore u velike gradove. Napominjući kako je cijeli problem Hrvatske monotipski pristup, a da je bitna tema uvesti politipski princip, kazao je kako se krenulo ovako stidljivo i misli krivo. Govori se o Vinkovcima, pa se odgovara Đakovom, u kome je druga vlast, rekao

je i poručio da to nije stranačko pitanje. Đakovo će biti s ovom ili onom vlašću Đakovo, ali je stvar što ćemo mi napisati da Đakovo bude Đakovo, Vinkovci Vinkovci, Vukovar Vukovar ili nešto drugo, kazao je. Napomenuo je i kako nije siguran da je dobro rješenje da središta županija budu veliki gradovi. Neki gradovi su nastali mehanički, slučajnošću, a neki imaju tradiciju koju bi trebali poštovati i ugraditi zakonska rješenja, kazao je.

Napomenuo je i kako niz dilema koje je otvorio zastupnik Rožić stručna javnost već odavno rješava. Ako Njemcima nije problem da imaju gradonačelnika iz jedne političke opcije, a vijeće i skupštine iz neke druge, ne vidi razloga zašto bi to kod nas bio veliki problem. Bilo bi puno bolje da smo ove zakone donijeli prije 15. svibnja nego sada i prejudiciramo što će se dogoditi 2009. godine, zaključio je.

Zašto Njemci mogu, a Hrvati ne mogu, pa onda bi mogli upitati zašto Njemci mogu igrati nogomet u sustavu 4, 4, 2, a mi ne možemo, zašto su oni nakon rata postali najmoćnija europska sila, a mi smo propali, zašto oni poštuju zakone, a mi ne poštujemo, odgovorio je mr.sc. **Miroslav Rožić** u petominutnoj raspravi u ime **Kluba zastupnika HSP-a**.

Koji god mi model uzeli, ovakav ili onakav on će biti izveden na hrvatski način.

Odgovor je vrlo jednostavan - koji god mi model uzeli, ovakav ili onakav on će biti izveden na hrvatski način. Kada budemo neposredno birali župane, gradonačelnike i načelnike oni neće postati nikakva politička ravnoteža, politički korektiv, politički autoritet, neće postati efikasniji u službi naroda i svog stanovništva, nego će postati lokalni moćnici i šerifi koje nitko više neće moći smijeniti i koji će moći raditi što god hoće, kazao je. Ako je to put decentralizacije koju želite, ako je to put regionalizacije, onda je ovo dobar model, kazao je.

Zakon za dalju decentralizaciju

Zakon donosi daljnju decentralizaciju i stoga **Klub zastupnika HDZ-a** podržava njegovo donošenje, jer smatra da je važan, da dobro uvodi pojam velikih gradova s proširenim ovlastima i da se zaista radi o decentralizaciji, ponovila je i u petominutnoj raspravi u ime Kluba **Ana Lovrin**. Potvrdila je da stoji prigovor da Vlada treba predložiti rok u kojem bi se uskladili i posebni zakoni, no i izrazila vjeru da je Vlada ozbiljna, da ima koncept i kada je postavila temelje decentralizacije da će ju znati provesti do kraja posebnim zakonima. Kao dobra rješenja istaknula je i ponovno uvođenje poglavarstva u jedinice koje su to izgubile 2001., prestanak nespojivosti dužnosti pročelnika i poglavarstva. Napomenula je i kako je čudi što se nitko nije osvrnuo ni pohvalio izmjenu u dijelu koji osigurava prava iz Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Ponovila je da će Klub podržati izmjene, da ne treba čekati i da ih treba donijeti sada, jer ako bude prihvaćen zakon o neposrednom izboru gradonačelnika, čija je primjena odgođena do 2009., treba očekivati temeljite izmjene Zakona o lokalnoj samoupravi.

IDS kao regionalna stranka uvijek podržava svaki, makar i mali, korak prema decentralizaciji, istaknula je u ime **Kluba zastupnika IDS-a Dorotea Pešić-Bukovac**. Dodaje ipak kako predloženo smatraju parcijalnim rješenjem, a takva rješenja nisu dobra i decentralizaciju treba sustavno rješavati na način da se decentraliziraju i novci i ovlasti. Kao pozitivne strane Zakona navela je uvažavanje većine prijedloga i rješenja Saveza gradova i općina, rješenja statusa velikih gradova i proširenje njihovih nadležnosti. Ipak se napušta jedan strogi monotipski sustav vlasti i na neki način podiže stupanj ekonomičnosti u obavljanju poslova na lokalnoj razini, kazala je, pozdravljajući i odredbu o obveznoj kontinuiranoj edukaciji službenika i lokalnih dužnosnika. Kao osnovni nedostatak Prijedloga istaknula je neutvrđivanje rokova za donošenje zakona i podzakonskih akata. Nisu predviđena

ni rješenja za provedbu novčane decentralizacije, a zakon je bez tih popratnih akata samo jedno mrtvo slovo na papiru, zaključila je.

Obračujući se zaključno zastupnicima u ime Vlade kao predlagatelja državnog tajnika **Antun Palarić** je zamijetio kako se u raspravi, na temelju nekoliko problematičnih primjera osnivanja lokalne vlasti nakon nedavnih izbora, pokušava nametnuti dojam da lokalna samouprava u Hrvatskoj ne funkcionira. To nije točno, u Hrvatskoj je nešto manje od 600 jedinica i ogromna većina funkcionira, kazao je. Naglasio je da je Vladin prijedlog u cilju razvoja sustava lokalne samouprave, da je prijedlog raden u suradnji sa Savezom gradova i općina. Želimo ovime postaviti okvir za decentralizaciju, ali to nije jedina mjera koju Vlada poduzima, izradila je program decentralizacije za mandatno razdoblje, osnovala međuresorno povjerenstvo, za decentralizaciju je zaključen CARDS program. Ovime samo dajemo okvir, znamo da moramo napustiti monotipski oblik jedinica lokalne samouprave i da ne možemo prenostiti jednaku nadležnost na Split ili na Vis, jer nemaju jednake financijske, kadrovske potencijale, kazao je, dodajući da se predlaže uvođenje kategorije velikih gradova koji su već sada administrativno i financijski spremni za preuzimanje većeg dijela posla. Naglasio je da će se 35 zakona koji se spominju donositi dinamičkom kojom to procijeni Vladino povjerenstvo za decentralizaciju, a kasnije i sama Vlada, te da mora slijediti i financijska decentralizacija. O tome postoji CARDS projekt, kazao je, dodajući da se ne može predloženim zakonom obvezati Sabor da će u tom i tom roku donijeti svih tih 35 zakona.

Ovo je organski zakon, a onda valja parlament Vladi narediti i zadužiti je da u nekom roku nešto napravi da bi ovaj zakon funkcionirao i mogao se provoditi, kazao je **Dragutin Lesar** u zaključnoj riječi u ime **Kluba zastupnika HNS-PGS-a** kao predlagatelja. Idealnim je ocijenio prijedlog Kluba zastupnika HSU da Vladin prijedlog ide u treće čitanje, te ga proširio prijedlogom

da zakonski prijedlog Kluba ide u drugo čitanje. Tada bi i Vlada i zastupnici imali time out doći do jednog rješenja koji bi spojio što imamo sada i u dva predložena zakona, kazao je. U ime Kluba zahvalio je svima koji su dali podosta korisnih primjedbi, ukazali na neke slabije točke, kao što je i prijedlog o vijeću mladih. Vlada je ponudila rješenja intervencijama u postojeći Zakon o lokalnoj samoupravi, nudi novi izborni model samo dijela lokalne samouprave. Pred donošenjem smo lokalnih proračuna i da bi se lokalnoj samoupravi omogućilo poštivanje zakona nužno je i potrebno mijenjati i Zakon o financiranju lokalne samouprave. Ponovnim pozivom da se prihvati prijedlog Kluba zastupnika HSU-a da Vladin prijedlog ide u treće, a prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a u drugo čitanje zastupnik Lesar zaključio je izlaganje u ime Kluba kao predlagatelja, a time je zaključena i objedinjena rasprava o zakonskim prijedlozima o lokalnoj samoupravi.

Glasovanje

Većinom zastupničkih glasova (78 "za", šest "suzdržanih" i pet "protiv"), Sabor je donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Među njima je i amandman **Vladimira Šeksa i Tomislava Čuljka (HDZ)** po kojemu se 'granica' za dobivanje statusa velikog grada 'spušta' s prvotno predloženih 40 tisuća na 35 tisuća stanovnika.

U cijelosti je prihvaćen amandman **Odbora za zakonodavstvo**, a uz odre-

dene preformulacije i onaj **Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**.

Slijedom toga, pripadnici nacionalnih manjina koji sukladno odredbama članka 20. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave, imaju pravo na zastupljenost u izvršnim i upravnim tijelima tih jedinica.

Poglavlarstva jedinica lokalne i područne samouprave planom prijama u službu utvrđuju popunjenost upravnih tijela tih jedinica i planiraju zapošljavanje potrebnog broja pripadnika manjina radi ostvarivanja zastupljenosti sukladno Ustavnom zakonu.

Lokalne su jedinice dužne politiku zapošljavanja novih, odnosno službenika koji se primaju na upražnjena radna mjesta, provoditi na način koji će osigurati poštivanje prava pripadnicima nacionalnih manjina, sukladno odredbi stavka 4. članka 22. Ustavnog zakona.

S obrazloženjem da je podnošenje Izvješća o provođenju Ustavnog zakona uređeno tim Zakonom, Vlada nije prihvatila zahtjev Odbora da Izvješće obuhvati i zastupljenost manjina u izvršnim i upravnim tijelima i službama jedinica samouprave.

Djelomično je prihvaćen amandman **Zvonimira Mršića (SDP)** o rokovima u kojima se trebaju uskladiti statuti i drugi opći akti općina, gradova i županija s promjenama u Zakonu. Mršić je umjesto 60 tražio sto dana, a Vlada 'razrezala' 90 dana.

Glasovanje je pratilo i nekoliko stanika, jednu od njih tražio je **Silvano Hre-**

Ija (Klub zastupnika HSU-a) oštro kritizirajući Vladinu površnost u pisanju nekih dijelova Konačnog prijedloga, te odbijanje nekih amandmana. Konkretizirao je kako u obrazloženju Konačnog prijedloga piše da su prihvaćene primjedbe da pročelnik ne smije biti član poglavlarstva, a u samom tekstu Konačnog prijedloga stoji da može.

Vladin predstavnik **Pavle Matičić** priznao je tu pogrešku i upućene kritike.

Ne mogu prihvatiti obrazloženje da se radi o greški, odnosno "tipfeleru", neka Vlada ozbiljnije radi svoj posao, uzvratilo je **Pejo Trgovčević** iz Kluba zastupnika HSP-a.

Sabor nije prihvatio zaključak Kluba zastupnika HSU-a da Konačni prijedlog ide u treće čitanje.

Prijedlog Kluba zastupnika SDP-a da se zaduži Vladu da u roku od 60 dana dostavi Saboru Prijedlog zakona o vijećima mladih dobio je glasove 36 zastupnika, 20 ih je bilo suzdržano, a 33 glasa protiv.

Neovisno o tom zaključku, kako je potpredsjednica Vlade najavila, onda izradite taj zakon i pošaljite ga Saboru, rekao je predsjednik Vladimir Šeks predstavniku Vlade, nakon što je **Marija Lugarić (SDP)** navela da je potpredsjednica Jadranka Kosor još u prosincu 2004. rekla da će zakon dostaviti u roku od 60 dana.

Sabor nije prihvatio Prijedlog zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi Kluba zastupnika HNS/PGS-a zbog razloga navedenih u Mišljenju Vlade. Za takav ishod glasovala su 73 zastupnika, pet ih se suzdržalo, 24 su bila protiv.

M. U; N.B.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZBORIMA ŽUPANA, GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA I GRADONAČELNIKA I OPĆINSKIH NAČELNIKA (PREDLAGATELJ VLADA REPUBLIKE HRVATSKE); PRIJEDLOGOM ZAKONA O IZBORU ČLANOVA PREDSTAVNIČKIH TIJELA JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE I IZBORU OPĆINSKIH NAČELNIKA, GRADONAČELNIKA, ŽUPANA I GRADONAČELNIKA GRADA ZAGREBA (PREDLAGATELJ KLUB ZASTUPNIKA HNS/PGS-a)

Neposredni izbor čelnika lokalne i područne samouprave

Na 16. sjednici zastupnici Hrvatskog sabora proveli su o objedinjenu raspravu o Prijedlogu zakona o izborima župana, gradonačelnika Grada Zagreba i gradonačelnika i općinskih načelnika dvaju predlagatelja - Vlade RH i Kluba zastupnika HNS-PGS-a.

Prihvaćen je Vladin Prijedlog zakona o izborima župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i načelnika (glasovalo je 87 zastupnika "za", sedam je bilo "suzdržanih", a 7 "protiv").

Za zaključak da se ne prihvati Prijedlog zakona predlagatelja Kluba zastupnika HNS-PGS-a glasovalo je 68 zastupnika, 3 su bila "suzdržana", a 29 "protiv".

O PRIJEDLOZIMA

Vlade Republike Hrvatske: Neposredan izbor župana, gradonačelnika i općinskih načelnika te njihovih zaposlenika...

Prijedlogom zakona o izborima župana, gradonačelnika grada Zagreba i gradonačelnika i općinskih načelnika, koje je Hrvatskom saboru predložila Vlada, prvi bi se put u Hrvatskoj uveo neposredan izbor župana, gradonačelnika

Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika. Naime, Vlada predlaže da se župani, zagrebački gradonačelnik, gradonačelnici i općinski načelnici biraju neposrednim izborima, tajnim glasanjem na mandat od četiri godine. Na isti način i po istom postupku birali bi se i njihovi zamjenici.

Prvi bi se put u Hrvatskoj uveo neposredan izbor župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika.

Zakonom bi se utvrdilo i da se redoviti izbori održavaju treću nedjelju u svibnju, svake četiri godine, isti dan kada i izbori za članove predstavničkih tijela jedinica.

Regulirano je i pitanje prijevremenih izbora, kao i nespojivosti dužnosti. Župani, zagrebački i ostali gradonačelnici, načelnici općina ne bi istovremeno mogli biti članovi predstavničkih tijela iste ili druge jedinice, a regulirana je i nespojivost s dužnostima predsjednika države, predsjednika i potpredsjednika Sabora, predsjednika, potpredsjednika i članova Vlade, sudaca, državnih tajnika, članova uprave trgovačkog društva u pretežitom vlasništvu jedinice ili ravnatelja ustanove kojoj je jedinica osnivač.

Zakon utvrđuje i slučajeve prijevremenog prestanka mandata, te precizira broj potpisa potrebnih za pravovaljanost kandidature - sto potpisa za kandidata za općinskog načelnika, 200 za gradonačelnika grada s manje od 40.000 stanovnika, za grad s više stanovnika od toga 1.000, te 2.000 potpisa za gradonačelnika Zagreba.

Prema prijedlogu, izborna šutnja trajala bi cijeli dan koji prethodi danu održavanja izbora, a na sam dan izbora do zatvaranja birališta u 19 sati.

Pravo na naknadu troškova izborne promidžbe imali bi kandidati koji dobiju najmanje deset posto glasova birača od ukupnog broja birača upisanih u popis birača, visinu bi utvrđivala Vlada, a naknada bi se isplaćivala na teret proračuna jedinice.

Izborna promidžba financirala bi se iz vlastitih sredstava, te darova domaćih fizičkih i pravnih osoba, a ne bi se smjeli primati darovi u novcu, drugim sredstvima te usluge od stranih država, stranih političkih stranaka, fizičkih i pravnih osoba, udruga radnika i poslodavaca, lokalnih proračuna, trgovačkih društava u vlasništvu ili suvlasništvu lokalnih jedinica, ustanova kojima je osnivač država ili lokalna jedinica i sl. Kandidati bi bili obvezni najkasnije sedam dana prije izbora dostaviti privremeno izvješće, a 15 dana nakon izbora podatke o visini i izvoru utrošenih sredstava.

Predložen je izborni model prema kojem bi se župani, zagrebački gradonačelnik, gradonačelnici i općinski načelnici birali većinskom izbornom metodom, a u slučaju da ni jedan kandidat ne dobije više od 50 posto birača izišlih na izbore, izbori bi se ponovili za dva tjedna s dva kandidata koja su u prvom krugu dobili najviše glasova. Zakonskim prijedlogom regulirana su i tijela za provedbu izbora, provedba izbora, glasovanje i utvrđivanje rezultata glasovanja, obveza da se u proračunima lokalnih jedinica osiguraju troškovi za provedbu redovitih i prijevremenih izbora, zaštita izbornog prava i kaznene odredbe. Zakon bi se počeo primjenjivati na sljedećim redovnim lokalnim izborima.

...te Kluba zastupnika HNS/PGS-a: Predstavnička tijela birati proporcionalnom metodom, a župane, gradonačelnike i načelnike većinom glasova svih birača

Klub zastupnika HNS/PGS-a Prijedlogom zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, predložio je da se članovi predstavničkih tijela biraju proporcionalnom izbornom metodom, na temelju kandidacijskih lista. Pravo na sudjelovanje u diobi mjesta imale bi liste koje dobiju najmanje 5 posto važećih glasova birača.

Općinski načelnik, gradonačelnik, župan i zagrebački gradonačelnik birali bi se pak većinom glasova svih birača. Ako ni jedan kandidat ne dobije takvu većinu u drugi bi krug išla dva kandidata s najvećim brojem glasova, ako bi i tada dobili isti broj proveo bi se treći krug, a u slučaju i ponovo istog broja glasova raspisali novi izbori.

I u prijedlogu Kluba taksativno se navode slučajevi nespojivosti obnašanja različitih dužnosti, te taj institut i proširuje i na zastupnike u Hrvatskom saboru. Prijedlogom su također utvrđeni

i uvjeti za prestanak mandata prije isteka redovitog četverogodišnjeg mandata, kao i mirovanja mandata, te regulirana zastupljenost pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica u predstavničkim tijelima, kao i uređen izbor članova vijeća nacionalnih manjina u jedinicama lokalne samouprave, a sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina.

Prema prijedlogu HNS/PGS-a pravo na naknadu troškova izborne promidžbe ostvarile bi političke stranke i nezavisne liste koje na izborima dobiju najmanje jednog člana predstavničkog tijela, a kandidati za načelnike, gradonačelnike, župane i zagrebačkog gradonačelnika ako dobiju više od 5 posto glasova.

Liste za izbor članova predstavničkih tijela, te kandidate za izbor općinskog načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Zagreba mogu predlagati političke stranke i birači, a Klub predlaže i odredbu o potrebi da se prilikom sastavljanja liste vodi računa o načelu ravnopravnosti spolova.

Birači kao ovlaštene predlagatelji dužni su za pravovaljanost kandidature prikupiti potpise najmanje jedan posto birača upisanih u birački popis jedinice na prethodnim izborima, a u slučaju da je to manje od sto, dužni su prikupiti najmanje sto potpisa.

Prijedlog je i Kluba zastupnika HNS/PGS-a da se redoviti izbori održavaju treće nedjelje u svibnju svake četiri godine, da izborna šutnja traje na dan koji prethodi izborima, te na dan izbora do 19 sati, a Zakon bi, predlaže se, stupio na snagu 1. siječnja 2009.

Mišljenje Vlade

Vlada Republike Hrvatske nije podržala Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, koji je podnio Klub zastupnika HNS-PGS-a. Prijedlog je, navodi se u mišljenju Vlade, sadržajno i nometnički u osnovi kvalitetan materijal koji svakako može predstavljati značajan doprinos saborskoj raspravi o pro-

blematici i budućem ustroju lokalne i područne (regionalne) samouprave, te time značajno doprinijeti definiranju osnovnih pitanja izbornog zakonodavstva u cjelini.

Međutim, predložena rješenja vezana uz neposredan izbor nositelja izvršne vlasti na lokalnoj razini, što je ujedno i osnovna razlika u odnosu na postojeća zakonska rješenja, zadiru i u domenu koju regulira temeljni Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, ističe Vlada.

Navodi se kako Vlada smatra kako parcijalno predlaganje izmjena u temeljnoj koncepciji, a bez prethodnog usuglašavanja odredaba sadržanih u više organskih zakona koji propisuju razne segmente lokalne samouprave, ne samo da nije uputno, već nije niti izvedivo bez da u praksi izazove dodatne poteškoće.

Vlada priprema nacрте prijedloga nekoliko zakona koji sadrže bolje i doradenije odredbe o suštini, a tako jednako i o tehnici provedbe lokalnih, ali i ostalih izbora koji se provode u Hrvatskoj. Riječ je o nacrtu prijedloga izmjena i dopuna osnovnog Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, nacrtu zakona o neposrednom izboru župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika, te nacrtu zakona o Državnom izbornom povjerenstvu.

Vlada smatra kako će navedeni zakoni na cjelovit i usuglašen, te nadasve koherentan način urediti danas sporna i neadekvatno definirana pitanja vezana uz ustroj lokalne i područne (regionalne) samouprave, te naravno uz izborni sustav, navodi Vlada u svom mišljenju o predloženom zakonu Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

RADNA TIJELA

Saborska radna tijela podržala su Vladin prijedlog zakona, a u većini i njeno negativno mišljenje o prijedlogu Kluba HNS-PGS-a, kojega su stoga odbili propustiti u drugo čitanje (osim Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina).

Tako je i matično radno tijelo za predložene zakone, **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav** podržao rješenja iz Vladina Prijedloga zakona, te Saboru predložio da ne prihvati Prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a.

Podržavajući rješenja iz Vladina prijedloga, Odbor u izvješću o tom zakonskom prijedlogu ističe da će njegovo donošenje iziskivati izmjenu Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi glede uređivanja odnosa između neposredno izabranih čelnika izvršne vlasti i predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sukladno ustavnim odredbama.

Odbor također drži da bi trebalo povećati broj potpisa kojima se podržavaju kandidature za pojedinog čelnika izvršne vlasti, te smatra da treba pojasniti način sudjelovanja kandidata na ponovljenim izborima. U raspravi je Odbor naglasio da se pitanje uređeno Prijedlogom zakona treba urediti nakon sagledavanja sveobuhvatnog koncepta izbornog zakonodavstva o čemu će Odbor, na temelju analize važećeg izbornog zakonodavstva provesti tematsku raspravu prije izrade Konačnog prijedloga zakona, navodi se u izvješću Odbora.

Odbor je većinom glasova predložio Saboru zaključak kojim se prihvaća predloženi zakon, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja izneseni u raspravu upućuju predlagatelju radi izrade Konačnog prijedloga zakona.

U izvješću s rasprave o Prijedlogu zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave koji je podnio Klub zastupnika HNS-PGS-a, **Odbor** je predložio je da se on ne prihvati. Odbor je u raspravi u cijelosti podržao stajalište Vlade iz njenog mišljenja, jer drži da su pitanja koja su uređena predloženim zakonom na odgovarajući način uređena Prijedlogom zakona što ga je podnijela Vlada, navodi se u izvješću Odbora.

Donošenje zakona kojega je predložila Vlada podupro je i **Odbor za zakonodavstvo**. Odbor u primjedbama i prijedlozima na tekst tog Prijedloga zakona predlaže da se dodatno obrazloži, radi otklanjanja dvojbe neposredni izbor

župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika imajući u vidu odredbu članka 132. stavak 2. Ustava kojim se utvrđuje da se pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu ostvaruje preko lokalnih, odnosno područnih (regionalnih) predstavničkih tijela. Odbor predlaže i preispitati nespojivost predsjednika i potpredsjednika Hrvatskog sabora s dužnosti župana, zagrebačkog gradonačelnika, gradonačelnika i općinskih načelnika imajući u vidu ostale zastupnike u Saboru, preispitati rješenje glede serijskog broja na glasačkom listiću jer predloženi način ne osigurava dovoljno zaštitu tajnosti glasovanja, te dopuniti odredbu kojom se određuje da se glasački listići tiskaju u državnoj tiskari, jer pojam "državna tiskara" nije dovoljno razvidan. Odbor u izvješću također navodi kako je u cijelom tekstu zakona nužno doraditi izričaj u pravnom i nomotehničkom smislu.

Iz razloga utvrđenih u mišljenju Vlade i utvrđenog stajališta o Vladinu Prijedlogu zakona, **Odbor** nije podržao prijedlog zakona što ga je podnio Klub zastupnika HNS-PGS-a.

Zaključak kojim se ne prihvaća zakonski prijedlog Kluba HNS-PGS-a, iz razloga navedenih u mišljenju Vlade, većinom je glasova Saboru predložio i **Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**.

Jednoglasno je pak taj **Odbor** predložio Saboru zaključak kojim se prihvaća Vladin Prijedlog zakona. U izvješću Odbora s rasprave o Vladinu prijedlogu se navodi da je ocijenjeno da će predložena rješenja, pored preciznijeg ostvarivanja izražene volje birača na izborima, pridonijeti i višoj razini političke stabilnosti predstavničkog tijela, a time i učinkovitosti izvršnog tijela.

Zaključak kojim se prihvaća Vladin prijedlog zakona Saboru je jednoglasno predložio i **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**. U raspravi su članovi Odbora naglasili važnost pristupanja cjelovitoj reformi izbornog zakonodavstva, čime bi se osigurala usklađenost svih relevantnih zakona iz te oblasti. Posebno je ukazano na činje-

nicu da se parcijalnim promjenama koje se sada vrše povećava nadležnost lokalne i područne (regionalne) samouprave, a ne osiguravaju se instrumenti i sredstva kojima bi se povećanje nadležnosti realizirale u praksi, navodi se u izvješću Odbora.

U izvješću o prijedlogu Kluba zastupnika HNS/PGS-a **Odbor** je Saboru jednoglasno predložio zaključak kojim se prihvaća i taj Prijedlog zakona.

RASPRAVA

Hrvatski sabor proveo je objedinjenu raspravu o Vladinu i prijedlogu Kluba zastupnika HNS-PGS-a, a uvodno im je najprije Vladin prijedlog predstavio državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu **Antun Palarić**. Predloženim zakonom, istaknuo je, Vlada ispunjava ono što je zapisala u svom programu - neposredan izbor župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i župana. Vladin je prijedlog u redovnoj proceduri kako bi se temeljito raspravio, te po mogućnosti postigao konsenzus barem oko principa i koncepta, kazao je. Predloženi zakon, objasnio je, propisuje uvjete koje mora ispunjavati kandidat, nespojivost dužnosti, rokove za kandidaturu, uvjete za kandidaturu uz određeni broj potpisa, izbor, ako ni jedna kandidat ne dobije 50 posto glasova, u dva kruga. Prijedlog uređuje i financiranje kampanje, izbornu šutnju u kojoj su dopuštene izlazne ankete, ali i objava neslužbenih rezultata odmah po zatvaranju birališta, propisuje zakonske uvjete za prestanak mandata. Ovim zakonom ne rješava se odnos između predstavničkog tijela i mogućnost konflikta zbog različitih političkih opcija, kazao je, dodajući da će se to razriješiti Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Referendum za opoziv

Zakonski prijedlog **Kluba zastupnika HNS-PGS-a** uvodno je u ime predlagatelja predstavio zastupnik **Dragutin Lesar**. Klub za predstavničko tijelo predlaže proporcionalan, a za čelnike dva, eventualno tri kruga glasanja, što, napo-

menuo je, može biti dvojbena prijedlog. Ili će se, dodao je, prihvatiti dva kruga, ili kocka, kao u nekim državama kada u prvom ili drugom krugu nema rezultata. Objasnio je i da se, za razliku od Vladina prijedloga, nije išlo na to da kandidati za čelne ljude imaju zamjenike, već da je zakonom koji je prije raspravljen regulirano da oni imaju svoje pomoćnike. Osvrnuo se i na rasprave u kojima je izražen strah pred kohabitacijom, ističući da se iz prijedloga Kluba da iščitati da se oni koji bi željeli onemogućiti kohabitaciju, ili izazvati prijevremene izbore bilo za predstavničko tijelo ili čelnog čovjeka, izlažu jako velikom riziku i u slučaju neuspjeha svoje inicijative plaćaju izuzetno veliku cijenu. Ukoliko predstavničko tijelo inicira opoziv, a građani na referendumu ne prihvate opoziv čelnog čovjeka, onda pada predstavničko tijelo, pa procjenjuje da nitko neće olako ići na takvo rješenje. Mora, dodao je, biti postavljen osigurač da se spriječi ovo što danas imamo, kohabitacije koje nisu posljedica rezultata izbora već nečeg drugog. Na primjedbe o duplim troškovima za neposredne izbore, kazao je da su to troškovi samo za još jedan glasački listić. No, napomenuo je da drugi krug može biti problematičan iz drugog, a ne financijskog razloga. Stručnjaci upozoravaju da je osnovno pravilo izbora da moraju biti gotovi isti dan, a ako se za čelne ljude ide u drugi krug izbori će se rastegnuti u dva tjedna, pa rezultati izbora za predstavničko tijelo mogu utjecati na rezultate u drugom krugu. Upozorio je i na mali odziv birača na lokalne izbore, a razlog tomu je sadašnji model po kojem ljudi nisu znali koga zapravo biraju, glasali su za liste, a ne za ljude.

Ljudi su se zasitili takve vrste izbora jer su shvatili da na njima ne biraju vodstvo svoje općine, grada i županije, jer je ono poslije sasvim drugačije od onoga kako su oni na izborima odlučili, istaknuo je.

Osvrnuo se i na mišljenje Vlade koja je predložila da se ne prihvati prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Klub je, kazao je, ponudio u paketu i zakon o lokalnoj i područnoj samoupravi, a

Vlada nudi parcijalno rješenje - izmjenom postojećeg Zakona o lokalnoj samoupravi na starom modelu izbora, te novi izborni sustav. Napomenuo je kako ni Vladin ni prijedlog Kluba nisu odgovorili na sva pitanja, te podsjetio da još nema novog zakona o popisu birača, o prebivalištu, da su propale izmjenom Zakona o područjima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, da nema novog Zakona o financiranju lokalne samouprave. Tek kada sve ove zakone u paketu obnovimo, donesemo barem godinu dana prije izbora moći ćemo reći da smo stvorili preduvjete da sljedeći lokalni i regionalni izbori budu u cjelini regulirani novim zakonskim propisima, kazao je. Zaključujući uvodno izlaganje zastupnik Lesar pozvao je zastupnike da oba zakonska prijedloga puste u drugo čitanje.

Ljudi su se zasitili takve vrste izbora jer su shvatili da na njima ne biraju vodstvo svoje općine, grada i županije, jer je ono poslije sasvim drugačije od onoga kako su oni na izborima odlučili.

Ispravljajući navod da neposredni izbori neće ništa više koštati, **Krunoslav Markovinović (HDZ)** je kazao da će više koštati u ponovljenim izborima.

Vrlo je interesantno rješenje iz jednog od prijedloga o neposrednom izboru župana, gradonačelnika i načelnika, a u isto vrijeme se nudi proporcionalni sustav za izbor vijećnika, kazao je na početku rasprave u ime **Kluba zastupnika SDP-a** potpredsjednik Sabora mr.sc. **Mato Arlović**. Dodao je da, ako treba uvesti veći stupanj osobnosti za izbore gradonačelnika, načelnika i župana, to isto treba osigurati i kod vijećnika i u tom kontekstu sasvim sigurno je došlo vrijeme za raspravu da li bi i za izbor vijećnika trebalo uvesti većinski, ili proporcionalni sustav ili možda mješoviti, a u slučaju proporcionalnog možda onda

tražiti modele kroz tzv. neblokirane ili otvorene liste. Za raspravu je naznačio i pitanja položaja i izbora vijeća mladih, položaja manjina s obzirom na Ustavni zakon.

Ključno je pitanje, koje do kraja ne razrješava ni jedan od dva prijedloga, odnos predstavničkog i izvršnog tijela jedinice lokalne samouprave.

Kao ključno pitanje, koje do kraja ne razrješava ni jedan od dva prijedloga, naveo je odnos predstavničkog i izvršnog tijela jedinice lokalne samouprave. Iznio je pritom nekoliko modela koji se mogu pojaviti u slučaju neposredno izabranog gradonačelnika, župana i načelnika. Prvi je model tzv. jakog gradonačelnika, a taj model, kazao je, djelomično prihvaća prijedlog HNS-PGS-a vezano za izbor stručne službe, zamjenika, ali ne i vezano za ovlasti oko zakonodavne inicijative. Taj dio već zadire pomalo u drugi model tzv. lidera, gdje je jedna osoba politički lider lokalne samouprave, ali ne mora kontrolirati vijeće, nema sve izvršne ovlasti već ih dijeli s pojedinim odborima ili imenovanim stranačkim osobama. Treći model je švedski sustav gdje je zapravo gradonačelnik predsjedavajući izvršnog odbora koji je profesionalni dužnosnik, ali su dužnosti u izvršnoj vlasti podijeljene na odbore, radna tijela. Treći model je ono što mi danas imamo, gdje se radi o kolektivnom izvršnom tijelu. Kao model koji se u pravilu rijetko koristi, ali je efikasan objasnio je tzv. četvrti model u kojem se izabire menadžer vijeća kojega se može smijeniti, kojemu vijeće određuje ovlasti, a on vijeću polaže račun za svoj rad. Ni jedno od ponuđenih rješenja, ni HNS-ovo iako je bolji od Vladinog, nije do kraja konzekventno prihvatio jedan čisti model, a najbliže su modelu jakog gradonačelnika, ali on nije do kraja izveden.

Kao prednosti neposrednog izbora naveo je umanjeno vladavine stranaka,

motiviranje uključivanja građana u izbore, veći stupanj personalizacije, itd. Kao pitanje koje bi trebalo raspraviti naveo je uvođenje suspenzivnog veta, a kao nedostatke neposrednog izbora opasnosti za lokalnu demokraciju, mogućnost da se onemogućiti predstavnike građana u predstavničkom tijelu kroz tzv. autokratsku samovolju pojedinog izabranog predstavnika izvršne vlasti, njegovo pretvaranje u lokalnog moćnika, mogućnost veće upotrebe mita i korupcije. Upozorio je i na pojedinačna rješenja u predloženim zakonima kojima bi se dodatno mogla kumulirati moć u rukama predstavnika izvršne vlasti. Vrlo opasnim ocijenio je što bi župani, gradonačelnici i načelnici mogli biti i zastupnici, ističući da osobno misli da ne bi mogli biti zastupnici. Zaključno je u ime Kluba zastupnika SDP-a načelno podržao rješenja oko neposrednih izbora, ali uz istodobno traženje da se vrlo minuciozno razriješe odnosi između predstavničkog i izvršnog tijela, a do drugog bi čitanja trebalo pripremiti i novi zakon o sustavu lokalne i regionalne samouprave.

Testirati sustav na nekim izvanrednim izborima

Klub zastupnika HSS-a prema programskim je opredjeljenjima za izravan izbor župana, gradonačelnika i načelnika, kazao je u ime Kluba **Zlatko Tomčić**. Za Vladin je prijedlog kazao da je u izbornom dijelu tehnički korektan, ali da je neprimjenjiv, jer nije odredio odnos nove, izravno izabrane izvršne vlasti i predstavničkog tijela, a svejedno je da li će se to definirati u predloženom ili u novom Zakonu o lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Sugerirao je da se pokuša malo odstupiti od primjene zakona na sljedeći izborni ciklus, te da se na nekim izvanrednim izborima kojih će biti pokuša testirati taj sustav koji je zapravo velika reforma lokalne i regionalne samouprave. Istaknuo je i da izravan izbor župana, gradonačelnika i načelnika tim osobama daje izvorni politički mandat i osnažuje njihovu poziciju, a da bi se izbjeglo da postanu nekakvi novi šerifi istovremeno treba

jačati predstavnička tijela, pa i kroz mogućnost opoziva izvršne vlasti.

Istaknuo je kako se i u upravi počinje tražiti sve više tržišnih načela, poduzetničke orijentacije, te kako se i u Hrvatskoj osjeća potreba da se lokalna i regionalna uprava počinje sve više baviti svojim poslom na tržišnoj poduzetničkoj orijentaciji.

Ne vidi razloga ni za strah od postizbornih kohabitacija. Kohabitacija plus tržišna i poduzetnička orijentacija uprave mogu otvoriti ogromne nestabilnosti u funkcioniranju lokalnih i regionalnih vlasti, ako ukupan okvir nije dovoljno dobro definiran, kazao je. I on je zamijetio da kod nespojivosti dužnosti fale zastupnici.

Nemojmo se igrati s tim da će u Saboru teoretski sjediti 20 župana, 40 gradonačelnika i 60 načelnika, naglasio je.

Predložio je da se potrebni broj potpisa odredi u postotku, a vezano uz naknadu troškova istaknuo kako nije dobro pravilo da jedan pije, a drugi plaća - Vlada određuje, a jedinice lokalne samouprave plaćaju. Bilo bi korektnije da Vlada odlukom odredi donju i gornju granicu naknade troškova, a lokalne se jedinice tomu prilagode prema svojim mogućnostima. Kod odredbi za sudjelovanje u drugom krugu, zamijetio je da kada kandidat odustane ima pravo na zamjenika, a ako umre izbori se ponavljaju, te smatra da oba slučaja treba izjednačiti. Očekujemo odgovor da li planirate eventualno početi primjenjivati zakon sredinom izbornog ciklusa uspiju li se ostale stvari definirati, da se jasno kaže kako i na koji način i u kojem zakonu će novi odnos biti definiran, a ovisno i o odgovorima na konkretne primjedbe za HSS bi zakon bio prihvatljiv, kazao je.

Osvrćući se na prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a rekao je da ima puno dobrih rješenja, nekih čak kvalitetnijih od Vladinih, ali ga HSS ne može prihvatiti iz principijelnih razloga, jer se protivi da se dvije materije - izbor predstavničke i izbor izvršne vlasti - reguliraju u istom zakonu. To je nepregledno, nepraktično, kazao je i sugerirao da se pokuša razdvojiti. Kao drugi razlog naveo je prejudiciranje isključivo raz-

mjernog izbornog sustava za predstavničku vlast, a u HSS-u razmišljaju o uvođenju većinskog sustava za izbor županijskih skupština, gradskih i općinskih vijeća.

Predlaže se neposredan izbor župana, gradonačelnika, načelnika, IDS je to posto za, jer nam taj model odgovara i glasat ćemo za njega, kazao je **Damir Kajin** u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. No, napominje kako je pitanje je li Hrvatska u ovom trenutku spremna na takav izborni sustav. Ponavljajući da je neposredan izbor interes IDS-a, naveo je kao primjere Labin, Višnjan gdje su IDS-ovi kandidati osvojili i 45 posto glasova i uskraćeni su za vlast, jer su nemoćni protiv raznih koalicija koje eto imaju jedan mandat više. Nekoliko mjeseci nakon izbora ljudi su ogorčeni, namagarčeni tim političkim nemoralom, političkim prostituiranjem, kazao je, dodajući da je sve postalo interes, a to pogotovo dolazi do izražaja s nezavisnim listama. Kao najbolji izborni zakon naveo je onaj iz 1993. kada se 50 posto vjećnika biralo s lista, a 50 posto neposredno u izbornim jedinicama. Sada se predlaže izbor samo jednog kandidata neposredno, kazao je, upitavši što je bolje - neposredno birati 12 ili 25 vjećnika, ili samo jednog. Ne bi bilo dobro uvesti dvokružni sustav vijećnike, to mora biti u jednom krugu, ali logično je i poželjno da se gradonačelnik, načelnik, župan biraju u dva kruga, kazao je. Danas na lokalnoj razini s modelom koji se nudi želimo uvesti čisti predsjednički, papistički, cezaristički ustroj lokalne vlasti. Sve je u redu, samo neće biti odnos načelnika i vijeća, upozorio je, dodajući da se predloženi zakoni time ne bave, ali su u najmanju ruku nedorečeni. Usprotivio se eksperimentima koji će za tri, četiri godine nakon novih izbora s formiranjem vlasti završiti s još većim debaklom od današnjeg postizbornog prostituiranja. Sav nemoral započeo je postizbornim obnašanjem vlasti, problem varanja birača nastaje postizbornim mešetarenjem, kazao je, navodeći primjere Sisačko-moslavačke županije, Dubrovnika, Velike Gorice.

IDS prihvaća neposredan izbor načelnika, gradonačelnika, župana, kazao je,

upitavši i zašto i kod vijeća bježati od kombiniranog modela - 50 posto s lista, 50 posto neposredno, te ponovio da je najbitnije zakonom o lokalnoj samoupravi riješiti odnos između načelnika i vijeća.

Nemojmo se igrati s tim da će u Saboru teoretski sjediti 20 župana, 40 gradonačelnika i 60 načelnika.

Suština lokalne samouprave leži u ovlastima koje ta tijela imaju, leži u decentralizaciji, jer možete imati najbolje ljude, ali bez novca su oni bespomoćni. O tome treba raspravljati, a ne da se za svaku sitnicu načelnici, gradonačelnici, župani moraju obraćati, da ne kažem klečati, pred Vladom, a onda Vlada vodi politiku da svojim daje, a drugi jednostavno ne mogu dobiti ništa. Decentralizirajmo Hrvatsku, kazao je zaključujući kako bi bilo dobro oba prijedloga poslati u drugo čitanje.

Na navode o političkom nemoralu u postizbornim koalicijama, ispravkom je reagirao **Silvano Hrelja (HSU)** pitajući što je više, 45 ili 55 posto osvojenih glasova. Složio se da pravo i prednost sastavljanja vlasti ima stranka koja osvoji relativnu većinu, ali i dodao da je, ako ona to ne uspije, drugo zakonito.

Politički nemoral, trgovanje i kupovanje vijećnika nije problem izbornih zakona nego nefunkcioniranja pravne države, kazao je u ispravku **Pero Kovačević (HSP)**. Smatra da bi se takva praksa prekinula kada bi netko zbog davanja i primanja mita bio osuđen.

Nedostatke ublažiti dobrim zakonskim okvirom

Podršku Vladinu prijedlogu i čestitke na političkoj odlučnosti da ispuni svoje izbornu obećanje u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** uputila je **Ana Lovrin**. Među nesporne argumente u prilog neposrednog izbora čelnika izvršne vlasti u lokalnoj samoupravi navela je

političku, moralnu i demokratsku legitimnost tako izabranih čelnika, mogućnost da se građani, osim stranački, opredjeljuju i prema osobama, personalizaciju izbora, očekivanje da se tim modelom potakne izlazak birača na izbore, povećanu odgovornost čelnika, veću stabilnost jer im mandat ne bi ovisio o jednom vijećničkom mjestu, često o nekim političkim prebjezima.

Nedostatci poput moguće političke blokade dva neposredno izabrana tijela, pretjerane koncentracije moći, slabljenje političkih stranaka nevažni su u odnosu na sve pozitivne efekte i treba ih nastojati umanjiti dobrim zakonskim okvirom.

Nedostatci poput moguće političke blokade dva neposredno izabrana tijela, pretjerane koncentracije moći, slabljenje političkih stranaka nevažni su u odnosu na sve pozitivne efekte i treba ih nastojati umanjiti dobrim zakonskim okvirom. I ona je pitanjem svih pitanja označila odgovornost neposredno izabranog čelnika, odnosno mogućnost međusobne političke blokade predstavničkog i izvršnog tijela. Tu materiju treba precizno razraditi u Zakonu o lokalnoj i područnoj samoupravi, kazala je, dodajući da u tom zakonu treba razraditi i model jaki ili slabi gradonačelnik, gradonačelnik sa ili bez poglavarstva, pitanje opoziva, raspuštanje predstavničkog tijela. Pokretanje opoziva, napominje, moralo bi biti taksativno navedeno i za njega bi trebala najmanje natpolovična većina predstavničkog tijela, a treba razmišljati i o mogućem raspuštanju predstavničkog tijela u slučaju blokade. Kao dobro rješenje navela je izbor zamjenika po istom postupku kao i čelnika, a smatra da bi trebalo bolje razraditi odredbe o eventualnom prijenosu ovlasti, te u slučaju prestanka mandata gradonačelnika i obnašanju mandata zamjenika do redovnih ili izvanrednih izbora. Ista-

knula je i da bi kod prava kandidata na odustanak valjalo precizirati rok i proceduru odustanka, a kod ponavljanja izbora nakon drugog kruga u slučaju izjednačenih rezultata jasno kazati radi li se o ponovljenom pripetavanju ili ponavljanju cjelokupnih izbora. U ime Kluba zastupnika HDZ-a podržala je predloženi zakon, drži da se njime podižu demokratski standardi u lokalnoj samoupravi i da će njegovom primjenom sve više dolaziti do izražaja pozitivna iskustva, a smanjivati se eventualne negativnosti. Istaknula je i izvrstan tajming, jer ima dovoljno vremena da se donese kvalitetan izborni i zakon o lokalnoj i regionalnoj samoupravi.

Osvrćući se na kraju i na prijedlog Kluba zastupnika HNS-PGS-a, kazala je da HDZ ne podržava taj prijedlog, jer on djelomično regulira materiju već stimuliranu u Zakonu o lokalnoj i područnoj samoupravi, a djelomično iz prijedloga zakona o neposrednim izborima koji je predložila Vlada, ali i da smatra da će on doprinijeti saborskoj raspravi.

RASPRAVA

Predloženi se zakoni ne potiru

U ime **Kluba zastupnika HNS/PGS-a Nikola Vuljanić** naveo je da se dva predložena zakona ne podiru, već da su dvije konkurentske opcije, a na Zastupničkom domu je da odluči što je bolje. Ne čini nam se dobrim da se glasuje odvojeno o zakonskom prijedlogu o neposrednom izboru gradonačelnika i o onom po kojem se izabire predstavničko tijelo, što je predložila Vlada. Smatramo da su to jedni izbori i da se trebaju provoditi istovremeno.

Klub zastupnika HNS/PGS-a se opredijelio za jakog gradonačelnika koji bi imao sve ovlasti provođenja političko-ekonomskih odluka, osim određenih pitanja koja su u nadležnosti vijeća, kao što je primjerice izglasavanje proračuna. Također predlažemo dva kruga izbora, no to ne treba biti tako, rekao je navodeći da u svijetu postoje modeli gdje se čelnici izabiru u prvom krugu ako su

dobili 25 posto plus jedan glas. Možemo odrediti da kod nas to bude 30 posto ili neki drugi postotak primjeren našoj situaciji i ako mislimo da nam je dvo-kružni model skup.

Ključna razlika između našeg i Vladinog prijedloga je u odredbama o nespojivosti funkcija. Sve se poklapaju osim s dužnosti saborskog zastupnika. Držimo da je takvo preklapanje politički štetno. U vezi sa zamjenikom i pomoćnicima čelnika, predlažemo da zamjenik također ide na izbore. Želimo jakog gradonačelnika koji dovodi svoju ekipu, postavlja pomoćnike i daje im ovlasti, ali to su jednokratne ovlasti jer su odgovornost i ingerencije na čelniku koji je izabran neposredno.

Naveo je da je predloženim zakonom razrađen opoziv neposredno izabranog čelnika. To se ne može provesti u predstavničkom tijelu koje s njim po predloženom izbornom modelu ne bi imalo nikakve veze, osim što su isti dan bili na izborima.

Predstavničko tijelo ima svoj, a izravno izabrani čelnik svoj legitimitet i oduzeti mu ga može samo onaj tko mu ga je dao, a to su birači. Inicijativa za razrješenje, naravno, može pokrenuti predstavničko tijelo.

Otklonio je mogućnost da bi neposredni izbori na vlast mogli dovesti nekakve lokalne šerife. Ako tako malo vjerujemo u birače, onda ne znam što ovdje radimo, onda nemamo povjerenje u sebe, rekao je i dodao da nigdje šerifi nisu došli na vlast pa neće ni u Hrvatskoj.

Osvrćući se na pojedine rasprave naveo je kako je točno da postoje neriješena pitanja u vezi predloženog zakona no, dodao je da takav model još nije isproban i da je u ovoj fazi eksperiment. Kada to provedemo vidjet ćemo kako će funkcionirati, zaključio je.

U ime **Kluba zastupnika LS/HLSL/DC-a** dr. sc. **Zlatko Kramarić** naveo je kako se treba zabrinuti nad činjenicom da je na prošle lokalne izbore izašlo svega 30 posto građana. Treba se upitati je li to dokaz da izbori nisu najvažnija stvar ili je stvar negdje drugdje. Podsjetio je da se za neposredni izbor gradonačelnika zalagao od 2001, zajedno sa

zastupnicom **Vesnom Pusić (HNS)**, no da su ostali u manjini, da je prevagnulo mišljenje da je to preuranjeno i da se time ne bi smanjilo polje krize između predstavničke i izvršne vlasti.

Nema stranke koja može reći da je nevinu u političkim trgovinama i političkoj prostituciji.

Da nešto nije dobro pokazuju i događaji nakon ovih lokalnih izbora, oko konstituiranja vlasti u Dubrovniku, Velikoj Gorici, Osijeku, Karlovcu. Gotovo da nema grada ili općine koja se ne bi mogla nagovoriti, i zaista je u prvom planu politička trgovina, politička prostitucija. Po tome je najnormalnije da u politički krevet navečer uđete u jednoj kombinaciji, a ujutro se probudite u drugoj. To izaziva frustraciju kod građana i nema stranke koja može reći da je u tim igrama nevinu. Čak se ne može reći da su zato krive stranačke središnjice ili lideri. U pitanju su interesi, rekao je i ponovio kako je i to uzrok da nakon takvih kombinacija sve manji broj građana izlazi na izbore.

Zakonska rješenja trebaju osigurati ravnomjeran razvoj svih hrvatskih krajeva. Kudikamo je veći problem pitanje fiskalne politike, samostalnosti i ponekad je načelniku, gradonačelniku važnije da bude dobar s ministrom nego sa stranačkim predsjednikom i to je nedopustivo.

Predloženi zakon o neposrednom izboru čelnika trebao bi se primjenjivati prvo kao pilot projekt. Ne treba se bojati prezidencijalizma te da će se pojaviti nekakvi lokalni šerifi koji će uzeti onoliko vlasti koliko im treba. Sve što se događalo poslije svibanjskih lokalnih izbora je crveno svjetlo koje nam je svima upereno i sada bi bilo dobro napraviti izborni zakon koji ne bi riješio sve probleme nego bi ih pokušao smanjiti. No, bez seta ostalih zakona koji će omogućiti razvoj lokalnih jedinica ovaj predloženi zakon je bacanje maglice.

Predložio je da se utvrde pravila igre odnosno propišu uvjeti za kandidiranje neovisnih lista, kako ne bi imali karikaturu demokracije. Treba napraviti zakon koji će omogućiti da se izaberu najbolji. Smatram da neposrednim izborom čelnika neće potpuno nestati utjecaj političkih stranaka. Praksa pokazuje da u manjim sredinama nezavisne liste bolje prođu od stranaka koje odlučnu ulogu imaju u velikim gradovima.

Neposredni izbor čelnika lokalnih zajednica dugoročno bi mogao imati utjecaj na politički život jer bi se formirale nove generacije političkih sudionika. To bi bilo osvježanje, iako mislim da politika nije atletika i utrka za tri ili pet sezona već dugotrajan posao.

Predložio je da se u oba predložena zakona doradi odnos između predstavničke i izvršne vlasti.

U ime predlagatelja **Dragutin Lesar (Klub zastupnika HNS/PGS-a)** naveo je kako je sada dilema u vezi s primjenom zakona, odnosno bi li se nakon što se prihvati za dva tri mjeseca, po novom zakonu birali čelnici u onim jedinicama gdje treba provesti izvanredne izbore.

Nameće se pitanje da li predlaganje neposrednog izbora čelnih ljudi za sobom povlači da se predstavnička tijela biraju većinskim modelom. Ako bi se županijsku skupštinu primjerice biralo većinskim modelom onda se župana ne bi trebalo birati neposredno. To su dva ravnopravna modela koja još nisu iznijeta pred parlament i bilo bi dobro da se i o tome raspravi. No, prihvatiti neposredne izbore većinskim modelom za čelnike lokalnih jedinica i zbog toga zahtijevati većinski model za predstavnička tijela po meni ne ide zajedno, naglasio je i podsjetio da je u vezi s tim prijedlogom netko pitao, a zašto se onda većinski model ne bi primijenio i za izbore za Hrvatski sabor. Predložiti ćemo i takvu varijantu i vidjeti kako će se o njoj očitovati oni koji su to spominjali. Čini mi se da su takvi prijedlozi uvijek načelni, rekao je.

Hoće li se i predstavnici Vlade birati neposredno

U ime **Kluba zastupnika HSP-a Pero Kovačević** rekao je da su predloženi zakoni nepoznati projekt, a da se po staroj narodnoj izreci u nepoznate projekte ulazi s malim koracima. Predloženi bi zakon iziskivao tehničko usuglašavanje niza drugih, reformu cijelog izbornog zakonodavstva. Naoko su pozitivni pomaci u oba zakonska prijedloga, no da su sada na snazi i da se po njima provode izbori ne bi bilo dobro. Po predloženom zakonu izbor čelnika i njihovih zamjenika znači odvajanje od predstavničkog tijela. Ako neposrednim izborima biramo čelnike izvršne vlasti na lokalnoj razini, hoćemo li onda i predstavnike Vlade birati neposredno, predsjednika Hrvatskog sabora, upitao je. Smatra da bi se predloženim zakonom samo povećali troškovi jer bi imali odvojene izbore za gradonačelnike i predstavnička tijela.

Njima nisu razrađene ovlasti neposredno izabranog gradonačelnika. Može se dogoditi da u izbornoj kampanji dade jedna obećanja, a kada pobijedi radi sasvim suprotno i kako u tom slučaju opozvati ga, na koji način. Puno je otvorenih pitanja i otvara se mogućnost da demokraciju pretvorimo u ruljokraciju da se volja biračkog tijela očituje na društveno negativan način.

Puno je otvorenih pitanja i otvara se mogućnost da demokraciju pretvorimo u ruljokraciju.

Prije svih ovih projekata potrebno je vratiti povjerenje u političare i politiku. Vladin prijedlog zakona je nekontrolirana paljba što se može vidjeti na nizu nedostatka nomotehničke i sustavne naravi.

U predloženom tekstu treba precizirati popis dužnosnika koji ne mogu biti čelnici izvršne gradske vlasti, također i one o glasačkim listićima na kojima se predlažu serijski brojevi. To bi značilo

povredu tajnosti glasovanja jer ako će birač dobiti listić sa serijskim brojem onda se može vidjeti i za koga je glasovao. Predložio je da se poveća i broj od 100 potrebnih potpisa za kandidaturu zbog suzbijanja neozbiljnih kandidata. Bilo je slučajeva da neki kandidati na parlamentarnim izborima gdje je za kandidaturu potrebno 500 potpisa, na izborima ne dobiju niti toliko glasova. Potrebno je precizirati i odredbe o izbornoj šutnji na dan izbora. Sve te manjkavosti u predloženom zakonu svjedoče o neozbiljnom pristupu i da nije izvršena simulacija.

Oba predložena zakona su na razini ideje, loše su razrađeni s tim da je Vladin još lošiji od onoga Kluba zastupnika HNS/PGS-a, rekao je i naveo kako ima dovoljno vremena za stranački dogovor i konsenzus.

Predložio je da se na taj način zakon donese, a potom napravi pilot projekt njegove primjene u lokalnim jedinicama gdje će se održavati izvanredni izbori.

U ime **Kluba zastupnika SDSS-a Ratko Gajica** naveo je kako neposredni izbor gradonačelnika svakako ima simpatije među ljudima, no da predloženi zakon otvara puno dvojbi.

Navodeći da po istraživanjima Hrvatskog pravnog centara 33,8 posto jedinica lokalne samouprave ima veće rashode od prihoda istaknuo je da se u taj kontekst smješta neposredni izbor gradonačelnika i načelnika općina. Područje lokalne samouprave još je organizacijski i funkcionalno nestabilno. Sve to trebalo bi urediti do neposrednog izbora čelnog čovjeka lokalne zajednice. Stoga mi se čini da je predloženi zakon preuranjen i prihvaćam ga kao inicijativu.

Demokratsko funkcioniranje u tim jedinicama ne postiže se samo neposrednim biranjem čelnog čovjeka, naglasio je i dodao da se treba osigurati demokratsko donošenje odluka tog neposredno izabranog čelnika i predstavnika zajedno s njim. Ako to nije razrađeno onda sama činjenica neposrednog izbora ne znači puno osim na razini parole, na razini općeg zadovoljstva.

Naveo je da u prijedlogu Kluba zastupnika HNS/PGS-a nije dobro što se

u ostvarivanju biračkoga prava samo manjincima propisuje da pored prebivališta moraju imati i prebivanje u određenoj jedinici. Takva dvostrukost ne može postojati i nije zakonita, rekao je.

U ime **Kluba zastupnika Hrvatske stranke umirovljenika (HSU) Silvano Hrelja** pohvalio je inicijativu Kluba zastupnika HNS/PGS-a i Vladinu. Vlada je pokazala da ima osjećaj za mjeru kada je predloženi zakon sada uputila u saborsku proceduru. Nikako ne bi bilo dobro da smo o ovim zakonskim prijedlozima raspravljali prije lokalnih izbora u svibnju.

No, upitao je, da li se predlagači zakona stavili na vagu praktičnost, ekonomičnost, pravičnost i nedostatke postojećeg sustava i pretpostavljene prednosti i mane predloženog. Želje i dobre namjere nisu za svaku dobronamjernu i odgovornu osobu dovoljne da se bez kvalitetnih analiza opredijeli za neka buduća rješenja. Upitao je, ne bi li možda zabrana predizbornih koalicija donijela kvalitetan i ekonomičan pomak u odnosu na sadašnje stanje za koje se tvrdi da je loše. Loša praksa usmjerava nas na korekciju postojećeg sustava, a ne govori i ne daje dovoljno argumenata da je takva loša praksa dovoljan razlog za strateške promjene. Sigurno je da će izbori po predloženim modelima biti aktivniji za građanstvo, ali pri tome ne osiguravaju nove kvalitetne mehanizme za kontrolu vlasti.

Predložio je predlagačima da za drugo čitanje pripreme prezentaciju i simulaciju, zatim da se provede minimum javne rasprave, da se precizno definira postupak kandidiranja za načelnika, gradonačelnika i župana i da li se oni i njihovi zamjenici biraju na istim listićima. Također je potrebno da Vlada u svom prijedlogu definira da li kandidati za župana, gradonačelnika i načelnika mogu biti čak i nositelji liste za predstavničko tijelo. Zatražio je da se za drugo čitanje zastupnicima podastru iskustva zemalja koje Hrvatskoj predstavljaju uzore za razvoj demokracije. HSU je protiv pilot projekata, rekao je i dodao da će podržati i jedan i drugi predloženi zakon.

Vlada treba pripremiti čitav set zakona

U pojedinačnoj raspravi **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** navela je kako je pomalo neozbiljno od Vlade u proceduru uputiti samo predloženi zakon bez suštinske izmjene kompletnog izbora i za predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave. Očekujemo da će to Vlada učiniti do drugog čitanja kako bi se vidjela cjelina i odnos između čelnika tijela i samog tog predstavničkog tijela.

Po predloženom ima nedoumica kod samog raspisivanja izbora, prijedlog zakona je podnormiran. Ne navodi se kada mandat počinje i završava, što se događa u tom interregnumu, pogotovo kada se radi o primjerice, prodaji imovine lokalne jedinice. To treba itekako precizirati, što se točno može raditi u izbornom vrijeme, koje su ovlasti gradonačelnika, a koje poglavarstva, vijeća. Preciznije treba odrediti ulogu zamjenika gradonačelnika. S obzirom na to da i zamjenik sudjeluje u neposrednim izborima njegova uloga treba biti preciznije razrađena. Navela je kako misli da je članak koji precizira kada dolazi do opoziva najdiskutabilniji. Tko ga vrši, pod kojom procedurom. To se ne vidi jer nemamo zakona o izboru za predstavnička tijela. Da bi se izbjegla sva politizacija i primjedbe na taj račun nema razloga da se u zakonu ne navedu slučajevi kada dolazi do opoziva. Sada je predložena kaučuk norma. Uz sve primjedbe prijedlog je sasvim prihvatljiv, ali treba ga u čitavom nizu odredbi doraditi, a da bi imali cjelinu, od predlagača očekujemo i druge zakonske prijedloge, zaključila je.

Krunoslav Markovinović (HDZ) rekao je da je gradonačelnik u praksi menadžer koji okuplja i privlači obrtnike, nabavlja poslove i to mu je prihodovni dio, a rashodovni je proračun koji mora pametno utrošiti. To je idealno, no što ako je taj gradonačelnik trgovac za svoju korist onda je to veliki problem. Trebat će ih dobro kontrolirati. Predložio je da se preciziraju odredbe o nepojivosti dužnosti kao i o potrebnim

potpisima za kandidature. Tako bi, smatra zastupnik, trebalo razdvojiti uvjete za male i velike gradove i potpise podrške vezati uz postotak stanovništva i uopće razmisliti o povećanju broja potpisa za kandidature.

Voditi računa da na listama budu ravnopravno zastupljene žene

Jagoda Martić (SDP) navela je da postojeći zakon ima niz nedostataka i da ga je potrebno mijenjati. U prilog tome govore i netom završeni lokalni izbori nakon kojih su raznim političkim trgovinama doslovno falsificirani izborni rezultati i volja građana.

HNS/PGS-ov prijedlog da se gradonačelnike, načelnike i župane bira u dva kruga nije dobar, navela je i upitala, što u slučaju da odaziv birača bude ispod 50 posto. Trebalo bi predvidjeti da se biraju većinom glasova izašlih birača na izbore. Što se tiče izbora za predstavnička tijela, bolje bi bilo da se umjesto predloženom proporcionalnom metodom biraju mješovitim sustavom.

Predlaže se i proširenje instituta nepojivosti dužnosti izvršnog člana i da uz ostalo ne može biti član predstavničkog tijela što je dobro jer se izbjegava gomilanje funkcija. Predlaže se da je predlagatelj pri sastavljanju izbornih listi dužan voditi računa o ravnopravnosti spolova, no što će se dogoditi ako on to ne učini, upitala je.

Koliko god smo na državnim izborima 2000. napravili u tome veliki iskorak na lokalnoj razini situacija je izrazito nezadovoljavajuća. Žene ne samo da trebaju biti zastupljene na listama već trebaju biti zastupljene na izglednim mjestima.

Navela je da prihvaća prijedlog o neposrednom izboru, no da ga do drugog čitanja treba doraditi i precizirati.

Nenad Stazić (SDP) rekao je da načelnike, gradonačelnike i župane treba birati neposredno jer sada za njih izbori počinju nakon objave rezultata, pa onda u toj utrci tko ima manje skrupula i više novca taj pobjeđuje. Sada se izlaz vidi u

promjeni modela, jer je lakše mijenjati model nego ponašanje u politici.

A u predloženom modelu loše je prije svega nizak kriterij za kandidaturu. Moraju biti puno veći da bi se izbjegle redikulozne kandidature kakve su se pojavile i na predsjedničkim izborima. Ako je za osvajanje gradonačelnštva u prvom krugu potrebno 50 posto plus jedan glas onda ni prag od pet posto za kandidaturu nije prevelik. Ako nam je cilj neposredan izbor načelnika, gradonačelnika i župana, onda je ovo kako Vlada predlaže instruktivan primjer kako raditi ne valja. U Sabor se šalju komadići pa se ne može složiti mozaik i zastupnici mogu samo nagađati kakva će biti rješenja u zakonima koja su vezana uz ovaj predloženi zakon. Primjerice, samo se spominje zamjenik gradonačelnika, a kako se kandidira, što su mu ovlasti, toga nema. Ako pada gradonačelnik, što je sa zamjenikom. Kakav će biti odnos predstavničkog tijela i gradonačelnika. Moramo znati da predstavničko tijelo mora imati neku vrstu kontrole. Američki kongres odlučuje o novcu, ne odlučuje američki predsjednik koji je izabran neposredno, rekao je i dodao da je u proceduru trebalo poslati barem još dva zakona, o ustrojstvu jedinica lokalne samouprave i izborima za predstavnička tijela. HNS/PGS je to uklopio u jedan zakon, i to je dobro, pa da vidimo kako će se po jednom modelu izabrati i predstavničko tijelo i gradonačelnika.

Josip Leko (SDP) naveo je da je cilj predloženog zakona o neposrednom izboru načelnika, gradonačelnika i župana udovoljiti građanima da jače utječu tko će ih predstavljati te da ga podržava. No, rekao je, da predloženi zakon ne rješava obe strane medalje, ne rješava kontrolu niti razrješenje gradonačelnika, načelnika i župana. S jedne strane građani bi birali ime i prezime, osobu koja će obnašati izvršnu vlast, a istovremeno neposredno ne izabiru vijeća koja bi trebala tu vlast kontrolirati. Tako predloženi zakon nije ništa drugo do dudu varalica.

U vrijeme kada novine pune stranicama o kupovini vlasti i mandata u nekoliko gradova i općina, kad po anketa-

ma samo 8 posto građana vjeruje političarima mi se odlučujemo zabavljati na nepotpunom prijedlogu zakona o neposrednim izborima i zato se teško oteti dojmu da je ovaj zakonski tekst dudu varalica, rekao je.

Naveo je da je zakon polovičan i da nije ništa drugo nego "public relation" Vlade Republike Hrvatske.

Predloženi zakon nije ništa drugo do dudu varalica i public relation Vlade RH.

Rekao je da su neprecizne odredbe o razrješenju predstavnika izvršne vlasti, pa tako uz ostalo se nabraja da će se to dogoditi nakon pravomoćne sudske odluke. Kada znamo da kod nas suđenja dugo traju, to zaista treba razraditi i vidjeti kako to urediti i pritom se ne uspoređivati sa zemljama koje imaju dugu tradiciju. Ako se ne utvrdi kako kontrolirati izvršnu vlast, kako se smjenjuje, može se dogoditi da po sada predloženom to iskoriste bogataši iz pretvorbe i da sebi kupe utjecaj. Vlada nema koncepciju ostvariti što je obećala, odnosno neposredniji utjecaj građana u odlučivanju tko će ih zastupati.

Vlada ispunjava obećanja

Niko Rebić (HDZ) rekao je da nema stranke koja se nije zauzimala za neposredni izbor gradonačelnika, također je to obećavala i bivša koalicijska vlast, ali to nije ispunila. Ispunila je ova Vlada, kako je i obećala, rekao je dodajući da se kroz predloženi zakon raspravlja i o ukupnom izbornom zakonodavstvu. Naveo je kako se već duže vrijeme osjeća nezadovoljstvo postojećim izbornim zakonom koji dopušta manipulaciju voljom birača. Na prethodnim izborima jedna stranka pregovaračkim umijećem dobila gotovo sedam, osam župana. Definitivno loš izborni zakon omogućio je ovo što danas imamo. Zbog toga mislim da su zadnji lokalni izbori vrlo korisni i da su ispunili svoju svrhu jer su stvari doveli do apsurdna. Prijed-

log je dobar, ali za naše prilike nedovoljan i treba nam cjelovita reforma izbornog sustava, rekao je i predložio da se u pozicija i opozicija zauzmu i od hrvatske Vlade zatraže da izade s prijedlogom cjelovite reforme izbornog sustava kako se ne bi dogodile neusklađenosti zakona. Vremena imamo dovoljno i napravimo to na način kako su to uredile mnoge europske zemlje, predložio je i dodao kako Vladin prijedlog o kojem se raspravlja drži prvim korakom u tom pravcu.

Nenad Stazić (SDP) replicirao je Rebiću i naveo da svrha izbora nije da se kupovinom vijećnika mijenja volja birača. Svrha izbora je da građani izaberu svoje predstavnike, rekao je i naveo kako to nije bio slučaj kad je ministar s jednim vijećnikom u Karlovcu potpisao ugovor o mjesečnoj potpori od 20 tisuća kuna samo kako bi njegova stranka bila na vlasti.

Odgovarajući na repliku **Rebić** je rekao kako to nije točno i kako vjeruje da zato nema niti jednog podatka.

Mr. sc. **Vlado Jelkovic (HDZ)** naveo je kako je sazrelo vrijeme za predloženi zakon. Istina je, rekao je da je Gradski odbor u Karlovcu s vijećnikom HSU-a potpisao sporazum, ali ne da bi njemu dao novac već da se u Karlovačkoj županiji osigura umirovljenicima besplatan prijevoz, vlast se obvezala na skraćivanje rokova za specijalističke liječničke preglede. Spomenuti iznos je dan stranci za funkcioniranje, a sve ostale interpretacije tog slučaja su neistinite. Govoreći o predloženom zakonu naveo je da ga treba doraditi. Predložio je da se preispitaju odredbe o potrebnim potpisima za kandidature, jer naveo je, općina Civiljane ima 137 stanovnika, a za kandidaturu načelnika trebat će 100. Ako ima najmanje dva kandidata kako će oni skupiti te potpise. U tim bi malim općinama broj potpisa trebao biti u odnosu s brojem stanovništva, primjerice 10 posto. Trebalo bi urediti i odredbe o biračkim popisima, biračkim odborima, a predložio je da se razmisli o tome da se izbori za izvršnu vlast i predstavnička tijela zbog smanjenja troškova održe u isto vrijeme.

U ispravku netočnog navoda **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** rekla je da je netočno da je u Karlovcu bilo sve u redu. To je protuzakoniti ugovor kojim se HDZ obvezao da će HSU-u dati mjesečno 20 tisuća kuna za prelazak u njegovu koaliciju.

Nikola Vuljanić (HNS) naveo je kako mu je pomalo dosta da se o Karlovcu priča na takav način i rekao neka se javno objavi taj ugovor. Naveo je kako ne zna da su druge stranke u Karlovcu s HDZ-om potpisale takav ugovor.

Odgovarajući na repliku **Vlado Jelkovic** mu je rekao da su taj ugovor mediji objavili. Dodao je da u proračunima lokalnih jedinica postoje sredstva za rad političkih stranaka koja se isplaćuju po kriterijima koje utvrdi predstavničko tijelo te jedinice.

U nastavku rasprave **Biserka Perman (SDP)** navela je da proljetos održani lokalni izbori, točnije politička trgovina ukazuje na nedostatke postojećeg zakona. Navela je kako smatra da je neposredan izbor čelnih ljudi izvršne vlasti bolje rješenje od sadašnjeg, ali da u predloženim zakonskim tekstovima treba precizirati odredbe kako ne bi nastao vakuum u funkcioniranju jedinica lokalne samouprave za vrijeme izbora. Trebalo bi propisati da mandat čelniku traje do primopredaje dužnosti. Također se ne govori što će se događati u slučaju da čelniku mandat prestane iz nekih razloga, tko će obnašati vlast do izbora novog. Također se zauzela da se broj potpisa potrebnih za kandidaturu veže za ukupan broj stanovnika lokalne jedinice. Navodeći da naknadu izbornih troškova utvrđuje Vlada, upitala je, je li u redu da bilo tko nekom drugom određuje koliko će nešto platiti. Dodala je kao smatra da odredba u HNS/PGS-ovu prijedlogu o zastupljenosti žena u predloženom obliku ne jamči i da će doći do povećanja njihova udjela. Planiranje i osiguranje određenog postotka žena na listama trebalo bi precizirati brojkom. Trebalo bi navesti 40 posto i da se kandidati i kandidatkinje naizmjenično izmjenjuju na listi. Također treba precizirati da bi se ako se to ne poštuje lista proglasila nepravovaljanom. Pred-

loženi zakon, dodala je, ne rješava niti jednu prazninu koja bi se očito preuzela od važećeg zakona, odnosno i dalje je neregulirano financiranje kampanje. Objavljivanje financijskih izvještaja bila bi preventivna mjera i kontrolni instrument u borbi protiv političke korupcije. Uz navedene primjedbe rekla je da će podržati predložene zakonske tekstove u prvom čitanju.

Ivica Klem (HDZ) naveo je da je novi zakon potreban kako bi se spriječile negativne pojave da pojedine stranke i nezavisne liste dobiju 7 od 15 vijećničkih mandata, no da zbog nasuprot njima, u udruživanju u šarolike koalicije ne uspiju i obnašati vlast. Uvijek takve šarolike koalicije idu nauštrb najjačih stranaka, koje su dobile najviše glasova, pa time onda i nauštrb birača.

Novi je zakon potreban kako bi se spriječilo da stranke koje osvoje 7 od 15 mandata radi stvaranja šarolikih koalicija ne mogu i obnašati vlast.

Neposrednim izborom dobit će se jaki ljudi koji će svoju sredinu gurati naprijed, ali od njih se očekuje i jača odgovornost.

Građani će uvijek znati nagraditi onoga u koga imaju povjerenja, rekao je i dodao da bi trebalo razmisliti o vezivanju broja potpisa za kandidaturu s brojem birača pojedine lokalne jedinice.

Vlada predložila moderan i pregledan zakon

Kruno Peronja (HDZ) naveo je da je Vladin zakonski tekst vrlo moderan i pregledan. Ukazujući na praktične prijedloge i primjedbe na odredbe o odnosu između gradonačelnika i predstavničkog tijela naveo je da je tu pitanje, želi li se jaki gradonačelnik, župan, načelnik ili njihovu jačinu uskladiti s jačinom poglavarstva i predstavničkog tijela. Neposredni izbor prebacuje vlast s predstavničkog tijela na izvršno i zato valja

razmisliti o pravnim odnosima u institucijama jedinice lokalne samouprave i njihovim odnosima, a poglavito to treba urediti po pitanju donošenja proračuna. Tko će ga predlagati, da li gradonačelnik koji će samo konzultirati poglavarstvo ili poglavarstvo koje će ga predlagati predstavničkom tijelu. Treba razraditi i pitanje imenovanja pročelnika. Ako želimo imati slabijeg gradonačelnika te se ovlasti mogu dati poglavarstvu, ali tada se upada u zamku kolektiviteta.

Pristalica sam jakih ljudi, rekao je i dodao da je predloženi zakon korak naprijed.

I zamjenika gradonačelnika birati neposredno

Vladimir Pleško (HDZ) izrazio je nadu da će sve izrečene primjedbe pomoći Vladi da do konačnog čitanja izradi vrlo kvalitetan zakonski tekst. U proteklim izbornim ciklusima bilo je, ne kupovine, nego je to više bilo interesno povezivanje pojedinih malih stranaka koje su ucjenama od velikih tražile da njihovi ljudi budu načelnici, ili od potpora neće biti ništa. Navodeći da se u nekim zemljama gradonačelnici biraju i na duže od četiri godine predložio je da se i o tome razmisli. Potrebno je razriješiti i dvojbe o zamjeniku gradonačelnika, hoće li također biti na neposrednim izborima, iz poglavarstva ili iz predstavničkog tijela. Predložio je da se bira na neposrednim izborima. Što se tiče prijedloga da se izabiru s 50 posto plus jedan glas i u dva kruga naveo je kako je to još opravdano za velike gradove, ali da u malim jedinicama to nema smisla i da poskupljuje troškove. Trebalo bi razmisliti i o tome, ako bi primjerice kandidat na izborima u prvom krugu imao više od 40 posto, a razlika između prvog i drugog bila značajna, nepotreban bi bio drugi krug. Potrebno je mijenjati i odredbe o kandidaturama nezavisnih lista na način da bi je trebalo podržati najmanje pet posto birača. To bi spriječilo poplavu kandidata, a također treba precizirati što se događa ako kandidat umre u izbornoj kampanji. U tom bi slučaju izbore ipak trebalo odgoditi na 14 dana, rekao je.

Marijan Bekavac (HDZ) naveo je kako se bivša vlast zalagala za neposredni izbor gradonačelnika, ali prošao je cijeli mandat da to nije učinila. Tako evo danas nova hrvatska Vlada ispunjava uz svoja i obećanja bivše vlasti. Važeći zakon je lošije rješenje jer su čelnici u lokalnim jedinicama birani u stranačkim kuhinjama i raznim zakulisnim igrama i na taj način postaju lokalni moćnici koje je teško kontrolirati jer novcem mogu kupiti sve i svakoga. Predloženim zakonom takvi ljudi bit će kažnjeni na izborima i to je njegova najbolja strana. Takav model pridonosi stabilizaciji predstavničkog tijela. Izrazio je uvjerenje da će se nakon donošenja predloženog zakona urediti i donijeti ostali koji zadiru u tu problematiku te da će se na primjeren način riješiti odnos između predstavničkog tijela i izravno izabranog čelnika.

Šime Lučin (SDP) u replici je rekao kako je predloženi zakon i dobar i nije. Na konstataciju da će, usvoji li se početi primjenjivati tek nakon četiri godine, rekao je kako je mišljenja da bi bilo bolje da se provodi čim stupi na snagu, a ne da se čeka četiri godine.

Vladin predloženi zakon pojačava volju birača a to će ih ponukati da masovnije iziđu na izbore.

U nastavku rasprave **Tomislav Tomić (HDZ)** rekao je kako podržava predloženi zakon i priključuje se onima koji su u raspravi ustvrdili kako je od 1993. lokalna uprava i samouprava sve bolja unatoč nemilostima koje se događaju nakon svih provedenih izbora. I upravo zbog toga mislim da je predloženi zakon potrebno donijeti i primijeniti 2009. kako bi se do tada, kroz ostale zakone moglo regulirati odnose između nositelja izvršne vlasti i predstavničkog tijela u jedinicama lokalne i regionalne samouprave. Predloženi zakon pojačava volju birača i držim da će ih ponukati da iziđu što masovnije na izbore.

I u situaciji da se ide u dva kruga izbora Tomić smatra da će to biti kudi-

kamo manji direktni troškovi od indirektnih koji nastaju nefunkcioniranjem vlasti u lokalnoj jedinici. Naveo je kako su neki zastupnici u raspravi navodili da se po važećem zakonu i ako se osvoji 45 ili 48 posto glasova birača ne može ponegdje sastaviti vlast jer se udružuju šarolike koalicije, istaknuo je da ima slučajeva da se i s 53 posto osvojenih mandata dođe u pat poziciju zbog nečijih sitnih interesa. Kao primjer naveo je da se može dobiti 8 od 15 mandata, a da se slijedom participiranja predstavnika manjina dođe u pat poziciju. Predloženim zakonom to se onemogućava, naveo je i ponovio kako je vrlo dobar i da se do njegove primjene ima vremena urediti i drugi koji se vežu uz tu problematiku.

Pero Kovačević (HSP) u pojedinačnoj je raspravi ponovio teze koje je govorio u ime Kluba zastupnika HSP-a, a osnovna je da je predloženi projekt sirova materija koju treba osmisliti i koja treba biti donijeta s paketom drugih zakona. Također smatra da treba urediti odnos između izvršne vlasti i predstavničkog tijela, odredbe o sukobu interesa, o broju potpisa za kandidaturu koje treba povećati, te napraviti pilot projekt i vidjeti kako bi zakon funkcionirao. Predložio je i da se oko predloženih odredaba dogovore sve stranke, da se razradi model i tek nakon toga zakon i donese.

Krunoslav Markovinović (HDZ) u ispravku netočnog navoda rekao je kako nije točno da su zakonski prijedlozi sirovo obrađena materija. Oba su prijedloga sasvim dobra podloga za prvo čitanje, rekao je. I **Jure Bitunjac (HDZ)** je ispravljajući netočan navod zastupniku Kovačeviću rekao kako su njegove interpretacije zakonskih prijedloga apsolutno krive. U replici je pak **Šime Lučin (SDP)** rekao kako se slaže s Kovačevićem da bi o predloženoj problematici trebalo raspravljati u paketu s drugim zakonima kako bi se vidjela cjelina.

Odgovarajući na repliku i ispravke netočnog navoda **Kovačević** je ponovio kako je samo nastojao stručno simulirati kako do kraja osmisliti projekt da bi se otklonile sve eventualne zapreke.

Replicirajući mu **Zlatko Kramarić (LS)** rekao je kao je točno da predloženi zakon nije samo teorijsko već i političko pitanje, ali i zamolio za više ozbiljnosti, a to se, rekao je, posebno odnosi na Kovačevićev navod da bi i zastupnike trebalo birati izravno. Nije dobro to relativizirati, zaključio je. **Kovačević** mu je uzvratilo kako bi građani da se provede anketa bili za neposredni izbor zastupnika i poručio da ne govori pušalno kao teoretičar.

U neposrednim izborima i odziv će biti veći

U ime predlagatelja **Dragutin Lesar** naveo je da se njihovim prijedlogom neposrednog izbora izvršne vlasti anuliraju kupovine mandata i nakon čega se konstituira predstavničko tijelo.

Dodao je kako mu stoga nije jasno zašto je u raspravi izrečeno toliko sumnji u takav model. Postavljajući pitanje zašto na lokalne izbore izlazi mali broj birača kao razloge je naveo da su za građane još uvijek nejasne ovlasti lokalne samouprave, zato što novac kojim ta uprava raspolaže još nije toliki da bi ljudi shvatili da biraju ljude koji će odlučivati o dječjim vrtićima, visini komunalne naknade, uređenju ulica, cesta, škola, trgova, ambulanata. Kada shvate da na tim izborima biraju ljude koji će odlučivati o tome onda će i odziv biti veći, rekao je.

Navodeći kako se slaže s tvrdnjom da sve velike stvari počinju velikim koracima podsjetio je da se o ovoj temi raspravlja četvrti put.

Osvrćući se na Vladin prijedlog po kojem bi predloženi zakon stupio na snagu danom objave u Narodnim novinama, a primjenjivao bi se na predstojećim lokalnim izborima, rekao je kako je to nezakonito. Zakon mora stupiti na snagu u točno određenom trenutku, a ne na predstojećim izborima jer je to treća nedjelja u svibnju, a u tom se slučaju ne bi mogao provesti kandidacijski postupak i zato treba stupiti na snagu 1. siječnja 2009.

U ispravku netočnog navoda **Josip Leko (SDP)** rekao je kako nije točno da

je to antikorupcijski zakon jer je, naveo je lakše korumpirati jednu osobu nego tijelo od 16 osoba. Uz to demokratski se dosezi očitavaju kroz smjenjivost i kontrolu vlasti, a to cjelovito nije riješio niti jedan zakon. I treće, rekao je, niti jedan zakon nije niti dobar niti loš, a predloženi nije predvidio kontrolu izvršne vlasti od predstavničkog tijela.

Pero Kovačević (HSP) je u ispravku netočnog navoda rekao kako argument, da je tema raspravljena četiri puta dovoljna da se zakon prihvati ne stoji. Napravite dobar prijedlog i bit će dovoljna jedna rasprava, rekao je.

Željko Pavlic (MDS) podržao je inicijativu za neposredan izbor i predložio da oba zakona idu u drugo čitanje. Do tada je potrebno uravnotežiti odredbe o odnosu gradonačelnika, poglavarstva i predstavničkog tijela. Treba jasno reći da neposredan izbor ne znači i neograničene ovlasti.

Oba zakonska prijedloga treba pustiti u drugo čitanje, a do tada treba doraditi odredbe o odnosu gradonačelnika i predstavničkog tijela.

U predloženim zakonima riječ je o dva različita koncepta, a kvalitetnijim je ocijenio onaj Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Potrebno je naznačiti razraditi i odredbe o opozivu kojeg Klub predlaže dok Vlada to pitanje uopće ne otvara. Ne definira se tko donosi odluku ili zahtjev za razrješenje. Naveo je da neke države imaju takav postupak u kojem se pokreće peticijska najmanje 33,33 posto registriranih birača u kojoj se navodi razlog za opoziv, a mora je razmotriti Ustavni sud, a da bi opoziv uspio treba ga podržati najmanje 50 posto plus 1 birač. To je i prijedlog koji se pojavio u raspravi, a HNS/PGS ima slično rješenje, odnosno da se inicijativa pokreće s tri četvrtine potpisa predstavničkog tijela o kojoj potom odlučuje Vlada koja raspisuje referendum o povjerenju predstavniku izvršne vlasti. A ako se dogodi

suprotno onda se raspušta predstavničko tijelo. Potrebno je detaljnije razriješiti i odnose izvršne vlasti i predstavničkog tijela, zaključio je.

Dr. sc. **Miljenko Dorić (HNS)** naveo je da je Hrvatski sabor prije deset godina usvojio Europsku povelju o lokalnoj samoupravi u kojoj je u središtu građanin i time preuzeo niz obveza, ali ni nakon toliko godina mnoge nisu ispunjene, o fiskalnoj decentralizaciji, poticanju međugranične suradnje, neposrednim izborima itd. Mi, praktički, ne poštujemo niti jednu odredbu niti načelo te Povelje, rekao je i upitao koliko je Vlada poštivala njene odredbe u pripremi zakona. Naveo je kako su u raspravi svi tvrdili da je prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a bolji i kako je nemoguće i protuustavno da se ide na nekakav pilot projekt. Da smo takve prijedloge prihvatili na vrijeme danas je taj pilot mogao biti postariji čovjek s velikim iskustvom kojeg je trebalo sada doradivati s amandmanima, zaključio je.

U ispravku netočnog navoda **Franjo Matušić (HDZ)** rekao je kako je netočno da su u raspravi svi tvrdili da je prijedlog Kluba zastupnika HNS/PGS-a bolji. To svi tvrde iz oporbenih redova, rekao je i dodao da su takav zakonski prijedlog imali prilike donijeti kada su bili na vlasti, a nisu.

Jelena Pavičić Vukičević (SDP) ocijenila je kako se neposredni izbor uveo na mala vrata već kroz izborne liste, odnosno kroz njihove nositelje koji u pravilu postaju gradonačelnici, načelnici, župani. Navela je kako je uz predloženi zakon Vlada u saborsku proceduru trebala uputiti i zakone koji dodatno uređuju izborni sustav i načela funkcioniranja predstavničkog tijela i općenito načela funkcioniranja u mjesnoj samoupravi. Obraćajući se državnom tajniku rekla je kako bi bilo dobro da zastupnicima kaže što ih o toj temi očekuje u slijedećem razdoblju. Predložila je da se dorade odredbe o potpisima za kandidaturu kako ne bi bilo poplave kandidata te da se pri izradi zakona vodi računa i o javnosti koja je iznimno zainteresirana za ovu tematiku.

Ne može se reći da je važeći zakon uzrok nemoralnosti i trgovine

Slavko Linić (SDP) ocijenio je kako se ne može reći da je postojeći zakon uzrok nemoralnog i nezakonitog ponašanja jer takav model postoji u nekim drugim zemljama, a ne događaju se takve nemoralne stvari. To dokazuje da nešto ne valja u našem društvu, rekao je i dodao kako nije kažnjivo, ali je nemoralno prelaženje s jedne na drugu listu. Ukoliko su ponašanja tih ljudi nezakonita u onom dijelu gdje su ugrožene institucije treba biti nemilosrdan i to kažnjavati, rekao je i dodao da o tome treba otvoriti javnu raspravu i takve trendove zaustaviti. Zato se, rekao je ne bi mogao složiti s većinom koja je u raspravama probala utvrditi kolektivnu odgovornost. Evidentno je da moramo mijenjati praksu, a o zakonima treba drugačije razgovarati, rekao je.

Istaknuo je da se ide u neposredni izbor i predložio da oba zakonska teksta idu u drugo saborsko čitanje kako bi se vidjelo tko će biti bolji u popravljaju predloženih odredbi.

Naveo je kako vjeruje da je državni tajnik imao susrete s predstavnicima jedinica lokalne samouprave i udrugama i da je saslušao prijedloge i sugestije. Govoreći o prijedlogu Kluba zastupnika HNS/PGS-a rekao je da bi radije podržao mješoviti izbor za članove predstavničkog tijela. Nepotrebnim je ocijenio primjenu pilot projekta jer bi to moglo dovesti do rušenja izabrane vlasti u nekim jedinicama pa bi se mogli dobiti neželjeni efekti. Smatra da treba doraditi odredbe o odnosima u lokalnoj samoupravi.

Javljujući se za repliku **Ana Lovrin (HDZ)** navela je kako koalicijske razgovore u zadimljenim prostorijama mnogi promatraju kao prljavi posao u dijelu političkog procesa, a posebno onda kada je rezultat pregovaranja da stranka koja je gubitnička ipak dobiva ili zadržava poziciju gradonačelnika. Posljedica takvog ponašanja prema rezultatima istraživanja koja su provedena u Europi

je i uvođenje neposrednog izbora gradonačelnika, navela je.

Odgovarajući na repliku **Linić** je rekao, da je kada je govorio o nezakonitostima mislio da u takvom stvaranju vlasti postoje mito i korupcija koje su zakonom zabranjene. To nije nemoralno, to je nezakonito ponašanje, rekao je.

U nastavku rasprave **Ana Lovrin (HDZ)** je navela da se u želji da se dode do pozicije vlasti koriste sve zakonske mogućnosti, a rezultat je često ono što birači ne žele i da na čelna mjesta dođu ljudi koji su dobili zanemariv postotak na izborima.

U želji da se dode do vlasti koriste se sve zakonske mogućnosti, a rezultat je često ono što birači ne žele, da na čelna mjesta dođu oni koji su dobili zanemariv postotak na izborima.

Naš je zadatak dati takav okvir koji neće dovesti do rezultata koje naši građani ne žele. Podsjetila je da je bilo svakakvih specijaliteta neutemeljenih na zakonu, kao primjer Splita u prošlom sazivu, gdje su stranke dijelile mandat gradonačelnika, pa građani nisu znali tko je on zapravo. Sada, navela je, imamo slučaj dviju županica koje se unaprijed slikaju i podijelile su mandat, svaka po dvije godine. Zakonom koji je predložila Vlada omogućit će se biračima da znaju da će onaj kojemu je većina dala potporu i biti njihov načelnik, gradonačelnik i župan. Navela je kako se osobno može složiti da bi čitavu materiju trebalo staviti u jedan izborni zakon i izbore za predstavničko tijelo i izvršnu vlast. Apelirala je na Vladu da pritom ne zaboravi regulirati izbore za mjesnu samoupravu. Ne podržava prijedlog da se s primjenom zakona ide parcijalno i predlaže bolje urediti odnose između neposredno izabranog gradonačelnika i predstavničkog tijela, odredbe o potpisima za kandidaturu, urediti vrijeme stupanja na dužnost izabranog čelnika.

U ispravku netočnog navoda **Ante Markov (HSS)** rekao je kako podjela mandata nije primjerena, ali je svakako časnija od kupovine. I **Šime Lučin (SDP)** je u replici naveo da su se u Splitu legitimno izmjenjivale dvije stranke koje su podijelile gradonačelničko i druga mjesta. Naveo je kako bi volio da je kolegica **Lovrin** navela sada primjer Splita u kojemu je SDP dobio 30 posto glasova, a zbog koaliranja drugih stranaka ostao je u oporbi.

Replicirajući kolegici, **Božidar Pankretić (HSS)** je rekao kako bi bilo dobro primijeniti pilot projekt kako bi se vidjelo kako zakon funkcionira u praksi.

Odgovarajući na replike **Lovrin** je rekla da podjela mandata nije zakonita jer jedan traje četiri godine. Unaprijed kalkuliranje i podjela nije zakonito, navela je. Što se tiče primjene zakona odgovorila je da je predloženi zakon došao u pravo vrijeme i da se ne bi trebao primjenjivati do slijedećih izbora kako bi se u međuvremenu mogli donijeti i drugi potrebni zakoni i uskladiti postojeći.

U nastavku rasprave **Ante Markov (HSS)** naveo je kako je nakon lokalnih izbora silan interes javnosti i da se izlaz traži u promjeni zakonodavstva vjerujući da će se izbornim modelom promijeniti i narav postizbornog načina formiranja vlasti, gotovo da će se promijeniti karakter političara. Neće izorno zakonodavstvo riješiti nemoralnost i nečasne radnje, špekulativno dogovaranje. Zakonodavstvo treba ponuditi institut kontrole i smjenjivanje onih koji ne rade dobro. Na tom tragu treba tražiti najbolja rješenja, rekao je. Dodao je da sadašnji model s nositeljem liste ima posrednu indirektnu poziciju kandidata za člника izvršne vlasti. Smatra da treba uskladiti čitav niz propisa da neposredno izabrani čelnik ne bi bio fikus koji ne zna što će raditi, koje su mu ovlasti.

Također je naveo da po postojećem zakonu dobro funkcionira veliki broj lokalnih jedinica. Prema tome treba mijenjati načine shvaćanja politike kao gole borbe za vlast, bez obzira na cijenu. To treba osuđivati i takvim pojavama dati ime i prezime, a nadležna tijela

ne trebaju čekati pozive već takve stvari sankcionirati. Takve anomalije treba otklanjati i ne pretjerivati u ocjenama da će nam izravno biranje čelnika riješiti sve probleme unutar društva. Ima dosta vremena do idućih izbora da se svi složimo oko predloženih zakona, zaključio je.

Dorotea Pešić-Bukovac (Klub zastupnika IDS-a) navela je kako je predviđeno za izorno zakonodavstvo urediti biračke popise te da izbornu problematiku treba rješavati sustavno, a ne parcijalno. Predložena rješenja smatra ishitrenima jer nisu usklađeni sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i što nije utvrđeno koji je model neposrednog izbora najprimjereniji za Hrvatsku. Treba utvrditi položaj neposredno izabranog člника, podjelu vlasti između ranijih poglavarstava, predstavničkog tijela i neposredno izabranog člника, proceduru donošenja odluka o raspuštanju predstavničkog tijela te status i ovlasti zamjenika župana, gradonačelnika i načelnika.

Najotvorenije ostalo pitanje decentralizacije

U ime **Kluba zastupnika HSL/LS-a Đurđa Adlešić** je u petominutnoj raspravi navela da je posljedicu loših izbora imamo apstinenciju birača. U predloženim zakonima ima nedorečenosti koje se mogu popraviti, no uz to treba razmotriti i vidjeti treba li Hrvatskoj ovolik broj gradova, općina i županija. Također treba ograničiti visinu donacija ili čak ukupne izdatke za izbornu promidžbu.

Najotvorenije je ostalo pitanje decentralizacije, posebno po pitanju fiskalne politike što je nužno za ravnomjerni razvoj Hrvatske, navela je.

U ime **Kluba zastupnika HNS/PGS-a Nikola Vuljanić** ponovio je da svojim zakonskim prijedlogom žele jakog gradonačelnika. Također je naveo da o decentralizaciji također treba razgovarati i posvetiti najviše vremena te da podržavaju neposredni izbor za mjesne odbore.

Nakon njegovoga izlaganja u ime **Kluba zastupnika HDZ-a Luka Bebić**

zatražio je stanku zbog kako je rekao teških kvalifikacija koje su pojedini zastupnici izrekli na račun HDZ-a kao zločinačkoj organizaciji.

Naime, ranije na saborskoj sjednici **Antun Kapraljević (HNS)** rekao je da je HDZ zločinačka organizacija, a reakciju Kluba zastupnika HDZ-a na tu kvalifikaciju dodatno je potaknuo medijski napis također HNS-ovca **Jakše Marasovića** u kojem je to ponovio.

Iako su pojedini zastupnici zatražili da se rasprava o predloženim zakonima završi, predsjedavajući sjednicom **Vladimir Šeks** rekao je kako po Poslovniku mora odrediti stanku.

Izbjeći paraliziranje čitavog sustava

Nakon stanke rasprava je nastavljena o predloženim zakonskim prijedlozima, a u ime **Kluba zastupnika HSS-a Božidar Pankretić** je rekao da su zakonski prijedlozi dobro došli. Predložio je da se konzultira struka i izradi najbolji model kojeg bi trebalo prvo isprobati da bi se vidjeli rezultati. Potrebno je ocijenio utvrditi odnos vlasti kako ne bi došlo do paraliziranja čitavog sustava financiranja lokalne vlasti. Ako se do prihvatanja ovog zakona promijene i prilagode i ostali zakoni onda HSS sigurno podržava neposredni izbor člника izvršne vlasti, rekao je.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a Ana Lovrin** zaključila je kako je u raspravi velika većina zastupnika podržala neposredni izbor člника lokalne samouprave te da je sigurna kako će Hrvatski sabor raspravljati i o decentralizaciji. Klub zastupnika HDZ-a smatra da se zakonom kojeg je predložila Vlada povećavaju demokratski standardi lokalne samouprave. Izrazila je uvjerenje da će se pri izradi konačnog zakonskog teksta konzultirati i prijedlozi Kluba zastupnika HNS/PGS-a.

U ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina Furio Radin** najznačajnijim je označio jasno precizirati odnose između predstavničke i izvršne vlasti. Navodeći primjer po kojem bi gradonačelnik mogao biti jedna politička opcija, a predstavničko tijelo druga, rekao je da

bi to moglo dovesti do paralize sustava. Stoga je predložio da se razmotri i mogućnost, a što imaju neke zemlje, da predstavničko tijelo slijedi sudbinu izbora samog gradonačelnika, župana ili načelnika, odnosno da njihov postotak na neki način određuje i postotak liste koja će sastaviti predstavničko tijelo.

Naveo je da se po sadašnjim zakonima ne zna kada punoljetna osoba postaje birač i na koji način. Tko utvrđuje njegovu nacionalnost te da to treba utvrditi, naveo je.

Završna riječ predlagatelja

U ime Vlade državni tajnik **Antun Palarić** rekao je kako je pravo vrijeme za otvaranje ove rasprave i da je osim ispunjena Vladinih obećanja ovo i demokratski iskorak.

Osim Vladinog ispunjenja obećanja predloženi zakon je i demokratski iskorak.

Ovo je u biti tehnički zakon i njime se ne uređuje odnos između izvršne vlasti i predstavničkog tijela. Vlada radi na tome i daleko prije primjene predloženog zakona Vlada će Hrvatskom saboru uputiti i ta rješenja. Također je rekao kako će se morati urediti odnosi, model nadzora. Zahvalio je svima koji su podržali predloženi zakon.

U ime predlagatelja **Kluba zastupnika HNS/PGS-a Dragutin Lesar** naveo je kako za razliku od državnog tajnika nije siguran da je u raspravi većina zastupnika podržala neposredni izbor izvršne vlasti. Očito da ni posljednja iskustva nisu bila dovoljna da smognemo snage i krenemo u taj zaokret, rekao je. Potrebno je naznačiti donijeti niz drugih zakona prije nego li se usvoji zakon o neposrednom izboru, a nakon toga izmijeniti 34 postojeća.

Riječ je o vrlo ozbiljnom poslu i dobro je da je ova tema otvorena sada kako bi se do idućih izbora sve stiglo pripremiti, rekao je i pozvao zastupnike da u prvom čitanju podrže oba zakonska prijedloga.

Glasovanje

Sukladno prijedlozima radnih tijela predložen je **Zaključak da se ne prihvati Prijedlog zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave i izboru općinskih načelnika, gradonačelnika, župana i gradonačelnika Grada Zagreba, predlagatelja Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Za zaključak je glasovalo 68 zastupnika, tri su bila suzdržana, a 29 protiv. Većinom glasova Zaključak je prihvaćen i predloženi zakon odbijen.**

Glasovanjem je odbijen **Zaključak zastupnika Zvonimira Mršića (SDP) da se rasprava o Vladinu Prijedlogu zakona o izborima župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika tretira kao prethodna rasprava.**

Za Zaključak je glasovalo 30 zastupnika, 4 su bila suzdržana, a 67 protiv.

Većinom glasova na kraju je prihvaćen Zaključak da se u prvom čitanju podržava Vladin Prijedlog zakona o izborima župana, gradonačelnika Grada Zagreba, gradonačelnika i općinskih načelnika.

Za Zaključak je glasovalo 87 zastupnika, 7 je bilo suzdržanih, a 7 protiv.

Teške i uvredljive konotacije

Nakon stanke u ime Kluba zastupnika HDZ-a **Luka Bebić** rekao je kako je stanku zatražio zbog neprimjerenih, uvredljivih i teških kvalifikacija prema najjačoj stranci HDZ-u koju su zastupnici iz HNS-a nazvali zločinačkom organizacijom.

Teško je vjerovati da je u povijesti Hrvatskog sabora bilo takve diskvalifikacije i kvalifikacije jedne stranke, pogotovo one koja je pretežito, ne jedina, u borbi za neovisnost vodila organizaciju cjelokupnog nacionalnog otpora za pobjedu u Domovinskom ratu.

Pozivajući se na Poslovnik zamolio je da se sazove proširena sjednica saborskog Predsjedništva na kojoj će se poku-

šati donijeti zaključci koji će osigurati normalan i demokratski rad i komunikaciju među hrvatskim strankama koje mogu biti suprotstavljene, ali ih nitko nema pravo kvalificirati kao što je učinio jedan zastupnik u Sabornici, a drugi i bez ono malo rezerve koju je pokazao prvi, ponovio negdje drugdje. Doduše to što je rekao izvan saborskih klupa ne bi trebalo biti predmetom rasprave u Sabornici, ali kako se to ponovilo zatražili smo da se prošireno saborsko Predsjedništvo o tome izjasni, rekao je.

Antun Kapraljević (HNS) je rekao to što je rekao, neću ga kvalificirati premda, ako je on mene nazvao članom zločinačke organizacije, a to potvrđuje **Jakša Marasović (HNS)**, postavio bi pitanje, stoji li HNS iza tih izjava. Tražimo da se ogradi i osudi takve kvalifikacije, rekao je.

Ustvrdio je kako nije siguran kada je Marasović to rekao, da li u stanju u kojem je redovito ili u ranim jutarnjim satima kada možda u takvom stanju nije. Je li rečeno u Trnjanci ili negdje drugdje. Ako ti meni kažeš da sam pripadnik zločinačke organizacije, valjda ja mogu kazati da si notorna pijanica, uzvratio je Marasoviću.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a **Dragutin Lesar** prihvatio je prijedlog da se to raspravi na sjednici proširenog saborskog Predsjedništva. Naveo je kako je pogledao fonogram i da tamo nema niti jedne kvalifikacije, a što se tiče izjava izvan Sabora, raspravljati se o njima može tamo gdje su i nastale.

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin** ocijenio je kako je kvalifikacija Antuna Kapraljevića bila neprimjerenja možda čak neki egzibicionizam i pokušaj skretanja pozornosti na sebe. Navodeći kako je to izgovorio govoreći o slučaju Liburnija hotela istaknuo je kako bi i ovu raspravu iskoristio i rekao da je u Liburniji na djelu jedna mala privatizacija koju treba zaustaviti.

Franjo Piplović u ime Kluba zastupnika DC/HLS/LS-a naveo je kako se takvim kvalifikacijama prešla granica kulturnog i tolerantnog razgovora među zastupnicima. Nikakvi argumenti nisu iznijeti da bi potvrdili tu kvalifikaciju i

držimo da bi se kolege iz HNS-a trebale ispričati HDZ-u i svekolikoj hrvatskoj javnosti i velikom broju glasača koji su glasovali za HDZ, rekao je.

Predsjedavajući sjednicom, predsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks** podsjetio je kako su prije nekog vremena stranke u parlamentu postigle konsenzus da će se u političkim utakmicama ponašati dostojanstveno, boriti se argumentima.

Jučer je prvi put od toga dogovora, ali i prvi puta u povijesti Hrvatskog sabora jedan zastupnik **Antun Kapraljević** rekao je kako je HDZ trebalo proglasiti zločinačkom organizacijom i zabrani-

ti joj rad. Stranke su u Saboru dobivale različite kvalifikacije, ali da se netko usudio tako okvalificirati jednu stanku toga nikada nije bilo. Nije riječ o tome da je tako nazvan HDZ, da je nazvana bilo koja stranka, riječ je o presedanu koji nitko ne bi smio izreći. Naveo je da to vrijedi i za **Jakšu Marasovića** koji je prema novinskom članku izjavio - I za mene je HDZ baš kao i za mog stranačkog prijatelja Antuna Kapraljevića HDZ zločinačka organizacija.

Kako mogu postojati odnosi među parlamentarnim strankama u kojima će zastupnici jedne stranke drugu stranku i njene članove generalno nazivati zločin-

cima, članovima zločinačkog udruženja, upitao je.

Najavio je da će idući tjedan sazvati prošireno Predsjedništvo Hrvatskog sabora kako bi se vratilo demokratsko ponašanje i da oni koji izriču takve kvalifikacije shvate da čine medvedu uslugu i sebi i svojoj stranci, ali i cijelom Hrvatskom saboru i političkom životu. Nemojmo sami dopustiti da ugled i dostojanstvo najvišeg zakonodavnog i predstavničkog tijela u javnosti dobije ocjenu koju ne zaslužuje, poručio je.

N.B.; S.Š.-H;

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O DRŽAVNOM INSPEKTORATU

Suzbijanje sive ekonomije

Hrvatski je sabor nakon rasprave po hitnom postupku na 16. sjednici donio izmijenjen i dopunjen Zakon o Državnom inspektoratu. Izmjenama i dopunama želi se efikasnije spriječiti sivu ekonomiju. Inspektori godišnje podnesu i do 40 tisuća zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Unatoč tome računa se kako je godišnji gubitak u državnom proračunu zbog sive ekonomije blizu 15 milijardi kuna.

O PRIJEDLOGU

Uvodno je o izmjenama i dopunama Zakona o Državnom inspektoratu govorio glavni inspektor Državnog inspektorata mr. sc. **Kruno Kovačević**. On je podsjetio kako je Vlada na sjednici u lipnju 2004. godine raspravljala o izvješću o radu Državnog inspektorata te u studenome iste godine, kada je razmatrala mjere za suzbijanje sive ekonomije. U

svojim zaključcima zadužila je Državni inspektorat da izradi izmjene i dopune Zakona o Državnom inspektoratu na način da se povećaju ovlasti inspektora u predmetima u kojima se sprječava siva ekonomija. Iz podataka predloženih Vladi razvidno je kako su inspektori Državnog inspektorata, nakon otkrivanja i utvrđivanja velikog broja nezakonitosti, podnijeli zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka kod nadležnih sudova i donijeli rješenja o zabrani nezakonitog postupanja. Međutim, niti jedna od tih mjera nije djelovala učinkovito na suzbijanje nezakonitosti. Svi oblici sive ekonomije, bez obzira radilo se o nezakonitom zapošljavanju ili nelegalnom obavljanju djelatnosti, imaju za posljedice neravnopravan položaj gospodarskih subjekata na tržištu i izostanak uplata novčanih davanja državi. Stoga su u ovom zakonskom tekstu predložena rješenja za suzbijanje svih oblika sive ekonomije. Predloženim izmjenama stvaraju

se pretpostavke za učinkovitije suzbijanje težih nezakonitosti u svezi zapošljavanja davanjem ovlasti inspektorima rada da u slučaju utvrđenog nezakonitog zapošljavanja usmenim rješenjem u zapisniku u trajanju od 30 dana zabranjuju poslodavcima obavljanje djelatnosti. To uključuje i ovlasti pečaćenja poslovnih prostorija, postrojenja, uređaja i druge opreme za rad. Privremenu mjeru zabrane obavljanja djelatnosti po postojećoj odredbi članka 62. Zakona bilo je gotovo nemoguće realizirati u praksi zbog nepreciznog određenja trajanja te mjere. Predloženom izmjenom Zakona inspektori se ovlašćuju da u provedbi nadzora, kada utvrde obavljanje djelatnosti koja nije registrirana ili je nedopuštena, ili ako nema rješenja ili drugog akta kada je to propisano, zbog efikasnosti mjera donese usmeno rješenje u zapisniku te odmah zabrane pravnoj ili fizičkoj osobi daljnje obavljanje nelegalne djelatnosti uz istodobno peča-

ćenje prostorija, opreme i uređaja, ili oduzimanje sredstava za rad. Inspektori Državnog inspektorata godišnje podnesu i do 40 tisuća zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. U odnosu na prekršajne sudove oni nisu jedini podnositelji. Zbog toga prekršajni sudovi često ne donose odluku o tim zahtjevima prije isteka roka zastare. Prekršajni sudovi stoga donose rješenja kojima se obustavljaju postupci zbog nastupa zastare. Među podnesenim zahtjevima ima i prekršaja koji su od manjeg značaja za ugrožavanje javnog poretka, društvene discipline ili druge društvene vrijednosti. Zato za takve prekršaje ne treba podnositi zahtjev za pokretanje postupka pod uvjetom da je utvrđena povreda propisa u poslovanju uklonjena unutar 8 dana od dana obavljanja inspekcijskog nadzora i ako je početni iznos novčane kazne za prekršaj manji od 1000 kuna za fizičke osobe odnosno 3000 kuna za pravne osobe. Time bi se sudovi djelomično rasteretili te bi mogli odlučivati o većem broju zahtjeva protiv prekršitelja koji su u zoni sive ekonomije. Izmjene ovog Zakona trebale bi pratiti i izmjene Zakona o prekršajima koje još nisu u fazi da se o njima raspravlja. Uz ove bitne izmjene u Prijedlogu i Konačnom prijedlogu ovog Zakona unijete su odredbe čije su izmjene uvjetovali drugi propisi: Zakon o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija kao i obveze koje proističu iz Sporazuma o pridruživanju Europskoj uniji.

RADNA TIJELA

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo o ovoj temi je raspravljao kao matično radno tijelo. Članovi odbora istakli su kako je iznimno velik broj otkrivenih nezakonitosti u području radnih odnosa. Stoga podržavaju predložene izmjene i dopune Zakona kojima će se efikasnije izricati upravne mjere sprječavanja sive ekonomije. Davanjem ovlasti inspektorima rada da u slučaju utvrđenog nezakonitog zapošljavanja, usmenim rješenjem u zapisnik na određeno vrijeme u trajanju od 30 dana

poslodavcu zabrane djelatnost, stvaraju se pretpostavke za učinkovitije suzbijanje težih nezakonitosti u zapošljavanju. Predložene mjere važan su korak u realizaciji Plana kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije koji je Vlada prihvatila krajem 2004. godine. Koliko je problem sive ekonomije ozbiljan vidljivo je iz činjenice kako je uslijed neregistrirane zaposlenosti Državni proračun samo u 2004. godini bio oštećen za više od 7 milijardi kuna. U raspravi je skrenuta pozornost i na problem neregistrirane djelatnosti koja se obavlja u objektima u privatnom vlasništvu i u koje inspektori rada ne mogu ući bez sudskog naloga, a koji najčešće ne dobivaju. Uz prisutnu neefikasnost prekršajnih sudova kod odlučivanja o zahtjevima protiv prekršitelja koji su u zoni sive ekonomije, vidljivo je kako bi čim prije trebalo pristupiti i izmjenama Zakona o prekršajima.

Vlada je 2004. godine prihvatila Plan kratkoročnih i dugoročnih mjera za suzbijanje sive ekonomije.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podržao je rješenja iz Prijedloga zakona. Odbor je uz to predložio da se razmotri trajanje privremene mjere zabrane raspolaganja robom u članku 17. stavku 2. Konačnog prijedloga zakona. Odbor je također predložio amandman na članak 17. stavak 3. kojim se nomotehnički uređuje izričaj.

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu u svojstvu matičnog radnog tijela jednoglasno je nakon rasprave predložio donošenje Zakona.

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona, a predložio je i amandmane kojima se nomotehnički uređuje izričaj. Tako je u članku 17. u stavku 4. predložio brisanje riječi "ili drugim propisom". Naime, radnje i mjere koje u tom postupku inspektor može poduzimati, kao i upravni postupak, mogu se propisati samo Zakonom

te one ne mogu biti sadržane u drugim propisima podzakonske naravi. Odbor je također upozorio na stavak 1. članka 19. jer se ocjenjuje da je odredba teško provediva, a upitna je i dopuštenost radnji poslodavcu u slučaju povjeravanja poslova radniku drugog poslodavca kada ga taj drugi poslodavac nije prijavio na obavezno mirovinsko ili osnovno zdravstveno osiguranje. Odbor također upozorava na članak 26. gdje je upitna razlika glede mogućnosti nastavka djelovanja inspektora rada i inspektora Državnog inspektorata u slučaju neispunjavanja uvjeta propisanih ovim Zakonom.

U provedenoj raspravi **Odbora za turizam** među ostalim je ocijenjeno kako su uvođenjem paušalnog oblika obračuna i naplate boravišne pristojbe stvorene mogućnosti za učinkovitije djelovanje Državnog inspektorata u području suzbijanja neprijavlivanja turista i drugih oblika crne i sive ekonomije u području ugostiteljstva i turističkog posredovanja. U raspravi o tekstu predloženog Zakona uočeno je određeno nesuglasje odredaba ovog Zakona s odredbama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti. Ukazano je i na činjenicu kako ovim Zakonom a niti Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti nije određeno tko obavlja neposredni nadzor nad ispunjavanjem minimalnih uvjeta i kategorizaciji ugostiteljskih objekata. U raspravi je izražena potpora rješenjima kojima se inspektor povećavaju ovlasti u slučajevima neprijavlivanja boravka turista, posebice u kućama i stanovima za odmor. Na temelju provedene rasprave Odbor je većinom glasova odlučio predložiti Hrvatskome saboru donošenje ovog Zakona.

Članovi **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** u raspravi su podržali rješenja predložena u Zakonu kojima se stvaraju pretpostavke za učinkovitije suzbijanje težih nezakonitosti u svezi zapošljavanja, davanjem ovlasti inspektorima rada da usmenim rješenjem u zapisniku zabranjuje poslodavcima obavljanje djelatnosti u trajanju od 30 dana, uključujući i ovlasti pečačenja. Podržana su predložena rješenja koji-

ma se inspektori ovlašćuju da pravnoj ili fizičkoj osobi u zakonom predviđenim okolnostima odmah mogu zabraniti daljnje obavljanje nelegalne djelatnosti. Pritom je rečeno kako bi trebalo jasno definirati na koji će se način nadoknaditi šteta u slučaju zabrane obavljanja djelatnosti na određeno vrijeme do okončanja upravnog postupka, ako taj postupak završi u korist poslodavca.

AMANDMANI

Zastupnici **Pero Kovačević (HSP)** i **Darko Milinović (HDZ)** podnijeli su amandmane na članak 11. stavak 2. kojim bi se diplomiranim inženjerima sigurnosti na radu omogućilo da se i dalje ravnopravno s ostalima zapošljavaju kao inspektori zaštite na radu. Zastupnik **Nikola Vuljanić (HNS)** predložio je amandman kojim se u članku 11. iza izraza "mora imati visoku stručnu spremu" dodaju riječi "odnosno stečen stupanj prvostupnika u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju". **Mirjana Brnadić (HDZ)** predložila je amandman na članak 15. prema kojem se jasnije označava donja granica iznosa propisane novčane kazne za prekršaj pravne i fizičke osobe kao uvjet kada inspektor ne podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. Klub zastupnika HNS-PGS, te zastupnici **Pero Kovačević (HSP)**, **Zvonimir Mršić (SDP)** i **Željko Pavlic (MDS)** odvojeno su podnijeli isti amandman na članak 15. u kojem se dodaje stavak 2. koji glasi: "(2) Ako inspektor utvrdi da postoji osnovana sumnja da se u stanu ili drugom prostoru obavlja određena djelatnost bez odobrenja nadležnog tijela, inspektor će bez odlaganja zatražiti od nadležnog sudbenog tijela da po hitnom postupku izda pisani nalog za pretragu stana ili drugog prostora te zapljenu sredstava, predmeta i dokumentacije koji služe obavljanju neregistrirane djelatnosti. Nadležno sudbeno tijelo će o zahtjevu riješiti u roku od 24 sata." **Pero Kovačević (HSP)** predložio je i amandman na članak 19. kojim se stavci 1, 2. i 4. brišu. Naime, predloženim izmjenama Zakona o Državnom inspektoratu

predviđaju se strože prekršajno-pravne sankcije za poslodavce koji zapošljavaju "na crno", te se stoga predlaže brisanje spomenute odredbe. Osim toga upitna je i dopuštenost radnji poslodavcu, predviđenih u odredbama za koje se predlaže brisanje. Osim ovih amandmana, amandmane su podnijeli još i Odbor za zakonodavstvo te Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav.

RASPRAVA

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je **Nikola Vuljanić (HNS)**. On je naglasio kako su ove izmjene i dopune Zakona neupitan korak u pokušaju suzbijanja sive ekonomije. Njezini učinci djeluju destruktivno, ne samo na državni proračun nego i na kompletnu organizaciju i funkcioniranje društva. Naime, onaj tko ne plaća porez ne vara samo državu, državne organe i porezne inspektore nego vara sve nas. Učinak sive ekonomije zapravo je sličan učinku privatizacije i pretvorbe. Što se događa? Stradaju radnici i državni proračun, mirovinski fond i zdravstveno osiguranje. Tko profitira? Profitiraju beskrupulozni novopečeni bogataši. Nastrada tržište i konkurencija. Onaj tko radi bez prijave djelatnosti i plaćanja poreza na tržištu je konkurentniji, ali to je nelojalna konkurencija. Oni koji konkuriraju izvan normi ponašanja zapravo dezavuiraju dobre poduzetničke pokušaje. Na takve situacije nije bilo puno reakcija, a za to je više razloga. U području sive ekonomije pojavili su se ljudi koji su podobni vlasti. Vlast je, s druge strane, nastojala očuvati neku vrstu socijalnog mira po principu "neka ljudi rade i neka zarade, ionako imamo dosta socijalnih problema". To su potezi na kratke staze, koji dugoročno ne mogu donijeti nikakav probitak. Predlagaču ovog Zakona to je jasno pa predlaže dosta oštre mjere kojima bi sivoj ekonomiji trebalo stati na kraj. Izuzetno značajan aspekt ovog Zakona je problem zaštite na radu. U odnosu na bruto društveni proizvod ozljede na radu odnose u Hrvatskoj značajno veći postotak nego u zapadnim zemljama i zemljama koje su se upra-

vo pridružile Europskoj uniji. Na tom planu u nas nije dovoljno učinjeno. U zadnjih par godina osnovani su studiji zaštite na radu u Zagrebu, Karlovcu i Rijeci. Prve generacije tih stručnjaka pojavile su se na tržištu rada. Međutim, naši propisi te stručnjake ne forsiraju. U članku 8. predloženog Zakona govori se o kontroli kvalitete odnosno atestima. Činjenica je kako je nekontrolirani uvoz robe bez atesta, a prvenstveno tekstilnih proizvoda i robe široke potrošnje na tržištu napravio rusvaj koji bi inspekcija morala spriječiti. To podrazumijeva da se prethodno utvrde jasni standardi ocjenjivanja i atestiranja tih proizvoda. U članku 11. govori se o uvjetima koje inspektori moraju ispunjavati. U novom Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju ne postoji više nomenklatura visoke i više stručne spreme. Stara nomenklatura stoji, ljudi su po njoj školovani, dobili su titule, ali za tri godine će početi izlaziti novi ljudi. Zato u nove zakone treba ugraditi novu nomenklaturu, dakle prvostupnike. U članku 15. predlaže se amandman kojim bi se državnim inspektorima omogućilo da na temelju sudskog naloga ulaze u stan i druge privatne prostore građana, kad se sumnja kako se obavlja neprijavljena djelatnost. Taj amandman Hrvatska obrtnička komora uputila je svim zastupničkim klubovima. To je korisna inicijativa, naš Ustav čuva privatnost doma, ali za ovakvu situaciju trebalo bi se naći rješenje. U članku 20. govori se kako žalba ne odgađa izvršenje rješenja. To treba podržati. U članku 26. stoji odredba koja govori kako inspektori koji ne ispunjavaju uvjete u pogledu stručne spreme nastavljaju s radom. Nije jasno kako je to izvodivo. Ako Zakon propisuje uvjete i ako te uvjete netko ne ispunjava, on ne može nastaviti s radom. U Hrvatskoj ima dosta mladih i obrazovanih ljudi koji ispunjavaju uvjete propisane i ovim Zakonom. Ovakve odredbe stoga uopće ne bi trebalo stavljati u naše Zakonske propise. Bez obzira što su to ljudi s iskustvom, poštivanje propisa naša je prva obveza. Klub zastupnika HNS/PGS-a podržava ovaj prijedlog.

Dobri primjeri Belgije, Francuske i Njemačke

Problem sive ekonomije jedan je od najvećih problema ne samo u Hrvatskoj nego u svim tranzicijskim zemljama, rekao je u ime **Kluba zastupnika HDZ-a** dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)**. Problem sive ekonomije aktualan je i u zemljama EU, iako se protiv njega, za razliku od nas, bore već desetljećima. Primjerice, 1998. godine u EU je donesena strategija protiv crnog, skrivenog ili sivog gospodarstva. U Italiji je pri uredu predsjednika Vlade osnovano nacionalno povjerenstvo za suzbijanje sive ekonomije. Kakva je situacija u Hrvatskoj? Prema podacima Ekonomskog instituta i Državnog zavoda za statistiku, situacija je vrlo loša. Računa se kako je godišnji gubitak u Državnom proračunu zbog sive ekonomije blizu 15 milijardi kuna. Toliko godišnje trošimo za zdravstvo. Koje su sastavnice tog gubitka? Na primjer, prijavljeni su manji dohoci od obrtništva između 560 milijuna i jedne milijarde kuna godišnje. Materijalni gubitak zbog droge je oko 400 milijuna kuna. Stambena izgradnja u režiji kućanstava je oko 80 milijuna, neprijavljene sobe i prostori negdje oko 80 milijuna godišnje. Za razliku od ovih stavki, koje su male i uvjetno prihvatljive, neregistrirana zaposlenost godišnje nosi iz državne blagajne više od 8 milijardi kuna. Taj dio sive ekonomije definitivno je najznačajniji i protiv njega treba se najsvrhovitije boriti. Kada govorimo o sivoj ekonomiji zapravo nemamo podataka. Pretprošle godine napravljen je pokus na 5% poslodavaca da se vidi koliko ima nezakonito zaposlenih. Bilo ih je 5000. Ako je to dobar statistički uzorak, to znači kako je 100 tisuća na crno zaposlene radne snage u državi. Ima još težih procjena. Na primjer, kada je Savez sindikata otvorio besplatni telefon za prijavu crne radne snage, oni su u dva mjeseca dobili 2883 prijave. Izračunali su kada se radu na crno doda i "rad u fušu" brojka nezakonito zaposlenih dosegla bi 400 tisuća godišnje. Zbog tih podataka, koliko god

bili nesigurni, Vlada je donijela odluku da provede Plan kratkoročnih i dugoročnih mjera protiv sive ekonomije. Plan mjera vrlo je složen. Restriktivno zakonodavstvo koje uvodimo izmjenama Zakona o državnom inspektoratu samo je manji dio borbe protiv sive ekonomije. Otpori tim mjerama su veliki. Oni se mogu naći među zaposlenima, sindikatima i poslodavcima. Jedni i drugi kažu da će se suzbijanjem rada najsiromašnijih, a oni često rade u fušu, pogoršati njihov socijalni status. Također, nametanjem poštivanja Zakona, povećat će se obveze poslodavaca. To je točno, ali je to manje zlo od stanja kakvo je danas. Jer ako u proračun zbog rada na crno godišnje uđe 8 milijardi kuna manje, onda je to u proračunu manje i za socijalne programe i za poticajne mjere gospodarstva. U dvije godine Državni inspektorat predao

Svi oblici sive ekonomije za posljedicu imaju neravnopravan položaj gospodarskih subjekata na tržištu i izostanak uplate poreza, prireza i doprinosa.

je 13 tisuća prekršajnih prijava, a procesuirano je manje od 50%. Čak 1153 prijave doživjele su zastaru. Državni inspektor ne može ući u prostorije koje nisu registrirane za proizvodnju, a sumnja se da se u njoj odvija neka gospodarska djelatnost. To su sve stvari koje se moraju mijenjati izmjenom Zakona. U ovom Zakonu uvode se vrlo stroge kazne za poslodavca. Uvode se kazne u članku 17. U slučaju inspeksijskog nadzora u području prometa robom, gdje se kod protupravnog obavljanja djelatnosti i tamo gdje se ne može utvrditi porijeklo robe, odmah obustavlja njezina prodaja zatvaranjem. Isto tako, inspektor može usmenim rješenjem trenutno zabraniti djelatnost. To se odnosi i na ugostiteljske i turističke djelatnosti. Članak 18. znači napredak u zaštiti radnika na radu, jer omogućava zatvaranje proizvodnje u kojoj je ugroženo radno mjesto i život radnika. Odredbama o visini kazni vidi

se kako su one povećane. Ovo je samo prvi korak. Uz to treba edukacija i široka društvena akcija objašnjavanja zbog čega se to radi. U razvijenim zemljama postoji u suzbijanju sive ekonomije još jedna iznimka koja je za nas jako važna. Naime, kako u ovim restriktivnim mjerama zaštititi one najsiromašnije, one koji zaista žive samo od svog fuša jer su nezaposleni, one koje zaposle u domaćinstvu na par sati na poslovima čišćenja ili nekakvog popravljavanja? Primjerice, svako kućanstvo u Belgiji dobiva vaučer kojega podiže u banci. Vaučerom plaća radniku 6 eura po satu za različite servisne usluge. Razliku cijene realnog rada i cijene vaučera podmiruje država. Dakle, onaj koji je vaučerom platio privremeno zaposlenog, dobiva 30% vrijednosti u gotovini od države. I osim toga, na to se ne plaća nikakav porez. U Belgiji smatraju kako su na taj način otvorili 25 tisuća novih radnih mjesta. Francuska ima sličan sistem. Zapošljavanje radnika u kućanstvu na servisnim poslovima čišćenja, održavanja, manjih popravaka, farbanja, plaćaju čekovima koje svako domaćinstvo može podignuti u banci. S tim čekom u povratu poreza dobije se 50% vrijednosti od svote koliko je plaćen radnik. U ovom trenutku podižu se čekovi u milijun domaćinstava. Smatra se kako se nekoliko desetaka tisuća radnika na taj način zapošljava. U Njemačkoj je sličan sistem. Poslovi se dijele na one gdje se zarađuje do 400 eura mjesečno i one do 800 eura. U oba slučaja radnik ne plaća porez, a poslodavac dobiva dio vraćen od države. Osim zakona, trebalo bi vrlo brzo u naše programe uključiti i ovakve mjere koje bi zaštitile one najsiromašnije.

Greška Vlade

S donošenjem ovog Zakona kasni se najmanje 4 do 5 godina, upozorio je u ime **Kluba zastupnika HSP-a Pero Kovačević**. Problem sive ekonomije znala je i bivša Vlada. O tom problemu i ova Vlada zna već dvije godine. Sve je to dosta kilavo radila. Dobro je da se sada pojavio ovaj konačni prijedlog Zakona, kako bi se napravio barem

prvi korak koji će omogućiti funkcioniranje pravne države. Kada smo govorili o boravišnim pristojbama odnosno uvođenju tzv. paušala, tada smo upozorili kako će se dogoditi ono što se dogodilo, a to je da su se mnogi legalni odjavili i rade nelegalno. Vidjeli su da inspekcija nema ovlasti to nadzirati. Neka sada netko iz Vlade kaže koliko se tu izgubilo prihoda koji su išli Državnom proračunu, općinama, gradovima ili turističkim zajednicama. Ako se uzmu sve varijante rada na crno, a da se i ne uzme područje sive ekonomije, dolazi se do podataka kako državni proračun odnosno država godišnje gubi i do 12 milijardi kuna. Imamo neodlučnost države. Za nadati se da će se sada konačno uvesti reda i početi raditi da pravna država profunkcionira. Nema rješavanja problema ako se ne dadnu ovlasti inspektorima. Jer kada su inspektori dobili ovlasti vezano za rad ugostiteljskih objekata izvan dopuštenog radnog vremena, tada se situacija popravila. Ista situacija bila je u slučaju nelegalne eksploatacije mineralnih sirovina. Prema tome, mora se uvesti reda u sva ova područja. Moramo upozoriti na jednu grešku ove Vlade. Naime, Vlada je umjesto da jača Državni inspektorat, išla izdvajati pojedine inspekcije iz njega i davati ih recimo Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva. Ti inspektori ne rade ništa bitno niti imaju prave i konkretne ovlasti. Sve inspekcije trebale bi biti objedinjene u sklopu Državnog inspektorata i izravno vezane za predsjednika Vlade. Onda će predsjednik Vlade u svakom trenutku imati prave informacije. Za Klub zastupnika HSP-a bitno je područje zaštite radnika. Radnici su totalno obespravljeni. Trebalo bi dati takve ovlasti inspektorima da mogu djelovati u svim slučajevima kada poslodavac krši prava radnika, bilo da je riječ o neplaćanju doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, ili neplaćanje redovnog, prekovremenog ili smjenskog rada. Puno očekujemo od inspektora, ali oni imaju nikakve plaće. Inspektori u Državnom inspektoratu imaju 4500 kuna plaću i sada mi od njih očekujemo da poduzimaju odgovarajuće mjere. Ne

možemo očekivati puno od inspektora ako ne riješimo njihov položaj i prava. Tek onda ćemo dobiti cjelovit sustav gdje ćemo moći ubrati u Državni proračun ono što mu pripada. Ako tih 12 milijardi kuna godišnje izmiču državi, to je u 5 godina 50 do 60 milijardi kuna. Što se s tim novcem moglo napraviti, koliko se moglo otvoriti novih radnih mjesta? Podržat ćemo konačni prijedlog zakona, ali očekujemo da Vlada poduzme i druge mjere koje ima jedna Njemačka, Engleska, Švedska i Francuska, da se spriječi siva ekonomija. Nigdje to nije moguće potpuno spriječiti ali treba je dovesti u podnošljive okvire, da se zaštite radnici i da se omogući onima koji se ponašaju prema propisima normalnu utakmicu, a ne neloyalnu, zaključio je Pero Kovačević.

Inspektori Državnog inspektorata godišnje podnesu i do 40 tisuća zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

U ispravku krivog navoda dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)** rekao je kako nije točno da ova Vlada kilavo radi na propisima o sivoj ekonomiji. Ona je radila žilavo. **Mirjana Brnadić (HDZ)** rekla je kako je ova Vlada ozbiljna te da je Zakon o boravišnoj pristojbi polučio izvrsne rezultate.

Strah od gubitka posla

Klub zastupnika IDS-a podržat će Zakon jer svima mora biti u interesu suzbijanje sive ekonomije, rekao je **Željko Pavlic (MDS)**. Uvažavajući ustavno načelo nepovredivosti doma predlažemo, kaže se u obrazloženju amandmana Hrvatske obrtničke komore, da se Zakonom o Državnom inspektoratu propiše iznimka prema kojoj samo sud na traženje inspektora može pisanim nalogom odrediti da se pretraže dom ili drugi prostor. Pritom je komora posebno upozorila na problem nelegalnog rada koji se odvija u stambenim prostorijama. Pri-

hvaćanjem ovog amandmana suzbio bi se rad bez dozvole građana u stambenim prostorijama, garažama, praonicama rublja i slično, koji je prisutan u sivoj ekonomiji. Interes je obrtnika suzbijanje nelegalnog rada s krajnjim ciljem zaštite onih koji poštuju Zakon i rade po propisima. Naime, dešava se da su konkurentniji oni koji nelegalno rade. U borbu za suzbijanje sive ekonomije snažno se uključuje i sindikat, jer su radnici itekako zainteresirani da budu plaćeni za ono što rade, te da im se uplaćuje zdravstveno i mirovinsko osiguranje. Na internetskom istraživanju u sklopu akcije "Stop radu na crno" pokazalo se kako bi čak 50% radnika pristalo raditi neprijavljeno ukoliko bi im poslodavac osigurao dvostruko veću plaću od prosječne za njihovo radno mjesto. Isto tako 37% ispitanika odnosno radnika izjavilo je da rade na crno. Većina zaposlenih u stalnom radnom odnosu radi i na crno, a uzroci su niski prihodi, kreditna preopterećenost i nemogućnost zadovoljenja osnovnih životnih potreba iz redovitih primanja. Zabrinjavajuća je činjenica kako bi samo 37% ispitanika prijavilo svog poslodavca ukoliko ih ne bi prijavio državi kao svoje zaposlenike i ne bi im isplaćivao plaću i osnovna davanja sukladno Zakonu o radu. Razlog nemotiviranosti radnika za pravnim osiguranjem svog radnog mjesta je strah od gubitka posla u slučaju ako prijave poslodavca. Najviše se radi na crno u graditeljstvu, turizmu i ugostiteljstvu te maloprodaji i veleprodaji. Savez samostalnih sindikata proglasio je 2005. godinu godinom borbe protiv rada na crno. Njihova je pretpostavka da u Hrvatskoj ima oko 400 tisuća radnika koji na ovaj ili onaj način rade na crno.

Siva ekonomija

U ima **Kluba zastupnika HSS-a** **Željko Ledinski (HSS)** rekao je kako će predložene izmjene Zakona vjerojatno omogućiti suzbijanje sive ekonomije. Zato će ih klub i podržati. Međutim nije trebalo tako dugo čekati da bi se došlo do prijedloga Zakona koji bi dao jasnije i kvalitetnije ingerenci-

je inspektorima. Postavlja se pitanje može li samo promjena Zakona riješiti nagomilane probleme? Problem sive ekonomije postoji u svim zemljama, pa i u najrazvijenijima. Razlika između tih zemalja Europske unije i nas je u tome što su kod njih mjere za suzbijanje sive ekonomije daleko učinkovitije. Fenomen sive ekonomije u Hrvatskoj treba promatrati kao posljedicu dubljih poremećaja tranzicije u proteklih desetak godina. Ključni pokretači sive ekonomije su neodmjereni porezni sustav i pretjerana i neefikasna regulativa u domeni privređivanja. Djelatnosti koje su posebno izložene sivoj ekonomiji su poljoprivreda, prehrambena industrija, trgovina, graditeljstvo, turizam i ugostiteljstvo. Siva ekonomija izaziva velike nejednakosti u raspodjeli na mikronivou i onemogućuje adekvatno vođenje ekonomske politike. S druge strane praksa ukazuje kako siva ekonomija do izvjesne mjere može djelovati pozitivno na dinamiziranje privredne aktivnosti, snižavanje stupnja nezaposlenosti pa i održavanja životnog standarda stanovništva. Na mikroplanu sklonost građana ka sivoj ekonomiji povećala se zbog nepovjerenja prema državi, zbog siromaštva i opće ekonomske nesigurnosti. Represivne mjere koje država u pravilu kampanjski poduzima radi suzbijanja sive ekonomije su kratkoročne, djeluju samo na posljedice. Postavlja se pitanje što poduzima Vlada? Nakon devet mjeseci od donošenja zaključaka Vlade održan je sastanak gdje su socijalni partneri izrazili nezadovoljstvo mjerama koje je Vlada prezentirala. Sada se opet postavlja pitanje šta je sve provedno na realizaciji tih mjera, a prošlo je godinu dana, te jesmo li uspjeli napraviti neki veći i značajniji pomak.

Osam izmjena Zakona u šest godina

U Klubu zastupnika SDP-a pitamo se treba li nam uopće više Zakon o Državnom inspektoratu ili bi trebalo pustiti svim ministarstvima da sami sebe nadziru i kontroliraju te da sami provode inspekciju, upozorio je u ime

Kluba mr. sc. **Mato Arlović (SDP)**. Što bi ostalo kada bismo iz Zakona o državnom inspektoratu izuzeli poslove inspeksijskog nadzora nad trgovinom i ugostiteljstvom? Ništa. Za to smo da imamo državni inspektorat kao posebno neovisno tijelo te da se objedine svi inspeksijski poslovi kod Državnog inspektorata. Također, ono što je izuzeto treba se vratiti natrag u Državni inspektorat. Ove izmjene, kao i neke druge, pokazuju sukob unutar izvršne vlasti o tome što ostaviti u nadležnost državnog inspektoratu koji je odgovoran Vladi i Hrvatskom saboru, a što zadržati u okviru "atara", znači posebnih resora u ministarstvima. Drugi problem

Problem sive ekonomije jedan je od najvećih ne samo u Hrvatskoj nego u svim tranzicijskim zemljama.

je da je u nepunih 6 godina ovo osma izmjena i dopuna Zakona. U takvoj situaciji postavlja se pitanje imaju li smisla nove izmjene i dopune ili je trebalo pripremiti novi prijedlog zakona o Državnom inspektoratu? Ova osma izmjena i dopuna obuhvaća 24 članka koji se mijenjaju, od mogućih 73. Treće, riječ je o takvim izmjenama i dopunama za koje je trebalo osigurati prethodne kvalitetnije rasprave. Trebali su se očitovati poslodavci i sindikati. Treba upozoriti kako se ovim izmjenama zadire i u područje Ustavom zajamčenih prava i sloboda. Ustav jamči pravo na žalbu pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom. Pravo na žalbu može biti iznimno isključeno u slučajevima određenim Zakonom, ako je osigurana druga pravna zaštita. Umjesto iznimne isključenosti ovdje imamo generalnu klauzulu po kojoj nema prava na žalbu nego se odmah upućuje na upravne sporove. Nadalje, predloženim Zakonom može se zapečatiti poslovni prostor na usmeni nalog. Tek u roku 8 dana mora se dostaviti pisani nalog.

Međutim, postavlja se pitanje na temelju čega će se čovjek žaliti i voditi spor u tih 8 dana? A to je izuzetno važno i veoma dugo vrijeme. U članku 17. u točki 7. kaže se kako pravna ili fizička osoba na koju se odnosi usmeno rješenje može pisanim putem u roku od 24 sata od dana pečaćenja zatražiti da se zapečaćena prostorija privremeno odpečati. Dakle, pisanim putem na osnovu usmenog naloga. Dobio je usmeni nalog da mora zapečatiti, ali nema zapisnika. Zapisnik zajedno s rješenjem dobit će u roku od 8 dana. Dakle, u Zakonu piše "može". Što ako on to svoje pravo ne iskoristi, i nastupi šteta kvarenja namirnica koje se nalaze u takvim obrtničkim radnjama, primjerice u trgovinama ili malim ugostiteljskim objektima? Prema Zakonu o sustavu državne uprave to će platiti Državni proračun. U takvoj situaciji otvorit ćemo nove probleme, sporove i štete. Zbog toga to pitanje treba dodatno razmotriti i urediti. Nadalje, na zapisnik se daje prigovor ili mišljenje, a ne žalba. To je velika razlika i u takvoj formalno pravnoj situaciji postoji problem. Ustavom je propisano da se ustrojstvo i poslovi državne uprave uređuju Zakonom. U isto vrijeme ovdje se u članku 10. kaže da će glavni inspektor propisati pravilnikom način i postupak obavljanja nadzora. Međutim, taj način i postupak ne može se urediti pravilnikom nego to mora biti Zakonom. Zapravo najvažnije pitanje je pretraživanje i kontrola drugih prostora. Ustav jasno kaže da se pretraživanje i nadzor nad prostorom može obavljati samo na temelju sudske odluke, odnosno naloga suda i uvijek uz prisustvo dva svjedoka. Najveći broj odredaba ovog Zakona odnosi se na inspeksijski nadzor vezano uz radne odnose i zaštitu radnika te na rad na crno. U vezi s člankom 2. postavlja se pitanje zašto inspektori ne mogu kontrolirati, primjerice, uplate za mirovinsko i invalidsko osiguranje, uplate i doprinose za zdravstveno osiguranje te zašto inspektori tada ne bi mogli dati rješenje koje ima karakter izvršne isprave? Tako bi se u značajnoj mjeri izbjegle situacije da ljudi krenu u mirovinu i onda utvrde kako im nedostaje 4, 5 i

više godina radnog staža osiguranja, jer im nitko nije plaćao njihovo osiguranje. I članak 6. je dvojbena. Ne može se tek tako Zakonom propisati da su po naredbi nadređenog službenika inspektori dužni prekovremeno raditi duže od punog radnog vremena, ako je to nužno radi uspješnog i pravodobnog obavljanja poslova. Jedno je pravodobno obavljanje poslova, a drugo je pitanje hoće li biti uspješno. Ne može se samo ovo propisati, a da se istodobno ne propiše koja prava ti ljudi imaju u takvoj situaciji, primjerice, hoće li im to biti plaćeno. Posebice bi valjalo razmotriti pitanje zaštite i radnika koji rade na crno te stranih radnika. Radi se o ljudima koji su u socijalnoj nevolji. Imamo nevjerojatne situacije da ljude koji pokušavaju svojim radom zaraditi komadić kruha na gradilištima hapsi policija te ih se vodi na razgovor, umjesto da se kažnjava one koji su ih doveli u takve situacije. Treba upozoriti kako je kazna od 30 tisuća do 120 tisuća kuna za poslodavca premalena. Jer, tu je u pitanju zapravo igra velikih brojeva. Klub zastupnika SDP-a predlaže da se Zakon ne donosi po hitnom postupku, nego da ovo bude rasprava u prvom čitanju.

Najviše se radi na crno u graditeljstvu, poljoprivredi, turizmu i ugostiteljstvu te trgovini.

Pero Kovačević (HSP) u ispravku netočnog navoda upozorio je kako se prema Zakonu o državnom inspektoratu uvijek činjenično stanje utvrđuje zapisnikom. Na temelju zapisnika donosi se rješenje ili usmeni nalog. **Mirjana Brnadić (HDZ)** upozorila je kako nije točno da će nastati šteta po državni proračun ukoliko se pokvare namirnice. Naime, tijekom inspeksijskog nadzora sastavlja se zapisnik te se upozori stranku da se uklone sve lako pokvarljive namirnice prije nego se izvrši pečaćenje. Isto tako, pravna i fizička osoba može pisanim putem u roku od 24 sata tražiti da se otpečati prostor i iznesu lako kvarljive namirnice. **Mato Arlović**

(SDP) upozorio je kako je zastupnica **Mirjana Brnadić** iznijela svoje mišljenje a nije ispravljala netočan navod. U Zakonu piše kako može, a to znači da obrtnik ili pojedinac ne mora podnijeti pisani nalog. Znači, ako nastupe štetne posljedice onda će to platiti država.

Nedjelotvorni sudovi

Izmjenama Zakona proširuju se ovlasti i pojačava represija. To je jedno od mogućih rješenja, upozorio je **Nenad Stazić (SDP)**. Siva ekonomija je ogroman problem koji ne muči samo Hrvatsku. Najavljujući borbu protiv sive ekonomije ministar **Ivan Šuker** obećavao je veću efikasnost. Evo, nakon polovice mandata vidimo da u tom pogledu nije učinio ništa. Kako je radio Državni inspektorat do prijedloga ovog Zakona? On podnosi prekršajne prijave. Prijave idu na prekršajne sudove. U 2003. godini nađeno je preko 5000 nezakonito zaposlenih radnika a 2004. još toliko. 2003. godine podneseno je 6200 zahtjeva prekršajnim sudovima, a sudovi su ih riješili svega 1600. Od 4600 odluka po ranijim prijavama 1153 završilo je obustavom zbog zastare. Možemo zaključiti kako su prekršajni sudovi potpuno neefikasni. Znači oni su posve nepodesno sredstvo za borbu protiv sive ekonomije. Naivno je uzdati se u prekršajne sudove. To znaju i poslodavci. Zbog toga je dobro da se inspektoratu povećavaju ovlasti. O čemu zakon nedovoljno vodi računa? Nedovoljno vodi računa o zaštiti radnika. Doći će državni inspektor u veliki trgovački lanac koji zapošljava 2000 trgovaca i naći će tamo 5 nezakonito zaposlenih radnika. Što će učiniti po ovom Zakonu? Izreći će novčanu kaznu, ali izgleda da mora i zabraniti rad na najmanje 3 mjeseca do godinu dana. Postavlja se pitanje što će se dogoditi s ostalim zaposlenicima i tko štiti njihova prava te hoće li im poslodavac isplatiti plaće za tri mjeseca? To su pitanja koja ovaj Zakon ne rješava. On se njima ne bavi. Ne bavi se niti onim radnicima koji rade na povremenim poslovima. Te poslove bi također trebalo regulirati i izbaci ih iz sive zone. U tom smi-

slu kolega **Andrija Hebrang** dao je dva instruktivna primjera Belgije i Francuske. U Belgiji vaučeri, a u Francuskoj čekovi. Odlično. To bi značilo obuhvatiti problem u cijelosti. Vaučeri i čekovi predstavljaju porezne olakšice. Znači nije dovoljna samo batina, koja dolazi u obliku ovog Zakona, nego je potrebna i mrkva kako bi se poslodavce natjeralo u ovu zakonsku sferu. Međutim, porezne olakšice ministar **Ivan Šuker** ne samo da ne namjerava povećavati nego je najavio da će se ukinuti i postojeće. Ostat će jedino batina, a s njom se neće postići suzbijanje sive ekonomije. Evo primjera. Klub zastupnika SDP-a predlagao je uvođenje porezne olakšice na učenje stranih jezika, te da to uđe u osobni odbitak građana po poreznoj prijavi. Kada bi to bila olakšica, onda bi vrijedila nekakva potvrda. Moglo bi se propisati da tu potvrdu može dati samo škola stranih jezika koja dobije licencu od države. Te bi škole državni inspektorat mogao kontrolirati. Plaćanje svim drugim školama stranih jezika, a ima ih na stotine koje možda zapošljavaju nastavnike stranih jezika na crno, ne bi bila porezna olakšica. Zakon je dobar. Pomoći će da se siva ekonomija malo suzbije, ali treba dograditi sustav na način da represija bude kombinirana s poreznim olakšicama.

U ispravku netočnog navoda dr. sc. **Andrija Hebrang (HDZ)** rekao je kako je ministar **Ivan Šuker** jako puno učinio, na primjer nadoknadio je 7,5 milijardi kuna skrivenih rashoda od prethodne Vlade, što je također siva ekonomija. Povećao je ubiranje trošarina i poreza te uspio povećati proračun po stopi od 5% do 6% godišnje.

Strani trgovački lanci prednjače u radu na crno

Milanka Opačić (SDP) upozorila je kako u Hrvatskoj postoji puno dobro napisanih zakona, ali postoje i problemi s njihovom provedbom, dakle s praksom. Inspektorat već godinama ima problema s malim brojem zaposlenika. Vrlo mali broj zaposlenika obavlja veliki broj poslova. Loše je što se izdvajaju odre-

deni poslovi iz Državnog inspektorata. Bila je tendencija da se inspekcijski poslovi u području morskog ribarstva, lovstva, šumskog sjemena i sadnog materijala izuzmu iz Državnog inspektorata, a pod utjecajem pojedinih lobija i u vrijeme koalicijske Vlade. Vidljivo je kako državni inspektori imaju puno problema, ponajprije s ovlastima koje su bile vrlo male i gdje je sve završavalo s prijavama prekršajnim sudovima. Sudovi su ili davali najnižu moguću kaznu poslodavcima koji su kršili zakone ili su u velikom broju slučajeva ti predmeti otišli u zastaru. Po nekim izračunima na sivu ekonomiju odlazi oko 15 milijardi kuna. Za sivu ekonomiju doista treba tražiti efikasna sredstva jer je nedopustivo da ovoliki novac završava u džepovima pojedinaca umjesto u državnom proračunu. Vrlo veliki broj kršenja prava odnosi se na zapošljavanje radnika na crno bez uplata mirovinskog i zdravstvenog osiguranja. U ovom zakonu ide se na vrlo rigorozne mjere, čak do toga da se mogu zatvoriti i poduzeća. Imali smo podatke da su veliki trgovački lanci prepuni ljudi koji rade na crno, ljudi koji rade i po 12 sati dnevno. Ti trgovački lanci često dolaze iz zemalja EU. U Hrvatskoj se ponašaju sasvim drugačije, i to samo stoga što ovdje nema sustava koji će im dati po prstima. U mnogim zemljama EU postoje vrlo rigorozni načini obračunavanja s takvim poslodavcima do mjere da im se može trajno zabraniti bavljenje određenom djelatnošću. U nekim izvješćima Državnog inspektorata naglašava se i to kako postoji vrlo velik broj djece koja rade. Ta su djeca pronađena u mnogim našim tvrtkama. To je završilo na prekršajnim sudovima i ponovo nismo dobili efikasnu zaštitu. Nije imanentno djeci da rade. Za djecu je da se igraju i žive bezbrižno, a ne da rade u nekakvim postrojenjima ili na poljima. Sjetimo se samo tužne sudbine romske djece u Međimurju. Oni su se utopili nakon rada u polju na vađenju krumpira za nadnicu. Tada su izjave nekih ljudi iz policije bile vrlo nedolične. Išla je naime izjava iz MUP-a kako su djeca veselo radila te kako to njima nije bio teret. Kada

je u pitanju rad djece i maloljetnika koji je protuzakonit, državnom inspektoratu trebalo bi dati jače ovlasti.

Bizarni primjeri

Miroslav Korenika (SDP) upozorio je kako je potrebno omogućiti državnim inspektorima daleko bolje uvjete rada. Također treba nastaviti puno brže nego do sada reformu pravosuđa. Jer ono što državni inspektorat dobro napravi, često zapne na sudovima. U članku 2. govori se o obvezi poslodavca da radnike u propisanim rokovima prijavljuju nadležni tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja. Praksa govori sasvim drugo. Često poslodavci zapošljavaju ljude na mjesec dana. Znači stalno se odvija rad na određeno vrijeme. U jednom novinama objavljen je dosta bizaran primjer. Jedan trgovac svaki tjedan prima na probni rad 7 radnika, od kojih naplaćuje 30 kuna na dan za uporabu sanitarnih prostora, struje, vode i sanitarnog materijala. Dakle 210 kuna po čovjeku tjedno, odnosno za 7 radnika 1470 kuna. Nakon 7 ili 10 dana ti ljudi dobiju otkaz, a da nema prijave niti za mirovinsko niti zdravstveno osiguranje. Prema tome, trebamo donijeti neki sigurnosni mehanizam da ti radnici budu zaštićeni. Objavljeno je u medijima, a nismo čuli demanti, iz stranih trgovačkih lanaca kako se posebno obilježavaju radnice koje imaju mjesečnicu. One ne smiju koristiti sanitarni čvor! Tako nešto tim trgovcima ne bi palo na pamet napraviti u matičnim zemljama. Posebno zabrinjava prodaja alkoholnih i duhanskih prerađevina maloljetnicima. O tome nemamo prilike dobiti izvješće državnog inspektorata. Morali bi se pozabaviti time koliko je bilo prijava i koliko su ih prekršajni sudovi riješili ako se u ugostiteljskim i trgovinskim objektima maloljetnicima prodaju alkohol i duhanske prerađevine. Posebno treba upozoriti na članak 17. i pitanje da pojedine robe ne odgovaraju deklaracijama o kakvoći. Treba se sjetiti afere uz GMO prisutan u hrani. Nikad do kraja nismo dobili izvještaj ili informaciju o čemu se stvarno radilo. U članku 19. govori se kako bi poslodavci koji

primaju radnike drugog poslodavca trebali kontrolirati jesu li ovi prijavljeni na obavezno mirovinsko i osnovno zdravstveno osiguranje. S tim u vezi nužno je preciznije definirati kako vršiti tu kontrolu, jer to može ostati mrtvo slovo na papiru. Dok ide komunikacija između jednog i drugog poslodavca te Hrvatskog zavoda za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, poslovi će biti gotovi.

Zakon pokazuje tihi sukob unutar izvršne vlasti oko toga što ostaviti u nadležnosti Državnog inspektorata a što zadržati u ministarstvima.

Pero Kovačević (HSP) ponovio je stajališta **Kluba zastupnika HSP-a** o čemu smo već rezimirali. Pritom je među ostalim upozorio kako bi sve inspekcije trebalo staviti pod okrilje državnog inspektorata i vezati ih izravno za predsjednika Vlade. Sada je situacija takva da neće, primjerice, ministar zdravstva ili poljoprivrede i šumarstva reći kako im inspekcije slabo rade. A one ne samo da slabo rade nego ne rade uopće. Jedno vrijeme zdravstvena inspekcija imala je jednog liječnika inspektora. Sanitarna inspekcija također ima ogroman broj propusta. Prema prosudbama u Hrvatskoj ima oko 120 tisuća radnika koji rade na crno. Oni moraju raditi jer nemaju druge mogućnosti. Nadalje, mnogi poslodavci ne poštuju zakonske odredbe niti odredbe iz kolektivnog ugovora. Ako radnik to prijavi, može očekivati redovni ili izvanredni otkaz. Zbog toga treba ići na inačicu da će u tim situacijama kada, dakle, inspektor utvrdi takvu nepravilnost, donijeti rješenje koje će imati ovršnu snagu. Ima čak situacija da država, Vlada, ministarstva, županije, gradovi, općine angažiraju proizvođače koji imaju radnike na crno. To je ogroman problem. Ogroman su problem i naša loša rješenja u Zakonu o strancima. Stranac dobiva radnu dozvolu bez problema. Velik je broj trgovačkih društava, obrtnika i poduzet-

nika koji se ponašaju onako kako treba - pravovremeno uplaćuju poreze, isplaćuju radnicima plaće i sve naknade. Oni su sada u problemu jer država ne poduzima mjere da spriječi njima nelojalnu utakmicu onih koji rade protivno Hrvatskim zakonima i ostvaruju protupravno stečenu dobit.

Ne može se reći kako je učinjena greška kod razdiobe između državnog inspektorata i pojedinih ministarstava, upozorio je **Božidar Pankretić (HSS)**. Ministarstva kontroliraju određenu proizvodnju. U prometu je nadležan državni inspektorat.

Dugotrajni radni sporovi

Gordana Sobol (SDP) upozorila je kako ovo što se predlaže zakonom apsolutno nije dovoljno jer niti sutra nećemo biti u situaciji da na adekvatan način suzbijemo sivu ekonomiju niti da zaštitimo pravo na rad i radnike. Ovo su parcijalna rješenja. Bez izmjena i dopuna drugih zakonskih propisa ovo će ostati samo mrtvo slovo na papiru. Da bi se uopće pokušalo riješiti sve ono što se nagomilalo u području radnih odnosa, zapošljavanja i rada na crno, potrebna je politička odluka i volja da se ti problemi krenu rješavati. Toga nema dovoljno. U obrazloženju predlagatelj navodi brojke koje se odnose na 2003. i 2004. godinu. Ništa nije bolje ni ove godine. Evo primjera. Za prvih 8 mjeseci bilo je 7798 radnika koji su radili nezakonito. Broj stranaca koji su radili protivno propisima bio je 947. Od tog broja, 730 radnika zatečeno je na područjima Splita i Rijeke. To navodi na zaključak kako je najveći broj nezakonitog zapošljavanja i rada stranaca na crno u turističkim djelatnostima i građevini. Međutim, nije problem samo rad na crno. Tako je za prvih 8 mjeseci u nezakonitom prekovremenom radu nađeno 4169 radnika. U noćnom nezakonitom radu nađeno je 350 radnika, od toga 325 žena. Broj prijava za pokretanje prekršajnog postupka definitivno se ne smanjuje. U prvih 8 mjeseci podneseno je 4720 zahtjeva. Nitko ne zna koliko će od tih zahtjeva za godinu ili dvije ući u zastaru. Zako-

nom je utvrđeno kako svi postupci iz radnog odnosa imaju završiti u roku od 6 mjeseci. Naša praksa pokazuje kako radni sporovi koje pokreću radnici strašno dugo traju. Radnik je uvijek taj koji mora dokazivati da je bilo određenih nepravilnosti.

Ključ u bravu

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) rekla je kako položaj radnika i radništva nikada od osnutka Hrvatske nije bio teži nego danas. Do 2000. godine imali smo pljačku u privatizaciji. U zadnjih godinu i pol ukinute su jako važne norme i odredbe koje su radniku koliko-toliko jamčile bar osnovno pravo a to je pravo na isplatu plaće. Vlada je utvrdila mogućnost da oni vlasnici koji su ostali dužni državi i nisu isplatili radnike, pod parolom "Hitro" osnuju novu tvrtku. Nitko nema ništa protiv brzog osnivanja tvrtki, ali ne za one koji varaju državu i radnike. Svaki pomak da se spriječe nezakonitosti u smislu varanja države te da se zaštite radnici naspram poslodavaca u javnosti se dočekuje s velikim odobravanjem. Treba pozdraviti korak prema discipliniranju poslodavaca. Pogotovo je hvale vrijedna mjera "ključ u bravu" za izvjesne prekršaje. Ali ona je nedostatna u cilju daljnje zaštite države i radnika od potkradanja. Da bi država tako postupala, mora i sama ispuniti svoje obveze. Država želi disciplinirati poslodavce. Međutim i dalje je, izgleda, popustljiva prema najjačima. Hrvatskoj su potrebna strana ulaganja. Upravo sa stranim ulaganjima ušao je kapital koji se nevjerojatno ponaša, ponaša se prije svega protuzakonito. Nismo niti ispitivali koje je porijeklo tog kapitala. Činjenica je kako strani vlasnici prednjače u nezakonitostima svake vrste. Tu bi inspekcija trebala biti stroža. Više se kontroliraju domaći nego strani vlasnici. Imamo čak situaciju da Madžari koji su vlasnici kuća ili apartmana u njima drže goste. To nije sporadična nego raširena pojava. Nedavno je u Austriji održan skup gdje se je raspravljalo o položaju radništva u tranzicijskim zemljama. Hrvatska je zauzela prvo mjesto. Naime, najviše

u nas ima onih radnika koji uopće ne dobivaju plaću. Ovim mjerama i dobrim namjerama nema prigovora, ali zašto se nije išlo šire u izmjene, tako da se prije svega zaštite radnici? Gotovo sva prava radnik ostvaruje pred sudom. Država koliko-toliko sebe želi zaštititi dok radnika ostavlja na milost i nemilost dugotrajnog parničenja.

Prekršajni sudovi nepodesno su sredstvo za borbu protiv sive ekonomije.

Potpuno je netočno kako Vlada institutom "Hitro.hr" omogućuje onima koji varaju državu da još brže otvaraju svoje obrte ili dobivaju potrebne dokumente, rekao je u seriji ispravaka netočnih navoda **Velimir Pleša (HDZ)**. Upravo suprotno. **Krunoslav Markovinić (HDZ)** rekao je kako je upravo prethodna koalicijska Vlada poslije 2000. godine pokazala kako opljačkati radnike. **Vladimir Pleško (HDZ)** rekao je kako je upravo ovaj Zakon dokaz da Vlada ne štiti strance na štetu domaćih građana. **Frano Matušić (HDZ)** rekao je kako je potpuno netočan navod da Hrvatska Vlada ne poštuje obveze proistekle iz kolektivnih ugovora. Upravo Vlada iz 2000. godine nije poštivala te obveze tako da danas imamo situaciju da su žiro računi brojnih škola blokirani.

Posao inspektora izuzetno odgovoran, težak i opasan

Mirjana Brnadić (HDZ) je rekla kako je posao inspektora izuzetno odgovoran, težak i opasan. Inspektori rade u vrlo delikatnim uvjetima na terenu. Kakve su njihove plaće? Plaća inspektora III. vrste s 15 godina radnog staža, srednje stručne spreme, iznosi oko 3600 kuna, visoke stručne spreme 4800 kuna, a viši inspektor visoke stručne spreme s toliko godina radnog staža ima plaću 5600 kuna. Sustav plaća inspektora uređen je Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. U vezi s plaćama i drugim materijalnim pravima inspek-

tora taj zakon tek propisuje da će se ta prava urediti posebnim zakonom. Stoga bi trebalo u budućem zakonu o plaćama državnih službenika naći mjesta i za odredbe o plaćama inspektora s ciljem da se povećaju. Plaće im treba približiti plaćama u pravosudnim tijelima, jer se samo na taj način može osigurati da svi sudionici u sprječavanju nezakonitih pojava imaju jednak položaj.

Posebno zabrinjava prodaja alkoholnih pića i duhanskih prerađevina maloljetnicima. O tome do sada nismo imali prilike dobiti izvješće Državnog inspektorata.

Treba čestitati ovoj Vladi što se uhvatila u koštac sa sivom ekonomijom kao jednim od zala našega društva, naglasila je **Ana Lovrin (HDZ)**. Šteta od sive ekonomije materijalno je vrlo velika. Radi se o 15 milijardi kuna. Može se samo zamisliti koliko bi tim iznosom mogli poboljšati standard građana. Ali još je veća šteta od sive ekonomije osjećaj društvene nepravde onoga koji uredno podmiruje obeze prema državi i kraj sebe gleda onoga koji se neopravdano bogati i ostaje nekažnjen. Nepravda je i prema nelegalno zaposlenom radniku, koji ne ostvaruje prava iz radnog odnosa. Treba posebno pohvaliti efikasnu mjeru "ključ u bravu" ili pečaćenje po usmenom nalogu inspektora. Najosjetljiviji aktualni problemi su rad na crno i najnovija pojava u ugostiteljskoj i turističkoj djelatnosti, nelegalno iznajmljivanje od strane stranaca. Plaćanje paušalne pristojbe jedna je od mjera u suzbijanju sive ekonomije. To je ministarstvo turizma dobro napravilo, kao što je dobro sredilo stvari u crnom čarteru. Točno je kako je ta mjera izazvala niz drugih nepravdi. Obično su mjesta, domaći ljudi, prijavili svoje dvije ili tri sobice i plaćali paušal. Pored njih su se bahatili stranci koji su iznajmljivali apartmane potpuno neprijavljeno. Državni inspektorat nije imao načina djelovati prema strancima, nije znao tko

su vlasnici. Ovdje mu se omogućava da zapečati objekt i čeka neka se vlasnik javi, da onda to u postupku riješe.

Četrdeset tisuća nadzora turističko-ugostiteljskih objekata

Od Državnog inspektorata i od svakog tijela državne uprave uvijek se očekuje nešto više, upozorio je **Ante Markov (HSS)**. Uvijek se očekuje da tijela državne uprave riješe i daju odgovor na ono na što ne mogu dati ako nisu posložene sve druge stvari u gospodarstvu. Pitanje turizma apostrofirano je u ovim izmjenama i dopunama. Postavlja se pitanje treba li raspraviti i o modelu povrata na turističku inspekciju? Turizam ima preko stotinu podzakonskih propisa koji su bitni za ustanovljavanje činjenica koje državni inspektorat mora utvrditi. Nije jednako pregledati koksaru i tvornicu cementa i nakon toga zaputiti se u ugostiteljski objekat ili hotel i dati ispravan pravorijek i ući u meritum problema. To je jedan od razloga zbog kojih bi trebalo razmisliti da se pojedine djelatnosti u okviru Državnog inspektorata izdvoje te da se inspektori isključivo bave određenim pitanjima. Ove sezone turistička inspekcija u okviru državnog inspektorata provela je preko 40 tisuća nadzora turističko-ugostiteljskih objekata. Paušalni način naplate boravišne pristojbe dao je svoje rezultate. Broj posjetitelja u privatnom smještaju značajno se povećao, a u nekim županijama i 35% do 40%. Taj dio paušalnog načina izračuna boravišne pristojbe trebalo bi dodatno humanizirati i razredno upotpuniti. Ono bitnije je činjenica da su predmet inspekcijских nadzora u 99,9% slučajeva bili oni koji imaju paušal. Znači, oni su unaprijed određeni da plate i platit će svoj paušal u iznosu 300 kuna boravišne pristojbe i 300 kuna poreza. Njima su se nalazile greške da nisu izdavali račune te da nemaju liječnički pregled. Svi ostali koji nisu bili na spisku da se bave djelatnošću iznajmljivanja uopće nisu bili predmet obrade turističkih inspekcija. Oni su se bezbrižno

bavili iznajmljivanjem na crno i oni nisu u ovom materijalu. Prema projekcijama analitičara siva zona kreće se između 18% i 30% koja se bavi turističkom djelatnošću a da za to nema valjane papirne niti plaća porez. Mjere koje je nužno poduzeti ako želimo ovu sivu zonu pretvoriti u bijelu jesu da se takav objekat u kome se ustanovi da borave osobe na crno mora zapečatiti. To je jedina mjera koja će dovesti do toga da svi plaćaju ono što je zakonom predviđeno.

Objekti bez uprabne dozvole

Zvonimir Mršić (SDP) rekao je kako izmjene Zakona koje se predlažu vode u barem dva smjera. Jedan je pojačana zaštita prava radnika, a drugi je zaštita tržišne utakmice. Ovdje piše kako za provedbu zakona nije potrebno osigurati dodatna sredstva u državnom proračunu. To nije točno. Ako se ne izdvoje dodatna sredstva da se zaposle novi ljudi, da se osiguraju nova vozila, komunikacijska sredstva, kompjuteri i prostori, zakon se neće moći provoditi. Stoga bi trebalo barem u proračunu za 2006. godinu osigurati sredstva koja će omogućiti realizaciju Zakona. Govori se o crnoj i sivoj ekonomiji, crnom tržištu i crnom zapošljavanju. To jest problem. Međutim, puno je veći problem zaštite radnika koji rade a nisu za to plaćeni čak niti prema Zakonu o radu. Danas imamo situaciju da u velikim trgovačkim lancima, ugostiteljstvu i turizmu radnici rade na način da im se isplaćuje samo prva smjena i to samo radnim danom. Radnici izgleda ne rade drugu smjenu, nemaju noćni i prekovremeni rad, rad subotom, nedjeljom i blagdanom. Tada rade ali za to nisu plaćeni. Zato je dobro što je u ovaj zakon ugrađena odredba kako Državni inspektorat to može kontrolirati. Naš Zakon o radu rekao je koliko prekovremenog rada smije biti tjedno. Prema tome nemoguće je da poslodavci s brojem radnika koje prijavljuju mogu organizirati rad u radnom vremenu u kojem rade. Ono što brine je kako je bilo moguće primjerice obavljati posao u prostorima koji su nelegalno sagrađeni? Ovdje se govori o iznajmljivanju

apartmana. Na moru ima koliko hoćete dućana i ugostiteljskih objekata koji su bez građevinske dozvole. Netko je dao dozvolu i tamo ljudi rade. Što ćemo sada? Zatvoriti dućan zbog minimalnih tehničkih uvjeta. Imamo i škola koje nemaju uporabnu dozvolu jer nisu prošle tehnički pregled. Imamo bolnica koje nemaju uporabnu dozvolu. Imamo i autobusni kolodvor koji nema uporabnu dozvolu. Sivu i crnu ekonomiju nećemo suzbiti tako dugo dok su nezaposleni spremni raditi bilo što za bilo kakve novce, jer im je to potrebno da bi prehranili svoju obitelj.

Prema prosudbama, u Hrvatskoj oko 120 tisuća radnika radi na crno.

Pero Kovačević (HSP) rekao je kako je netočno da će trebati osigurati dodatna sredstva za provedbu ovoga Zakona. Naime, isti inspektori dobit će samo ovlasti za sankcioniranje svih onih područja o kojima je ovdje bilo riječi. A **Mirjana Brnadić (HDZ)** rekla je kako je prema zakonu o obrtu nekada bilo moguće dobiti dozvolu o ispunjenju minimalnih tehničkih uvjeta i otvoriti objekt. Sada to više nije moguće. U odgovoru na repliku **Zvonimir Mršić (SDP)** rekao je da se ne radi samo o obrtu, nego ima i poduzeća te trgovačkih društava koja rade u prostorima ne samo bez minimalnih tehničkih uvjeta nego i u nelegalno sagrađenim objektima. Ima ogroman broj objekata bez uporabne dozvole u kojima se odvijaju djelatnosti. Sada će to sankcionirati državni inspektorat. Ali postavlja se pitanje tko je odgovoran za to da se može odvijati djelatnost u bespravno sagrađenom objektu?

Čija su briga radnici?

Vladimir Pleško (HDZ) naglasio je kako je ovaj zakon u mnogim stvarima veliki korak u rješavanju problematike sive i crne gospodarske djelatnosti. Siva djelatnost je tamo gdje postoje registri-

rani poduzetnici i obrtnici, mala poduzeća ili poduzeća, ali koji ne poštuju sve zakone i pozitivne propise. U crnoj gospodarskoj djelatnosti radi se na divlje, bez ikakvih prijava, rješenja, gdje oni koji se bave takvom djelatnošću ne uplaćuju državi poreze i doprinose. U tim stvarima prednjače djelatnosti građevinarstva, usluga u ugostiteljstvu i trgovini. Predložene izmjene i dopune treba podržati. Svi smo imali prilike platiti neku uslugu majstorima, instalaterima, soboslikarima koji za to nisu izdali račun. Moramo krenuti od nas i tražiti račun za svaku uslugu, jer ćemo tako na najbolji način sprječavati sivu gospodarsku djelatnost. Crnu gospodarsku djelatnost kroz ovaj zakon najbolje će riješiti Državni inspektorat. Zato treba pozdraviti odredbe koje govore o zatvaranju na određeni rok. Kolega Nenad Stazić rekao je kako će zbog tri neprijavljena djelatnika u nekakvom trgovačkom lancu stotinu drugih djelatnika ostati bez posla. Vlasnika trgovačkog lanca ne interesira niti tri niti sto radnika. Njega interesira dobit. A ako mu se zabrani djelovanje na tri mjeseca ili 30 dana onda će dobro paziti da ne dođe u takvu situaciju.

Zvonimir Mršić (SDP) rekao je u replici kako je radniku koji ne može ostvariti svoja prava sasvim svejedno tko je za to kriv, bivša, ova ili neka buduća Vlada. Imamo situaciju da se flagrantno krši Zakon o radu. Sindikalna scena nedovoljno je moćna da osigura primjenu Zakona o radu, a još manje kolektivnih ugovora. Bilo bi dobro da umjesto govora o tome što je učinila neka bivša Vlada razmotrimo kako da zaštitimo radnike koji rade, a primaju minimalne plaće. U odgovoru na repliku **Vladimir Pleško (HDZ)** podsjetio je kako je danas tema rasprave izmjena i dopuna Zakona o Državnom inspektoratu. U mnogim poduzećima i trgovačkim društvima ima kršenja Zakona o radu, ali to će se rješavati kroz raspravu kada to dođe na dnevni red.

Dragutin Lesar (HNS) rekao je kako je zastupnik **Vladimir Pleško** zamjerio svima koji su u raspravi spomenuli Zakon o radu i kolektivni ugovor. Međutim, daleko bi lakše raspravljali o ovom

Zakonu da je Vlada u obrazloženju napisala da je Zakon bio predmet rasprave na Gospodarsko-socijalnom vijeću i da su ga socijalni partneri podržali. Ali o tome ne znamo ništa. Članak 2. ovog prijedloga suština je kada je radništvo u pitanju. Zakon o radu i kolektivni ugovor reguliraju područje plaća, a ovaj članak kaže da će inspektori to kontrolirati. Kolektivni ugovor o najnižoj plaći propisuje da je to 2080 kuna. Čak 43 tisuće radnika dobilo je plaću nižu od toga iznosa. Nije bilo niti jedne prijave Državnog inspektorata zbog isplate takvih plaća. Nadalje, rad nedjeljom treba kontrolirati u nedjelju, a ne u ponedjeljak na temelju pisanih izjava zaposlenika koje potpisuju pod pritiskom. U odgovoru na repliku **Vladimir Pleško (HDZ)** pojasnio je kako je htio uputiti da se više vremena u raspravi posveti ovom Zakonu te da se kroz raspravu vidi postoji li mogućnost dogradnje i poboljšanja propisa kako bi bili kvalitetniji. U članku 6. stoji da su inspektori državnog inspektorata dužni po nalogu nadređenog službenika obavljati inspekcijski nadzor i duže od punog radnog vremena. Praktički time se daje mogućnost da se inspekcijski nadzor obavlja subotom, nedjeljom ili bilo koji dan. Kolegu **Vladimira Pleška**, rekao je **Nenad Stazić (SDP)**, previše ne zabrinjava sudbina onih radnika koji će trpiti štetu zbog toga što je inspektor pronašao pet neprijavljenih radnika. Inspektor će izreći najmanje tri mjeseca zabrane rada a može i godinu dana. Što će se dogoditi sa ostalih 500, 1000 ili 1500 radnika? Kažete da taj vlasnik trgovačkog lanca ne brine ni za onih tri niti za 1500 radnika. Ali nas i Vladu treba brinuti. Nije dobro ako se kažnjavanjem poslodavca kažnjavaju i radnici. U odgovoru na repliku **Vladimir Pleško (HDZ)** upozorio je kako poduzeće koje dobro posluje uopće neće razmišljati o tome ima li tri neprijavljena radnika. **Josip Leko (SDP)** nazvao je iluzijom tvrdnju kako će se represijom razriješiti siva ekonomija, pogotovo kada inspektorske mjere skoro više pogađaju radnike nego poduzetnike. Više vrijedi modernizacija hrvatskih željeznica nego deset inspekcija. Nažalost, ona je izostala. Više vrije-

di 100 radnih mjesta nego velike ovlasti inspekcije. Prema tome moramo voditi brigu o tome kakvi su efekti represije i kažnjavanja. To se uglavnom prebacuje na radnike. Velimir Pleško (HDZ) podsjetio je kako se pri kaznama od 50 kuna za nevezanje pojasa nitko nije vezao. Sada kada je kazna 500 kuna svi se vežemo. Znači zakonskom represijom moguće je uvođenje reda.

U završnom osvrtu glavni inspektor državnog inspektorata mr. sc. **Kruno Kovačević** rekao je kako je Državni inspektorat sustav od 950 ljudi. Riječ je o jednoj od 28 inspekcija koje postoje u

Hrvatskoj. Možda smo u paketu mjera koje Vlada provodi napravili prvi iskorak. U konačnici možemo pohvaliti činjenicu kako imamo konsenzus svih političkih stranaka da se inspektorima daju veće ovlasti u njihovom postupanju.

Time je višesatna rasprava bila okončana.

GLASOVANJE

Klub zastupnika SDP-a i Klub zastupnika HSU-a predložili su donošenje zaključka kako je o ovom Prijedlogu zakona provedena rasprava u prvom

čitanju. Međutim, taj zaključak nije prihvaćen. "Za" zaključak glasovalo je 29 zastupnika, "suzdržanih" je bilo 5, a "protiv" 62.

Vlada je kao predlagatelj Zakona prihvatila sve predložene amandmane koje su podnijeli zastupnici i pojedina saborska radna tijela. Time su amandmani postali sastavnim dijelom Zakona.

Nakon toga glasovanjem je prihvaćen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Državnom inspektoratu (96 "za" i 2 "suzdržana").

A. Š.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O DOSTAVI U INOZEMSTVO SUDSKIH I IZVANSUDSKIH DOKUMENATA U GRAĐANSKIM ILI TRGOVAČKIM STVARIMA

Međunarodna pravna pomoć

Zastupnici su jednoglasno prihvatili Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim ili trgovačkim stvarima, čiji je predlagatelj Vlada RH, zajedno s prihvaćenim amandmanom od predlagatelja Odbora za zakonodavstvo. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo zastupnici su većinom glasova donijeli Zaključak kojim se ovlašćuje Stručna služba Hrvatskoga sabora da obavi redakciju teksta ovoga zakona prije njegove objave u "Narodnim novinama".

Konvencijom je uređena međunarodna pravna pomoć dostavom sudskih i izvansudskih akata u građanskim ili trgovačkim stvarima s ciljem poboljšanja i olakšavanja ostvarivanja uzajamne pravne pomoći pojednostavljenjem i ubrzanjem postupka, te da se stvore odgovarajući mehanizmi kako bi se osiguralo da primatelj

dokumenata bude na vrijeme obaviješten o sudskim i izvansudskim dokumentima koji se dostavljaju u inozemstvo.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, ministrice pravosuđa **Vesne Škare-Ožbolt**. Ministrica je rekla da međunarodna pravna pomoć u građanskim stvarima obuhvaća dostavu pismena hrvatskih pravosudnih tijela strankama koje se nalaze u inozemstvu, zatim, dostavu pismena stranih pravosudnih tijela strankama koje se nalaze u RH, obuhvaća i upućivanje zamolnice za pružanje pravne pomoći u poduzimanju određenih procesnih radnji i pribavljanja obavijesti o stranom pravu, legalizaciji isprava i drugim stvarima.

Ističe da je navedena materija većim dijelom uređena međunarodnim ugo-

rima i to dvostranima i višestranima, a djelomično domaćim zakonom, Zakonom o parničnom postupku.

Zakon se primjenjuje onda kada nije zaključen međunarodni ugovor, odnosno ako međunarodnim ugovorom određeno pitanje nije u potpunosti uređeno.

Naglasila je da Hrvatska temeljem sukcesije primjenjuje dvostrane međunarodne ugovore koje je sklopila bivša SFRJ, a kojom je uređena međunarodna pravna pomoć u građanskim stvarima, između ostalih dostava pismena, i to sa dvadesetak zemalja.

Konvencija sadrži također i odredbe o dostavi pismena, tj. o načinu dostave pismena, odredbe o jeziku, a Dodatak Konvencije iz 65. sadrži obrasce, odnosno ogleadne primjerke o tome kako trebaju biti sastavljene zamolnice za dostavu odnosno što državama ugovornicama olakšava pružanje pravne pomoći.

Izrazila je uvjerenje da će potvrđivanjem Konvencije o dostavi u inozem-

stvo sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim i trgovačkim stvarima od 15. studenoga 65. godine Hrvatska unaprijediti svoju međunarodnu pravnu pomoć s velikim brojem država u cilju upravo poboljšavanja ostvarivanja uzajamne pomoći.

Vlada prihvaća amandman Odbora za zakonodavstvo, s time što je očigledno omaškom pogrešno navedeno da se amandman daje na članak 3., a ustvari daje se na članak 4., zaključila je ministrica.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupire donošenje ovog Zakona i ne protivi se prijedlogu predlagatelja da se ovaj Zakon donese po hitnom postupku.

Odbor za pravosuđe predmetni zakon raspravio je u svojstvu matičnog radnog tijela. Predstavnik predlagatelja uvodno je istaknuo da se Konvencijom uređuje međunarodna pravna pomoć u dostavi sudskih i izvansudskih akata u građanskim ili trgovačkim stvarima s ciljem ostvarivanja uzajamne pravne pomoći kako bi primatelj dokumenta bio na vrijeme obaviješten o sudskim i izvansudskim dokumentima koji se dostavljaju u inozemstvo.

U raspravi su članovi Odbora podržali donošenje Prijedloga zakona istaknuvši njegovo značenje u pravcu efikasnijeg postupanja u dostavi sudskih i izvansudskih dokumenata.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi ministrice pravosuđa, **Vesne Škare-Ožbolt**, u ime **Odbora za pravosuđe** izvješće je podnijela **Ana Lovrin (HDZ)**. Uslijedila je rasprava po klubovima zastupnika.

Poboljšanje i olakšavanje uzajamne pravne pomoći

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je **Emil Tomljanović (HDZ)**. Konstatirao je da ovaj Prijedlog Klub podupire u cijelosti. Konvencija datira još od 15. studenoga 1965. godine, a Hrvatska je već sklopila dvostrane ugovore o pružanju pravne pomoći u građanskim stvarima s velikim brojem država koje su potpisnici predmetne Konvencije, te je kao država stranka i Haške konvencije o građanskom postupku koja datira još od 1. ožujka 1954. godine, komentirao je Tomljanović.

Rekao je da se Konvencijom uređuje međunarodna pravna pomoć u smislu dostave sudskih i izvansudskih akata u građanskim ili trgovačkim stvarima, a osnovni cilj tog međunarodno-pravnog dokumenta je poboljšanje i olakšavanje ostvarivanja uzajamne pravne pomoći, koja se oslikava uglavnom na dva načina: prvo, pojednostavljivanje i ubrzanje samog postupka dostave pismena u inozemstvo, i drugo, stvaranje mehanizama osiguranja da primatelj dokumenata bude pravovremeno obaviješten o sud-

skim i izvansudskim dokumentima koji se dostavljaju u inozemstvo.

Ovome treba dodati da se Konvencija primjenjuje, a kako je to propisano u članku 1. iste, u svim onim situacijama u građanskim i trgovačkim predmetima kada je za potrebe postupanja nužno poslati sudske ili izvansudske dokumente na dostavu u inozemstvo.

Shodno članku 14. Konvencije sve poteškoće koje mogu nastati u vezi sa slanjem sudskih dokumenata na dostavu rješavaju se diplomatskim putem.

Zaključno je rekao da zakon treba sagledavati u sklopu postupka usklađivanja hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvom i pravnim standardima EU s jedne strane, a s druge strane s obzirom na prirodu potvrđivanja međunarodnih ugovora u kojima država i formalno izražava spremnost da bude vezana već potpisanim međunarodnim ugovorima.

Amandman koji je predložio Odbor za zakonodavstvo predlagatelj je prihvatio. Uslijedilo je glasovanje o Konačnom prijedlogu zakona.

Zastupnici su jednoglasno, sa 92 glasa "za" donijeli predloženi zakon. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo glasovalo se o slijedećem Zaključku: Ovlašćuje se Stručna služba Hrvatskog sabora da obavi redakciju teksta ovog zakona prije njegove objave u "Narodnim novinama". Ovaj Zaključak podržan je većinom glasova zastupnika, sa 90 glasova "za" i 3 "suzdržana".

S.Š.

PRIJEDLOG ZAKONA O ELEKTRONIČKOM DOKUMENTU

Pravna osnova za uporabu i promet

Hrvatski je sabor nakon rasprave prihvatio Prijedlog ovog zakona kojim će se omogućiti javna, nesmetana i pravno utemeljena uporaba i

razmjena elektroničkih dokumenata, kako navodi predlagatelj, Vlada RH.

O PRIJEDLOGU

Predloženim zakonom regulira se jedno novo područje djelovanja gos-

podarskih subjekata, građana i državnih institucija - uporaba i promet elektroničkih dokumenata u RH, postupke vezane za izradu, promet, uporabu, pohranu i čuvanje informacijskih sadržaja ugrađenih u elektronički dokument uz primjenu informacijske i komunikacijske opreme (računalni i srodni uređaji i programi).

To područje dosad nije bilo zakonski regulirano, što može predstavljati značajnu prepreku u razvoju elektroničkog poslovanja i u tom smislu općenitog gospodarskog razvoja RH.

Donošenjem ovog zakona, uz djelovanje već donesenog Zakona o elektroničkom potpisu i Zakona o elektroničkoj trgovini, omogućit će se javna, nesmetana i pravno utemeljena uporaba i razmjena elektroničkih dokumenata uz stvaranje povjerenja najšire javnosti u djelovanje institucije elektroničkog dokumenta, čime će se stvoriti prostor za intenzivnije djelovanje sustava elektroničkog poslovanja te razvoja elektroničke uprave.

Donošenjem ovog zakona, uz djelovanje već donesenog Zakona o elektroničkom potpisu i Zakona o elektroničkoj trgovini, omogućit će se javna, nesmetana i pravno utemeljena uporaba i razmjena elektroničkih dokumenata uz stvaranje povjerenja najšire javnosti u djelovanje institucije elektroničkog dokumenta, čime će se stvoriti prostor za intenzivnije djelovanje sustava elektroničkog poslovanja te razvoja elektroničke uprave.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupre donošenje ovog zakona, a na njegov tekst dao je više primjedbi počevši od toga da treba uskladiti pojedine odredbe, rješenja

uređiti na razvidan način do potrebe preispitivanja pojedinih rješenja.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav predlaže Hrvatskom saboru da prihvati predloženi zakon. Njegove primjedbe odnose se na potrebu jezičnog usklađivanja teksta sa standardnim hrvatskim jezikom (mjesto riječi "dokument" "isprava" itd.) te mijenjanje kaznenih odredbi.

Odbor za informiranje, informatizaciju i medije također je predložio Hrvatskom saboru prihvaćanje ovog zakonskog prijedloga.

RASPRAVA

Sve napredniji načini korištenja elektroničkog poslovanja

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu uvodno je govorila zamjenica državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za e-Hrvatsku dr.sc. **Dijana Šimić**. Svrha ovog zakona je pospješiti i potaknuti primjenu elektroničkog poslovanja u RH. Trenutno u Hrvatskoj internet koristi 1,2 milijuna građana i od 2003. godine to je rast od 600 000 novih korisnika. Takav rast korisnika ubuduće se ne može više očekivati i on će biti umjereniji, no s druge strane očekujemo da će postojeći korisnici na sve napredniji način koristiti usluge na internetu. To se prvenstveno odnosi na intenzitet korištenja usluga elektroničkog poslovanja. U Hrvatskoj sada nešto manje od 20 posto korisnika interneta rabi neke od usluga elektroničkog poslovanja.

Hrvatska u rastu internetske trgovine prati svjetske trendove i u 2004. opseg elektroničkoga poslovanja iznosio je 363 milijuna američkih dolara, što je rast od gotovo 86 posto u odnosu na prethodnu godinu. Najuspješniji oblici elektroničkog poslovanja u RH su on line turizam, internetsko bankarstvo i elektronička trgovina, navela je, među ostalim zamjenica državnog tajnika, dodajući da porast primjene elektroničkog poslovanja usporava pravna nesigurnost. Jedan od najvećih problema na ovom području

je uređenje čuvanja elektroničkih dokumenata, dakle, vođenje elektroničke arhive i upravo se to uređuje ovim Prijedlogom zakona.

Donošenjem ovog zakona stvorila bi se osnovica za širu uporabu sustava elektroničkog poslovanja i pružanja on-line usluga, a na poslovnim je subjektima da intenzivnije prihvaćaju elektroničko poslovanje kao što je već započeto u državnoj upravi kroz projekte "Hitro HR" i otvoren javni sustav elektroničkih zemljišnih knjiga.

Brže i jednostavnije

Dr.sc. **Krešimir Čosić** javio se u ime Kluba zastupnika HDZ-a koji podupire Prijedlog ovog zakona. Govoreći o osnovnim ciljevima i pitanjima koje rješava predloženi zakon rekao je da informacijska i komunikacijska tehnologija u svijetu postaje temeljni pokretač gotovo svih gospodarskih, društvenih i drugih procesa, no ipak moramo priznati da u tome zaostajemo. Stoga je pravo zadovoljstvo vidjeti određene inicijative za uređivanje zakonskih okvira tih procesa.

Pristup Hrvatske u EU ubrzat će uporabu elektroničkih dokumenata u svih aktivnosti vezanih uz to. Bit će brža i jednostavnija predaja izvješća ili zahtjeva, brže dobivanje dokumenata, praćenje statusa rješavanja zahtjeva ali i velike financijske uštede. Primjerice, američka vojska u svom izvješću tvrdi da uvođenje elektroničkog dokumenta, potpisa i provođenje elektroničkih transakcija osigurava u značajnoj mjeri i financijske uštede u godišnjem iznosu 1,3 milijarde dolara. Ovakve promjene imaju utjecaj ne samo na tehnološki, financijski sektor nego i na naš jezik i evidentno je da tu postoji određena terminološka zbrka, naveo je, među ostalim zastupnik.

Nada se da će se u drugom čitanju takvi nedostaci otkloniti, rekao je na kraju.

Upitna provedba

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) izvijestila je da za Klub zastupnika

SDP-a uopće nije sporno da elektroničko poslovanje, temeljeno na informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji stvara nove oblike djelovanja i da je to nešto što nameće gospodarski i društveni razvitak RH. U predloženom zakonu malo je toga sporno, ali su sporne pripreme i podloga za njegovu primjenu jer ništa ne obećava da će on saživjeti, a nisu planirana za to ni financijska sredstva, primjećuje zastupnica.

Građaninu je onemogućeno da posluje i kontaktira na način koji propisuje ovaj zakon, a ni putem spomenutog projekta "Hitro" ne može dobiti neku ispravu elektroničkim putem. U toliko propagiranom projektu "Hitro" jedine su pogodnosti da gospodarski subjekt koji je ostao dužan državi i radnicima može osnovati svoju tvrtku, rekla je, među ostalim, naglašavajući da je očito i ovaj predloženi zakon mrtvo slovo na papiru.

Klub zastupnika SDP-a misli da bi ovo trebao biti krovni zakon koji bi u identičan položaj stavio ispravu u pisanom obliku s elektroničkim oblikom, a ozbiljna primjedba odnosi se na naziv zakona. Podržat će ovaj zakonski prijedlog ali od Vlade traži da omogući njegovu primjenu.

Velimir Pleša (HDZ) ispravio je navod predgovornice o projektu "Hitro" i rekao da je to potpuno netočno i da je prilikom donošenja Zakona rečeno da će u potpunosti živjeti i davati rezultate prema pojedincima 2007. godine.

Tko će verificirati potpise

Željko Ledinski (HSS) prenio je da će Klub zastupnika HSS-a podržati ovaj Prijedlog zakona. Prije svega jer je taj zakon hitno potreban jer je danas u 21. stoljeću stanje u tom segmentu dosta neregulirano, rekao je, više govoreći o tome. Osnovni je smisao mogu li se dokumenti elektronički potpisivati i je li potpis pravovaljan. Tu je pitanje koje su to ustanove koje bi trebale verificirati te potpise i bilo bi dobro da u Hrvatskoj imamo jednu nepristranu javnu ustanovu koja bi radila te certifikate, rekao je, među ostalim zastupnik smatrajući da će

biti potrebno donijeti i više podzakonskih akata kako bi se određena pitanja iz ovog zakona regulirala.

Osnovni je smisao mogu li se dokumenti elektronički potpisivati i je li potpis pravovaljan. Tu je pitanje koje su to ustanove koje bi trebale verificirati te potpise i bilo bi dobro da u Hrvatskoj imamo jednu nepristranu javnu ustanovu koja bi radila te certifikate.

Antun Kapraljević (HNS) javio se u ime Kluba zastupnika HNS-a PGS-a koji podržava prvo čitanje ovog zakona i predlaže da predlagatelj u drugom čitanju usvoji primjedbe koje su saborskom matičnom odboru upućene s Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Predloženi zakon zadire u sva područja programa za e-Hrvatsku (s čijom se provedbom kasni). Nije riješeno ni pitanje identifikacijskog broja subjekata (nekakav jmbg) bez čega poslovanje, statistike, analize ne mogu biti provedene (apelirao u tom smislu na Središnji državni ured). Što se tiče predloženog teksta zastupnik je iznio određene primjedbe, pa tako i onu da nije definirano na koji će se način stavljati potpis na multimediju, što s virusima, da je sporan "trajan pristup" sadržaju za vrijeme dokumentacijskog ciklusa itd.

Dražen Bošnjaković (HDZ) kaže da je ovo velik zakon, iako ne po broju članaka, vrlo značajan i vrlo bitan za naš pravni sustav. Gospodarski i društveni razvitak RH u današnjem trenutku i u bližoj budućnosti temelji se na razvoju i primjeni informacijske i komunikacijske tehnologije, pa je stoga nužno stvoriti određeni zakonski okvir.

Franjo Piplović (DC) očekuje da će ovaj predloženi zakon, a daje mu podršku, potaknuti sve one informatičke neznalice da počnu ulagati u sebe, u svoju informatičku naobrazbu jer je poznavanje informacijsko-komunika-

cijskih tehnologija jedna komponenta elementarne pismenosti u svijetu. Predloženim zakonom propisana je cijela struktura elektroničkog dokumenta i postupka s njim, kaže zastupnik i nada se da su stručnjaci predvidjeli sve moguće zamke. Tek kad budemo imali ovaj zakon onda će pravnu valjanost imati i elektronički dokument.

Što se tiče odredaba koje se odnose na izvornik elektroničkog dokumenta upitno je da li i dalje postoje dva izvorna dokumenta (elektronički i onaj u pisanom obliku) a najviše prijepora bit će, smatra zastupnik, s odredbama koje govore o vremenu prijema elektroničkog dokumenta.

Krunoslav Markovinović (HDZ) smatra da je ovo još jedan od zakona kojim Vlada stvara preduvjete daljnjeg jačanja gospodarstva odnosno ostvarivanja gospodarskog rasta, stabilnosti kao i provođenja nužnih strukturnih reformi.

Neosporno je da se u Hrvatskoj sve više usvaja i primjenjuje informacijska i komunikacijska tehnologija u poslovanju i u svakodnevnom životu. Konačno, došla je i mlada generacija kojoj je internet svakodnevnica, koja je kompjuterski potpuno pismena. Izuzetno je bitno da se stvara određeno zakonsko okruženje koje će pružiti dovoljnu razinu sigurnosti i zaštite takvog poslovanja, rekao je, među ostalim ne zaobilazeći prednosti ovakvog poslovanja.

Marija Lugarić (SDP) u svojoj je replici upozorila da treba razlikovati internet bankarstvo i elektronički. Podsjetila je da prijedlozi SDP-a za porezne olakšice na kupnju informatičke i elektroničke opreme nisu bili prihvaćeni.

Ulagati u znanje

Ante Markov (HSS) najprije je šire govorio o važnosti i funkcijama elektroničkog potpisa ali i da on nije zakonski definiran pojam već opće prihvaćen pravni standard.

Ovaj zakonski prijedlog je iskorak u elektroničkim komunikacijama i treba ga podržati. No, moramo stvoriti mogućnost da to svi koriste, da se što

prije uspostavi pozitivan odnos prema najmladima na ovom području. HSS se uvijek zalagao za znanje kao najveću tekovinu, i da naše školstvo napokon shvati da mora izaći iz "srednjeg vijeka" i prihvatiti nove norme i standarde u što treba uložiti i novac.

Pero Kovačević (HSP) dopunio je predgovornika i upozorio na važnost instituta supotpisa (Oružane snage).

Dr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** smatra da će svi dati podršku ovom predloženom zakonu, no za njega je sporno što on dolazi tek sada, 2005. godine, a ne prije dvije, tri godine. Hrvatska je pala na 9. mjesto zemalja u tranziciji glede informacijsko komunikacijskih tehnologija, a jako se kasni s realizacijom projekta e-Hrvatska, upozorio je zastupnik.

Zvonimir Mršić (SDP) podupire donošenje zakona i smatra da je dobro da ide u dva čitanja jer ima vremena za sve primjedbe, pa i stručne javnosti.

Kao građanin pita se da li će ubuduće, kad ovaj zakon bude na snazi, morati pribavljati sve one potrebne dokumente pri upisu djeteta u školu ili će moći domovnicu izvaditi kao elektronički dokument, hoće li građani morati ubuduće za razne svrhe čekati pred vratima državne administracije da bi pribavili potrebne dokumente.

Zato bi u drugom čitanju Vlada trebala reći u kojem roku će osigurati građanima da sve ono što državna administracija izdaje bude u elektroničkom obliku. Zastupnik ujedno pita da li će se i zastupnici u Saboru moći prijaviti za raspravu elektroničkim putem, hoće li moći elektronički pretraživati dokumente za raspravu itd.

Zamjenica državnog tajnika dr.sc. **Dijana Šimić** osvrnula se na primjedbe iz rasprave te objasnila da su financijska sredstva za primjenu ovog zakona planirana u provedbi programa e-Hr-

vatska. Tehnologija rada s digitalnim dokumentima i općenito informacijsko-komunikacijske tehnologije bilježe takav rast i takve brze promjene da jedan zakonski tekst već zbog dinamike same pripreme i donošenja to ne može pratiti. U programu "Hitro" osmislili smo kreiranje hrvatskoga okvira interoperabilnosti koji planiramo uskladiti s EU i smatramo da je potrebno kroz jedan puno fleksibilniji mehanizam osigurati takvu standardizaciju opreme i primjene tehnologije u državnoj upravi.

Uz zahvalu na raspravi zamjenica državnog tajnika je izrazila nadu da će konačni tekst ovog zakona biti odgovor na mnoge korisne primjedbe.

Hrvatski je sabor prihvatio Prijedlog zakona o elektroničkom dokumentu (93 glasa "za", 1 "suzdržan").

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O HRVATSKOJ KOMORI INŽENJERA ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE

Osigurati red na tržištu rada u šumarstvu, lovstvu i preradi drva

Nakon rasprave Hrvatski sabor je na 16. plenarnoj sjednici prihvatio **Prijedlog zakona o Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvne tehnologije predlagatelja Vlade Republike Hrvatske. Osnivanjem Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije osigurao bi se red na tržištu rada - kako u području šumarstva, lovstva i prerade drva - tako i na drugim područjima gospodarstva u kojima je neophodna nazočnost odnosnih inženjera.**

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, državnog tajnika Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva **Hermana Sušnika**. Ponovio je da se osnivanjem Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije očekuje uvođenje reda na tržištu rada u području šumarstva, lovstva, prerade drva prema kriterijima europske i svjetske prakse.

Djelatnost Komore obuhvaća predstavljanje (zastupanje), savjetodavnu i razvojnu funkciju, promiče razvoj struke, skrbi o specifičnome stručnom usavršavanju članova, brine o kodeksu strukovne etike i utvrđuje profesionalne obveze članova. Za visokostručni rad u području šumarstva i drvne tehnologije potrebni su i visokostručni kadrovi, a trenutačno ne postoji zakonska zapreka da se za bilo koji, ma kako visokostručan posao, angažira nedovoljno izobražen stručnjak i bez veće

odgovornosti za kvalitetu obavljenog posla. Ovlašteni inženjer pak obavljao bi samostalno i profesionalno djelatnosti iz svojega stručnog područja, ali i poslove javne ovlasti koji su posebnim zakonom prenesene s izvorne državne vlasti na nedržavne subjekte. Stručno, moralno i materijalno odgovoran je za svoj posao, a nadasve štiti struku i poslodavca. Ovlašten inženjer može postati nakon završene sveučilišne izobrazbe, određene prakse u struci i položenog stručnog ispita. Zaključujući uvodni istup Vladin je predstavnik još rekao da je Nacrt prijedloga ovog Zakona sačinjen na inicijativu Hrvatskoga šumarskog društva, uz potporu Hrvatskog inženjerskog saveza te na temeljima dokumenata međunarodnih stručnih komora u Europu (ponajprije Austrijskoj i Njemačkoj).

RADNA TIJELA

Uz primjedbu da je nužno cijeli tekst Prijedloga ovoga Zakona pravno i nomotehnički urediti, **Odbor za zakonodavstvo** podupro je donošenje Zakona.

Ovlašteni inženjer obavljao bi samostalno i profesionalno djelatnosti iz svojega stručnog područja, ali i poslove javne ovlasti koji su posebnim zakonom prenesene s izvorne državne vlasti na nedržavne subjekte.

Učinio je to i **Odbor za poljoprivredu i šumarstvo**. Međutim, ukazano je da neka od predloženih rješenja valja doraditi, odnosno jasnije formulirati. Javne ovlasti koje obavlja Komora potrebno je npr. točno odrediti u članku 1. Također je istaknuto da nastavni program šumarskog fakulteta nije zastupljen tj. titule nisu usklađene s istim. Izneseno je i mišljenje da obavljanje samostalne djelatnosti od ovlaštenog inženjera iz područja šumarstva, lovstva i drvne tehnologije nije u propisima jasno i do

kraja određeno pa je stoga upitno i njihovo udruživanje u Komoru.

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav podržao je predložena rješenja u Prijedlogu zakona, a čula se i primjedba da bi osim navedenih osoba koje su diplomirale u Republici Hrvatskoj trebalo uključiti i osobe kojima je nostrificirana diploma, odnosno koje su završile šumarski fakultet izvan Republike Hrvatske. Izraženo je i manjinsko mišljenje da bi se komore trebale više organizirati kao udruge građana, a ne da se to propisuje zakonom.

RASPRAVA

Nakon uvodničara Hermana Sušnika, u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je mr. sc. **Mato Arlović**. Različite struke sve više pristupaju osnivanju strukovnih komora kao posebnih asocijacija u kojima bi, sukladno Ustavu, osobe koje ih osnivaju trebale ostvarivati svoje interese. S tim u vezi nameće se pitanje je li posrijedi obvezno učlanjenje ili takva obveza ne postoji ali i upitnost tako predloženih rješenja u odnosu na članak 43. Ustava kojim se svakom jamči pravo na slobodno udruživanje radi njihovih probitaka ili zauzimanja za određene ciljeve. Prema predloženom zakonu Komora, između ostalog, vodi Imenik ovlaštenih inženjera šumarstva i drvne tehnologije utvrđen Statutom, a status ovlaštenog inženjera se stječe svojstvom člana Komore ili upisom u Imenik. Drugim riječima ne može netko biti ovlašten inženjer samo zbog toga što je diplomirao šumarstvo i eventualno položio stručni ispit, već mora biti upisan u Imenik i Komoru, komentira Arlović. Takva je osoba, dakle, po sili zakona natjerana da ukoliko želi obavljati određene poslove u svojoj struci bude član Komore, a to je suprotno duhu i ideji Ustava. Arlović je iznio i primjedbe na određene poslove koje Komora obavlja kao javne ovlasti (članak 5.), a u tom kontekstu trebalo bi pregledati sadržaj nadležnosti Skupštine Komore. Spomenimo još i primjedbu na članak 18. kojim se propisuje Pravilnik o cijenama usluga komore koje donosi

Skupština Komore uz prethodno mišljenje strukovnog razreda i uz prethodnu suglasnost Ministarstva. Tako se Skupština Komore pretvara u glasačku mašineriju što nije dobro jer sve upućuje na zaključak da se radi o jednom paradžavnom upravnom tijelu, a ne o jednoj asocijaciji inženjera šumarstva i drvne tehnologije. Arlović je imao još neke primjedbe na ovaj zakonski tekst. Mišljenja je da se predložen zakon u načelu može podržati, ali bi najbolje bilo ovu raspravu tretirati kao prethodnu raspravu. Ukoliko se takav prijedlog ne prihvati tada je do drugog čitanja potrebno zakon bitno doraditi jer je u biti nedovršen akt, zaključio je Arlović.

Inženjeri šumarstva i drvne tehnologije zaslužuju da se ubuduće njihovi interesi rješavaju na kvalitetniji i bolji način.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** mr. sc. **Marko Širac** rekao je da bi predlagatelj trebao prihvatiti stajalište Hrvatskoga šumarskog društva da se u članku 1. stavak 2. detaljnije uredi tekst koji označava koji su to stručni poslovi od javnog interesa iz djelatnosti šumarstva, lovstva i drvne tehnologije koje bi mogli samostalno obavljati ovlašteni inženjeri, a radi zastupanja i usklađivanja zajedničkih interesa, zaštite javnog interesa i zaštite interesa trećih osoba. A posebnom zakonskom odredbom treba urediti pravnu formu ureda u kojem radi ovlašteni inženjer (npr. ured ovlaštenog inženjera šumarstva ili drvnog tehnologa). Klub zastupnika HDZ-a podržava upućivanje ovoga Zakona u drugo čitanje jer se njime i usklađuje naša zakonodavna praksa sa zakonodavnom praksom EU-a, zaključio je zastupnik Širac.

Klub zastupnika HSS-a će podržati upućivanje ovoga Zakona u drugo čitanje, prvenstveno zato jer inženjeri šumarstva i drvne tehnologije zaslužuju da se njihovi interesi ubuduće rješavaju na kvalitetniji i bolji način, rekao je **Željko Ledinski**. Očeku-

je da se zakon što prije donese (spominjao je termin kraj 2005.) i ustroji Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvene tehnologije. Ledinski vjeruje da će se na taj način uvesti više reda u toj branši, posebno u stručnom dijelu, i omogućiti zapošljavanje jednog dijela stručnjaka sa Zavoda za zapošljavanje.

U pojedinačnoj raspravi prva je govorila **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Osobno je podržala ovaj zakonski prijedlog koji regulira pitanje strukovnog organiziranja inženjera šumarstva i drvene tehnologije, a posebno joj se sviđa definiranje pojmova osiguranja od odgovornosti koja je ovlaštenu inženjer dužan osigurati. Napominje da je tako nešto već odavno prisutno u odvjetništvu i liječničkoj komori.

Za dr. sc. **Ivu Josipovića (neovisni)** predloženi zakon sadrži neke nelogičnosti i nejasnoće npr. kod upisa u Imenik, zatim kod mirovanja članstva u Komoru, ali i prestanka članstva iz Komore, a napose kod ponovnog upisa u Imenik. Drži da nisu osobito uspjele stegovne mjere, jer su jezično dosta nespretne, a propisane novčane kazne po svojoj težini odgovaraju prekršajima pa se čitajući ih pita jesu li posrijedi stegovne ili prekršajne mjere.

Zaključno je govorio državni tajnik **Herman Sušnik**. Naglasio je važnost ovog zakona za šumarsku struku kao i za uvođenje reda na tržištu rada u kojima je neophodna nazočnost odnosno inženjera. To je, kaže Sušnik, prvenstveni zadatak s obzirom na to da šumarske poslove, tpogotovo na

terenu, danas rade raznorazni poduzetnici bez kontrole stručnih osoba pa su zato i nesreće koje se događaju u šumama vrlo velike. Uz to, donošenjem ovog zakona želi se smanjiti crno tržište radne snage u šumarstvu. Rekao je još da će Vlada razmotriti sve primjedbe i prijedloge i za drugo čitanje Saboru uputiti što kvalitetniji zakonski tekst.

Više nije bilo zainteresiranih za raspravu pa je još samo ostalo glasanje. Zastupnici su prihvatili Prijedlog zakona o Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvene tehnologije, a sve primjedbe, prijedloge i mišljenja uputili predlagatelju, radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

J.Š.

PRIJEDLOG STRATEGIJE GOSPODARENJA OTPADOM REPUBLIKE HRVATSKE

Nenamjensko gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša

Strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja za okoliš utvrđeno je kako je neodgovarajuće gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša u Hrvatskoj. Količina otpada raste, a infrastruktura koja bi taj otpad trebala zbrinuti nije dostatna. Sustav gospodarenja otpadom ne funkcionira u potpunosti. Svrha Strategije gospodarenja otpadom, koju je na 16. sjednici prihvatio Hrvatski sabor, je uspostavljanje okvira unutar kojega će Hrvatska smanjivati količinu otpada, a otpa-

dom koji je već proizveden održivo gospodariti.

O PRIJEDLOGU

Uvodno o Strategiji gospodarenja otpadom govorio je državni tajnik Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva prof. dr. sc. **Nikola Ružinski**. On je naglasio kako strategija ima tri bitna poglavlja. Prvo je opis postojećeg stanja, drugo su smjernice s konceptom gospodarenja otpadom a treće je procjena investicija i izvori

financiranja. Temelj Strategije je smanjenje volumena otpada koji odlazi na odlagališta. To će se riješiti na način da sve ono što predstavlja korisni otpad i sirovinu odlazi u sustav reciklaže, znači u posebno skupljanje kao što je to ambalažni i električni otpad, automobilske gume, papir, akumulatori i sve ono što se može reciklirati i što se danas uvozi kao korisna sirovina. Danas uvozimo velike količine starog papira i loma stakla. Drugo što je bitno je izgradnja regionalnih odnosno županijskih centara gospodarenja otpadom. Znači treba

smanjiti broj odlagališta koja se nalaze u Hrvatskoj. Danas svaka općina i grad imaju odlagališta koja su mahom neuređena. Njih prvo treba sanirati u narednih 5 ili 6 godina. U procesu je sanacija velikog broja odlagališta. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost ima sklopljene ugovore za sanaciju 163 odlagališta, koja su službena ali neuređena i četrdesetak divljih odlagališta. Tu su uloženi veliki novci. Dio tih odlagališta već je saniran. Ostali su u fazi pripreme za sanaciju. U budućnosti bi u Hrvatskoj trebalo biti najviše 21 odlagalište. Predviđa se da će biti manji broj odlagališta jer su neke županije ušle u dogovor oko zajedničke izgradnje centralnog odlagališta. Županijsko odlagalište, bez dodatne opreme koštalo će od 30 do 50 milijuna eura. Ovom Strategijom predviđeno je zatvaranje svih odlagališta na otocima. Na otocima bit će određene transfer stanice i reciklažna dvorišta, osobito na onim većim. Strategijom je predviđeno da će se na mjestima gdje će se obavljati gospodarenje otpadom koristiti nove tehnologije. Što se tiče komunalnog otpada, provedbom ove Strategije količina otpada koja će završiti na odlagalištima iznositi će 20% do najviše 30% današnjeg volumena. U polaznim osnovama Strategije izložena su opća načela hijerarhije gospodarenja otpadom. Ciljevi i mjere odnose se prije svega na izbjegavanje nastajanja i smanjivanje količine otpada na izvoru. Strateški cilj je smanjivanje rizika od otpada te rješavanje posebnih vrsta otpada kao što su opasni otpadi. U strategiji su predloženi i kvantitativni ciljevi, za količine i odlagališta otpada kroz godine sve do 2025. godine. Nadalje, date su i smjernice tj. organizacija gospodarenja otpadom po svim institucijama. U ovoj Strategiji posebno je zanimljiva procjena investicija. Radi se o iznimno visokim investicijama. Procjena za ukupni sustav uvođenja gospodarenja otpadom je 3,25 milijardi eura. To je novac kojeg mi nemamo. Moramo ga financirati iz nekoliko izvora, znači iz državnog proračuna i kroz Fond za zaštitu okoliša te kroz županijske, gradske i općinske proračune. Drugi izvor su komercijalni kre-

diti. Računamo na bitniju pomoć Europske unije. Uključivanjem u predpristupne fondove počeli smo s prvim projektima. Još nismo dobili odluku, ali najvjerojatnije ćemo u Šibeniku krenuti s prvim ozbiljnim projektom sufinanciranim novcem iz Europske unije. Osnovna je koncepcija kako će odlagalište biti u javnom vlasništvu, dakle vlasništvu lokalne uprave i samouprave. Drugi dio, tehnologija i gospodarenje otpadom, trebao bi biti okrenut financiranju i upravljanju iz privatnih izvora. Tu bi probali organizirati kombinaciju javnog i privatnog vlasništva kroz koncesije i razne druge vidove. Tako bi u dogledno vrijeme mogli osigurati dovoljan iznos novca za zatvaranje kompletnog sustava gospodarenja otpadom. Sljedeći korak je izrada programa gospodarenja otpadom. Predviđamo kako će to biti gotovo do proljeća 2006. godine. U programu će biti navedene lokacije u svakoj županiji, svaki projekt i transfer stanica te sve ono što će biti vezano uz sustav gospodarenja otpadom. Na temelju toga moći će se krenuti u izgradnju, financiranje i raspisivanje javnih natječaja.

RADNA TIJELA

U svojstvu matičnog radnog tijela o Prijedlogu strategije gospodarenja otpadom raspravljao je **Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša**. U uvodu na Odboru rečeno je među ostalim kako se predloženom strategijom uvodi novi pristup gospodarenju otpadom - izdvajanje, vrednovanje i odlaganje "IVO". Strategija također polazi od načela "onečišćivač plaća", čime su obuhvaćeni i uvoznici. U vezi s tim već je donesen i novi pravilnik o ambalažnom otpadu. Članovi odbora ocijenili su kako je Strategija kvalitetan i stručan dokument. Prema ocjenama iz rasprave najveće teškoće u provedbi bit će vezane uz financiranje, jer će najveći teret pasti na jedinice lokalne samouprave. Prema mišljenju nekih članova Odbora, nedostatan je dio predložene Strategije koji govori o komunalnom mulju. Većina članova odbora podržava stajalište kako otoci trebaju biti bez odlagali-

šta otpada, dok se neki pribojavaju da bi na velikim otocima, s razvijenim gospodarstvom, to uzrokovalo znatno poskupljenje proizvodnje i komunalnih usluga. Predloženo je da Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva pokrene edukativne marketinške akcije u medijima i odgojno-obrazovnim ustanovama. Naglašena je potreba da Vlada što prije donese Plan gospodarenja otpadom. Uočena je potreba da se prije službene objave Strategije obavi redakcija teksta radi njegova ažuriranja, pa je u tom smislu Odbor predložio zaključak u kojem se ovlašćuje Stručna služba Hrvatskog sabora da zajedno s predstavnicima predlagatelja obavi redakciju teksta Strategije gospodarenja otpadom Republike Hrvatske, prije objave u "Narodnim novinama". Zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su taj zaključak. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da donese Strategiju gospodarenja otpadom.

U mišljenju Europske komisije među ostalim se kaže kako je gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša u Hrvatskoj.

U raspravi članovi **Odbora za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu** podržali su donošenje Strategije koja kvalitetno prezentira postojeće stanje te utvrđuje mjere koje će pridonijeti njegovom poboljšanju. Izražena je zabrinutost glede zbrinjavanja opasnog otpada gdje se kao rješenja za konačno zbrinjavanje navode cementare, spalionice i duboke bušotine za otpad iz naftnog rudarenja. Iznijeto je mišljenje prema kojem bi zbrinjavanje otpada na ovaj način moglo ugroziti vodne resurse. U raspravi je izneseno mišljenje prema kojem bi Strategija trebala riješiti pitanje smanjenja količine i toksičnosti otpada, kroz razne gospodarske poticaje i zakonske mjere, poticati ponovnu uporabu, recikliranje i kompostiranje, te

sanirati postojeće deponije prema standardima EU. Ukazano je na potrebu što skorijeg donošenja Plana gospodarenja otpadom. Ocijenjeno je kako će provedba strategije u značajnoj mjeri povećati troškove zbrinjavanja otpada. Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje ove Strategije.

Onaj tko onečišćuje okoliš mora platiti trošak zbrinjavanja otpada, poduzimati preventivne mjere i uklanjati štete koje prouzroči svojim djelovanjem.

U raspravi na **Odboru za turizam** pružena je potpora strateškim ciljevima ostvarenja održivog i funkcionalnog sustava gospodarenja otpadom. U raspravi je izraženo mišljenje kako je neophodno da se kao jedan od prioriteta istakne potreba što žurnijeg rješavanja velikih problema gospodarenja i zbrinjavanja otpada na hrvatskim otocima. Pritom je nužno osigurati da stanovništvo otoka ne dođe u neravnopravan položaj u pogledu cijena zbrinjavanja otpada u odnosu na one na kopnu. Nadalje, nužno je hitno osigurati sredstva kako bi se odmah moglo pristupiti i nastaviti sanaciju postojećih odlagališta i uklanjanju "divljih" odlagališta u turističkim područjima. Pružena je potpora konceptu odvojenog skupljanja otpada na izvoru. Također treba razmotriti uvođenje monitoringa zagađivača i otpada, ne samo u marinama s jahti i brodica u nautičkom turizmu, već i za praćenje otpada koji nastaje prigodom sidrenja jahti i brodica izvan organiziranih luka nautičkog turizma. S tim u vezi trebalo bi uvesti visoke kazne za taj oblik onečišćenja. Izdvojeno je mišljenje izrazio zastupnik Jakša Marasović koji smatra kako predloženi strateški ciljevi gospodarenja otpadom nisu dobro postavljeni, te kako nedostaju kriteriji sukladno kojima se utvrđuje broj regionalnih i županijskih odlagališta otpada. Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje Strategije.

U raspravi **Odbora za poljoprivredu i šumarstvo** također je ocijenjeno kako je strategija stručan i kvalitetan dokument s dobro prikazanim stanjem. Međutim, izražena je bojazan kako bi ista mogla ostati samo sažetak dobrih želja ako se žurno ne pristupi izradi Plana gospodarenja otpadom. Neki članovi odbora izrazili su mišljenje kako je premalo mjera usmjerenih prema sprječavanje stvaranja otpada. Trebalo bi detaljnije opisati tko proizvodi i što je otpad (npr. slama je repromaterijal) te da bi trebalo izraditi liste štetnih proizvoda i načina njihovog zbrinjavanja. Izraženo je mišljenje kako trošak zbrinjavanja otpada treba prenijeti na generatore otpada, što bi prisililo onoga koji stvara otpad na traženje kvalitetnijih rješenja. Upozoreno je također kako je u Prijedlogu strategije više prostora trebalo posvetiti problemu nepotrošenih pesticida, osobito herbicida, njihove ambalaže i ambalaže mineralnih gnojiva. Odbor je također Hrvatskom saboru jednoglasno predložio donošenje Strategije.

AMANDMANI

Anton Peruško (SDP) podnio je amandman kojim predlože da se u tekstu poglavlja 1.3. Zakonodavni okvir iza "Međunarodna konvencija MAR POL 73/78, odnosno Protokol broj V, koji regulira odlaganje otpada u lukama" doda i sljedeće:

Koncept gospodarenja otpadom obuhvaća izbjegavanje, vrednovanje, odlaganje.

"Dumping Protokol - Protokol o sprječavanju onečišćenja Sredozemnog mora potapanjem otpadnih i drugih tvari s brodova i zrakoplova ili spaljivanjem na moru (1995), Londonski Protokol (1996) - Protokol Londonske konvencije o sprječavanju onečišćenja mora potapanjem otpada i drugih tvari (1972)". U obrazloženju je, među ostalim, navedeno kako se Smjernice izrade ne u okviru "Dumping" i Londonskog

Protokola trebaju uzeti u obzir pri izradi zakonodavnog, institucionalnog i tehničkog ustroja na nacionalnom nivou. S obzirom na visoki stupanj osjetljivosti Jadranskog mora kao relativno zatvorenog sustava, kroz nacionalnu legislativu potrebno je još i postrožiti predložene smjernice u suradnji s trilateralom - Hrvatska, Italija, Slovenija. U tekstu nacionalne Strategije potrebno je navesti sve aktivnosti i nadležna tijela u cilju provedbe smjernica. Na kraju saborske rasprave većinom zastupničkih glasova ovaj amandman nije prihvaćen.

RASPRAVA

Nakon što su **Ante Markov (HSS)** u ime Odbora za turizam i mr. sc. **Marko Širac (HDZ)** ispred Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša izvijestili o stavovima odbora, što smo već rezimirali, u ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Zlatko Tomčić (HSS)**. On je upozorio kako ne samo u Hrvatskoj nego svugdje u Europi i svijetu raste količina otpada. Ne samo Hrvatska nego i svijet suočava se sa sve većim problemom gospodarenja otpadom. Neuređeni sustav gospodarenja stavlja pred Hrvatsku, u osjetljivom vremenu kada počinju pregovori s EU, poseban problem. Osim poljoprivrede vjerojatno najveći problem bit će zaštita okoliša i gospodarenje otpadom u smislu dogradnje zakonodavnog okvira. U Hrvatskoj problemi koji se javljaju oko otpada nisu samo pitanja zaostataka i mogućnosti financiranja nego i u nedovoljno razvijenom i adekvatnom odnosu javnosti, građana, gospodarstva i jedinica lokalne samouprave prema otpadu. Ova Strategija jedna je od važnijih komponenata podizanja kvalitete života u Hrvatskoj, ali i uspjeha u pregovorima s EU. Sam koncept u smislu "IVO-a", dakle u smislu izbjegavanja, vrednovanja i odlaganja otpada i princip da onečišćivač plaća i da svatko mora riješiti svoj otpad, zapravo su temelji ove Strategije koju apsolutno moramo podržati. Otpad ne nastaje sam od sebe. On nastaje našom brigom ili nebrigom. Jedna od temeljnih odrednica ove Strategije je izbjega-

vanje stvaranja otpada. Otpad nije samo beskoristan, on može biti iskorišten u energetske svrhe i kao sekundarna sirovina. Odlaganje otpada je samo onaj dio koji nije iskorišten, kojeg treba svrstati i smjestiti na neka trajna odlagališta. Ova Strategija treba potaknuti Vladu i Hrvatski sabor da dograde zakonodavni okvir gospodarenja otpadom. Čuli smo da će program gospodarenja otpadom biti donešen za 6 mjeseci, što je vrlo optimističan rok. Jedan od uvjeta da ova Strategija bude ono što se od nje očekuje je povećanje ulaganja, koja su sada nedostatna, ali i otklanjanje nekih nedostataka u samoj Strategiji, primjerice problemi komunalnog mulja. To je ostatak od javne kanalizacije koji se skuplja na uređajima za pročišćavanje. Došlo je do podcjenjivanja problema komunalnog mulja. U gospodarenju komunalnim muljem ne možemo ostati nedefinirani. Danas samo malo više od 40% stanovnika ima javnu kanalizaciju, a 76% stanovnika ima priključak na vodoopskrbni sustav. U pojedinim županijama vodoopskrbnu mrežu ima svega tridesetak posto stanovnika. Istina, dizanjem broja kućanstava i industrije koje su priključene na javnu vodoopskrbnu mrežu i na javnu kanalizaciju povećat će se problemi komunalnog mulja. Prema statistici prošle godine u Hrvatskoj je bilo 256 milijuna kubnih metara otpadnih voda iz javne kanalizacije. Kada bi svi imali javnu kanalizaciju to bi bila količina koja bi kod prosječnog vodostaja Save 30 dana u godini kroz Zagreb tekla kao koncentrirana kanalizacija. Dakle "čista kanalizacija". Međutim, sada imamo činjenicu da od tih silnih milijuna kubika svega 75 milijuna je tretirano i to najčešće samo mehanički, a najmanje biološki ili kombinirano. Čak 171 milijun kubnih metara ispušteno je izravno u zemlju, jezera, vodotoke ili more. Koliko imate malih lučica i marina na Jadranu gdje se zapravo ne može živjeti od smrada kanalizacije, zbog toga što se izravno ispušta u te zaljeve. Ovaj problem je potcijenjen. Tako također na stranici 45. gdje se govori o kvantitativnim ciljevima za količine otpada, nigdje nema komunalnog mulja. Ispada da

kad govorimo o otpadu govorimo samo o komunalnom otpadu. On je najmanji problem, on je manje-više riješen. Zna se što s njim treba napraviti, znaju se tehnologije. Postavlja se pitanje u kojem roku će Hrvatska imati 90% pročišćenih javnih kanalizacija kao što to nerijetko imaju zemlje EU. Postavlja se i pitanje kako ćemo upotrijebiti ono što nazivamo komunalni mulj. Zato bi bilo dobro da se u ovoj Strategiji veća pozornost pokloni komunalnom mulju. Isti problem javlja se i kod dijela strategije gdje

U zadnjih tridesetak godina u Hrvatskoj je odbačeno oko 100 milijuna tona različitog otpada.

se govori o mogućim ulaganjima sljedećih godina. Radi se o gotovo 3,5 milijardi eura. Čak i u tim sredstvima velika je disproporcija između izbjegavanja, vrednovanja i odlaganja otpada. Najveći je problem izgraditi određene objekte, dakle odložiti, ali ne bi se smjelo zanemariti izbjegavanje i vrednovanje. Oni jesu zastupljeni ali sa skromnim sredstvima. Kad je riječ o otpadu u poljoprivredi i šumarstvu neopravdano se govori o ogromnim količinama kao o otpadu. Slama nije otpad. Ona može biti energija. Bez obzira na ove primjedbe Strategija je vrlo dobra i zato će je Klub zastupnika HSS-a prihvatiti, zaključio je Zlatko Tomčić.

Bezdeponijski koncept

Klub zastupnika HDZ-a ocjenjuje ovu Strategiju metodološki i sadržajno vrlo kvalitetnom, rekao je u ime Kluba mr. sc. **Marko Širac (HDZ)**. Strategijom se uređuje dugoročno gospodarenje različitim vrstama otpada, od nastanka do konačnog odlaganja. Zamisao gospodarenja otpadom u Hrvatskoj počiva na tzv. bezdeponijskom konceptu. U uvodnom dijelu Strategije ističe se kako je gospodarenje otpadom najveći pojedinačni problem zaštite okoliša u Hrvatskoj. U ocjeni postojećeg stanja ističe se kako su problemi gospodarenja

posebno izraženi u jedinicama lokalne samouprave, posebno s gospodarenjem komunalnim i opasnim otpadom. Do 2003. godine registrirano je 281 odlagalište na kojima je ukupno odloženo 34,5 milijuna kubnih metara otpada, ali također ima i oko 3000 divljih odlagališta. Organiziranim skupljanjem komunalnog otpada obuhvaćeno je samo 65% stanovništva Hrvatske. Otpad u moru, iz luka, marina i brodova uopće se ne skuplja. Procjenjuje se kako se u Hrvatskoj proizvodi oko 13,5 milijuna tona otpada godišnje, odnosno nešto manje od 3 tone po stanovniku godišnje. Financiranje gospodarenja otpadom ni približno ne odgovara potrebama. U zadnjih 30 godina u Hrvatskoj je odloženo 100 milijuna tona različitog otpada. Samo za prvu fazu sanacije trebalo bi osigurati 200 milijuna eura. Značajnije radnje na sanaciji postojećih odlagališta započete su 2004. godine s početkom djelovanja Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, koji u troškovima sanacije sudjeluje s 30 do 50%. Prema planu sanacije odlagališta od 2005. do 2009. godine treba urediti 161 odlagalište i uložiti 2,5 milijarde kuna. Osim toga Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zajedno s jedinicama lokalne samouprave priprema investicijske programe za okoliš, koji će se financirati iz sredstava predpristupne pomoći EU u iznosu od 30 milijuna eura. Među utvrđenim strateškim ciljevima na prvom je mjestu izbjegavanje nastajanja otpada i smanjivanje količine otpada na samom izvoru, te otpada kojeg se mora odložiti uz materijalnu i energetske upotrebu. Tako bi, među ostalim, do 2025. godine organiziranim skupljanjem komunalnog otpada trebalo obuhvatiti sve stanovništvo Hrvatske, a količina odloženog biorazgradivog komunalnog otpada svela bi se na 20 do 30%. Uporaba i reciklaža otpada obuhvaćala bi 40% do 90% prikupljenih količina. Pritom se moraju izgraditi 4 regionalna centra za gospodarenje otpadom, 20 županijskih centara i jedan u gradu Zagrebu. Za dostizanje tih ciljeva Strategijom su predložene opće i posebne mjere. Predložen je koncept gospo-

darenja koji je skraćeno nazvan "IVO". Odabrani koncept primjenjiv je za sve tokove otpada, pa su opisane smjernice za 15 prioriternih tokova. U Strategiji je vrlo detaljno nabrojeno sve što bi u narednom periodu trebalo napraviti temeljem odabranog koncepta. Za provedbu planiranih aktivnosti iz Strategije potrebno je izraditi planove gospodarenja otpadom koje će donijeti Vlada, županije, grad Zagreb te ostali gradovi i općine. Potrebna ulaganja za provedbu Strategije iznose 24 milijarde kuna ili 3,25 milijardi eura. Klub zastupnika HDZ-a podržava donošenje ove Strategije, rekao je na kraju Marko Širac.

Onečišivač plaća

Klub zastupnika SDP-a podupire donošenje ove Strategije. Ovo je jedan od važnijih strateških dokumenata Hrvatske i to zbog dva aspekta, a to su zaštita čovjekove okoline i približavanje Europskoj uniji, naglasio je u ime Kluba zastupnika SDP-a **Zvonimir Mršić (SDP)**. On je upozorio kako je zaštita čovjekove okoline možda najudaljenija točka s koje se trebamo približiti Europskoj uniji. Strategija predviđa kako će se u narednih 20 godina investirati oko 3,3 milijarde eura. Međutim, ako se tome pribroje sve druge aktivnosti i investicije potrebne za dostizanje standarda koji se očekuju od Hrvatske u EU, bit će potrebna ulaganja veća od 13 milijardi eura. Jedan od temelja Strategije je načelo prema kojemu onečišivač plaća svoj negativni utjecaj širi na okolinu. Što to znači? To znači da onaj tko proizvodi otpad mora platiti njegovo zbrinjavanje i određene preventivne aktivnosti. Ali tada treba reći građanima da će neke komunalne usluge na zbrinjavanju otpada mnogostruko poskupjeti. S tom činjenicom prvi su bili suočeni građani Zagreba, kada je izgrađen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda i kada su postali svjesni da uređaj nije vodenica nego da on košta, dakle sve što u Strategiji piše u konačnici će platiti građani. Svaka tona komunalnog otpada koja će u budućnosti biti zbrinuta koštati će značajno više nego što danas građani plaća-

ju odvoz kućnog smeća. Nemoguće je da zbrinjavanje tone komunalnog otpada u Hrvatskoj košta manje od zbrinjavanja tone komunalnog otpada bilo gdje drugdje u EU. Postoji veliko zanimanje stranog kapitala za ulazak u ovo područje, koji računa da tu može izvlačiti profit. Svugdje gdje, a odnosi se na zaštitu čovjekove okoline, ude strani kapital iz toga želi izvući profit. To znači kako će cijena usluge biti značajno veća. Dobro je što Strategija naglašava ulogu odgoja i obrazovanja, da naši građani shvate kako u kante za smeće treba ići samo ono što se ni na koji način ne može upotrijebiti. Naša djeca puno su svjesnija kako je potrebna selekcija, ona čak utječu na svoje roditelje. U posljednje vrijeme podignuta je svijest građana o selekciji otpada. Međutim, osim u nekim urbanim sredinama, građani ne mogu iskoristiti takvu mogućnost. Brine i to što se tek 3% baterija posebno zbrine, dakle, završava u reciklažnom dvorištu. Ostatak završava na odlagalištima komunalnog otpada. Baterije su opasni otpad. Jednako je katastrofalna situacija s akumulatorima. Tu bi trebalo odrediti kako se ne može kupiti novi akumulator dok se ne donese stari. Trgovac ne bi mogao prodati akumulator ukoliko u određenom roku negdje ne deponira stari. Nama je cilj smanjenje otpada na nekih 20% do 30% sadašnje količine. U Strategiji bi trebalo definirati da pored regionalnih odnosno županijskih odlagališta otpada moraju postojati sakupljališta u većim jedinicama lokalne samouprave. Danas imamo jedinice lokalne samouprave koje znaju pronaći rješenje, sanirati odlagališta te u svojim prostornim planovima odrediti gdje će biti gradska, županijska ili regionalna odlagališta. Ali ima i primjera, kao što je Varaždin, gdje nema takve sposobnosti. Neki dogovori zapinju u trenutku kada se primijeni princip da nitko ne želi smeće u svojem dvorištu, i nitko doista ne želi ugraditi regionalno odlagalište otpada u prostorni plan svoje županije. Jednako tako treba nas brinuti organsko razgradivi otpad. Danas uvozimo stari papir, staklo i kompost, a istodobno ogromne količine organski razgradivog otpada završa-

vaju na komunalnim odlagalištima. U ovoj Strategiji ne vidi se niti problem zbrinjavanja nuklearnog otpada.

Danas u Hrvatskoj tek oko 40% stanovništva ima javnu kanalizaciju, a 76% ima priključak na vodoopskrbnu mrežu.

Strategija predstavlja korak dalje u tretiranju otpada u Hrvatskoj, te nudi određena rješenja za gospodarenje njime, rekao je u ime **Kluba zastupnika HSLs-a, DC-a i LS-a dr. sc. Zlatko Kramarić (LS)**. Činjenica je kako Hrvatska ima brojne probleme zbog neodgovarajućeg gospodarenja i zbrinjavanja otpada. Sanacija otpada bit će vrlo skupa. Svjedoci smo prosvjeda ekoloških udruga koje upozoravaju na ugrožavanje okoliša i potencijalnu opasnost od zagađenja podzemnih voda. Vode su zbog svoje kvalitete i kvantitete naše neprocjenjivo nacionalno bogatstvo. Treba upozoriti na problem medicinskog opasnog otpada, koji se ne zbrinjava na odgovarajući način. Otpad se i danas odlaže na gotovo svim odlagalištima bez obzira na utvrđenu kategoriju opasnosti. To je ozbiljan problem, tim više kada se uzme u obzir naša hidrogeološka specifičnost, a to su krš i lakopropusni teritorij. Treba upozoriti i na probleme otpada u moru. S brodova u more dospije oko 13 tisuća kubnih metara krutoga otpada i 24 tisuće kubnih metara zagađene vode. Kada se tome pribroji otpad koji u more dopijeva s kopna, očito je kako je nužna hitna zaštita mora. Stoga nas ne mora čuditi što projekt "Družba Adria" nije dobio zeleno svjetlo. Hrvatska ima i brojna "divlja odlagališta". Radi se o više od 3000 takvih odlagališta. Nije tajna da su i brojni potoci, kanali, usjeci i šume pretvoreni u priručna odlagališta okolnog stanovništva. Posljedica takvog neodgovornog ponašanja su poplave zbog neprotočnosti potoka i kanala. Naša je težnja da se profiliramo kao zemlja u kojoj se proizvodi zdrava hrana, koja nudi turističke destinacije s

nezagađenim i očuvanim okolišem, te koja nudi zdrav život svojim građanima i gostima. To stvara dodatnu obvezu da rješavanju ovog problema pristupimo s punom odgovornošću i sviješću. Težište Europske unije je izbjegavanje nastajanja otpada u proizvodnji, te da se njegov nastanak odvoji od gospodarskog rasta. Često se suočavamo s problemom da otpada ima, ali kada ga treba negdje smjestiti onda svi od toga dižu ruke. Jednostavno ne može se pronaći prikladnu lokaciju. Često se te stvari pretvaraju u politički čin. To je moguće rješavati takozvanom "eko rentom". Jedinice lokalne samouprave će shvatiti kako je tu riječ o mogućnosti zarade i zapošljavanja ljudi. U Strategiji je vidljivo kako je situacija s vodoopskrbom u Zagrebu i Istri na vrlo visokoj razini, ali je u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji doista ispod svake civilizacijske razine. Vlada bi morala voditi politiku koja će imati selektivan pristup. To znači da treba poticati ona područja koja zaostaju.

Rješenje su regionalni centri

U ime **Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a Jakša Marasović (HNS)** iznio je neke primjedbe na strategiju. Strategija je projicirana na nešto više od 24 milijarde kuna ili 3,25 milijardi eura. S obzirom na sve što je ušlo u to, to će sigurno zahtijevati veće novce. Rokovi koji su zadani, a to je 20 godina, su predugi. U poglavlju gdje se govori o komunalnom otpadu, problem otoka trebao bi biti više naglašen. Svaki otok bi morao biti rješavan kao integralni dio suvislog sustava koji funkcionira na odgovarajućem dijelu kopna. Najbolje i najjeftinije je na svakom otoku imati jednu pretovarnu stanicu i s velikim pokretnim kontejnerom u određenoj dinamici prevoziti ukupan otpad na kopno u županijski ili regionalni centar. U poglavlju 3.2. navedeni su županijski centri "20+1" kao razina rješenja problema komunalnog otpada. Okvir županije definiran je kao najniži opseg zahvata koji osigurava tzv. kritičnu masu odnosno broj stanovnika koji može platiti racionalno rješenje.

Ovo je izuzetno dobro rješenje u odnosu na današnja. Danas ima oko 3000 legalnih, polulegalnih i divljih deponija. Dakle, ako se ide na "20+1", to je svemir u odnosu na današnje stanje. Ali postoji računica prema kojoj županije s blizu 500 tisuća stanovnika mogu osigurati financijski prihvatljivo rješenje. Male županije to ne mogu. Županijski centri dobro su rješenje u odnosu na aktualno stanje, a pravo rješenje su regionalni centri. Dalmacija ima četiri županije i blizu milijun ljudi. Te četiri županije proizvode nešto manje od 300 tisuća tona otpada godišnje. Stan od 60 četvornih metara s prosječnom četveročlanom obitelji proizvodi tonu otpada. Za tehnologiju mehaničko-biološke obrade na razini jednog centra sljedeći su podaci: za Zadarsku i Šibensko-kninsku županiju trošak bi bio oko 62 eura po toni otpada, Splitsko-dalmatinsku 43 eura i Dubrovačko-neretvansku 68 eura. Ako bi se napravio jedan regionalni centar za sve četiri županije cijena bi bila oko 30 eura. Bitno je imati tu uprosječenu cijenu, inače neki neće nikada riješiti ovaj problem. Termička obrada komunalnog otpada može doći u obzir samo u Zagrebu. Mehaničko-biološka obrada komunalnog otpada rezultira s četiri izlazne frakcije. Suha frakcija je u količini 50%, mokra je 33%, metali su 3% i inertni otpad je oko 14%. Količina suhe frakcije iz sve četiri dalmatinske županije po energetskej vrijednosti zamjenjuje 53100 tona mazuta. Ova suha frakcija može se upotrijebiti kao alternativni energent u industriji cementa i u malim termoelektranama. Nakon što je detaljnije pojasnio upotrebu otpada iz suhe frakcije kao energenta u industriji cementa i malim termoelektranama, Jakša Marasović predložio je zaključak prema kojem država treba naći postupak i način da se industrija cementa privoli da koristi mehanički doradenu suhu frakciju i RDF iz komunalnog otpada kao alternativni energent. Ako industrija cementa ne prihvati korištenje RDF-a kao alternativnog energenta, onda mehanički doradenu suhu frakciju trebaju koristiti male termoelektrane. Dakle, najracionalnije rješe-

nje u Dalmaciji je "Dalmacijacement", zatim regionalni centar u Plominu za Primorsko-goransku i Istarsku županiju te regionalni centar za Slavoniju u tvornici cementa u Našicama.

Vizija - zamisao gospodarenja otpadom počiva na tzv. bezdeponijskom konceptu. Do prije dvije godine registrirano je 281 odlagalište na kojima je ukupno odloženo 34,5 milijuna kubnih metara otpada. Ima i više od 3000 divljih odlagališta. Organiziranim skupljanjem komunalnog otpada obuhvaćeno je samo 65% stanovništva Hrvatske.

U strategiji zaštite okoliša i Nacionalnom planu djelovanja na okoliš utvrđeno je kako je neodgovarajuće gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša u Hrvatskoj, podsjetio je u ime **Kluba zastupnika IDS-a Valter Poropat (IDS)**. Neuređeni sustav gospodarenja otpadom negativno se odražava na okoliš, vodu, zrak, tlo, klimu, ljudsko zdravlje te biljni i životinjski svijet. Posebno treba istaknuti ugroženost pitke vode kao jednog od temeljnih nacionalnih resursa. Donošenjem Zakona o otpadu učinjen je značajan početni korak u rješavanju ovog problema, ali i u usklađivanju s pravnim stečevinama EU. Takozvani bezdeponijski koncept kojem se teži kao idealu treba pozdraviti, ali za njegovo ostvarenje potrebno je zatvaranje kruga, od izbjegavanja nastajanja otpada, smanjenja količina i štetnosti, do reciklaže i uporabe. Da bi to postigli, preduvjet je stalni odgoj, edukacija i obrazovanje svih i sudjelovanje građana od početne faze do realizacije i upravljanja. Vrlo je važno da se stav javnosti prema otpadu realno sagleda i da se promijeni, jer je pretežno negativan. To rezultira neprijateljskim ili odbojnim stavom prema lociranju građevina i postrojenja za gospodarenje otpadom.

Susrećemo se sa situacijom da otpad i gospodarenje otpadom percipiramo kao problem, ali ne kao svoj nego tuđi, kojeg mora riješiti "netko drugi". Svi govore "ne u mojoj kući, ne u mom dvorištu". U rješavanju problema otpada i ostvarivanju održivog razvoja gotovo redovito se javljaju sukobi. Treba podržati aktivnosti Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u okviru programa sanacije odlagališta te Agenciju za zaštitu okoliša koja uspostavlja bazu podataka s područja otpada, odnosno katastar odlagališta. Važno je i to što je Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zajedno s Fondom u dosta slučajeva znalo ocijeniti na terenu donesene odluke, dokumente i tehničku dokumentaciju te da se sredstva usmjeravaju onima koji su prepoznali problem otpada i krenuli u njegovu rješavanje. Pozitivan primjer su Labin i Labinština. Klub zastupnika IDS-a podržava opće smjernice Strategije.

Energija iz obnovljivih izvora

Klub zastupnika nacionalnih manjina podržava donošenje ove strategije, rekla je mr. sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)**. Ona je naglasila kako Hrvatska mora imati dva cilja, i to smanjiti količinu otpada i proizvedenim otpadom održivo gospodariti procesom reciklaže, regeneracije ili pak samo uporabe. Mora se definirati, ali i podizati svijest o tome, da se dio otpada može reciklirati, dio se može biološki obraditi, spaljivati ili pak odlagati. Poljoprivredni i šumarski otpad od ukupno 13,2 milijuna tona godišnje čini 7,1 milijun tona ili gotovo 55%. Problem tog otpada u strategiji nije dovoljno obuhvaćen. Od 9,2 milijuna tona ekstremenata stoke polovica završava kao organsko gnojivo. Druga polovica smatra se otpadom, što znači gotovo 4,6 milijuna tona godišnje. Treba upozoriti kako nisu donijeti akti kojima bi se propisali uvjeti i način korištenja obnovljivih izvora energije, klasificirala postrojenja koja koriste te izvore, a posebno odredili način i poticaj proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.

Zašto ovo naglašavati? Europska unija svojom Bijelom (a mi Zelenom) knjigom propisuje obveze korištenja obnovljivih resursa energije. Što je najbitnije, EU financira takva postrojenja ali samo tamo gdje je to unijeto u strategiju i gdje je to prioritet prilikom korištenja predpristupnih fondova. Stoga bi Strategija morala imati definirana i postrojenja bio-plina, kako bismo koristili sredstva iz tih fondova. Drugi problem je otpad životinjskog porijekla. Od 120 tisuća tona klaoničkog otpada životinjskog porijekla kod nas se prerađuje 78 tisuća tona dok 42 tisuće tona završava na komunalnim odlagalištima ili razbacano u prirodi. Hrvatska ima u funkciji samo jednu kafileriju otvorenog tipa i četiri manje kafilerije zatvorenog tipa. U Strategiji se navodi potreba za još najmanje tri objekta otvorenog tipa za toplinsku obradu animalnog otpada. Strategija bi morala predvidjeti i nove tehnologije zbrinjavanja klaoničkog otpada, koje su u Americi danas na prvom mjestu i koje je ove godine prihvatila Europska unija. Radi se o alkalnoj hidrolizi. Ona je zasigurno alternativna metoda spaljivanja za sanaciju klaoničkog otpada, uništava prione BSF-a. Pritom se mogu graditi manje, čak i mobilne jedinice. Stoga je nužno i tu metodu ugraditi u ovu strategiju jer ju je Europska unija verificirala.

Spalionice su opasnost

U ozračju započinjanja pregovora s EU jedinstvena je prilika da se napravi značajan napredak na području gospodarenja otpadom, rekao je u ime **Kluba zastupnika HSP-a** mr. sc. **Miroslav Rožić (HSP)**. Radi se o nečem što utječe na život svakog pojedinca u Hrvatskoj, a znatno utječe i na generacije koje dolaze. Izazov pred kojim se Hrvatska nalazi je ne samo izbjegavanje nastajanja otpada već i upotreba korisnih materijala, primjerice onih koji ostaju u građevinskom ili šumskom drvnom otpadu, a koji su do sada završavali na deponijama. Europski trendovi u gospodarenju otpadom govore o velikoj učinkovitosti termičke obrade otpada, znači spaljiva-

nju, i to prema iskustvu Danske, Slovenije i Austrije. Ali nabrajaju se i nedostaci. Glavni su otpori među stanovništvom i nevoljkost političara da podrže taj proces. Međutim, prava opasnost kod termičke obrade otpada je prvenstveno u tome što je spaljivanje opasnost po zdravlje ljudi i okoliša. Spaljivanjem se povećava toksičnost otpada kojeg spaljujete. Produkti rada svake spalionice su toksični pepeo i filteri koji spadaju među najtoksičniji otpad. Filteri su opasan otpad, a u Hrvatskoj još nije riješeno zbrinjavanje opasnog otpada, pogotovo ne onoga koji nastaje spaljivanjem. U Strategiji se navodi kako je vizija, odnosno zamisao gospodarenja otpadom tzv. bezdeponijski koncept kojem se teži kao idealu. Međutim, ovakav koncept je nerealan i opasan, jer spalionice komunalnog otpada nisu alternativa deponijama. Spalionice emitiraju u zrak teške metale kao što su olovo, živa, kadmij i spojevi različitih dioksina i furona, koji su i u najmanjim količinama opasni po zdravlje. Nadalje, u Hrvatskoj je praksa sasvim drugačija od zemalja EU. Propisi se najčešće ne poštuju, a nema niti primjerenog kaznenog gonjenja ako dođe do propusta u upravljanju spalionicom. Isto tako redovito se ne mijenjaju filteri. Tako se sve više toksičnih plinova ispušta u zrak ili se toksični pepeo neprimjerenom odlaze na komunalna smetlišta. To je upravo bio slučaj s požarom PUTO-a u Zagrebu. Dakle, Strategija prije svega mora riješiti smanjenje količine i toksičnosti otpada kroz razne ekonomske poticaje i zakonske mjere. Treba poticati recikliranje i kompostiranje te sanirati postojeće deponije. Najvažnije u cijelom priči je odvojeno prikupljanje otpada. Planovi za izgradnju elektrana na otpad u Strategiji su mnogo jasnije specificirani nego ciljevi za kompostiranje, recikliranje i mehaničko-biološku obradu, pa se nameće zaključak kako se spaljivanju komunalnog otpada daje prednost. Nigdje se u Prijedlogu strategije ne navode konkretne mjere kojima će se unaprijediti sustav nadzora, već se navodi kako će se unaprijediti informacijski sustav i izvještavanje o otpadu te edukacija. Sama edukacija nije dovoljna ako ne

postoje stimulativne i kaznene mjere za proizvođače otpada. Posve je jasno kako nema nikakve reciklaže otpada bez odvojenog prikupljanja. Kad jednom bacite sav otpad, bilo to staklo, plastika, papir ili organski otpad u istu vrećicu, to postaje smeće koje se ne može reciklirati. Čuvena parola "otpad nije smeće" nije točna ako nema odvojenog prikupljanja otpada. Najvažnije u cijeloj toj priči je kako se takva vrsta smeća ne može ni spaliti. Kad je opasni otpad u pitanju, zapanjuje što se kao rješenje za konačno zbrinjavanje navode cementare, spalionice i duboke bušotine. Kao jedan od faktora koji otežava učinkovito gospodarenje opasnim otpadom u Hrvatskoj navodi se "NIMBY effect" (Not In My Back Yard - ne u mojem dvorištu). Navodi se zapravo zabrinutost javnosti, a kao da je neopravdana uslijed neinformiranosti i nedovoljne educiranosti. To, dakako, nije točno. Naša javnost itekako je dobro informirana i educirana. Posebno brine to što je loše definirano pohranjivanje otpada u dubokim bušotinama. Moglo bi se zaključiti kako će se u tim bušotinama pohranjivati i opasni otpad, što je nedopustivo. Glavna primjedba na Prijedlog strategije jest da se u njoj nigdje ne navode jasni ciljevi i rokovi koji se žele postići za smanjenje nastajanja otpada. Bez takvih konkretnih ciljeva i rokova u Klubu zastupnika HSP-a bojimo se kako će strategija ostati mrtvo slovo na papiru.

Divlja odlagališta

Krunoslav Markovinović (HDZ) rekao je kako je dobro što su autori Strategije obuhvatili razdoblje od sljedećih 20 godina, ali sigurno je da su imali na umu i zatečeno i naslijeđeno stanje. Sadašnje stanje u kojem vrlo slabo funkcionira gospodarenje otpadom dovodi do gomilanja velikih količina otpada na mahom neuređenim deponijama i divljim odlagalištima. Pogledajmo samo stanje uz Savu. Pravilno se izmjenjuju smetlišta i crpilišta. Ako idemo nizvodno, prvo smetlište pa crpilište pa opet smetlište i crpilište. I šumarci uz Savu prepuni su smeća. Ono što se sada doga-

da elegantan je način zbrinjavanja otpada a da nitko ništa ne reagira. Posebno je pitanje kako izgledaju područja uz željezničke pruge ili otočka smetlišta koja turisti nepogrešivo otkrivaju njuhom i vidom. Nakon havarije PUTO-a u Zagrebu gomila se opasan otpad, često u ilegalnim skladištima. Bitan korak učinjen je uključivanjem proizvođača otpada koji participiraju u troškovima zbrinjavanja ambalaže, prije svega PET ambalaže. Staklena i aluminijska ambalaža uglavnom završava u nekorisnom otpadu, kao i papir. Treba poticati prerađivače korisnog otpada jer čemu prikupljanje ako taj otpad nitko ne prerađuje. Sada je stanje, zahvaljujući nekolicini prerađivača, nešto bolje. Dobro je što stimuliramo lovačka i ribička društva. Oni organiziraju prikupljanje otpada te prate ogromna, mahom nenaseljena područja. Treba postići dogovor o centraliziranim odlagalištima. Nadalje, treba identificirati i pratiti opasni otpad. Također, treba predvidjeti povećane količine otpada elektroničkih uređaja kao i način njihovog zbrinjavanja.

Strategija predviđa da će se u sljedećih 20 godina investirati 3,25 milijardi eura.

Predlagatelj Strategije, a to je Vlada, na prvoj stranici konstatira kako je stanje s deponiranjem, zbrinjavanjem ili rješavanjem otpada krizno, upozorio je **Josip Leko (SDP)**. Naime, Vlada priznaje da se važeći Zakon ne provodi, ali ne kaže zašto se ne provodi Zakon o zbrinjavanju otpada. Je li ova Strategija utemeljena na razvojnoj politici Hrvatske? Je li Hrvatska zadovoljila svoje razvojne potrebe što se tiče energije? Nije. Hrvatska ima oko 300 tisuća nezaposlenih, pa ne može izabrati bilo kakav razvojni put. Znamo da jedna velika sila nije potpisala Sporazum iz Kyota, ne zato što nije svjesna značenja tog sporazuma nego zato što je imala vlastite interese, interese svojih građana i gospodarstva. Načelno, otpad će platiti oni koji ga stvaraju. Ako ova Strategija nije

utemeljena na razvitku, onda to načelno ništa ne znači. Danas ne možemo uvesti sustave razdvajanja različitih otpada, naprosto zato jer ljudi ne mogu kupiti pet kanti za različiti otpad: jedna kanta košta 365 kuna. Voda je prednost Hrvatske u svjetlu stanja s pitkom vodom. Pitanje je utvrđuje li Strategija koja su slivna područja isključena iz deponiranja bilo kakvog otpada, baš zbog čuvanja vodotoka koji će u budućnosti određivati gospodarsku situaciju u Hrvatskoj. Takvih naznaka nema u Strategiji. Voda će u budućnosti značiti više nego što je danas nafta i energija. Hrvatska ima značajan višak vode. U kuloarima se čuje kako je dio tih izvora dat u koncesiju. Čudno je kako bar ti koncesionari ne vrše pritisak za isključivanje slivnih područja koja osiguravaju pitku vodu od deponiranja opasnog otpada.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) upozorila je kako je samo 4,5% proizvedenog komunalnog otpada iz kućanstava skupljeno i reciklirano. Tek oko 21% stakla od ukupno raspoloživog se koristi. Također, tek jedna trećina papira se koristi. Ispada što si siromašniji, to si rastrošniji. Jedna smo od rijetkih zemalja koja svinjsku kožu pojede, a ne preradi u novčanike, torbe i ostalo. Svinjska krv baca se u kanalizaciju, a ona je podloga za različite lijekove. Stanovništvo koje proizvodi otpad misli da ga netko drugi i negdje drugdje treba zbrinuti. U Koprivničko-križevačkoj županiji locirano je jedno moguće regionalno odlagalište. Tvornica za preradu sekundarnih sirovina rentabilna je ako zbrinjava otpad za oko 700 tisuća stanovnika. Hrvatska bi ukupno mogla imati tri tvornice za preradu otpada, gdje bi se iskoristili i svi ovi metali. Strategijom se dozvoljava 21 odlagalište u županijama. To će se tako i shvatiti. Nitko se neće, ili će se vrlo rijetko udruživati s drugima. Nitko neće vidjeti prednosti budućeg mjesta gdje bi se komunalni otpad trebao zbrinjivati. Prednosti su ogromne, od toga da se zapošljava radna snaga, da se dobiva infrastruktura i da se dobivaju novci za rentu. Druge zemlje imaju tvornice za preradu smeća u središtima gradova. Takva jedna tvornica je u središtu Beča.

Primjer Makarske

Količina otpada raste a infrastruktura koja bi taj otpad trebala zbrinuti nije dostatna, upozorila je **Jagoda Martić (SDP)**. Kada je riječ o zbrinjavanju otpada, situacija je zaista alarmantna. Vlada žurno treba izraditi Plan gospodarenja otpadom. Sporo rješavanje problematike svih vrsta otpada dovelo je do kritične situacije u najvećem broju jedinica lokalne samouprave. Vrlo je malo sredina u Hrvatskoj koje zbrinjavanje otpada imaju riješeno na zadovoljavajući način. Primjer Makarske na najbolji način ilustrira kakve posljedice nastaju kada se problemi ne rješavaju na vrijeme. Odlagalište Donja Gora u Podgori otvoreno je prije 27 godina. Godišnje se odlagalo desetak tisuća tona komunalnog i industrijskog otpada bez ikakvog reda. Otpad se često zapali. Odlagalište zauzima površinu veću od 35000 četvornih metara. Veći dio zemljišta je u privatnom vlasništvu. Problemi su eskalirali tako da su mještani odlučili uzeti zakon u svoje ruke. Da se problem tog odlagališta rješavao na vrijeme ono bi funkcioniralo još nekoliko godina dok ne dođe do otvaranja županijskog centra. Sada je

Ključ rješenja je u odvojenom sakupljanju i recikliranju otpada.

u Makarskoj situacija slična kao u Varaždinu. Smeće se balira, a bale se odlažu na neadekvatan način. Poznati NIMBY efekt živo se ukazuje širom Hrvatske, a to ne ide u prilog što hitnijem rješavanju problema otpada. U parku prirode Biokovo uginulo je 11 krava. One su uginule 2. kolovoza. Veterinar je utvrdio kako je posrijedi trovanje. Policija je izvršila očevid i od tada traju prepucavanja oko pitanja čija je obveza uklanjanje leševa. Svatko misli da je to problem koji treba riješiti netko drugi. Rezultat je da leševe krava s Biokova nitko nije uklonio, a proteklo je više od dva mjeseca. Danas imamo prevelik broj neuređenih, nekontroliranih i za okoliš opasnih odlagališta

otpada. Strategijom se planira u idućih 5 godina sanirati i zatvoriti sva odlagališta te izgraditi dvadesetak regionalnih centara za gospodarenje otpadom. Na otocima neće biti trajnih odlagališta. Situacija s otpadom toliko je alarmantna da zahtijeva žurnu izgradnju regionalnih centara za gospodarenje otpadom, ali u većini županija nije se previše odmaklo od početka.

I odvodni kanali puni smeća

Rješavanje pitanja gospodarenja otpadom naša je obveza prema precima, potomcima, a i prema nama samima, upozorio je **Vladimir Štengl (HDZ)**. Sadašnje stanje gospodarenja otpadom na vrlo je skromnoj razini. Još uvijek prevladava svijest i navika odbacimo smeće što dalje od svoga dvorišta i više nas nije briga. Istina, ima i iznimno dobrih primjera, ali sve je to još daleko od poželjnog. Cijela priča o otpadu ima i svoju cijenu, a ona nije mala. Stoga pravila igre moraju biti određena od države. Ekonomski efekti optimalnog gospodarenja otpadom su nesagledivi. Nismo toliko bogati da bi sadašnji način zbrinjavanja otpada odnosno nebrigu za otpad ostavili za budućnost. Predložena strategija dobar je put da sačuvamo okoliš. Treba spomenuti odvodne kanale. U svakom od tih kanala može se pronaći auto olupina, odbačene bijele tehnike, PVC i PET ambalaže. Bez tog odbačenog otpada njihova protočnost bila bi daleko bolja.

Edukacija

Dosadašnjom Strategijom zaštite okoliša i Nacionalnim planom djelovanja utvrđeno je kako je neodgovarajuće gospodarenje otpadom najveći problem zaštite okoliša u Hrvatskoj, upozorio je **Kruno Peronja (HDZ)**. Među ostalim krenulo se u saniranje odlagališta otpada u Podgori zaštićujući time Zagoru, izvorište pitke vode, priobalje, ali i otoke. Uskoro se očekuje izdavanje lokacijske i građevinske dozvole za izgradnju centra za gospodarenje otpadom. Time će se sanirati brojna odlagališta na područ-

ju Splitsko-dalmatinske županije. Nas u prvom redu muči komunalni otpad. Najvažniji dio posla je edukacija, tako da se ne događa da na ulazu u turističke gradove i općine vidimo odbačene hladnjake i štednjake. Cilj je preduhitriti sve divlje deponije, sanirati ih i zazeleniti. Ne može se dopustiti da odlagališta divljaju i rastu, a pretpostavka za centre za gospodarenje otpadom je ispunjena. Učinjeni su prvi koraci lokalne zajednice. U vezi s tim organizirani su obilasci najmodernijih centara u ovom dijelu Europe i svijeta kako bi skinuli animozitet kod lokalnog stanovništva. Ne smijemo dopustiti da nas vrijeme pregazi. Brojnost turista koji dolaze na Jadran uz one dobre strane nosi sa sobom i veću količinu otpada. Trebamo čim prije završiti sve započete projekte. To poglavito stoga što su i mladi stručnjaci upravo osposobljeni da vide kako to funkcionira u Austriji i Švedskoj. Educirani stručnjaci zapravo su zalag da ćemo poštovati standarde Europe i svijeta zaštititi naš okoliš, more, vodu i zrak i stvoriti pretpostavku za daljnji razvitak gospodarstva, povećanje broja radnih mjesta, ali i zaštititi lokalno stanovništvo da nikakvih zagađenja neće biti.

Nitko ne želi otpad u svom dvorištu

Mr. sc. **Vlado Jelkovic (HDZ)** ocijenio je ovu Strategiju gospodarenja otpadom zaista kvalitetnim dokumentom. Zbrinjavanje opasnog otpada posebno je značajan problem. Opasni medicinski otpad samo se djelomično obrađuje. U nas je registrirano 281 odlagalište, ali puno je veći problem više od 3000 divljih deponija. Financiranje gospodarenja otpadom ni približno ne odgovara potrebama. Određivanje novih lokacija za gospodarenje otpadom ne postiže se dogovorom između jedinica lokalne samouprave. Nitko ne želi otpad u svom dvorištu. U mnogim sredinama problem zbrinjavanja otpada i definiranje budućih lokacija deponija postaje sredstvo za političke obračune. Bavarski Institut za zbrinjavanje otpada izgleda kao tehnološki park. Izvana gledajući nitko ne

bi mogao zaključiti da se radi o procesu zbrinjavanja otpada. U Bavarskoj je prije tridesetak godina bio isti problem s otpadom kao što je to danas u nas. Tada je u tekstilnoj industriji Bavarske bilo tridesetak tisuća zaposlenih viška. Oni su kroz industriju otpada našli rješenja u zapošljavanju onih koji su u drugim branšama ostali bez posla. Radi se o procesu selekcije u domaćinstvu, sabiralištima, kompostiranju i spalionicama. Troškovi se pokrivaju iz dijela naknade za zbrinjavanje otpada. Zbrinjavanje otpada komunalna je djelatnost i ona je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave. Sa selekcijom otpada treba krenuti od kućanstava. Kućanstva bi trebala besplatno dobiti posude za otpad. Posebno je važno unaprijediti edukaciju. S obzirom na relativno niske naknade za zbrinjavanje otpada u Hrvatskoj, nužno je planirati realan iznos cijena. Pritom treba voditi računa da se visina naknade uskladi s načelom "zagađivač plaća".

U uvodnom dijelu strategije konstatirano je kako je gospodarenje otpadom najveći pojedinačni problem zaštite okoliša, te da se ozbiljno radi na tom problemu, upozorila je **Ana Lovrin (HDZ)**. Dobivanjem mišljenja (avisa) procijenjeno je kako ćemo morati prihvatiti neke dosege Europske unije te da podzakonskim aktom neće biti moguće sve to prihvatiti. Ono o čemu danas možemo raspravljati su vizija i prioriteti gospodarenja otpadom. Strateški ciljevi nama su danas važni. Konačni idealni cilj koji je vrlo teško dostići do 2025. godine je bezdeponijsko odlaganje. Osobito je važna edukacija upravnih struktura, stručnjaka i javnosti za rješavanje problema gospodarenja otpadom. Posebno treba obratiti pažnju na kvantitativne ciljeve strategije. Ove 2005. godine 80% stanovništva obuhvaćeno je organiziranim skupljanjem komunalnog otpada, a 2025. godine to bi trebalo biti 99%, dakle 100%. Količina odvojenog, sakupljenog i recikliranog otpada danas je 6%, a planira se kako će 2025. godine to biti 25%. Količina obrađenog komunalnog otpada danas je 2%, a planira se 30% do 2025. godine. Strategijom

je određeno da ćemo imati 21 županijsko odlagalište. Zacrtno je i 25 pretovarnih stanica, što nije realno u odnosu na županijska odlagališta. Strategija će ostati samo lijepa publikacija ako ne osiguramo provedbene propise. Ova materija djelomično je regulirana Zakonom o komunalnom gospodarstvu i Zakonom o otpadu. Vrlo je bitna prostorno-plan-ska regulacija. Dakle, treba razmišljati o tome kako uskladiti ova dva zakona sa Zakonom o prostornom planiranju i Zakonom o građenju. Naime, ako se dogodi pravna praznina ili prenormiranje oko zbrinjavanja otpada, javit će se interesi biznisa koji je beskrupulozan ili politikantski interesi koji su isti. Ostanemo li na odrednicama da će se jedinice lokalne samouprave dogovoriti, da će se županije dogovoriti, nitko se neće dogovoriti. Stoga Strategija mora iza sebe imati programe s jasnim rokovima. Kod donošenja programa Ministarstvo i Vlada trebali bi prihvatiti sve ono što su pojedine lokalne jedinice već učinile i krenule u pionirski poduhvat.

Educirani građani i stručnjaci zalag su da će se poštujući standarde Europe i svijeta zaštititi naš okoliš, more, voda i zrak.

Na radiju javljaju kako gori amazonska prašuma jer je zavlada suša. Razlog je globalno zatopljenje i sječa šuma. Zatim, izvor koji je tisućama godina imao svježu vodu, danas je presušio. Niti oluje na Antarktiku nisu više iste. Jedna takva velika oluja upravo je prelomila na dva dijela najveći ledenjak, upozorio je **Ivan Jurkin (HDZ)**. No ima i pozitivnih primjera. Imamo tri velike hrvatske močvare koje smo prije tridesetak godina smatrali beskorisnima. Smatrali smo ih leglom komaraca i bolesti. Danas ih nastojimo zaštititi pod svaku cijenu, jer smo shvatili što znače u eko sistemu. Već u piramidi bilo je napisano: "Stradat će onaj koji se ne bude znao koristiti zakonima prirode". Veliki papa Ivan Pavao II navodi:

"sjeti se da nisi vlasnik zemlje već samo njen zaštitnik i čuvar". Mi smo to polako počeli shvaćati. Potvrda toga je ova strategija. Situaciju treba prihvatiti realno, ne beznadno i ne očekivati kako će se stvari same po sebi riješiti. Zato treba ulagati. Na prvi pogled izgleda kako je ulaganje u zaštitu okoliša čisti trošak. Ali, dugoročno gledano, to je visoko profitabilno. Za to nema alternative. Svako kašnjenje skupo se plaća. U Velikoj Gorici shvatilo se kako je gospodarenje otpadom iznimno važno, te da je za to iznimno važna edukacija. Zato se započelo s najmlađim uzrastom. Usvojen je dokument koji je odredio strateške ciljeve i to na segmentu vrtića i škola. U svim objektima predškolskih i školskih ustanova postavljeni su zeleni otoci za skupljanje sekundarnih sirovina, tako da djeca steknu naviku i to prenose na starije. Tako mladi postaju ambasadori zaštite okoliša.

Irena Ahel (HDZ) upozorila je na posebnu važnost saniranja postojećih divljih odlagališta i crnih točaka. Neodgovarajućim gospodarenjem otpadom ugroženi su okoliš i ljudsko zdravlje. Količine otpada iz dana u dan rastu. Sustav gospodarenja otpadom ne funkcionira. Poseban problem u nas je komunalni otpad koji uglavnom završava na neuređenim odlagalištima. Trošak zbrinjavanja otpada treba prenijeti na one koji ga stvaraju. U idućih pet godina planira se sanacija i zatvaranje svih odlagališta te izgradnja dvadesetak regionalnih centara za gospodarenje otpadom. Na otocima neće biti trajnih odlagališta. Također treba pokrenuti edukativne akcije radi podizanja razine svijesti u odnosu na otpad. Temeljem Strategije što žurnije treba izraditi i donijeti Plan gospodarenja otpadom.

Sisačko-moslavačka županija

Prema podacima Ministarstva više od 90% odlagališta komunalnog otpada ne zadovoljava suvremene zahtjeve uređenja i upravljanja, upozorila je **Ivan-ka Rokandić (HDZ)**. Jedan od rijetkih deponija koji je po pravilima uređen je onaj grada Siska, ali na ostalim dijelo-

vima županije nema niti jednog takvog odlagališta. Donošenjem ove strategije na najprihvatljiviji način riješilo bi se gospodarenje i zbrinjavanje otpada te spriječila neželjena događanja. U Sisačko-moslavačkoj županiji nalaze se tri spalionice, i to "Herbos", "Termoelektrana" i "Refinerija", i jedno veliko odlagalište otpada u Kutini vezano uz "Petrokemiju". Godinama je spominjano eventualno odlagalište opasnog otpada na Trgovskoj gori. Mišljenja smo da treba ustrajati na pravilu da se cjelokupni otpad zbrinjava na mjestu nastajanja, a u iznimnim slučajevima na nekim drugim lokacijama. U Sisačko-moslavačkoj županiji najviše rasprava u javnosti izazvalo je planirano odlagalište opasnog nisko i srednje radioaktivnog otpada. Moslavačka gora brisana je kao potencijalna lokacija a ostala je još jedino lokacija Trgovske gore. Udruge građana, pojedinci, mediji a i predstavnička tijela jedinica područne (regionalne) samouprave, te županijska skupština donijeli su zaključak kako bi se trebala izbrisati i lokacija Trgovske gore. Vjerujemo da je to već utvrđeno jer pravci razvoja županije su prije svega poljoprivreda i turizam. Drugi veliki problem su spalionice INA Rafinerije nafte i Herbosa u Sisku. Vrlo je značajno da se u Strategiji navode tijela nadležna za gospodarenje otpadom od općina i gradova pa sve do Hrvatskog sabora.

Švicarski primjer

Vizija gospodarenja otpadom, a riječ je o bezdeponijskom konceptu, ne samo da je nerealna nego je i vrlo opasna jer spalionice ne mogu biti alternativa deponija, upozorio je mr.sc. **Miroslav Rožić (HSP)**. Iako se ističe važnost izbjegavanja otpada, nigdje u Strategiji ne navode se jasni ciljevi i rokovi koji se žele postići za smanjenje nastajanja otpada. Strategijom se mora jasno reći kako nema reciklaže, kompostiranja niti izbjegavanja velike količine otpada ako nema odvojenog prikupljanja otpada. To je ključ koncepcije po kojoj otpad nije smeće. Ono što zabrinjava je činjenica da se puno govori o tzv. termičkoj

obradi otpada odnosno o spalionicama za koje zapravo treba osigurati gorivo. Dakle, s jedne strane spalionice moraju imati gorivo dok s druge strane izgleda kako se samo deklarativno priklanjamo koncepciji smanjenja količine otpada. Jer u protivnom to bi značilo sljedeće: izgradit ćemo spalionice, a onda ćemo postupno smanjivati količinu otpada, pa ćemo zatvarati te spalionice. Priča o edukaciji u svijetu i u Europi puno se jednostavnije rješava. U Švicarskoj je odvojeno prikupljanje otpada riješeno tako da je odvoz tog otpada iz kućanstava besplatan. Ako pak ljudi ne žele odvojeno prikupljati otpad, pa bacaju sve zajedno u istu vrećicu ili kantu, onda odvoz takvog otpada puno košta. Kad je sve zajedno, to nije otpad nego smeće, a odvoz smeća košta. U gradovima Švicarske 65% otpada prikuplja se odvojeno. Objasnjavati nama kako sav otpad treba pretvoriti u smeće i onda to koristiti kao gorivo u spalionicama je zavaravanje. Takva vrsta spalionice nije ništa drugo nego tvornica otrova. Kad je opasni otpad u pitanju, zapanjuje činjenica što se kao konačno rješenje za zbrinjavanje navode cementare. Naime, cementare u Hrvatskoj ne ispunjavaju sigurnosne niti ekološke standarde Europske unije. Za konačno zbrinjavanje ostatka spaljivanja, kao što su pepeo i filteri, ne postoji rješenje. Duboke bušotine navode se kao rješenje samo za otpad iz naftnog rudarenja. Pritom se otpad odlaze tehnologijom utiskivanja. Postoji opasnost da se ovakvom definicijom dobije zeleno svjetlo za zbrinjavanje i ostalih vrsta otpada a ne samo naftnog rudarenja.

Problemi otpada na otocima

Problematika gospodarenja otpadom hijerarhijski je dobro postavljena od najnižih razina, dakle od proizvođača otpada do same države, rekao je **Zdenko Antešić (SDP)**. U ovu djelatnost uvode se tržišni elementi. Međutim, tu treba biti oprezan. Prikazana je cijela strategija koja govori o izbjegavanju, vrednovanju i odlaganju otpada. Prema Strategiji, na otocima nema odlagališta. Među-

tim, postavlja se pitanje što je s velikim otocima, onima s više od 10 tisuća stanovnika? Ti otoci imaju relativno razvijeno gospodarstvo i proizvodnja otpada je velika. Na otocima ne treba biti odlagališta. Međutim, ova problematika nije dovoljno dobro razrađena s aspekta udaljenosti i složenosti prijevoza otpada na regionalna odlagališta. Postavlja se i pitanje što je s odlagalištima u moru? Uvale i uvalice često su odlagališta. Što je s prihvatom otpada s brodova? Što je s incidentnim situacijama koje se u Jadranu mogu dogoditi? Postavlja se i pitanje načina saniranja divljih odlagališta na otocima. To je kraško područje pa se mora voditi računa o procjednim vodama. Daljnje pitanje je što s muljnim otpadom, znači s otpadima sa uređaja za prečišćavanje otpadnih voda? Značajno je i pitanje cijene zbrinjavanja otpada. Promovirano je načelo da cijenu plaća onaj tko proizvodi otpad. Na otocima je ta teorija neodrživa. Na otoku Premudi cijena bi bila 25 puta veća nego u Zagrebu. U ovu djelatnost treba uvesti institut solidarnosti. Nedopustivo je da cijena na otocima bude toliko veća nego na kontinentu. Posebno značajno je pitanje načina zbrinjavanja opasnog otpada. Predviđeno rješenje su spalionice i druga postrojenja.

Posebno je važno sanirati postojeća divlja odlagališta i crne točke.

Problem gospodarenja otpadom poprimit će velike razmjere ukoliko se promptno ne učine značajni pomaci, upozorio je **Valter Poropat (IDS)**. Neuređeni sustav gospodarenja otpadom negativno se odražava na okoliš, vodu, zrak, tlo, klimu, ljudsko zdravlje te biljni i životinjski svijet. Posebno treba istaknuti ugroženost pitke vode. Treba pozdraviti tzv. bezdeponijski koncept. Preduvjet za to među ostalim je stalni odgoj i obrazovanje svih te sudjelovanje građana od početne faze do realizacije projekta i samog upravljanja. U rješavanju problema otpada gotovo redo-

vito javljaju se sukobi, politikantstvo i svade. Naime, postoje različiti interesi koji su često sukobljeni.

Strategija na neki način rješava pitanje 15 kategorija otpada, rekao je **Jakša Marasović (HNS)**. Ovdje se govorilo u principu samo o komunalnom otpadu i to jest najveći problem. Sve druge vrste otpada država može lakše riješiti nego ovaj, iz prostog razloga što je komunalni otpad u nadležnosti lokalne samouprave. A to je uvijek problem lokalnih moćnika, dogovora i iznalaženja rješenja. Problem sanitarnih deponija nije riješen jer ih nitko neće u svom dvorištu. Država bi taj problem trebala uzeti na sebe i to rješavati na 4 do 5 lokacija kao velike regionalne centre. To Europa ima. Tako na 85 milijuna Nijemaca postoji 80 lokacija na kojima se tretira otpad. Ovdje su spomenute priče o tome kako je odvajanjem na licu mjesta ili na mjestu nastanka otpada moguće riješiti problem tako da nema nikakvog ostatka. To nije moguće. Uvijek ostaje jedna tona na 4 stanovnika godišnje. Bez tretiranja gorivog dijela, koji je 50% od toga, nema rješenja. To je najbolje raditi u cementarama. Imamo sreću što u tri regije imamo cementare koje funkcioniraju. Država može natjerati vlasnike uz nekakvu dodatnu rentu da otpad koriste kao alternativno gorivo.

Komina masline vrlo je problematičan otpad na otocima. Međutim, ona se može koristiti kao gorivo, gnojivo i hrana za divljač.

Ako ne bude provedbenih akata i mjera onda će ova strategija ostati samo pusta želja, upozorio je Ivan Kolar (HSS). Zato bi bilo dobro da se država jače odredi spram rješavanja ovih problema. A to se može samo ako se osiguraju višestruko veća sredstva nego što su sada. Ako zbrinjavanje otpada ne počnemo tretirati kao gospodarski važnu djelatnost, onda je to opterećenje. Zato bi bilo dobro ne tretirati to provedbe-

nim aktima kao saniranje i zbrinjavanje otpada nego kao jednu važnu gospodarsku granu koja je u susjednim zemljama biznis, primjerice u Austriji. Prilikom određivanja lokacija odlagališta smeća dolazi do političkih prepucavanja. To je zbog toga jer nismo pripremljeni s tehnologijom i gospodarski aspekt tog pitanja nije došao do svijesti građana. Ako je to samo onečišćenje ili devastacija terena, jasno da to nitko neće u svojem dvorištu. Drugi korak koji slijedi poslije ovoga značajniji je nego ovaj prvi. Tu centralna država treba biti dosljedna i davati impuls. Prije svega akcent treba dati da to bude ekonomska grana koja nije na taj način do sada prikazivana.

Mora li komina biti otpad?

Franjo Piplović (DC) istaknuo je problem koji nije naznačen u Strategiji. Naime, zajednica udruga maslinara, uljara i proizvođača sadnica maslina uputila je dopis u vezi problema kominu Vladi, Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva te Ministarstvu pravosuđa. Komina se u Zakonu o otpadu tretira kao tehnološki otpad. Ako je klasificiran kao otpad, iz toga proistječu i obveze maslinara da kominu uskladište na odgovarajućim mjestima. Ako to ne čine, dolazi do velikih kazni. Ovo je konkretan problem ljudi. Komina dakle spada u kategoriju tehnološkog otpada i zabranjeno je njeno deponiranje bilo gdje osim na službenim odlagalištima. Međutim, budući da toga malo gdje ima, ljudi se snalaze na različite načine. Znači, to bacaju u more ili stavljaju na privatna zemljišta. Time nije riješen problem. Kada inspekcije naiđu na tako nešto, onda uljari plaćaju velike kazne. Tehnološko-kemijski institut iz Splita napravio je analizu prema kojoj na temelju znanstvenih proučavanja komina ne može biti otpad. To je zapravo sirovina za proizvodnju. Može se koristiti kao gorivo, gnojivo i hrana. U Primorsko-goranskoj županiji razrađen je program prema kojemu je komina hrana za divljač, koja se odlaže u šumama.

Namjera je da se izradi cjelovita strategija korištenja kominu.

Državni tajnik dr. sc. **Nikola Ružinski** na kraju se osvrnuo na raspravu i glavne teze. Jedna od dvojbi bila je primarno odvajanje ili odvojeno skupljanje otpada kao preduvjet za reciklažu. To je osnovni princip Strategije. Dokaz za primarno izdvajanje je i Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu gdje oko 30% volumena otpada koji danas završava na neuređenim odlagalištima bit će drukčije zbrinuto. Danas se u Hrvatskoj godišnje stavlja na tržište milijardu i pol različitih boca za piće. Oko 1 milijarda završava kojekuda, jedan dio na neuređenim odlagalištima a ostale okolo. Sve što je vezano uz reciklažu velik je doprinos povećanju zaposlenosti. Princip "onečišćivač plaća" osnova je bez koje se sve ovo neće moći riješiti. Pri svemu tome realni troškovi zbrinjavanja i gospodarenja otpadom osnovica su provedbe strategije. Posebnu brigu mora se voditi o otocima. Otoci ne mogu doći u goru poziciju zato što na njima neće biti odlagališta. Bit će transfer stanice i reciklažna dvorišta, ovisno o veličini otoka. Sanacija odlagališta ići će po pravilima struke. Poljoprivredni otpad više je puta spomenut. Rečeno je kako je u Strategiju kao otpad stavljena slama, a da ona to nije. Nažalost, danas je slama otpad. Danas je i komina od maslina veoma problematičan otpad na otocima. Osjeća se smrad. Komina predstavlja vrijednu energetska sirovinu. Osim toga već postoje zainteresirani ljudi koji će od nje napraviti energetska sirovinu. Važna stvar je smanjenje broja odlagališta. Više puta je spomenuto da bi realno bilo računati na 4 do 5 odlagališta, s čime se treba složiti. U Ministarstvu očekujemo podršku zastupnika da broj odlagališta ne bude 21 nego manje. Što se tiče tehnologija i spalionica, čuli su se različiti stavovi. Sve se ne može riješiti bez spaljivanja. Imamo opasni otpad, imamo lijekove koje uredno izvozimo u Austriju. Za to plaćamo veliki novac da bi se spalili u centru nekog grada. Isto tako imamo mogućnost rekonstrukcije spalionica u Sisku. Imamo doduše problem s dovr-

šetkom spalionice koja stoji već nekoliko godina spremna. U Zagrebu se sprema jedna spalionica. Međutim, radi se o visokim tehnologijama. Ukupno rješenje za državu bez spalionice može biti samo na način da i dalje dajemo veliki novac i to isto odmah spaljujemo preko

granice, jasno, primajući sve ono što dolazi. Strategija se ne temelji na spaljivanju otpada. Strategija se ne temelji na onome "sav otpad je smeće". Osnova je edukacija i javnost. Na kraju je dr. sc. Nikola Ružinski zatražio podršku zastupnika, među ostalim pri donošenju

prostornih planova i određivanju lokacija, što je ozbiljan problem.

Hrvatski je sabor većinom glasova donio Strategiju gospodarenja otpadom Republike Hrvatske (76 "za", 11 "suzdržanih").

A. Š.

IZVJEŠĆE O IZVRŠENJU DRŽAVNOG PRORAČUNA REPUBLIKE HRVATSKE ZA PRVIH ŠEST MJESECI 2005.

Dva posve različita tromjesečja

Dva posve različita tromjesečja obilježila su prvu polovicu 2005., jasno se vidjelo u raspravi o Izvješću o izvršenju državnoga proračuna za to razdoblje. Kratkoročni pokazatelji ekonomske aktivnosti ukazivali su na usporavanje gospodarskog rasta u prvom tromjesečju, ukupan BDP porastao je za samo 1,8 posto, proračun se slabije punio. No, u drugom tromjesečju stvari su se bitno promijenile - rast BDP-a iznosio je 5,1 posto - tako visok rast zabilježen je samo koncem 2002., ni u jednom drugom periodu nije bio tako visok. Ministar financija sa zadovoljstvom je isticao da su ukupni prihodi proračuna u prvom polugodištu 2005., u odnosu na isto razdoblje 2004. povećani za 7,3 posto. S oporbene pak strane Vladina je gospodarska i financijska politika 'zaradila' niz zamjerki, čule su se tvrdnje da se sve lošije i skuplje živi. Svemu tome usprkos, Sabor je većinom glasova prihvatio Izvještaj o izvršenju Državnoga proračuna za prvo polugodište 2005. godine

O IZVJEŠĆU

Možda nikada u povijesti hrvatske države, kao što je to bilo u ovoj godini, nisu bili toliko kontradiktorni i različiti pokazatelji u prvom i drugom tromjesečju jednoga polugodišta, rekao je ministar financija **Ivan Šuker** izvješta-

vajući Sabor kako se u prvom polugodištu 2005. izvršavao državni proračun.

Ministar je prenio najvažnije pokazatelje iz Izvještaja, pa ćemo se poslužiti njegovim izlaganjem, te navesti još neke podatke iz samog Izvještaja.

Nakon dosta problematičnog gospodarskog rasta i slabijeg punjenja proračuna u prva tri mjeseca 2005., u drugom je tromjesečju gospodarski rast bio 5,1 posto, a i prihodi u proračunu počeli su se bolje puniti, tako da su u prvih šest mjeseci 2005. u odnosu na isto razdoblje 2004. bili veći za 7,3 posto ili 2,7 milijardi kuna, a u odnosu na prvo polugodište 2003. bili su veći za 4,5 milijardi kuna.

U srpnju, kolovozu i rujnu 2005. proračunski su prihodi u odnosu na isto razdoblje 2004., uspoređujući po mjesecima, bili veći za 11 posto. Prihodi u srpnju 2005. bili su u odnosu na srpanj 2004. veći za 11 posto, isto tako i u kolovozu i rujnu, a u usporedbi sa 2003., bili su veći za nešto više od 18 posto, precizirao je ministar, naglašavajući kako su proračunski prihodi najbolji pokazatelj ekonomske aktivnosti.

Sve to, istaknuo je, pokazuje kako će gospodarski rast na koncu 2005. vjerojatno biti oko četiri posto, što je oko 0,3 posto više od onoga u projekcijama.

Zadovoljan je prihodima prikupljenim od poreza.

Porezom na dohodak u prvih šest mjeseci prikupljeno je 1,3 milijardi kuna,

što je izvršenje od 99,4 posto od planiranih. S tog su se osnova, napominje, očekivali manji prihodi, s obzirom na izmjenu Zakona o porezu na dohodak i povećanje neoporezivog dijela osnovice poreza.

Porezom na dobit u prvih šest mjeseci 2005. prikupljeno je 2,3 milijardi kuna, što čini rast od čak 33,7 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Porez na dodanu vrijednost bilježi rast od 4,8 posto - u prvom polugodištu 2005. ostvaren je u iznosu od 14,5 milijardi kuna.

Glede makroekonomskih pokazatelja, ministar navodi da je realni rast BDP-a u prvom polugodištu iznosio 3,5 posto, s tim da je u prvom tromjesečju bio izuzetno loš, svega 1,8 posto, dok je u drugom iznosio 5,1 posto. Takav rast, naglašava, u Hrvatskoj je zabilježen samo krajem 2002., ni u jednom drugom periodu nije bilo tako visokog gospodarskog rasta.

Industrijska je proizvodnja u prvih šest mjeseci zabilježila prosječnu stopu rasta od 4,7 posto; prerađivačka je industrija porasla za 6,3 posto, a tomu je najviše pridonio rast proizvodnje hrane i pića za 5,8 posto; nominalni rast trgovine na malo iznosi 6,6, a realni 3,2 posto; broj dolazaka turista povećao se za pet posto; nastavljen je trend smanjenja nezaposlenosti i povećanja zaposlenosti - ukupan broj nezaposlenih u lipnju se u odnosu na svibanj smanjio za gotovo 11 tisuća

ili 3, 5 posto, dok je u odnosu na lipanj 2004. nezaposlenih bilo više za 1.900. Međutim, u srpnju je prvi puta nezaposlenost došla negdje na stopu od 17, 1 posto, naglasio je Šuker.

Ukoliko se iz izvoza i uvoza isključe brodovi, izvoz je u prvom polugodištu porastao za 13,3 posto, a uvoz za devet posto. Rastu izvoza najviše su pridonijeli proizvodnja strojeva i uređaja (porasla za čak 38,8 posto), hrane i pića (porasla 37, 2 posto), koksa i naftnih derivata te proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda. Rast tih grana, kaže ministar, jamči kontinuiran i standardan rast BDP-a i u narednom razdoblju.

Izvijestio je da je vanjski dug koncem lipnja bio na razini 24,2 milijarde eura i zabilježio međugodišnju stopu rasta od 10,6 posto, što, dodao je, predstavlja znatno usporavanje rasta u odnosu na prošlu, a pogotovu u odnosu na 2003. godinu. Udio države u ukupnom vanjskom dugu smanjio se sa 34,4 posto iz lipnja 2004. na 29 posto u lipnju 2005.

Povoljna kretanja iz drugog tromjesečja nastavila su se i u trećemu tromjesečju.

Rast BDP-a od 5,1 posto iz drugog tromjesečja 2005. zabilježen je samo krajem 2002. i ni u jednom drugom periodu Hrvatska nije imala tako visok gospodarski rast.

Industrijska proizvodnja i dalje bilježi rast viši od prošlogodišnjeg prosjeka, u kolovozu je zabilježena najviša stopa izvoza od svih mjeseci tekuće godine, posebno se povoljni pokazatelji bilježe u turizmu.

Broj registriranih nezaposlenih osoba pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje zabilježio je pad i šest mjeseci za redom, spustivši se u kolovozu na 291.000 ili 17 posto na godišnjoj razini.

U kolovozu je rast izvoza ubrzao, te zabilježio stopu rasta od 29, 5 posto, što je najviša stopa rasta od svih mjeseci u tekućoj godini.

Ukoliko se iz izvoza i uvoza isključe brodovi, izvoz je u prvih osam mjeseci porastao za 12,7 posto, a uvoz 9,6 posto. Dakle, kontinuirano, već preko godinu i dva-tri mjeseca bilježimo brži rast izvoza od uvoza, što opet potkrepljuje podatke o gospodarskom rastu od 5,1 posto u drugom tromjesečju, a nešto malo niži je i u trećem tromjesečju, naveo je Šuker.

Posebno bitnim označava da je inflacija u srpnju i kolovozu bila na razini 3,1 posto. Naime, usprkos rastu cijena naftnih derivata, inflacija se zadržala u okvirima od tri posto, iako su zloguka predviđanja bila da će doseći sedam, osam posto.

RADNA TIJELA

Odbor za financije i državni proračun o predmetnom je Izvještaju raspravljao kao matično radno tijelo, a Saboru je većinom glasova predložio da ga prihvati.

Vladin predstavnik uvodno je na sjednici Odbora istaknuo da su u prvih šest mjeseci 2005. ukupni prihodi Državnoga proračuna (prihodi poslovanja i prihodi od prodaje nefinancijske imovine) ostvareni u iznosu od 39, 758 milijardi kuna što predstavlja 45,9 posto planiranih prihoda za 2005. U odnosu na isto razdoblje 2004. ukupni su prihodi u prvom polugodištu 2005. povećani za 7,3 posto.

Odbor za turizam predmetni je Izvještaj raspravio kao zainteresirano radno tijelo i to posebno u dijelu što se odnosi na financiranje priprema turističke sezone 2005. i razvojnih programa u području selektivnih oblika turizma. Saboru je većinom glasova predložio prihvaćanje Izvještaja.

Uvodno izlaganje i obrazloženje izvršenja pojedinih pozicija Državnoga proračuna u Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka što se odnosi na turizam, podnio je pomoćnik ministra financija Niko Raič.

U raspravi je istaknuto zadovoljstvo zbog visokog postotka (87, 05 posto) izvršenja planiranih sredstava za turističku promidžbu, Programa poticanja u

turizmu - poticaj za uspjeh (izvršeno 93, 64 posto planiranih sredstava za 2005.), kao i za visinu realiziranih sredstava namijenjenih subvencioniranju organiziranog turističkog prometa. Ujedno je izraženo čuđenje zbog činjenice da od planiranih sredstava za poticanje selektivnih oblika turizma i poticanje seoskog turizma, kulturnog turizma, zatim ekološko-turističkih programa i novog turističkog proizvoda u području kulturne i tradicijske baštine nije izvršena ni kuna.

RASPRAVA

Usporavanje je bilo privremeno

Početak 2005. bio je skroman u hrvatskim uvjetima, ali i u međunarodnom okruženju, do usporavanja rasta u prvom tromjesečju došlo je ne samo u Hrvatskoj, već i u mnogim tranzicijskim zemljama, kao i u cjelokupnoj eurozoni, kaže **Šime Prtenjača (HDZ)** i dodaje kako je to usporavanje bilo privremeno i kako ne bi trebalo imati većeg utjecaja na godinu u cjelini.

Negativni su utjecaji bili trostrani - stanje u prvom dijelu godine i stagnacija domaće potražnje bitno je utjecala na povećanje zaliha, odnosno na smanjenje proizvodnje, a time i na ponudu i potražnju; jaka zima odrazila se na cijene poljoprivrednih proizvoda, ali i na cijene prometa i ostalih usluga; gospodarski rast u eurozoni, u koju Hrvatska izvozi oko 62 posto izvoza, u prvom je kvartalu zabilježio skromni porast od 0,6 posto.

S odmicanjem godine, promijenili su se loši pokazatelji iz prvog kvartala. Investicijska potrošnja u prvom je kvartalu bila značajno smanjena, no kako se sezona odvijala investicije su rasle, posebice u privatnom sektoru, sektoru građenja.

Raste i izvoz, a posebno je važan doprinos proizvodnje strojeva i uređaja, porast proizvodnje, ali i izvoza hrane i pića. Zanimljivo je da je u potrošnji, koja se u prvom kvartalu kretala oko 4,4 posto, najveći porast zabilježio promet motornim vozilima.

U monetarnoj sferi, domaća je potražnja izvukla stanje u razdoblju određene blage recesije u inozemnoj potražnji, značajno je porastao plasman kredita stanovništvu - procjene se vrte između 18 čak i 20 posto povećanja stope plasmana. To je, kaže zastupnik, povratno izazvalo i potražnju, a time i porast industrijske proizvodnje.

Na određena pozitivna kretanja ukazuju i rast devizne štednje stanovništva.

U prvom polugodištu pozitivne se tendencije bilježe u turizmu, a kasnija kretanja upućuju da se radi o jednoj od najboljih turističkih sezona u povijesti hrvatske države.

Izvoz raste i to iznenađujuće dobro i u drugom kvartalu, a tendencija rasta nastavlja se i u idućem razdoblju, što upućuje na porast stope od gotovo 16 posto, što je jedna od većih u zadnjim godinama, navodi zastupnik.

Evidentno je da vanjski dug stagnira, a da unutarnji galopira.

S obzirom na tendencije iz prve polovice godine, siguran je da će ukupan proračunski prihod do konca godine biti ostvaren.

Klub zastupnika HDZ-a podržava Izvješće i predlaže da se prihvati.

Institucije ne rade planirano

Jozo Radoš (HNS/PGS) upozorio je na preveliku razliku između prihoda i rashoda - razlika je, kaže, od 4,5 posto ukupnoga proračuna.

Po prezentiranom deficit užeg segmenta države je 4,8 milijardi kuna i već je za dvije milijarde kuna veći od plana prema rebalansu, a pitanje je što će s tim manjkom biti do kraja godine? Doda li se tome planirani manjak Hrvatskih autocesta, javnog poduzeća koje nije u užem dijelu države, od preko četiri milijarde kuna, onda je to već više od osam milijardi kuna i ako se taj manjak ostvari nadmašit ćemo planirani deficit državnoga proračuna od 3,5 posto, upozorio je zastupnik.

Kad je riječ o zaduživanju, primjećuje da vanjski dug stagnira, a unutarnji galopira.

No, pita se kakva je razlika između vanjskog i unutarnjeg duga u uvjetima kad je 90 posto banaka u stranom vlasništvu, kada se gospodarska, pa onda i financijska kretanja integriraju? Pitanje je, kaže, ima li ikakvog smisla razlikovati unutarnji i vanjski dug, pogotovo ako se zna da je unutarnji bitno skuplji.

Upozorio je da podbačaj prihoda u prvom polugodištu za posljedicu ima da državne institucije ne rade ono što bi trebale.

Ako se, kaže, pogleda da je ostvarenje proračuna na nekim pozicijama Vladinih ureda, npr. za javnu nabavu 25 posto, za državnu imovinu 23 posto, kod Ministarstva zaštite okoliša svega 16 posto, onda se vidi da zbog toga što su prihodi bitno manji od 50 posto od plana, dobar dio institucija zapravo nije odradio planirano.

Smatra da se jedan dio tih aktivnosti može nadoknaditi u drugoj polovici godine, ali i da je jedan dio takav da ga je trebalo izvršiti u prvoj polovici godine.

Pobrojao je i nekoliko najzanimljivijih stavki - u Ministarstvu gospodarstva sektor gospodarstva ostvaren je svega 29,7 posto, subvencije trgovačkim društvima 33 posto, u Ministarstvu poljoprivrede podizanje višegodišnjih nasada i razvoj sustava za navodnjavanje ostvareni su sa nula posto.

Kaže da nije jasno što se događa u Ministarstvu znanosti, jer stručno usavršavanje i obrazovanje učitelja i nastavnika, što je presudno za reformu osnovnog i srednjeg školstva, projekt reforme obrazovanja ostvareni su sa nula, odnosno 0,42 posto. Zavod za školstvo, koji bi trebao biti nositelj svih stručnih aktivnosti u reformi, potrošio je svega četvrtinu sredstava, a slično je bilo i godinu prije.

Doista ostaje pitanje na koji se način, osim napuhanim medijskim istupima, može govoriti o reformi obrazovanja, kazao je Radoš, tvrdeći da ta tendencija nije samo tendencija iz prve polovice 2005., nego je to nastavak istoga procesa od 2004.

Ministar **Šuker** odgovara kako svi makroekonomski pokazatelji govore da su, što se tiče prihoda i rashoda, stvari u redu, da su 12. listopada 2005. u odnosu na isti dan prošle godine, prihodi u proračunu bili veći za 7,3 posto; da su u 2005. sredstva za Ministarstvo znanosti bila za milijardu kuna veća nego u 2003., da se najveći dio tih sredstava koristi za "refulske zahvate o kojima se govori".

Kaže da ne stoji tvrdnja da je jednak rast vanjskog i domaćeg duga, iz razloga što je značajnijim rastom vanjskog duga država više izložena i ovisna prema međunarodnim financijskim institucijama. Osim toga da rast vanjskog duga nije bitan parametar, onda ne bi niti bili određeni uvjeti i međunarodnih financijskih institucija.

Smanjenje ili usporavanje rasta vanjskog duga posljedica je koordinirane fiskalne monetarne politike koja se u Hrvatskoj vodi unatrag godinu i pol, rekao je ministar.

Život sve skuplji

"Ono što je zasigurno najbitnije u Hrvatskoj, (je) kako se živi, a činjenica jeste da je iz godine u godinu život sve skuplji", ustvrdio je **Damir Kajin (Klub zastupnika IDS-a)**,

navodeći da plaća u 2005. u odnosu na 2004. raste za 304 kune, da se prosječnom plaćom od 4.432 kune može podmiriti svega 75 posto potrošačke košarice, da rastu i cijene benzina, struji, grijanju, hrani.

Procjenjuje da će Hrvatska biti još i skuplja, da će se život možda i pogoršavati.

Ministru odaje priznanje što nije došlo do poremećaja u punjenju proračuna, izuzev kod trošarina, carina i poreza na dohodak. "Enorman" podbačaj od čak 17 milijuna kuna kod trošarina na alkohol i pivo povezuje sa 'zakonom o nula promila', ali i primjećuje kako je država, putem kazni našla načina da nadoknadi nastali gubitak. Od kazni je, naime, skupljeno čak 24 milijuna kuna.

Glede poreza na dohodak, koji je u prvoj polovici godine ostvaren osam

milijuna manje, nego u istom razdoblju 2004., upozorava da pravi proračunski poremećaj postoji u gradovima i županijama gdje porez na dohodak u prihodima participira čak i 30 posto, dok kod države participira svega tri, odnosno 3,5 posto.

Zanimljivom drži i stavku naknade za koncesije, gdje rast iznosi 308 posto, odnosno sa 90 na 280 milijuna kuna. Tvrdi, međutim, da po toj stavci država bez ikakvog napora može uprihodovati preko sto milijuna kuna samo od tzv. turističkog zemljišta, odnosno zemljišta koja nije ušlo u temeljni kapital pretvorenih hotelskih kuća.

Ministra pita zašto te hotelske kuće već čitavo desetljeće ili gotovo desetljeće i pol koriste desetine kampova, a da nikome ništa ne plaćaju? "Pa dosta Vam je jedna godina i riješili ste sve svoje probleme, a upravo je to na djelu", kaže zastupnik.

Upozorava i na podatke da je od zaku-pa ostvareno samo 15 milijuna kuna, da su prihodi od banaka i u 2004. i u 2005. ostvareni s nula kuna. Apsurd je, dodaje, da su banke prodane za 4,9 milijardi kuna, da dobit samo šest saniranih banaka u 2004. iznosi dvije milijarde kuna, a njihova je sanacija koštala 11,4 milijardi kuna.

Država se zadužila za više od 11 milijardi kuna

SDP ne dijeli optimizam kod izvršenja šestomjesečnog proračuna u ovoj godini, kazao je u ime **Kluba zastupnika SDP-a Slavko Linić**. Ministar je optimističan da će s prihodima možda biti bolje u drugoj polovici godine, ali evidentno je, upozorio je, da rashodi rastu brže od prihoda, da će ostati problem deficita, i to deficita s osnova potrošnje, ne investicija. Brža potrošnja u proračunu ostvarit će veći deficit nego je predviđeno, istaknuo je i izrazio bojazan da se stoga odrednice proračuna i Vladine politike za 2005. neće ostvariti. Deficit se rješava zaduženjima, a da se ne remeti visoka eksterna neravnoteža, ide se na domaće zaduženje i država je već prešla 11 milijardi kuna novih kre-

ditava, naveo je. Osnovni uzrok enormnog zaduženja nije samo stanovništvo, nego prije svega država zbog nekontroliranog deficita. Vanjski je dug značajno usporen u odnosu na 2003, ali i nadalje je prisutan rast, banke i gospodarstvenici odlaze na vanjsko tržište, jer više nemaju prostora na domaćem financijskom tržištu koje je 'pojela' hrvatska država, kazao je.

Vlada je u ovom trenutku uzročnik nelikvidnosti u Hrvatskoj. Zaduzenje je novih 11 milijardi kuna, deficit daleko iznad očekivanog. Tog trenutka ne plaćamo obveze.

Ocjena je SDP-a da je Vlada u ovom trenutku i uzročnik nelikvidnosti u Hrvatskoj. Zaduzenje je novih 11 milijardi kuna, deficit daleko iznad očekivanog. Tog trenutka ne plaćamo obveze, a to se lako može pročitati iz proračuna. Tamo gdje se moraju platiti obveze, troškovi ministarstava ostvaruju daleko ispod 50 posto, što znači da do kraja ili neće biti plaćeni, ili će se morati mijenjati, ne rebalansom u proračunu, već odlukama Vlade, rekao je. Ostvarenje proračuna na programskim aktivnostima je od 20 do 40 posto, pa se nije složio sa zastupnikom Radošem da je to zbog toga što se ne radi, nego stoga što se ne plaća. Ministarstva ugovaraju, ali se ne plaća, pa je to jedan od uzročnika nedovoljno ostvarenih prihoda, a mala ostvarenja rashoda samo znače neredovito plaćanje i uzrokuje nelikvidnost u gospodarstvu, kazao je.

SDP posebno zabrinjava analiza rasta BDP-a. BDP je rastao za 3,2 posto u šest mjeseci, ali je najveći problem što je učešće investicija u tom rastu 0,1 posto, kazao je, dodajući da INA nije ulagala u rafinerije, HEP ne ulaže u proizvodnju, HŽ u modernizaciju. Jedna od bitnih karakteristika rasta BDP-a u prvih šest mjeseci je i da se jedan indeksni poen rasta temelji na stvaranju zaliha. To znači da se nelikvidnost u hrvatskom gospodarstvu stvara i unutar gospodar-

stva, da su to opasni trendovi neplaćanja koji mogu ugroziti mnoge, istaknuo je. Mogućnosti promjene tih trendova su usmjeravanje trgovačkih društava u javnoj potrošnji, energetici, prometu ka razvoju, što bi otvorilo mogućnost rasta BDP-a s osnova porasta investicija, kazao je. U ime Kluba upozorio je i na problem rasta cijena, što je opasnost za životni standard građana. Inflacija od 3,1 posto možda ne izaziva zabrinutost, ali je problem strukture, rasta cijena prometnih usluga za 5,9 posto, opskrbe vodom 5,2 posto, odnosno rasta cijena košarice od kojih građani izdvajaju najveći dio svog budžeta je preko 5 posto. To je ono što je zabrinjavajuće, zbog čega građani nemaju osjećaj da lošije žive, nego zaista lošije žive, kazao je zastupnik Linić.

Krunoslav Markovinić (HDZ) u ispravku je odbacio navod da je Vlada uzročnik nelikvidnosti, a to je učinila i **Nevenka Majdenić (HDZ)** iznoseći podatke da je krajem 2003. bilo insolventno 22 tisuće pravnih osoba, sa 12,8 milijardi kuna prijavljenih nepodmirenih obveza, a krajem srpnja 2005. insolventno je 20 tisuća pravnih osoba, s nepodmirenim obvezama od 10,7 milijardi kuna.

Izjava o zaduženju je zlonamjerna

Država se zadužila za 11 milijardi, ali je vratila obveznicu izdanih početkom 2000. u iznosu 4,8 milijardi kuna i otplatila dug od 1,3 milijarde kuna. Prema tome, neto zaduženje, iz čega se financirao deficit države i Hrvatskih autocesta, u prvih šest mjeseci je nešto veći od pet milijardi kuna, kazao je ministar financija **Ivan Šuker**, ocjenjujući u najmanju ruku nekorektnom izjavu da se država zadužila šest milijardi više. Istaknuo je i kako ne postoji problem nelikvidnosti. U ovom trenutku, prema podacima Hrvatske narodne banke, svakodnevno ima milijarda kuna likvidnih sredstava i likvidnost u Hrvatskoj je na najvišoj razini u posljednjih deset godina, rekao je. Vlada je, dodao je, svjesna problema da pojedini poduzetnici međusobno

ne plaćaju, pa je promijenila Zakon o ovrsi. Podsjetio je i da je nekoliko puta javno pozvao sve hrvatske poduzetnike kojima država duguje iz proračuna da se jave u Ministarstvo financija i da se vidi zašto to nije plaćeno. Što se tiče deficita, istaknuo je da Vlada ima jasnu politiku fiskalne konsolidacije i deficit u 2005. ostat će u planiranim okvirima od 4,2 posto BDP-a.

Naglasio je i da je odluku o modernizaciji rafinerija Sisak i Rijeka donio Nadzorni odbor Ine u 2005. Istaknuo je i da sadašnja Vlada nije imala hrabrosti uvesti trošarine od 60 lipa na cijene naftnih derivata i iz toga financirati razvoj HŽ-a. Podsjetio je da se vezano za cijene nafte govori da treba smanjiti trošarine, te upitao kolika bi danas bila cijena da su uvedene i dodatne trošarine od 60 lipa i da li bi se trošarinama moglo utjecati na šokove cijena nafte. Naveo je i podatke koliko se iz proračuna izdvajalo za HŽ - 2003. to je bilo 1,2 milijarde kuna, 2004. iznos od 2,6 milijardi, a 2005. iznos od 2,8 milijardi kuna. Vlada je preraspodjelom drugih poreznih prihoda osigurala HŽ-u daleko više sredstava nego prije, istaknuo je. HEP je, dodao je, dobio dozvolu od Vlade i dobit će jamstvo za investiciju preko 200 milijuna dolara, u rješavanju klirinškog duga s Rusijom planira se 105 milijuna investicija u HEP.

Na primjedbe o poticajima za zapošljavanje odgovorio je podatkom da su bivša i sadašnja Vlada na to utrošile skoro 800 milijuna kuna, da su za naredno razdoblje stvorene obveze od skoro 300 milijuna kuna, a broj nezaposlenih je pet, ili šest tisuća manji nego u trenutku uvođenja tih poticajnih mjera. Program koji je prošla Vlada uvela nije pokazao rezultate i da ne bi dalje stvarao troškove u proračunu mora se ukinuti i predložiti drugi, zaključio je.

Zastupnik **Linić** u ispravku je naveo da je podatak o zaduženju od 11,1 milijardu jasno napisano u dokumentima koje je Vlada poslala Saboru. U ispravku navoda vezano za nelikvidnost, **Željko Pecek (HSS)** je istaknuo kako nelikvidnost u jednom dijelu generira državni proračun, a to je potkrijepio i podacima

da kod Ministarstva poljoprivrede od 80 milijuna kuna za višegodišnje nasade nije isplaćena ni kuna, kao ni za poticanje govedarstva, iako su poduzetnici zahtjeve predali odavno.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) navela je kako poslodavcima koji su zaposlili razvojačene branitelje po Zakonu o braniteljima država duguje 80 milijuna kuna, a **Nenad Stazić (SDP)** upozorio na kontradiktornost u ministrovu istupu - država ne duguje, a ministar poziva privrednike da dođu u Ministarstvo i vide zašto im država ne plaća. Što bi ih zvao ako je sve plaćeno, upitao je. Ispravkom je reagirao i **Zvonimir Mršić (SDP)** i naveo kako isplata poticaja brojnim poslodavcima koji su zaposlili ljude sa Zavoda za zapošljavanje kasni i šest mjeseci, kako je preko poticaja samo u njegovoj županiji u tri godine zaposleno 2,5 tisuća ljudi. **Davorko Vidović (SDP)** iznio je i podatak da je kada se startalo s poticajima 2002. bilo 420 tisuća nezaposlenih, a na kraju mandata bivše Vlade 307 tisuća.

Dr.sc. **Milorad Pupovac** u svom se istupu u ime **Kluba zastupnika SDSS-a** osvrnuo na regionalni razvoj, te naveo da je u Hrvatskoj 33 posto općina i gradova koji se, prema istraživanju Hrvatskog pravnog centra od prije tri godine, nisu u stanju održavati. Skrenuo je pozornost i na činjenicu da je pomoć iz proračuna za neke općine, sa 2.151 stanovnikom, manja nego li što dobivaju neke nevladine organizacije sa pet do 50 članova. U odnosu na ukupni budžet države, 126,2 milijuna kuna koliko su općine dobile direktne pomoći od države je zapravo ništa s obzirom na njihov broj stanovnika, razvijenost, siromaštvo i besperspektivnost. Podsjećajući na smjelost, pa i objest oko ideja podnog grijanja u Zagrebu, ili Osijeku, poručio je kako država valjda ima obvezu uspostaviti neke minimalne standarde koji u društvu moraju biti poštovani. Pa ne može u nekim općinama, npr. Kneževim Vinogradima prosječni bruto dohodak biti 99 dolara, u Erveniku sigurno i manje od toga, kazao je, dodajući da se ili ne treba pozivati na područja poseb-

ne državne skrbi, ili treba napraviti ono što bi se moralo. Oko 4.000 stanovnika na područjima posebne državne skrbi još uvijek nemaju struju i čekaju pet godina da bi im se mogla priključiti, pa je upitao može li Hrvatska sebi dopustiti da 2006. obilježava kao godinu Nikole Tesle, a da ima toliki broj ljudi koji neće imati struju koju je Tesla podario cijelom svijetu.

Upozorio je da u Hrvatskoj oni koji bi trebali imati socijalnu pomoć tu pomoć nemaju, područja koja bi trebala biti subvencionirana nemaju subvencije, ali imaju ih poduzeća koja će sutra netko preuzeti, upravljati na način da od toga neće biti koristi ni za državu ni za ljude koji tamo žive.

Ne bi li bilo vrijeme da prestanemo imati socijalnu politiku prema tajkunima, pseudo tajkunima i da je konačno počnemo imati prema onima koji to zapravo zavređuju.

Ne bi li bilo vrijeme da prestanemo imati socijalnu politiku prema tajkunima, pseudo tajkunima i da je konačno počnemo imati prema onima koji to zapravo zavređuju, prema općinama, područjima i ljudima koji imaju smjelost živjeti u uvjetima u kojima većina nas ne samo da ne bi htjela, nego više ne bi ni mogla, poručio je. Upozorio je i na pitanje otkupa državnih stanova na područjima posebne državne skrbi. Na tim je područjima oko 10.000 državnih stanova, ljudi imaju interes otkupiti ih, ali država to ne želi napraviti i ne želi u svoju blagajnu sliti otprilike dvije milijarde kuna, a nema odgovora zašto to ne želi. 2005. je, podsjetio je, druga godina od zakonskog rješenja za bivše nosioce stanarskog prava, druga godina da se zajamčeni novac ne troši, od osiguranih 440 milijuna kuna nije potrošena ni lipa. Ako bi se išlo kroz POS za to se moglo osigurati između 500 i 800 stanova, praktički riješiti sve koji su do sada podnijeli zahtjeve za stambeno zbrinjavanje, istaknuo je.

Povjerenstvo za elementarnu logiku

Govoreći u ime **Kluba zastupnika HSP-a** mr.sc. **Miroslav Rožić** kazao je da se ne može oteti dojmu da se planiranje, prikupljanje i trošenje proračunskih sredstava iz godine u godinu odvija po inerciji, na loše postavljenoj platformi od prije desetak godina i zapravo se ništa značajnog ne mijenja. Ni ovaj proračun nije iznimka i odraz je nekih Vladinih ciljeva, a problem je, kako ga vide u HSP-u, što tih ciljeva nema, ne vide se iz proračuna, a još manje iz izvršenja proračuna. Da bi se takvo što prikrilo naglašava se da je na polugodišnjoj razini potrošeno otprilike 50-ak posto sredstava predviđenih za 2005. Tako je na ukupnoj razini, međutim, kada se zaviri ispod korica vidi se da je tendencija trošenja kod mnogih stavki daleko viša, a kod mnogih daleko manja od plana. To, konstatirao je, znači da je proračun loše planiran, očito loše i izvršavan. Pribroji li se tomu i loše punjenje proračuna nužno se nameće sumnja ne samo u osnove političkog, financijskog i gospodarskog umijeća ministarstva, vlasti, nego u ozbiljno poznavanje osnovnih logičkih zakonitosti. Naveo je da se predvidjela posudba gotovo dvije milijarde od međunarodnih financijskih organizacija, a izvršeno je samo 9,7 posto, ili 169 milijun kuna, dok je kod 'domaćih zajmova' planirano 816 milijuna, a u šest mjeseci izvršeno 4,5 milijardi kuna, 555,6 posto više od plana. Upozorio je i na lošiji učinak poreza na alkohol, pivo, naftne derivate, za 10 do 20 posto, zbog čega bi trebalo razmisliti o njihovu smanjenju, jer to, zbog povećane potrošnje, u konačnici može značiti ukupno veće prihode. Prva pomisao u analizi rashoda je pomisao o nužnosti osnivanja povjerenstva za osnovnu logiku, kazao je. Kao primjer iznio je rashode za stručno usavršavanje zaposlenika, planirane sa gotovo sto milijuna kuna, u prvom polugodištu izvršene sa 19,5 milijuna, ili oko 20 posto. Nema potrebe službenike slati na poslijediplomske stu-

dije, tečajeve u inozemstvo, velik broj besmislenih seminara i savjetovanja, a sto milijuna kuna, kazao je, dostatno je da se svake godine pošalje na poslijediplomski studij 10 tisuća studenata. Intelktualne i osobne usluge planirane su sa 573 milijuna kuna, izvršene sa 218 milijuna kuna. Dakle, usluge vanjskih stručnjaka koštaju kao i rashodi za nekoliko tisuća zaposlenih u državnim tijelima. Takvo stanje "neobrazovanosti" nije kompatibilno s troškovima za službena putovanja, rekao je, pitajući kako mogu putovati i službeno zastupati nekoga tako nedovoljno obrazovani ljudi. Troškovi za službena putovanja planirani s gotovo 200 milijuna kuna, u prvom polugodištu izvršeni sa 74 milijuna, rashodi za usluge promidžbe i informiranja sa 36 milijuna kuna. S iznosom za intelektualne i osobne usluge od 900 milijuna kuna, može se zaposliti 90 tisuća ljudi s bruto plaćom od 10 tisuća kuna, kazao je. Iznio je i primjer subvencija trgovačkim društvima, obrtnicima, poduzetnicima planiranim sa 5,14 milijardi, a izvršenim u prvom polugodištu sa 1,6 milijardi. To, kazao je, ukazuje na jad gospodarske politike ukoliko uopće i postoji. Iznio je i podatke da u šest mjeseci nije izvršeno ništa za intelektualne usluge kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a plan je 2,7 milijuna kuna, kod Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, gdje je plan 20 milijuna, pa je izrazio ozbiljnu sumnju da je Fond uopće osnovan.

Ispravljajući navod da je proračun loše planiran, **Nevenka Majdenić (HDZ)** je kazala da su svi makroekonomski pokazatelji garant ostvarenja proračuna na kraju cijele godine.

Sve je iluzija

Uvodnih izlaganja ministra Šukera ne bi se postidio ni čuveni iluzionist David Copperfield, i on bi vjerojatno povjerovao kako hrvatskim rijekama teče med i mlijeko i kako će Jadranski bazen uskoro biti žut i sladak, umjesto plav i slan, kazao je u ime **Kluba zastupnika HSS-a Željko Pecek**.

Stvorena je iluzija o vrhunskim kretanjima, a s iluzijom su nestali i loši pokazatelji, istaknuo je, navodeći pritom kašnjenje poticaja gospodarstvu i poljoprivredi, izostanak naplate dividende braniteljima vezano za privatizaciju Ine, najveću inflaciju u proteklih pet godina, pada životnog standarda, penzija. Iluzija može trajati dovoljno dugo ako se uspořádujemo sami sa sobom i naglašavamo samo pozitivno. Bila bi interesantna usporedba s ostalim zemljama u tranziciji, da vidimo kakav je njihov rast, izvoz, kretanja zaposlenosti, istaknuo je. Glavna karakteristika iluzije je da je nestvarna i kratko traje, samo do završetka izlaganja ministra, a nakon toga nastaje stvarnost kako i proračun govori - da nije dovoljno socijalan, da uopće nije razvojan, da uopće nije pretpriступni. Upozorio je da je javni dug središnje države 116 milijuna kuna, uključuje li se i jamstva, a inozemni 24 milijarde dolara i raste, povećan je njegov udio u BDP-u za jedan posto. Hrvatska je time, istaknuo je, dovedena u preveliku osjetljivost prema inozemnim kretanjima, eventualnoj promjeni kamatnih stopa, novom rastu cijena nafte. Istovremeno, nastavio je, krediti u domaćim bankama iznose 160 milijardi kuna, a preko 90 posto njih ima deviznu klauzulu. Upitao je i ima li rješenja za takva kretanja, te odgovorio - teško, jer Hrvatska nema strategiju razvoja, ali zato ima izostanak greenfield investicija. Upozorio je i na izostanak rasterećenja poreznog sustava, izostanak reformi i uvođenja novih tehnologija. Glavnim problemom označio je prenisuku stopu rasta BDP-a koja bi ipak mogla iznositi neočekivanih četiri posto. Upozorio je da Hrvatsku očekuje i smanjenje subvencija sa 3,7 na 2,2 posto BDP-a, te se osvrnuo i na sredstva prilagodbe kada se Hrvatska uključi u Europu. Hoće li, upitao je, pretpriступni fondovi biti adekvatniji i hoće li biti dovoljni. Spomenuo je SAPARD program za poljoprivredu, do 2008. težak 33 milijuna eura, dok je Poljska dobila 708 milijuna eura, Češka 93 milijuna, Litva 92 milijuna. Upozorio je pritom da u proračunu nema dovoljno sredstava za restrukturiranje poljoprivrede i gospodarstva, da je loša dinamika izvršenja.

No, istaknuo je da je i nadalje najveći problem Hrvatske inozemni dug, koji unatoč usporenom rastu, raste dva do tri puta brže od BDP-a - 2004. rastao je 14 posto, a BDP raste između 3,5 do 4 posto. To, dodao je, znači da i dalje trošimo znatno više nego što privređujemo, da zaduživanje završava u državnoj potrošnji. Upozorio je da se hrvatski izvoz još uvijek temelji na jednostavnim i tradicionalnim proizvodima, da treba poticati proizvodnju proizvoda zasnovanih na visokim tehnologijama i znajući, te za to usmjeriti sredstva iz proračuna. Naveo je i da su poticaji u gospodarstvu isplaćeni s jednom četvrtinom, u poljoprivredi čak niže od 30 posto. Proračun i njegovo izvršenje trebali bi biti više pretprijetno orijentirani, uz znatno podupiranje reformi. Želimo li biti uspješni u tome tada bi parlament trebao danas raspravljati ne o izvršenju proračuna za prvih šest mjeseci već o proračunu za iduću godinu s projekcijama do 2009. kada nas očekuje priključak Euro-pi, zaključio je.

Njegovo je izlaganje potaknulo niz ispravaka, posebice vezano za tvrdnje o stvaranju iluzija koje je odbacio i **Vladimir Štengl (HDZ)**. **Emil Tomljanović (HDZ)** je istaknuo da je netočno da iznošenje točnih i pozitivnih makroekonomskih pokazatelja stvara bilo kakvu iluziju, te da je zastupnik Pecek u svom izlaganju htio podastrijeti jednu drugu iluziju, iluziju pesimizma i iluziju koja ne odgovara pravom stanju stvari koje se pronalaze u izvješću o izvršenju proračuna za šest mjeseci. Tvrdnje o iluziji odbacio je i **Šime Prtenjača (HDZ)** iznoseći podatke HNB-a da je rast bruto dodane vrijednosti u industriji u drugom tromjesečju bio visokih 8,6 posto, a uz blagi rast od 1,6 posto u prvom tromjesečju ukupni je rast u prvoj polovici godine bio veći nego u posljednjih nekoliko godina. **Velimir Pleša (HDZ)** u ispravku je istaknuo da je izvršenje proračuna realno i jedino moguće, a tako je dijelom i zbog toga jer se ispravlja dobrim dijelom ono što je u naslijeđe ostavilo i ministarstvo kojem je u bivšoj Vladi na čelu bio zastupnik Pecek. Podacima o rastu izvoza i prihoda od

turizma reagirala je **Marija Bajt (HDZ)** koja je navela i da nije iluzija da je 2003. Pecek, dok je bio na čelu Ministarstva obrta, dao 114 tisuća kuna nepovratnih proračunskih sredstava gradonačelniku Požege za njegovu firmu. Dr. **Krešimir Čosić (HDZ)** opovrgavajući navod o nedovoljnom ulaganju u tehnološki razvoj, iznio je podatak da je u modernizaciju informacijsko-komunikacijskih tehnologija u javnoj upravi iz proračuna 2005. uloženo preko 800 milijuna kuna. **Nevenka Majdenić (HDZ)** opovrgla je pak navod da su plasmani od zaduživanja bili usmjereni državnoj potrošnji, navodeći da je državna potrošnja zabilježila negativan rast od minus 0,1 posto.

Reagirajući povredom Poslovnika, članka 208., zastupnik **Pecek** je kazao da ga je zastupnica Bajt nedozvoljeno vrijeđala, da su ona i njen muž bili dobrim dijelom korisnici proračunskih sredstava preko svojih poduzeća, da on nikada nije dodijelio gradonačelniku Požege nikakvu pomoć, nego je ona dodijeljena iz lokalnih okvira u obliku kreditne linije ili kakve dotacije. Zastupnica Bajt ponovila je da je Ministarstvo obrta, a dokumente je potpisao Pecek, dodijelilo gradonačelniku Požege za njegovu firmu 114 tisuća kuna bespovratnih sredstava. Firma njenog supruga, kazala je, nije dobila ni lipe sredstava kredita ni od države niti koga drugoga.

Na istup zastupnika Peceka reagirao je i ministar **Šuker** i istaknuo da u ugovoru o prodaji 25 posto plus zlatna dionica Ine Mol-u stoji da tri godine neće biti isplate dividende. Kada je u prvih šest mjeseci bila isplaćena redovna dividenda iz HT-a, Fond branitelja ju je dobio za svojih sedam posto dionica, dodao je.

Ugovor s MOL-om i odluka Vlade nemaju nikakvih jednakih činjenica, kazao je **Slavko Linić** u ime **Kluba zastupnika SDP-a**. Odluka Vlade nije toliko važna radi dividende Ine, jer dividende nije bilo i pokrivali su se gubici, ali je važna odluka o dividendi HT-a. Tu odluku nismo vidjeli, ne moramo je odobravati. Zato je važno kada se, od kada isplaćuje dividenda, rekao je, napomi-

njući da svaki klub ima svoj program, aktivnosti i neprihvatljivo je kada im ministar govori što će govoriti, a što ne.

U nastavku rasprave **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** navela je da je izvršenje proračuna normalna posljedica ne baš normalnoga stanja u zemlji u kojoj se vlada na način da je obmana jedino sredstvo, a iluzija najveći proizvod. Iz izvješća se iščitava kako stvoriti dojam da se u javnosti stvari kreću, da su ostvarena obećanja, a činjenice nepo-bitno govore drugačije.

Kao nepobitnu činjenicu navela je da je povećan deficit državnog proračuna i vanjski dug, te da je s druge strane u odnosu na 2004. slabiji rast gospodarskih aktivnosti, da se odustalo od važnih investicija kao npr. u Hrvatske željeznice, da se proračun slabije puni. Također je navela da je država ponovo postala najveći dužnik i da se protiv nje vodi najviše sporova. Dodala je da je prošla Vlada to pokušala i uspjela rješavati kada su joj na naplatu došle presude za dugove stare i deset godina, a da je sadašnja Vlada na dvije godine suspendirala zakonske odredbe o obveznim odnosima, koje su koliko toliko držale red na tom području. Cijene rastu, standard pada, ocijenila je i dodala da raste broj zaposlenih u državnoj administraciji i da se na učestala pitanja zapravo ne zna broj tih novozaposlenih. Upitavši ponovo koliki je to broj, navela je kako će, ako ne dobije odgovor to morati zatražiti od Upravnog suda. Još više, naglasila je, zabrinjava slabo ostvarenje programskih izdataka od u prosjeku oko 20 posto. To se odnosi na projekte zapošljavanja osoba s invaliditetom do onih kojima bi se trebalo ojačati institucije važne za pregovore oko ulaska u EU. Zaključila je kako nije ostvaren ni čitav niz socijalnih projekata.

Za ispravak netočnog navoda javilo se sedam zastupnika.

Emil Tomljanović (HDZ) naveo je kako je netočan navod da je Vlada suspendirala odredbu Zakona o obveznim odnosima koji sprečava primjenu odredbe o visokim kamatama za nepodmirena dugovanja. Također je rekao kako je netočan navod da je način na koji se

vlada obmana i upitao zastupnicu zbog čega je danas njezina stranka u oporbi.

U ispravku netočnog navoda **Krunoslav Markovinović (HDZ)** je osvrćući se na izrečeno o sudskim naplatama za dugovanja rekao kako je zastupnica **Antičević-Marinović** vjerojatno mislila na one koje su nastale prije dvije, tri godine neisplačivanjem božićnica i regresa prosvjetnim djelatnicima i policajcima.

Ispravljajući netočan navod **Nevenka Majdenić (HDZ)** rekla je da se proračun puni realno te izrazila žaljenje što **Antičević-Marinović**, kako je rekla nije upoznata s tijekom godišnjeg proračuna.

Zdravko Sočković (HDZ) je ispravljajući netočan navod ustvrdio da je prošla Vlada obmanula MMF, Svjetsku banku i hrvatsku javnost kada je rekla da je proračunski deficit u 2003. bio 4,7 posto, a kasnije je utvrđeno da je to netočno i da je bio 6,3 posto. Što se tiče iluzije, naveo je da se to može podvesti pod zaključak bivše Vlade - da se dobro živi samo da građani to ne znaju.

Šime Prtenjača (HDZ) rekao je da je iluzija navod zastupnice o slabom gospodarskom rastu i tom u prilog naveo podatke HNB-a da je u drugom tromjesečju ostvaren rast bruto dodane vrijednosti od 5,1 posto. Također je rekao kako je netočan navod da se ne isplaćuju obveze prema braniteljima.

Velimir Pleša (HDZ) naveo je kao je netočan navod o velikom broju novoza-poslenih u državnoj administraciji. Iznio je podatak da je u prosincu 2003., kada je bivša koalicijska vlast bila na vlasti bilo 175 922 zaposlenih, a da ih je u kolovozu 2005. bilo 176 127, odnosno 205 više. Uglavnom se ta brojka odnosi na policajce koje je nakon što su neopravdano dobili otkaz trebalo vratiti na posao.

Podaci govore o gospodarskom rastu od 4 posto

Ispravljajući netočan navod dr.sc. **Krešimir Čosić (HDZ)** rekao je kako nije točno da su iluzije jedini proizvod sadašnje Vlade, da su nasuprot tome sta-

tistički podaci o gospodarskom rastu od 4 posto, rastu izvoza, kontroli deficita.

U nastavku rasprave dr. **Mato Crkvenac (SDP)** rekao je da se nasuprot optimističnim ocjenama o izvršenju proračuna mora govoriti i o problemima. Osobito pažnju treba posvetiti problemima vezanim za neplaćanje poreza, praksi da je još uvijek uvriježeno mišljenje da je časno varati državu, izbjegavati plaćati porez kao da se on plaća Beču, Beogradu ili Pešti. Treba razgovarati o problemima u prikupljanju trošarina, onih vezanih za sivu ekonomiju, do upravljanja dugom. Naveo je da je od 2000. do 2004. država imala jaču ulogu u razvoju i da je u tome polučeni određeni rezultat. Bilo je pet jakih programa, a fondovi za razvoj i zapošljavanje odigrali su važnu ulogu. No, rekao je kako se od nekih projekata odustalo i da je primjerice od 27 u malom i srednjem poduzetništvu, ostalo vrlo malo. U Hrvatskoj je potreban jači gospodarski razvoj, a za to nedostaje razvojna politika. Nasuprot ministrovim navodima, ocijenio je da postoji velika neurednost u plaćanjima što posebno pogađa male poduzetnike koje tlače veliki, ali i država. Iznio je podatak da se u Europi plaćanja obavljaju u roku 14 dana.

Ocijenio je da bi i privatizacija INA-e bila vrlo problematična jer da se ne zna ni njezina cijena s obzirom na izvore u Siriji kako ni njezino mjesto u daljnjoj gospodarskoj strukturi.

Kao problem označio je postojanje nedostatnih prihoda i prevelikih rashoda, nereformirane uprave, niskih plaća, javnog duga koji raste, a koji bi bio i veći da se nije omogućilo da se država zadužuje na domaćem tržištu.

Miroslav Korenika (SDP) upitao je predstavnike Vlade i vladajuće u Hrvatskom saboru zašto ne ispune dana obećanja. Navodeći da će u pregovorima s EU biti najzahtjevniji dio vezan za poljoprivredu upitao je zašto je u izvršenju proračuna dosad nula kuna za nekomercijalnu poljoprivredu i gospodarstva. Naveo je da na području Varaždinske županije niti jedan poljoprivrednik nije dobio te novce i upitao je li riječ o tromosti administracije ili je krivnja na Državnoj riznici koja taj novac ne isplaćuje. Također je upitao

zašto je neutrošeno 20 milijuna kuna za intervenciju Ravnateljstvu za tržišnu i strukturnu potporu poljoprivredi, novac predviđen za nove nasade, za realizaciju ribarske veletržnice, projekte navodnjavanja, uređenje zemljišta za što je osigurano pet milijuna kuna itd. Koji su razlozi za to, upitao je i zatražio obrazloženje, kao i za podatak da je u prvih šest mjeseci jedinicama lokalne i regionalne samouprave doznačeno samo 33 posto planiranih sredstava.

Spomenuo je i odobreni novac za helikoptersku službu, no i da je ostvarenje nula kuna, kao i nula kuna od ukupno 8,5 milijuna za poticanje seoskog i kulturnog turizma. Također je zatražio obrazloženje zašto je za osuvremenjivanje i izgradnju regionalnih pruga potrošeno samo 20 posto planiranog novca, a za lokalne pruge od 18 milijuna kuna niti kune. Nula kuna je izvršenje proračuna za nabavku udžbenika za nacionalne manjine, opremanje knjižnica, itd.

Izvođaču ceste za Svetu Geru nije doznačena ni kuna

Dr. **Slaven Letica (neovisni)** naveo je primjer kršenja Zakona o provedbi proračuna, odnosno slučaj izgradnje ceste do Svete Gere. Podsjetio je da je Vlada prihvatila njegov amandman da se 15 milijuna kuna izdvoji za tu cestu. Ona je napravljena u grubim radovima, međutim, naveo je, sredstva iz Hrvatskih cesta nikada nisu došla do županijskih cesta i niti jedna kuna nije plaćena izvođaču. Navodeći kako je o tom pitanju razgovarao i s ministrom financija i drugim nadležnima, rekao je kako više ne zna zašto je tome tako, koji je razlog.

U nastavku rasprave **Biserka Perman (SDP)** navela je da je za poticanje stambene štednje utrošeno svega 11 posto planiranih sredstava te da se čini da se čitav projekt dovodi u pitanje. Nadalje, za projekt Državne uprave za zaštitu i spašavanje svega 3 posto, za opremu vatrogasaca manje od 2 posto, a za program Civilne zaštite ništa. Navodeći da je u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti afirmacija prava i unapređivanje politi-

ke za osobe s invaliditetom izvršena s više od 300 posto planiranih sredstava, upitala je zašto je kod rebalansa proračuna za 27 posto smanjena ta stavka. Je li u pitanju pogreška ili nešto treće, upitala je i dodala da je slično s potporom programima za djecu i mlade. Navela je da je od planiranih 5,8 milijuna kuna za medicinska pomagala za rehabilitaciju vojnih invalida potrošeno tek 360 tisuća kuna. Kada se pobroje projekti od kojih se odustalo u 2004. i izvršenje proračunskih stavki u prvih šest mjeseci 2005. nameće se zaključak da to ministarstvo uskoro neće imati što raditi jer novih projekata nema ili su samo kozmetika za jednokratnu upotrebu.

Nadalje je navela da 30-ak programa u Ministarstvu gospodarstva nije dobilo niti lipe, a 10-ak ih je dobilo manje od pet posto od ukupno 220 milijuna kuna. Najviše ih se odnosi na obrt, malo i srednje poduzetništvo. Ista situacija je i u Ministarstvu poljoprivrede u kojem je za razne projekte i poticaje predviđeno blizu 250 milijuna kuna, a u prvom polugodištu nije isplaćena niti lipa. Izvršenje za programe vezane za suzbijanje HIV-a manje je od jedan posto, a programi za 25 bolnica u ukupnom iznosu od 167 milijuna kuna ostvareni su s približno 8,5 milijuna kuna ili svega pet posao. I u razdjelu Fonda za regionalni razvoj izvršenje je 6,8 posto, pa su primjerice županije od ukupno 77 milijuna kuna dobile 3,8 milijuna, a pritom neke nisu dobile ništa.

Rezimirajući izlaganje navela je da je u osvrtnu na nekoliko proračunskih razdjela pronašla 150 programa za koje u prvom polugodištu nije izdvojena ni lipa. Čini se da je to nastavak uglavljelog programa Vlade koji glasi - nema projekata, programa i razvoja u Republici Hrvatskoj i ne treba ih biti. Izvještaj pokazuje da je naša perspektiva u magli, zaključila je.

U ispravku netočnog navoda **Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ)** navela je da nepostojanje utrošenog iznosa na nekoj stavci ne znači da nema aktivnosti jer se stavke obračunavaju kada se ispostave fakture. To će biti iskazano u izvješću o izvršenju cjelovitoga proračuna, navela je.

Ostvarenje izvršenja proračuna potpuno realno

U nastavku rasprave **Nevenka Majdenić (HDZ)** navela je da je ostvarenje proračunskih prihoda od 39,8 milijardi kuna ili 45,9 posto za prvih šest mjeseci u potpunosti realno, tim više što je gospodarsko ostvarenje u prvom polugodištu uvijek slabije i što se rezultati poljoprivrede i turizma mogu iskazati tek u drugom polugodištu. Ništa manje nije važna ni činjenica da su prihodi povećani za 7,3 posto u odnosu na isto razdoblje 2004. Prihodi od imovine, pristojbi i ostali prihodi povećali su se za 7,2 posto, a oni čine 99,7 posto ukupnih prihoda i najvažniji su za ostvarenje proračuna. Ti pokazatelji jasno pokazuju da politika Vlade ne ide u pravcu rasprodaje državne imovine, navela je i dodala da prihodi od nefinancijske imovine čine svega 0,3 posto ukupnih prihoda koji su beznačajni za izvršenje proračuna.

Povećanje prihoda od poreza na dobit za 33,7 posto potvrđuje da se gospodarstvo razvija, a što se tiče rashodovne strane izvršenje s 50,35 posto je pratilo plan. Kapitalni rashodi kao i predhodnih godina povećat će se u drugoj polovici godine, navela je i zaključila da odnos ostvarivanja proračunskih prihoda i rashoda pokazuje fiskalni deficit koji se kreće u planiranim okvirima.

Izvršenje državnog proračuna jasno pokazuje da je Vlada odlučna u provođenju zacrtane politike razvoja i jačanja ukupnih uvjeta gospodarskog i društvenoga života, zaključila je i predložila da se izvješće prihvati.

Ljubica Lalić (HSS) navela je kako je bilo evidentno da je proračun za 2005. bio nerealan i da je u funkciji predizborne politike te da se postavlja pitanje, ima li Vlada ideje za ostvarenje načelno zacrtanog plana. Već tada smo prognozirali rebalans, navela je ističući da kao i proračun i izvješće o njegovu izvršenju ukazuje na bezdejnost i nesposobnost realizacije. Do razvoja nije došlo, a u Ministarstvu gospodarstva od predviđenih 775

milijuna kuna iskorišteno je svega 230 milijuna. Znači li to da ministar ne zna kako poticati gospodarstvo ili nema zainteresiranih za projekte, upitala je i rekla ako je riječ o prvom, ministar treba dati ostavku.

Navodeći da podaci govore o porastu uvoza, da ga ne prati izvoz, upitala je znači li to da nemamo što izvoziti ili smo nekonkurentni. Navela je podatak da je od 8 milijuna kuna za poticanje izvoza uloženo svega 1,59 posto, a od 2,5 milijuna kuna za poticanje konkurentnosti nula kuna.

Ocijenila je da Ministarstvo gospodarstva ne stvara uvjete obrtništva kao nositelja gospodarskog razvoja. Navela je kako je dobro što se povećao broj turista, ali da je nije dobro što ih hranimo uvoznom hranom i smještamo u prostore opremljene uvoznom opremom od toalet papira do ormara i kreveta.

Navela je da je i za subvencioniranje višegodišnjih nasada planirano 80 milijuna kuna, a ostvareno nula, za investicijske potpore 100 milijuna, a ostvareno svega 20 milijuna itd. Kazavši kako je Vlada govorila da joj je strateški projekt sustav za navodnjavanje u Slavoniji, zaključila je da od toga nema ništa i da su ostala samo obećanja.

U ispravku netočnog navoda **Nevenka Majdenić (HDZ)** rekla je kako zastupnicima očito nije jasan tijek proračuna jer misli da se svaka stavka izvršava dvanaestinom proračuna za svaki mjesec.

Vesna Škulić (SDP) u nastavku rasprave osvrnula se na stavke za koje je ocijenila da ih Vlada nije ispunila. Navela je da sve više i više tone neprovođenje nacionalne strategije za osobe s invalidnošću, da nije donesena odluka o ukidanju PDV-a na automobile za civilne invalide i da nije ostvaren program samozapošljavanja invalida koji je trebao ići kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Taj Fond ne ispunjava svoju funkciju i od osnivanja do danas nije imenovan njegov ravnatelj, nisu utvrđeni kriteriji za raspodjelu sredstava, nije zaposlena niti jedna osoba, a svake mu se godine smanjuju sred-

stva, pa su s 23 milijuna pala na 19 milijuna kuna. Od ministra financija zatražila je odgovor zašto je to tako i hoće li Fond profunkcionirati, kada će biti imenovan ravnatelj.

Ministar financija **Ivan Šuker** odgovorio je da je Vlada novac osigurala i da ništa nije sporno što se tiče Ministarstva financija i Vlade, te da ne znači da do kraja godine planirani novci neće biti utrošeni.

Ribnjaci u kolapsu, a i mala sredstva nisu utrošena

Mr. **Zdenka Čuhnil (zastupnica manjina)** navela je da će u raspravi govoriti samo o stavkama u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Istaknula je da su nam ribnjaci u kolapsu, al i da su unatoč tomu planirana mala sredstva utrošena tek 30 posto. Poljoprivredni fakulteti nemaju istraživačkih projekta za znanstvene novake, a te projekte treba kan-

didirati za poljoprivredne fondove EU-a. Isto tako posao oko višegodišnjih nasada treba završiti do ulaska u EU, a realizacija od ukupno 80 milijuna kuna za to je nula kao i za 40 milijuna kuna predviđenih subvencija poljoprivrednicima, odnosno malim i srednjim poduzetnicima. Istovremeno s 0 posto zadovoljavamo tržište s govedim mesom, a daleko smo od toga da zadovoljimo izvozne kvote baby beefa.

Za uspostavu vinogradarskog katastra od planiranih dva milijuna kuna potrošeno je svega 230 tisuća kuna, te ne samo što ne sadimo nove nego ni postojeće nemamo upisane, navela je.

Govoreći o stavkama u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa navela je da je od planiranih premalih 3 milijuna kuna za udžbenike nacionalnih manjina utrošeno tek 19 posto. To, ocijenila je, ukazuje na nebrigu Ministarstva i neorganiziranost kao i po pitanju stipendija za pripadnike manjina gdje je od planiranih milijun kuna utrošak nula. Tek 20 posto utrošeno je od milijun i pol kuna

za predškolske ustanove, sufinanciranje djece nacionalnih manjina.

Osim verbalne podrške pojedinih ministara djela potpuno izostaju i to nije put u Europu i dovoljan je razlog da se Izvješće o izvršenju proračuna ne prihvati, navela je.

Ministar financija **Ivan Šuker** u završnoj je riječi u ime predlagateljica zahvalio zastupnicima na raspravi, konstruktivnim kritikama i prijedlozima. Veći dio projekata koji su spominjani već u fazi ostvarenja, a svi će biti ostvareni do konca godine, kazao je ministar, čijim je završnim obračunom i zaključena rasprava o izvješću o ostvarenju proračuna u prvih šest mjeseci 2005.

Glasovanje

Hrvatski sabor većinom je glasova, sa 67 "za", 10 "suzdržanih" i 16 "protiv", prihvatio Izvješće o izvršenju državnoga proračuna za prvo polugodište 2005.

M.U; N.B; S.Š-H.

PRIJEDLOG DEKLARACIJE U POVODU ZAKONA O ZAŠTIĆENOJ EKOLOŠKOJ ZONI I EPIKONTINETALNOM POJASU, ŠTO GA JE DONIO SLOVENSKI PARLAMENT, DANA 4. LISTOPADA 2005. GODINE

Razgraničenje pred međunarodnim pravosudnim tijelima

Hrvatski je sabor jednoglasno donio Deklaraciju koju su podnijeli Predsjedništvo Hrvatskoga sabora i klubovi zastupnika u Hrvatskom saboru. Hrvatski sabor je zaključio da pitanje razgraničenja na moru između Republike Hrvatske i Republike Slovenije treba rješavati pred međunarodnim pravosudnim tijelima. Sukladno tome podržavaju se već poduzete inicijative Vlade Republike Hrvatske

RASPRAVA

U raspravi su sudjelovali, prema dogovoru, samo predstavnici klubova zastupnika.

Osporiti političku važnost Zakona

Prvi je govorio **Tonino Picula (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a. I ovaj

najnoviji dokument sličnog je profila i političkog nadahnuća također proizveden u Slovenskom parlamentu kao memorandum o Piranskom zaljevu iz 1993. godine. Upravo zato je bitno da se u Hrvatskom saboru predloženom Deklaracijom ospori politička važnost Zakonu o zaštićenoj ekološkoj zoni i epikontinentalnom pojasu, rekao je.

O njegovoj međunarodnoj pravnoj vrijednosti bit će donesen konačan pra-

vorijek na nekom drugom mjestu. Danas je hrvatsko-slovensko granično sporenje nažalost jedno od rijetkih, ako ne i jedini aktivni granični prijepor EU s nekom europskom državom u fazi pregovora o punopravnom članstvu, naveo je, među ostalim.

Najproduktivnije je zaključiti petnaestogodišnjicu manje više neuspješnih bilateralnih pokušaja rješavanja granične problematike, otvaranjem mogućnosti da Hrvatska i Slovenija pristupe jednom međunarodnom tijelu dokazanog kredibiliteta te se obvežu da će poštovati i primijeniti njegovu presudu. Sve ostalo je gubljenje vremena, a osobito bi bilo štetno da jedna mala zemlja ucjenjuje drugu Europskom unijom. Nada se, rekao je zastupnik na kraju, da je ova točka dnevnog reda jedna od posljednjih rasprava o kočenju odnosa dviju susjednih država toliko upućenih jedna na drugu.

Damir Kajin (IDS) je izvijestio da i Klub zastupnika IDS-a podržava Deklaraciju i glasovat će za nju. Zastupnik je, kaže, duboko nesretan zbog razvoja događaja između Hrvatske i Slovenije glede njihovog proglašenja epikontinentalnog pojasa i apsurd je da su nam danas, recimo, odnosi sa Srbijom, s kojom smo do jučer ratovali, bolji nego sa Slovenijom.

Sva otvorena pitanja, pogotovo granična, valja razriješiti bilateralno, a ako ne ide onda uz pomoć trećega. Ovaj čin slovenskog Parlamenta po sudu zastupnika je neozbiljan, za Hrvatsku uvredljiv, za zdrav razum neprihvatljiv. Ne želi se služiti jakom retorikom, govoriti o papirnatost aneksiji, i, bilo bi najbolje da se shodno ribarskom dogovoru ad acta stavi razgraničenje, znači zamrzne razgraničenje za deset ili petnaest godina i tada, kad na političkim scenama Hrvatske i Slovenije budu neke nove političke generacije, odredi granična crta.

Jasno da sada Hrvatski parlament mora reagirati na slovensku odluku na način kao što Vlada RH predlaže i kao ozbiljna zemlja kojoj je u interesu dobrosusjedstvo će ispoštovati arbitražnu odluku ili odluku suda. No bez obzira na sve, Hrvatska prednja-

či u dobrosusjedstvu, Hrvati i Slovenici imaju ogromne zajedničke interese, rekao je šire govoreći iz iskustva djelovanja u Istri o odnosima sa Slovincima te naglasio da moramo voditi najiskreniju politiku dobrosusjedstva. Ribarima je poručio neka love ribu a ne vode politiku jer da im ova Vlada mora osigurati normalan rad u teritorijalnim vodama. Pozvao se na govor zagrebačkog nadbiskupa monsg. Bozanića koji je rekao da su Hrvati i Slovenci braća, pa ako smo braća onda se pokušajmo dogovoriti, rekao je.

Konkretna naša inicijativa

Ivica Maštruko (HNS) govorio je u ime Kluba zastupnika HNS-a PGS-a koji, kako je rekao, sa zadovoljstvom konstatira da je Vlada učinila jedan iskorak i da Sabor ovom Deklaracijom tu aktivnu ulogu Vlade prihvaća i potvrđuje. Ovom Deklaracijom mi prvi put poduzimamo konkretno inicijativu odnosno predlažemo rješavanje prijepora pred međunarodnim pravosudnim tijelima. Time mi ne odbacujemo moguć dogovor, na moguće nastavljanje razgovora ali, upozorava zastupnik, ne bismo smjeli prihvatiti razgovor o epikontinentalnom pojasu o gospodarskom pojasu i o granicama istodobno.

Dobro je što u Deklaraciji izbjegavamo teške riječi, svađalački ton i vjeruje, kaže, da će takav naš pristup s uvažavanjem primiti međunarodna zajednica.

Ivan Čehok (HSL) govorio je o stajalištu Kluba zastupnika HSL-a, DC-a i LS-a. Slovenski dokument je besmislen i teško da može zavrijediti našu ozbiljnu raspravu i ozbiljan politički osvrt. No ono što je besmisleno često je u povijesti postalo izvor velikih zala i ono što nam se možda čini pravno ništavnim, neutemeljenim i posve besmislenim može u stvarnosti postati dosta opasnim, djelovati razarajuće.

Najvažnije je kako izbjeći moguće sukobe (ribari), međutim, sasvim je sigurno da to nećemo izbjeći pozivajući se na Tita i Bozanića, jer niti smo mi braća niti trebamo biti. Kao što svi znamo epikontinentalni pojas se ne pro-

glašava, ili se ima ili nema taj pojas pa je njegovo proglašenje samo po sebi besmisleno, rekao je, među ostalim. Pohvalio je Vladu za ovu odluku jer to je, kaže, prvi put da smo jasno rekli da tražimo pomoć ili da sve upućujemo na međunarodno sudište.

Zlatko Tomčić (HSS) izvijestio je da će Klub zastupnika HSS-a podržati ovu Deklaraciju i očekivati od Vlade da bude brza i djelotvorna. Ne bi bilo naodmet i smatramo da je vrlo svrshodno da hrvatska Vlada razmotri i prijavu RH radi donošenja ovog zakona Vijeću sigurnosti. To nije izraz nikakvog posebnog neprijateljstva, nikakve posebne netrpeljivosti već izraz želje za zaštitom svojih suverenih nacionalnih prava.

U ovom cijelom slučaju treba biti krajnje dobronamjeran, no ne može se više ni unedogled čekati jer je očito da to suprotna strana zna zloupotrijebiti. Treba biti odgovoran u zaštiti nacionalnih prava i ne dopustiti da se na bilo koji način kompromitiraju naša suverena prava u Jadranskom moru, rekao je, među ostalim zastupnik, opširnije govoreći o ovoj temi.

Dragutin Pukleš (HSU) javio se u ime Kluba zastupnika HSU-a i rekao da nikakve pomisli pretenzije na hrvatski teritorij od bilo koje strane ne dolaze u obzir, pa tako i od Slovenije. A ovaj prijedlog za razrješavanje pred međunarodnim pravosudnim tijelima je pravičan put i HSU će podržati predloženu Deklaraciju u cijelosti.

Ići na Međunarodni sud

Slovensko proglašenje zaštitne ekološke zone i epikontinentalnog pojasa dolazi sa slovenske strane kao novi korak, nova provokacija i to upravo u trenutku kad je Hrvatska započela svoje pregovore s EU, rekao je **Tonči Tadić (HSP)** na početku svog javljanja u ime Kluba zastupnika HSP-a. Podsjetio je na događaje u odnosima sa Slovenijom proteklih godina i stajališta HSP-a te rekao da je već 1993. godine bilo jasno da je izlaz na otvoreno more, mitsko mjesto svake garniture slovenske politike i da se to neće zaustaviti ni na koji

način -nikakvim bilateralnim sporazumima, bilateralnim smješkancima - nego jasnom presudom Međunarodnog suda pravde u Haagu. Podsjetio je i na inzistiranje HSP-a za proglašenje gospodarskog pojasa i suprotna uvjerenja da se to ne može raditi jednostrano no danas, kad je Italija jednostrano proglasila svoj ekološki pojas, da Slovenija jednostrano proglašava svoj zaštitno-ekološki pojas, zastupnik pita zašto Hrvatska nije proglasila svoj gospodarski pojas i počela ga provoditi. Dodaje, među ostalim, kako smo napravili povijesnu ludost dopustivši da se gospodarski pojas primjenjuje samo na neke zemlje ali ne na zemlje zastave EU.

Zalaganje razrješenja graničnih prijepora miroljubivim putem ne znači da Hrvatska u tom smislu mora zaboraviti na sigurnost svojih ribara, ustavnu obvezu provedbe svog suvereniteta u svom teritorijalnom moru i zaštite svojih suverenih prava na području epi-

kontinentalnog pojasa i gospodarskog pojasa, rekao je više govoreći o tome da Slovenija nema pravo i da koliko god savijali slovensku hrvatsku granicu u Piranskom zaljevu, odnosno savudrijskoj vali Sloveniji je nemoguće doprijeti do međunarodnih voda.

Potrebno je ići na Međunarodni sud, koji je puno jasniji, brži (kod arbitraže se treba dogovoriti što je predmet arbitraže itd.) a sudske troškove plaća UN (kod arbitraže obje strane. **Frano Matušić (HDZ)** prenio je da Klub zastupnika HDZ-a daje snažnu potporu ovoj Deklaraciji. Hrvatska treba i dalje razvijati prijateljske i dobrosusjedske odnose i sva otvorena pitanja rješavati na miroljubiv način.

Međutim, prihvaćanje spomenutog Zakona u slovenskom parlamentu nije u duhu prijateljskih odnosa već je zapravo teritorijalna pretenzija za hrvatskim teritorijem koja sasvim sigurno neće imati nikakvih posljedica jer je zakonski ništavna i međunarodno pravno potpu-

no neutemeljena, rekao je. Bilo je puno govora o tome kako Slovenija izjavama svojih predstavnika pokušava svojom pozicijom u EU ucjenjivati na neki način Hrvatsku. Poznato je da je bilo sličnih pokušaja gdje su određene članice EU pokušavale se pozivati na svoje članstvo kako bi u svoju korist riješile neke probleme iz bilateralnih odnosa sa susjednim državama i da su takvi pokušaji završili neuspjehom.

Zastupnik je na kraju izrazio zadovoljstvo svim potezima hrvatske Vlade dajući joj snažnu potporu pa tako i ovoj Deklaraciji.

Rasprava je time bila završena.

Deklaracija u povodu Zakona o zaštićenoj ekološkoj zoni i epikontinentalnom pojasu što ga je donio slovenski Parlament dana 4. listopada 2005. godine, jednoglasno je donesena u tekstu kako je predložio predlagatelj (97 glasova "za").

D.K.

izvješća
**HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Ružica Šimunović

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Ivana Čerkez, Ana Favro, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavne i odgovorne urednice), Đurda Krmpotić, Marta Micek, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKO - TEHNIČKI UREDNIK: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: <http://www.sabor.hr>

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora